

CHỦ ĐÌNH PHÚC - HẠNH NGUYỄN

HÃY LÀM NGƯỜI biết lắng nghe

NHÀ XUẤT BẢN CÔNG AN NHÂN DÂN

Hãy Làm Người Biết Lắng Nghe

Tác giả: Chữ Đình Phúc - Hạnh Nguyên

Nhà xuất bản Công an nhân dân

Năm xuất bản: 2009

Ebook: HockeyQ

TVE4U

HÃY LÀM NGƯỜI BIẾT LẮNG NGHE

HÃY LÀM NGƯỜI BIẾT LẮNG NGHE

Biên soạn:

CHỦ ĐÌNH PHÚC – HẠNH NGUYỄN

“Tôi không biết có nghề nghiệp cao quý nào có thể sánh với việc dạy dỗ con cái nên người”

- Beethoven -

Chương 1. CHA HÃY TRỞ VỀ VỚI CON!

Cha không chỉ là một người trong gia đình, mà còn là một nhà giáo dục quan trọng, vai trò giáo dục trong gia đình cũng không kém so với người mẹ. Đáng tiếc rất nhiều gia đình không chú ý điều này, do đó giáo dục trong gia đình rất khó tìm thấy bóng dáng của “người cha”. “Người cha” quay trở về, trở thành sự hi vọng của nền giáo dục...

CHA ĐỪNG ĐI NỮA

Một cô giáo nhiều năm đảm nhiệm chức chủ nhiệm lớp nói rằng, hội phụ huynh, nhưng thực tế mỗi lần họp phụ huynh, số bà mẹ luôn nhiều hơn số các ông bố rất nhiều, trong mắt bà, “Hội phụ huynh” nên gọi là “Hội các bà mẹ” mới chính xác. Khi đến thăm các gia đình, cũng rất hiếm khi gặp gỡ cha của các em, phần lớn thời gian là các bà mẹ tiếp cô giáo, cùng trao đổi tình hình học tập của con cái. Có thời gian mấy năm liền bà đảm nhiệm chủ nhiệm lớp một, hội phụ huynh đã tổ chức họp phụ huynh vô số lần, và bà cũng đến thăm gia đình rất nhiều lần, nhưng có khá nhiều ông bố bà chưa từng gặp.

Một tài liệu nghiên cứu cho biết, Trung tâm Nghiên cứu Thiếu niên nhi đồng thành phố Thượng Hải từng làm một đề tài về “Mong muốn của nhi đồng”, trong phiếu điều tra, các cháu bé khi được hỏi “Điều trong lòng mình nghĩ muốn nói cho ai nghe nhất”, số chọn người cha chỉ có 7%, trong khi tỉ lệ chọn người mẹ lên cao đến 61%. Nhưng mà vấn đề tương tự: “Nếu như đã có tâm sự, bạn muốn thổ lộ với ai?” trong khi hỏi 200 học sinh của thành phố Ân Sơn tỉnh Liêu Ninh, 58% học sinh muốn đem tâm sự nói với người bạn tốt nhất đầu tiên, 18,9% chọn nói với mẹ, mà chỉ có 4% chọn cách thổ lộ với bố. Cũng giống như ở Ân Sơn, có người đã đưa ra một tập câu hỏi điều tra đến phụ huynh của những đứa trẻ mẫu giáo: “Trách nhiệm của cha mẹ đối với nhiệm vụ giáo dục con cái là ai?” Trong một lớp có 41 đứa trẻ thì: chọn “người cha gánh vác trách nhiệm” có 6 em, chọn “ông bà” có 5 em, chọn “người khác” có một em, còn lại đều chọn “người mẹ gánh vác trách nhiệm chủ yếu”.

Ngày 13 tháng 2 năm 2006, câu lạc bộ hội phụ huynh đầu tiên của thành phố An Sơn được thành lập. 50 đại biểu phụ huynh nhận được lời mời tham gia hoạt động ngày hôm đó, trong đó chỉ có 9 ông bố tham gia, nhưng họ quá giữ ý, rất ít hoạt động, phần lớn thời gian các bà mẹ đưa ra các câu hỏi.

Từ đó chúng ta có thể thống kê, tại các loại hình hội phụ huynh, các hoạt động của người thân của bọn trẻ, đón tiếp ở gia đình hoặc những bài giảng giáo dục trong gia đình, hoạt động nhiều nhất của người cha không vượt quá ba phần mười số các phụ huynh trong gia đình.

Vậy người cha đang làm gì? Khi việc quản lý giáo dục trong gia đình, tham gia các hoạt động đều giao cho người mẹ?

“Bố nó hầu như không chăm sóc con cái, từ nhỏ đến lớn đều một tay tôi lo lắng”. Đây là lời bà mẹ của đứa trẻ 13 tuổi, điều này đã cho thấy tình trạng giáo dục trong tuyệt đại đa số các gia đình. Cũng có thể nói rằng, các ông bố rất hiếm khi bỏ công sức để ở bên cạnh con cái.

Một đứa trẻ học hết lớp ba nói, công việc của cha bận, trong nhiều năm nay thường vào buổi tối khi cậu đã đi ngủ rồi cha cậu mới trở về nhà, mà buổi sáng khi cậu đi học, cha cậu vẫn chưa ngủ dậy. Đến cuối tuần, cậu cũng rất ít khi gặp cha. Bởi vậy, từ những ngày đi học, đối với việc học khi cần phụ huynh, cậu đều tìm đến mẹ. Những việc khác, cũng đều nói với mẹ. Cậu bé than thở: “Cháu cần một ông bố để làm cái gì? Cứ như là không có vậy!”

“Người cha không chăm sóc con cái”, ở các nước Phương Đông dường như đã trở thành một hiện tượng phổ biến.

Các ông bố vì sao lại không “nhiệt tình” đối với việc giáo dục con cái như vậy?

Thứ nhất, do họ chịu một số ảnh hưởng của quan niệm truyền thống “Nam lo việc xã hội, nữ lo việc gia đình”. Cho dù hiện nay phụ nữ và nam giới cùng ra bên ngoài làm việc như nhau, thế nhưng khi về đến nhà, mọi việc trong nhà vẫn như xưa là do người phụ nữ lo lắng và chủ trì, bao gồm việc chăm sóc gia đình con cái. Do vậy, rất nhiều người nghĩ rằng: quản lý con cái là việc của các bà mẹ, trách nhiệm chủ yếu của người cha là kiếm tiền nuôi gia đình, vì con cái mà tạo ra một môi trường lớn lên tốt, lo lắng tốt cho con cái những chuyện to tát khi lớn lên, vì con cái mà gánh vác trách nhiệm nặng nề. Người đàn ông có quan điểm như vậy, không biết chủ động quan tâm chăm sóc con cái; mà người phụ nữ cũng có quan điểm như vậy, sẽ ngăn cản việc người cha quan tâm chăm sóc con cái, mà là thúc giục người đàn ông đi làm “đại sự”, “chính sự”.

Rất nhiều người đã làm cha cho rằng việc nuôi dưỡng gia đình và con cái là việc của người phụ nữ, cho nên đem trách nhiệm giáo dục con cái phó mặc hết thảy cho mẹ chúng.

Từ góc độ người phụ nữ mà nói, từ ngày mang thai, rất nhiều phụ nữ dường như đã không muốn các ông chồng nhúng tay vào việc giáo dục con cái, vô hình chung nhận hoàn toàn trách nhiệm giáo dục về mình. Nhà nghiên cứu tâm lý học Đông Tử nói: Tôi đã từng cùng một vị trí thức thảo luận về vấn đề giáo dục gia đình, thấy ông ta có rất nhiều kiến giải, thế là cổ vũ tôi có thời gian viết một cuốn sách về phương diện này, đem những kiến giải của mình công bố cho nhiều vị phụ huynh hơn. Thế nhưng vị trí thức này nhíu mày nói: “Ừ, tôi nói thế thôi, không có ý gì đâu. Những kiến giải này của tôi trong gia đình đều không có ai coi trọng, còn có thể được người

ngoài coi trọng sao?” Tôi cảm thấy kỳ lạ, ông ta giải thích, trong gia đình, vợ không để cho ông lo vấn đề giáo dục con cái, có những lúc ông muốn nói mấy câu, bà vợ còn không để cho ông nói. Ông ta tự chế giễu mình nói: “về phương diện quản lí và giáo dục con cái, trong gia đình tôi bày đầy một giá toàn là sách. Bà vợ còn tặng tôi một câu ví von rất xác đáng: Trong nồi đầy những bong bóng cá”.

Thứ hai, chịu ảnh hưởng của đặc điểm sinh lý. Về mặt dưỡng dục con cái, vì nguyên nhân về mặt sinh lý, nhất định người vợ cũng phải bỏ ra nhiều công sức hơn so với người chồng. Kéo dài thời gian xa hơn một chút, tính từ khi đưa con bắt đầu ở trong bụng người mẹ, có vẻ như không có chuyện của ông bố. Người mẹ 10 tháng mang thai, mang nặng đẻ đau, trong khi ông bố khi cần làm việc thì làm việc, khi cần vui chơi thì vui chơi. Thi thoảng nhàn rỗi ghé sát vào bụng vợ nghe xem động tĩnh của bé cưng, sờ vào cái bụng tròn của vợ cảm nhận tình cảm nồng ấm của bé cưng.

Dưa chín thì rụng, khi đưa trẻ ra đời, có thể trong tháng đầu chăm sóc đứa trẻ, giặt tã lót cho uống sữa... một loạt tình cảm đều có một người chuyên giúp việc nếu người cha xắn tay áo giúp đỡ, cũng sẽ có người ngăn trở: “Tránh ra, người cha sao phải làm việc này?” Đứa trẻ dần dần lớn lên biết bò rồi, biết chạy rồi, biết gọi bố gọi mẹ rồi, biết hát rồi, đi nhà trẻ rồi, đi học tiểu học rồi... Phục vụ tất cả việc ăn uống vệ sinh ngủ nghỉ, có mẹ chăm sóc, không có bố, dường như đều sẽ không sao cả. Cho nên dân gian có câu nói rất phổ biến: “Yên ổn theo mẹ có cơm ăn, không theo cha làm quan”. Ý nghĩa của câu nói dưới đây rất rõ ràng, cần có cơm của mẹ mới chăm sóc tốt cho con, cha đi làm quan lại có khả năng con cái bị đói rét.

Có như vậy, bởi vì từ khi mang thai cho đến khi đưa trẻ sinh ra lại đến khi dần dần lớn lên, về phương diện chăm sóc, nuôi dưỡng giáo dục của người cha nếu như không chủ động tiếp cận như trước đó chủ động chia sẻ gánh nặng giúp vợ, lâu dần, sẽ hình thành một thứ định hình tư duy: con cái đến khi lớn lên, không muốn cha chăm sóc. Những ông bố này sẽ cho rằng, trong giai đoạn này, người làm cha chỉ lo chuyện kiếm tiền nuôi gia đình; thời kỳ phát huy tác dụng tốt nhất, là sau khi con cái lớn lên thành người, vì những việc lớn trong cuộc sống của nó đưa ra các hoạch định.

Thứ ba, chịu ảnh hưởng một số nhân tố khách quan. Ví dụ công việc rất bận, tiếp khách quá nhiều, không có thời gian tham gia vào công việc giáo dục con cái. Có người cha, từ khi đưa con ra đời đến lúc tròn 6 tuổi, thời gian ở bên con cũng chỉ đếm trên đầu ngón tay. Trong tình hình như vậy, công việc giáo dục con cái chỉ có thể dựa vào người mẹ, muốn giúp đỡ cũng không giúp được.

Một ông bố từ hai bàn tay trắng làm nên một công ty kinh doanh quy mô lớn, khi nói đến việc giáo dục con cái thì vô cùng âm ỉc: “Mẹ đưa trẻ luôn phàn nàn tôi không trông nom bọn trẻ, anh nói xem tôi trông nom thế nào? Đến ăn cơm điện thoại còn không dứt, làm gì có thời gian mà hỏi đến việc của bọn trẻ? Chỉ muốn bận rộn mấy năm, khi đã có cơ sở nhất định, tôi sẽ có thể thoải mái một chút, khi đó con cái đã lên đến cấp hai, tôi lại trông nom nó cũng chưa muộn. Thêm nữa, tôi có tiền gửi con ở nhà trẻ tốt nhất, trường tiểu học tốt nhất, giúp nó tìm trường trung học tốt nhất, làm như vậy có thể nói tôi không trông nom sao được”. Ngược lại, đối với sự giải thích bình thường đó của bố, trong suy nghĩ của con trẻ lại là: “Bố chỉ biết công việc bận bố, cháu trong mắt của bố chẳng là cái gì cả. Hình ảnh cháu nhìn thấy mỗi ngày đều là hình ảnh bố bận rộn, cháu

đã quên cảm giác sà vào lòng bố là như thế nào rồi. Cháu thường muốn rằng, đợi đến khi bố có thời gian rảnh rỗi, muốn bố cùng vui chơi vui vẻ với cháu, thế nhưng cháu không biết khi nào bố cháu lại sẽ có thời gian. Không có cách nào, chỉ đành để mẹ cùng chơi. Cháu cảm thấy trong lòng bố hình như không có cháu. Thà rằng cháu không đến học bất cứ trường tốt nào, tiêu ít tiền của bố đi, để hi vọng bố có thể cùng chơi với cháu nhiều hơn”.

Kỳ thực, có rất nhiều đứa trẻ có sự than vãn như vậy. Khi hỏi một số đứa trẻ, buổi tối không đợi đến lúc bố trở về nhà thì đã đi ngủ rồi chiếm tỷ lệ rất lớn. “Có thời gian mấy ngày cháu không “gặp mặt” bố”. “Bố trở về nhà không buồn đáp lại lời cháu, rồi đi vào phòng ngủ”. Cháu có chuyện muốn nói với bố, bố lúc nào cũng xua tay: Đi đi đi, ngày mai nói...” đây là một đoạn văn của một học sinh viết trong bài văn.

“Người cha” thực sự đã đi mất rồi sao?” “Người cha” bận việc ở cơ quan, tan ca bận tiếp khách, cuối tuần bận đánh bài, bận học thêm, bận chơi cổ phiếu, bận tụ họp, những ngày nghỉ đi tìm niềm vui ở bên ngoài, hoặc là ngủ một giấc dài để sau kì nghỉ tiếp tục công việc...

Cho nên, việc giáo dục trong gia đình, “người cha” luôn vắng mặt...

Sự thiếu vắng cha là một nỗi đau

Minh 14 tuổi học cấp hai, cao hơn 1 mét 8, là nam sinh cao nhất trong lớp, cũng là học sinh nam thường làm thầy giáo phiên lòng. Mỗi quan hệ của cậu với mọi người trong lớp đều không tốt. Vì vậy mọi người đều cảm thấy cậu không có tác phong của cậu con trai, cậu nói năng nhỏ nhẹ, tính tình còn nhỏ nhen, làm gì cũng giống

như một cô gái tính tình ẻo lả, để các bạn nam coi thường và không muốn chơi cùng cậu. Các bạn nữ trong lớp thì thích lấy cậu ra làm trò cười, không có chuyện gì lại giở trò trêu chọc rồi cười ầm lên. Minh trong lòng rất tức giận, thế nhưng cậu chỉ đành biết nhẫn nhịn. Thậm chí, có lúc có người cố ý bắt nạt cậu, cậu cũng cố gắng không chống lại, bạn nam học cùng lớp đánh đập, cậu cũng chỉ đành né tránh.

Gặp phải những ảm ức ở trường, sau khi về nhà Minh vô cớ trút giận lên đầu mẹ. Từ lúc tan học đến khi về nhà, cậu không nói với mẹ một lời tử tế nào, ngược lại còn nói những lời không hay, thức ăn mẹ nấu không hợp khẩu vị, mua thứ hoa quả cậu không thích ăn... Tóm lại, dường như mọi việc mẹ làm cậu đều khó chịu. Mẹ cậu hết sức khổ sở làm mọi cách cho cậu hài lòng.

Vì sao ở trường Minh lại nhu nhược, khi về nhà thái độ, tính cách lại khác biệt như vậy? Mẹ Minh cho rằng nguyên nhân là bản thân bà quá nuông chiều con cái. Vì bố của Minh quá bận rộn, từ khi nó chào đời ông thì không chăm sóc không hỏi han đến, tất cả đều là mẹ lo liệu. Mà bà mẹ này 35 tuổi mới có đứa con, vì vậy đặc biệt yêu quý cậu, cứ như là ngậm ở trong miệng sợ mất, nắm ở trong tay sợ rơi. Không chỉ chăm bẵm về cái ăn cái mặc, mà bất kỳ cái gì có thể thỏa mãn con cái, bà sẽ gắng tìm kiếm khắp nơi, cứ như là gà mẹ, dang rộng đôi cánh, che chở bao bọc cho đứa con. Có thời gian Minh đi chơi với bạn ở bên ngoài, bị bắt nạt về nhà mách, mẹ lập tức đi tìm phụ huynh của kẻ bắt nạt con mình để phân tích đúng sai. Thói quen này tiếp tục cho đến hiện nay, không kể Minh đã cao hơn 1 mét 8, chỉ cần nghe nói con ở trường bị bắt nạt bà mẹ con không nói một lời liền chạy đến trường tìm giáo viên trút giận, ăn thua với bọn trẻ.

Cứ như vậy, do bà mẹ “giống như gà mẹ” bảo vệ, con cái sẽ ỷ vào mẹ nhưng lại rất xem thường mẹ.

Có thể nói, Minh là trường hợp điển hình của đứa trẻ thiếu sự giáo dục của người cha.

Như những ví dụ đã đề cập ở trên, các ông bố có đủ mọi lý do, sau khi cho đứa trẻ sự sống, liền để nó vào trong bụng bà mẹ, do bà mẹ toàn lực chăm sóc đứa trẻ. Giáo dục trong gia đình, sự thiếu vắng “người cha”, trong cách nhìn của người cha dường như không quan trọng, dấu không có sự quan tâm sâu sát của người cha, đứa trẻ vẫn cứ lớn lên. Thế nhưng, trong thế giới của đứa trẻ, đó là sự thiếu vắng tình yêu, chỗ dựa vững chắc của người cha. Có ông bố khi thấy câu nói này có thể sẽ có ý kiến, tôi chỉ không quản lý giáo dục con cái, không thể nào mà nói con cái “thiếu tình yêu thương của người cha”, vì tôi vẫn yêu thương con cái của mình. Chính vì yêu thương con cái, tôi mới đầu tập tành kiếm tiền, tạo ra những điều kiện lớn lên tốt nhất cho con cái chứ!

Đúng vậy, không sai! Không có ông bố nào lại không yêu thương con cái của mình. Đừng quên rằng, từ góc độ của con trẻ, bạn thực sự yêu thực yêu thương con cái, nhưng bạn phải để cho con cái cảm thấy, nếu không đó chính là “sự thiếu thốn tình yêu”.

Quá trình trưởng thành trong “thiếu thốn tình yêu thương của người cha” sẽ như thế nào? Trường hợp Minh là một ví dụ, và nó sẽ còn để lại muôn vàn vấn đề ảnh hưởng đến sự phát triển thể xác và tinh thần.

Thứ nhất, sự mờ nhạt và thiếu vắng vai trò của người cha, sẽ làm cho tâm lý đứa trẻ cảm thấy không an toàn. Bởi vì, người cha trong con mắt của đứa trẻ đại diện cho những lực lượng siêu nhiên

và chỗ dựa vững chắc. Đặc biệt là thời ấu thơ, nhiều đứa trẻ xem người cha như những thần tượng trong mắt chúng. Thời kì còn nhỏ, khi được hỏi ai là người anh hùng trong lòng, tuyệt đại đa số bọn con trai có sự che chở và tình yêu thương của người cha đều sẽ nói, “Cha cháu”. Khi đứa trẻ còn nhỏ, thậm chí là cả cuộc đời, người cha đều có thể là “anh hùng” trong lòng đứa trẻ. Nhưng nếu như không tồn tại hình tượng người anh hùng này, sẽ rất dễ để lại sự trống rỗng trong lòng đứa trẻ trong thời kỳ có tính then chốt trong sự hình thành tính cách đứa trẻ. Cho nên nếu như đứa trẻ không cảm thấy sự mạnh mẽ của người cha, không cảm thấy sự có thể dựa vào bờ vai người cha, như vậy tâm lý đứa trẻ sẽ cảm thấy không an toàn.

Cha của Cường đi công tác ở Nga từ khi cậu 4 tuổi, trong thời gian 9 năm mới đảo qua nhà một lần. Nếu như ông bố không thường gửi ảnh về, cậu chắc sẽ quên hình dáng ông bố. Những ngày không có bố không ở bên cạnh, cậu và mẹ dựa vào nhau mà sống. Sức khỏe của mẹ không được tốt lắm, thỉnh thoảng trong nhà treo chai nước truyền lũng lảng. Mỗi lần tan học đẩy cửa về nhà, đến bên giường mẹ nằm, bên cạnh giường treo chai nước, em đã rất hoang mang, không biết nên làm gì. Mỗi khi đến lúc đó, cậu lại gọi điện cho bố, nghe thấy lời bố nói trong lòng mới yên tâm một chút.

Mẹ mở cửa hàng ăn, Cường tan học nếu có thời gian liền chạy đến quán ăn giúp mẹ. Thỉnh thoảng gặp phải những người đến uống rượu rồi làm ầm lên, nhìn thấy mẹ bị người ta ức hiếp, Cường luôn cảm thấy sợ hãi. Cậu thường nghĩ: Nếu như có bố ở đây thì thật tốt. Hoặc là căn răng tự nhủ với mình: Mau mau lớn lên, có thể bảo vệ được mẹ!

Sống với trạng thái tâm lý này trong một thời gian dài, Cường dần dần trở nên trầm cảm. Ở trường học, khi có mâu thuẫn nhỏ gì cùng bạn học, cậu sẽ biểu hiện rất cực đoan, trông có vẻ rất hung dữ. Thầy giáo tìm cậu nói chuyện, cậu nói, cậu cho rằng bạn học ức hiếp cậu, cậu cần phải tự bảo vệ mình.

Kỳ thực, tính cách của cậu là bởi vì tâm lý cậu có cảm giác không an toàn. Trong cách nhìn của cậu, cậu là nam tử hán duy nhất trong gia đình, cậu cần đảm nhận trách nhiệm bảo vệ mẹ và trách nhiệm tự bảo vệ mình. Có thể là tuổi của cậu rất nhỏ, tự mình cậu cảm thấy mình không đủ lớn, cho nên luôn ở trong trạng thái lo lắng. Điều này không tốt cho sự trưởng thành của cậu.

Thứ hai, con cái thiếu tình yêu thương của cha sẽ cảm thấy lo lắng và cô đơn. Phần lớn những tư liệu nghiên cứu chứng tỏ rằng, con cái ít gần gũi bố, tồn tại những trở ngại tình cảm như lo lắng, lòng tự ái không cao, cô đơn.

Có nhà tâm lý học chỉ ra rằng, khi thiếu tình yêu thương của người cha đến một mức độ nào đó, đứa bé trai có khả năng sẽ gặp phải “hội chứng thiếu hụt tình yêu của người cha”. Tức là đến thời kỳ thanh niên, đứa bé trai thiếu vắng tình yêu của người cha thường lánh xa thậm chí căm ghét người cha, sự xa lánh và căm ghét này hòa với nhau do sự thất vọng và lãnh đạm trong tình yêu của người cha. Cậu mù quáng đi thử nghiệm những biện pháp có thể bỏ cứu, như hút thuốc, uống rượu, thậm chí chơi bời phóng túng và nghiện ngập.

“Chứng bệnh tổng hợp về sự thiếu tình yêu thương của người cha”, được các chuyên gia Mỹ tổng kết tiến hành điều tra gồm 30 chỉ tiêu về hành vi xã hội đối với cuộc sống của những gia đình những

đứa trẻ không có bố, phát hiện loại trẻ em này có các hành vi phiền muộn, cô đơn, tính tùy tiện, ỷ lại... tương đối phổ biến.

Việt Hoàng 5 tuổi gần đây rất quấy, thường nôn nóng không yên, thường hay cáu kỉnh, đập phá đồ chơi, khóc to, thờ không ra hơi. Buổi tối thường nằm mơ thấy ác mộng, nhiều lúc đang ngủ giật mình tỉnh giấc, sau đó khóc to không dứt. Mọi người trong nhà rất lo lắng, không biết đứa bé bị làm sao. Nhiều lần đưa bé đến bệnh viện kiểm tra, điều kì quái là, kiểm tra tất cả các phương diện, đều không có vấn đề gì. Trong khi ông nội bà nội đang rất lo lắng, thì cháu bé phản ánh một vấn đề, nước mắt khóc lóc, rồi hỏi: “Tại sao bố luôn vắng nhà? Bố có yêu quý cháu không? Bố không cần cháu!” Mọi người lúc này mới vỡ lẽ, bố cậu bé một năm gần đây do bận làm ăn, ngày nào cũng sáng đi tối về, con cái hầu như không được gặp mặt bố, chỉ thỉnh thoảng nói chuyện mấy câu với bố qua điện thoại.

Tình trạng của cháu chính là vì thiếu vắng sự yêu thương của người cha dẫn đến tâm lí xáo trộn khác thường.

Thứ ba, con cái thiếu tình yêu thương của cha sẽ dễ sinh ra hành vi tấn công bạo lực, thậm chí dẫn đến con đường phạm tội. Xác suất của hiện tượng này đối với các bé trai càng cao. Nhà tâm lý học của Đại học Havard William Pollack giải thích, người cha đóng vai trò then chốt về phương diện giúp người con trai khống chế tình cảm của mình. Trong tình hình không có người cha, thiếu kỉ luật giáo dục và sự giám sát đôn đốc đối với con cái, cơ hội để đứa thiếu hụt sự giáo dục làm người con trai thế nào. Không có người cha chỉ đạo và dẫn đưa, bé trai gặp phải sự chèn ép thường dẫn đến các loại hành vi bạo lực và các loại hành vi chống lại xã hội.

Hiện tượng này không chỉ xảy ra đối với con người, trong một công viên quốc gia ở tây bắc Nam Phi, nhân viên quản lý báo cáo, mấy năm gần đây, những con voi nhỏ trở nên ngày càng nóng nảy, đặc biệt hung hăng đối với tê giác trắng. Trong tình huống không gặp phải sự khiêu khích, một con voi sẽ đánh ngã con tê giác, sau đó giẫm chết nó. Hành vi này mọi người rất ít khi nhìn thấy, nguyên nhân của nó rất khó đưa ra lời giải thích.

Sau đó nhân viên quản lý công viên đã tìm ra đáp án. Đáp án của họ chính là, hành vi tấn công này là do cách làm của chính phủ thông qua việc giết chết số voi già để giảm thiểu số lượng voi quá lớn. Có lẽ tất cả số voi con trong thời gian ngắn đều trở thành mồ côi, chúng mất đi cơ hội gần gũi với những con voi trưởng thành. Trong tình hình bình thường, voi đực trưởng thành sẽ nuôi dưỡng tốt số voi con đó, đồng thời là kiểu mẫu cho chúng. Trở về sau khi đã không có ảnh hưởng đó, hiện tượng “thanh thiếu niên phạm tội” phát sinh lan tràn trong đàn voi, khiến cho “hàng xóm” của chúng cảm thấy không khác gì khủng bố.

Tuy nhiên áp đặt hành vi của động vật để giải thích hành vi của con người là thiếu tính khoa học, thế nhưng cho dù đối với động vật hay là đối với người, “Thiếu sự giám sát đôn đốc và quản thúc kỉ luật trong thời kỳ đầu, thường sẽ mang đến hậu quả tai hại”. Kết luận như thế này là không hề sai. Cho nên có người nói: “Để một đứa bé trai và ở cùng một người đàn ông thích hợp, đứa bé trai này sẽ không đi vào con đường tù tội”.

Hơn nữa, còn có nhiều số liệu chứng minh, đứa trẻ không có tình yêu thương của người cha càng dễ phạm tội. Theo một chương trình điều tra của Mỹ cho thấy: Mặc dù chỉ có 20% số trẻ vị thành niên cả nước trong các gia đình chỉ có bố hoặc mẹ, nhưng có đến

70% thiếu niên phạm tội xuất thân từ các gia đình này, 60% trọng phạm toàn quốc, 72% thiếu niên phạm tội giết người, 70% phạm nhân lao dịch thời gian dài đến từ các gia đình không có bố, 90% số trẻ em không có nhà cửa và bỏ nhà đi bụi đến từ các gia đình không có bố. Trung tâm cai nghiện có 75% số thanh thiếu niên nghiện hút đến từ các gia đình không có bố.

Thứ tư, thiếu tình yêu thương của người cha rất tạo nên việc hình thành nhân cách một cách méo mó, thậm chí nảy sinh tâm lý bệnh hoạn. Các nhà tâm lý học cho rằng, người cha có vai trò vô cùng quan trọng đối với con trai trong quá trình hình thành nhân cách lành mạnh, trên thực tế nghiêm khắc bồi dưỡng con cái đồng nghĩa với quyền uy, pháp luật, hay chính là gia phong. Gia đình không có tình yêu thương của người cha sẽ mất đi cơ hội tiếp thu loại giáo dục này, bồi dưỡng kiện toàn nhân cách. Đứa trẻ lớn lên trong hoàn cảnh gia đình này thiếu đi sự nhận biết về quyền uy và pháp luật, càng không muốn chấp nhận sự ràng buộc, sẽ xuất hiện hành vi đối kháng, không tuân thủ pháp luật. Đồng thời, đứa trẻ thiếu tình yêu thương của người cha cũng sẽ biểu hiện đặc điểm thiếu sự dũng cảm và quyết đoán.

Thứ năm, đứa bé trai thiếu tình yêu thương của người cha, dễ hình thành tình cảm quyến luyến quán quýt người mẹ. Tùy theo sự lớn dần lên từng ngày của đứa trẻ, loại tình cảm quyến luyến này sẽ có thay đổi, dẫn đến đứa bé trai dù lớn lên thành chàng trai rồi, làm cái gì cũng đều không tách rời mẹ, thiếu sự cứng cỏi. Trường hợp nghiêm trọng, sau khi đến tuổi trưởng thành về mặt tâm lý, đối với người mẹ nảy sinh một loại tình cảm luyến ái vượt quá tình cảm theo quan hệ huyết thống hoặc ham muốn độc chiếm, có người vì

vậy đã ảnh hưởng đến cuộc sống yêu đương và hôn nhân bình thường, cả cuộc đời đau khổ sâu nặng.

Tóm lại, “Thiếu đi tình yêu thương của người cha là một loại thiếu hụt và mất cân bằng trong tình cảm của nhân loại”. Vì vậy, có thể nói, thiếu đi “người cha”, là nỗi khổ riêng trong giáo dục gia đình, là sự thiếu vắng tình cảm mà đứa trẻ cả đời cũng không bù đắp được.

ĐỀ CAO "SỰ GIÁO DỤC CỦA NGƯỜI CHA"

Các nước Á Đông còn rất coi trọng sự giáo dục của người cha. Trong “Tam tự kinh” của Trung Quốc có một câu rất kinh điển: “Dưỡng bất dục, phụ chi quá” (Nuôi mà không dạy, là lỗi của người cha). Đây là bằng chứng rõ nhất.

Vào thời Nam Bắc triều Nhan Chi Thôi là người đặt nền móng cho lý luận giáo dục gia đình cổ đại của Trung Quốc, rất coi trọng “sự giáo dục của người cha”. “Nhan thị gia huấn” của ông tổng cộng 7 quyển hai mươi chương, chính là ông đúc kết từ việc giáo dục con cháu mà viết thành chuyên khảo giáo dục gia đình, cũng là tác phẩm về giáo dục gia đình sớm nhất lưu truyền đến ngày nay. Trong cuốn sách, ông dùng kinh nghiệm và kiến thức phong phú, trình bày lý luận về giáo dục con cái, lý luận học tập, lý luận tu thân và lý luận tề gia, trong lịch sử Trung Quốc lần đầu tiên đưa ra hệ thống về giáo dục gia đình, cấu trúc một hệ thống lý luận gia đình tương đối hoàn chỉnh thể hiện đặc sắc của dân tộc Trung Hoa, hình thành tư tưởng về giáo dục của người cha khá hệ thống.

Lý luận và thực tiễn của người xưa đều đã trải qua khảo nghiệm lịch sử. Hàng trăm hàng nghìn năm đã đi qua, vô số sự thực chứng minh, những người cha tốt, tác dụng đối với việc bồi dưỡng giáo dục con cái thành người thành tài là rất quan trọng, không thể thay thế. Nhà thơ người Anh thế kỷ XVII Genber nói: “Một người cha hơn 100 người thầy”. Câu nói này tuyệt nhiên không khoa trương. Phía trên đã nêu ra những tệ hại không có lợi của việc thiếu sự giáo dục của người cha đối với đứa trẻ, đồng nghĩa là nói có sự giáo dục chính xác, tốt của người cha, những tệ hại này có thể được ngăn ngừa.

Đứa trẻ từ tuổi thơ đến thiếu niên, về phương diện phát triển hình thể, ảnh hưởng của người cha rất lớn. Người cha gần gũi với con nhiều hơn, đối với sự phát triển hình thể đứa trẻ sẽ có tác dụng tích cực. Căn cứ sự quan sát, đứa trẻ gần gũi với người cha nhiều, tốc độ phát triển về phương diện cân nặng, chiều cao, động tác... đều rất nhanh, hơn nữa tỉ lệ tật bệnh mắc phải trong thời kỳ dậy thì và bệnh truyền nhiễm... cũng tương đối thấp.

Bởi vì đứa trẻ trong thời kỳ sơ sinh, người cha qua cách vận động cơ thể, xúc giác, trò chơi vận động, ví dụ nhấc đứa trẻ qua đỉnh đầu, vác lên trên vai, “chơi cưỡi ngựa”, chơi chọi trâu..., làm cho cơ thể đứa trẻ được vận động mạnh mẽ, từ đó thúc đẩy sự phát triển cơ thể đứa trẻ. Đợi đứa trẻ lớn lên chút nữa, khi có thể tiến hành hoạt động ngoài trời: chơi công viên, khu vui chơi, hoặc là du lãm, chạy nhảy, chơi đùa, bơi lội, đánh bóng, và một số hoạt động thể thao. Bởi vậy trong lúc này, hai bố con có thể trong quá trình vui chơi, thi đấu thể thao là đối thủ của nhau, tiến hành những vận động thể thao, những điều này sẽ có tác dụng tích cực đối với sự phát triển cơ thể và nâng cao sức khỏe.

Ngoài ra, phần lớn người cha thích cùng con làm một số việc nhà cần thể lực nhất định. Những việc này không nên xem là chuyện nhỏ, mà nó trực tiếp ảnh hưởng đến sự phát triển về thể trạng của đứa trẻ.

Người cha là cội nguồn quan trọng cho sự hình thành phẩm chất cá tính của đứa trẻ. Thông thường, người cha thường có phẩm chất cá tính của người đàn ông là độc lập, tự tin, quyết đoán, kiên cường, dám mạo hiểm, dám chinh phục, chí tiến thủ, rộng lượng, khoan dung... Nếu như người cha thường ở cùng con cái, con cái sẽ tự nhiên chịu ảnh hưởng những tính cách hay, tốt đẹp của người

cha thường ngày. Cho nên, sự giáo dục khoa học của người cha rất lợi cho sự hình thành tính cách tích cực, quyết đoán, ổn định. Nếu so một đứa trẻ mỗi ngày gần gũi người cha vào khoảng hai tiếng với đứa trẻ một tuần gần gũi với người cha không đến 6 tiếng thì đứa thứ nhất sẽ quan hệ với mọi người hòa hợp, phong cách cởi mở, đồng thời có tinh thần tiến thủ và tính mạo hiểm, càng có sự khí khái của "đàn ông" hơn, sự tự tin của người cha, tạo cho con cái tinh thần sung mãn.

Đứa trẻ ở bên cạnh người cha nhiều có thể phát triển sự tiến bộ trí lực đầy đủ. Cũng có thể nói, người cha là chất xúc tác đặc biệt đối với sự phát triển trí lực của đứa trẻ. Các chuyên gia giáo dục và tâm lý học Trung Quốc sau khi điều tra phân tích bằng bảng hỏi về đặc trưng hành vi tính cách đối với hơn 2.100 học sinh trung và tiểu học của 5 tỉnh thành phố, khu tự trị là Bắc Kinh, Sơn Đông, Giang Tô, Quảng Tây và Tân Cương phát hiện, "tổ chất văn hóa của người cha đối với khả năng tự kiểm chế, tính tư duy linh hoạt có ảnh hưởng rất lớn".

Một số nghiên cứu chỉ ra, người cha có ảnh hưởng rất lớn đối với sự phát triển trí lực của con cái, đặc biệt ảnh hưởng đối với đứa bé trai càng lớn. Nếu như một đứa bé trai mất đi người cha vào thời thơ ấu, thì rất dễ khiến cậu có chỉ số IQ thấp, biết mô thức nữ tính hóa, điều này không đủ sẽ luôn luôn ảnh hưởng đến đứa bé trai khi lớn lên. Ngược lại, những đứa trẻ có thời gian gần gũi người cha nhiều, rất dễ dàng từ người cha thu được càng nhiều tri thức, kinh nghiệm, khả năng tưởng tượng và tri thức sáng tạo, có lợi đối với sự kích thích nhu cầu khám phá, lòng hiếu kỳ, lòng tự trọng, nhiều phương diện hứng thú yêu thích. Hơn nữa, người cha còn là người bạn chơi đùa những lúc rảnh rỗi, người điều tiết tâm lý phiền muộn

của đứa trẻ, điều này cũng có lợi đối với sự phát triển trí lực của đứa trẻ. Ngoài ra, vì tri thức rộng lớn, kiến thức sâu của người cha, trong thời gian ở cùng đứa trẻ, vô hình chung sẽ truyền thụ cho con cái, từ đó đã mở rộng tầm hiểu biết cho đứa trẻ. Đồng thời, sự giao thiệp rộng rãi với mọi người của người cha, nếu như thường mang đứa trẻ tham gia một số hoạt động xã hội, để đứa trẻ cảm thụ nhiều thông tin xã hội, điều này có lợi đối với sự hình thành một số quan niệm mới của con cái.

Người cha tham gia giáo dục gia đình, có lợi đối với sự phát triển giới tính cá nhân của con cái. Đối với việc nghiên cứu quá trình xã hội hóa nhi đồng chứng minh, bất kể là bé trai hay là bé gái, đều cần tiếp xúc giao lưu mấy nghìn tiếng với người đàn ông để kiện toàn sự thành thực về trí lực. Gia đình là nơi quan trọng để đứa trẻ từ nhỏ học tập quan niệm của mình, hình thành định hướng của mình, mô phỏng hành vi của mình, con cái sớm nhất là bắt chước cha mẹ, sau đó mô phỏng những người đàn ông và đàn bà khác, từ đó hình thành sự khác biệt giới tính của mình. Có thể nói, gia đình là một nguồn thứ nhất của sự xã hội hóa khác biệt cá nhân của đứa trẻ, tức là có tác dụng làm gương, còn có tác dụng “tham chiếu”. Con gái sẽ nhận thức đối với con trai, trên mức độ rất lớn là lấy hình tượng người cha làm tiêu chuẩn cơ bản, một người cha là hình tượng người đàn ông không có đầy đủ “thích hợp”, đối với tương lai con gái với năng lực trao đổi qua lại sự khác biệt giới tính, ảnh hưởng là rất lớn.

Nếu như thiếu hụt vai trò “người cha”, như vậy đứa bé trai sẽ thiếu hụt nhân vật để cảm nhận sự đồng cảm và đặc trưng nam tính, năng lực ứng biến thích ứng hoàn cảnh kém, không thể thích ứng cuộc sống độc lập nam tính. Trường hợp nghiêm trọng, sau khi lớn

lên không thể đảm nhiệm trách nhiệm của người chồng và người cha. Mà hiện nay, môi trường xã hội hóa bé nam đặc biệt không tốt, chỉ có thể tiếp thu sự nữ tính trong thời gian dài, kết quả của điều này là thiếu đi sức hấp dẫn của người đàn ông; bé gái cũng vì thiếu ảnh hưởng vai trò “người cha”, mà sẽ trở nên mềm yếu, đồng thời bởi vì cảm giác lạ đối với nam tính, mà sau khi lớn lên khi tiếp xúc với đàn ông thường biểu hiện lo lắng, e lệ rụt rè... Còn có bé gái, bởi vì thiếu vắng “người cha”, mà sau khi lớn lên đối với sự tán tỉnh của bạn trai thiếu đi “khả năng miễn dịch”, rất dễ bị mắc lừa... Những biểu hiện không tốt này xử lý không tốt, sẽ khiến cho hôn nhân sau này gặp nhiều nguy cơ.

Vai trò của “người cha”, người mẹ dẫu là thế nào cũng không thể thay thế được. Bởi vì người mẹ không có cách nào làm tấm gương hoàn hảo cho con cái, cũng không có cách nào cung cấp cho con gái sự “tham chiếu”.

Sự thân mật giữa người cha và con, có tác dụng quan trọng đối với việc hoàn thiện tâm lý của con. Người cha hướng dẫn con cái nảy sinh những hứng thú đối với thế giới bên ngoài, cảm thụ những điều tốt đẹp của thế giới bên ngoài, khuyến khích con cái mạnh dạn tìm tòi, hơn nữa kịp thời giải đáp những thắc mắc cho con. Điều này có lợi đối với sự thỏa mãn mức độ nhất định lòng hiếu kỳ và lòng ham hiểu biết của con cái, càng có lợi đối với việc bồi dưỡng cảm giác thành công của con cái trong quá trình tìm tòi. Cảm giác thành công này có thể thúc đẩy con cái sau này không ngừng phấn đấu, đề ra mục tiêu cho riêng mình để cố gắng giành lấy. Đồng thời, trong quá trình con cái khám phá thế giới, khi gặp phải trở ngại, khuyến khích con cái đối diện khó khăn, điều này có lợi đối với việc

nâng cao năng lực đối phó với khó khăn của con cái, từ đó bồi dưỡng tố chất tâm lý tốt cho con cái.

Tóm lại, sự tồn tại của người cha và tình yêu thương của người cha một cách khoa học, có lý trí, hợp lý, là một nguồn gốc cho sự phát triển tâm lý, phát triển cá tính của con cái và có ảnh hưởng quan trọng tới sự khác biệt giới tính, phương thức sinh hoạt, giá trị quan của con cái.

Xưa nay bằng sự giáo dục của người cha đã làm xuất hiện những người con anh hùng tài giỏi không thể kể ra hết, từ trong đó có thể thấy sự giáo dục của người cha đối với sự trưởng thành, sự thành công của con cái có tác dụng quan trọng.

Nhà nghiên cứu Đông Tử đã có những kinh nghiệm bản thân cho thấy ảnh hưởng sự giáo dục của người cha.

“Cha tôi mặc dù chỉ là một người nông dân áo vải, nhưng đã học hai năm ở trường tư, khi đó ở nông thôn Trung Quốc đa phần là mù chữ, cũng được tính là người có văn hóa có thể biết dăm ba chữ. Trong việc giáo dục tôi, mặc dù nói là luôn kế thừa lời giáo huấn của tổ tiên: dùng roi vọt sẽ dạy được người con có hiếu, thế nhưng, so với những ông bố khác trong cùng hoàn cảnh mà nói, cha tôi cũng không thiếu lý luận và quan niệm về khoa học giáo dục, dạy cho tôi rất nhiều đạo lý, là những cái đương thời rất nhiều người cha không thể có.

Ví dụ cha tôi rất chú trọng giáo dục bằng hành động, ông dùng lời nói của mình để thuyết minh lý luận và quan niệm giáo dục của mình: “Trên không ngay dưới ắt lệch, muốn con cái học tốt, bản thân mình trước tiên không thể làm điều xấu”. Ông yêu cầu chúng tôi làm người phải ngay thẳng, bản thân ông cả đời làm những việc ngay

thẳng nói những lời chân thật; ông yêu cầu chúng tôi làm đến đâu, đầu tiên bản thân ông làm trước đến đó.

Cha tôi ở nông thôn hơn 30 năm, làm việc trách nhiệm nghiêm túc, nhiều lần nhận được sự biểu dương khen ngợi, được lãnh đạo và quần chúng tôn trọng. Nhiều năm nay, trong thôn nhà ai có việc gì, đều tìm đến ông hỏi han, nhờ vả. Bởi vì cha tôi phán xét công việc đen là đen, trắng là trắng, không xem thường người dưới, không sợ kẻ quyền thế.

Cha còn giáo dục chúng tôi, lao động là gốc rễ sự tồn tại của con người, lao động bất cứ khi nào cũng là vẻ vang vậy. Khi chúng tôi còn nhỏ, phần lớn thời gian nhàn rỗi dành cho lao động. Mùa xuân, tôi đi theo mấy anh ra đồng ruộng cắt gốc rạ, mùa hạ đi hái rau dại, ra đồng cỏ chăn dê chăn lợn; mùa thu, đi thu hoạch hoa màu; mùa đông thì đi gom phân.

Còn nhớ rằng cha thường nói với chúng tôi: “Người tài giỏi, chẳng qua là biết tính toán. Ăn không thiếu, mặc không thiếu, tính toán không tốt thì nghèo”. Ông giáo dục chúng tôi cùng nhau lao động chăm chỉ, cần có sự chuẩn bị và kế hoạch. Cha còn nói: “quét dọn nhiều sân đập lúa sẽ ít đi chợ búa”, ý nghĩa là đề xướng việc chăm chỉ, sạch sẽ, mà không có chuyện đi chợ búa tiêu tiền hoang phí cho những đồ dùng không thích hợp, là việc không nên. Câu này giống như lời cảnh báo, cha nói rất nhiều rất nhiều lần, ảnh hưởng rất lớn đến mấy anh em chúng tôi. Sau khi thành người lớn, mặc dù chúng tôi mỗi người một nơi, nhưng từ nhỏ đã tiếp thu sự giáo dục của cha, đều luôn luôn miệt mài cố gắng: làm người ngay thẳng, chăm chỉ làm việc. Riêng tôi, ảnh hưởng sự giáo dục của cha đặc biệt sâu sắc, những người quen biết đều nói, những điểm giống nhau của tôi và cha rất nhiều. Có thể nói, trong con người tôi có

những phẩm chất ưu tú gì, phần lớn được lợi bởi sự giáo dục của người cha”.

Ý nghĩa sự giáo dục của người cha, vai trò của sự giáo dục của người cha thực chất không giống như bình thường. Cần phải nói thêm rằng, trong cuốn sách này không cường điệu vai trò giáo dục của người cha, đồng thời cũng không có ý coi nhẹ việc giáo dục của người mẹ. Kỳ thực, sự giáo dục của người mẹ càng quan trọng, sự giáo dục của người cha càng quan trọng hơn, hơn nữa, nghiên cứu tâm lý học và thực tiễn đều đã chứng minh, người cha trong nhiều phương diện giáo dục con cái, vai trò của người mẹ khó có thể thực hiện được.

Nói nhiều như vậy, cũng chỉ nhắc nhở mọi người coi trọng đối với “người cha” và “sự giáo dục của người cha”, từ đó có nhận thức mới về điều đó.

SỰ GIÁO DỤC CỦA NGƯỜI MẸ KHÔNG THỂ THAY THẾ SỰ GIÁO DỤC CỦA NGƯỜI CHA

Có một trường hợp mà hầu như ai cũng từng gặp phải: khi bé cưng của chúng ta bị ngã, người mẹ vội chạy đến phía trước, suýt soa nâng bé đứng dậy, cục cưng ngã có đau không? Người mẹ bế ẵm, người mẹ xoa bóp... Người cha thì lại đứng bên cạnh nói: Đừng sợ! Tự đứng dậy đi!

Từ đó có thể thấy, người cha và người mẹ tồn tại bất đồng về mặt giáo dục con cái.

Hơn nữa sự bất đồng này không đâu không có. Từ khi đưa con vừa ra đời, mối quan hệ giữa cha con và giữa mẹ với con đã có những đặc điểm khác biệt rồi. Ví như, người cha thông qua những trò chơi vận động cơ thể, xúc giác, tứ chi, khiến cho cơ thể đứa trẻ được linh hoạt, thúc đẩy sự phát triển cơ thể của nó. Còn người mẹ ngược lại dịu dàng dỗ dành đứa trẻ. Do đó đứa trẻ từ nhỏ đã biết động tác dịu dàng của mẹ, động tác mạnh mẽ của cha. Những nghiên cứu ở nước ngoài cho thấy, đứa trẻ hai tháng tuổi đã có thể phân biệt được rõ ràng rằng người bế mình là bố hay là mẹ, khi thấy bố đến gần, đứa trẻ thở mạnh và nhịp tim sẽ nhanh hơn, bởi vì nó đợi bố cùng mình chơi những trò mạnh mẽ. Những kích thích từ bên ngoài này rất ý nghĩa đối với sự phát triển đại não của đứa trẻ.

Trong thời gian dẫn con đi chơi, sự lựa chọn của người mẹ và sự lựa chọn của người cha cũng tồn tại những điểm khác biệt. Người mẹ thích kể chuyện cho con, dạy con chơi búp bê vải, đến chơi từng nhà... Mà người cha lại thích mang con tham gia những hoạt động bên ngoài, càng khuyến khích con nhiều hơn tiến hành những trò chơi leo trèo chạy nhảy... Rất nhiều hoạt động người mẹ

không tiện để làm, hoặc là làm không được, tự nhiên hướng dẫn con vào những hoạt động như thế cũng là tương đối. Ngoài ra, người cha còn muốn cổ vũ đứa trẻ thưởng thức những trò chơi mới lạ, cổ vũ đứa trẻ dũng cảm tìm tòi khám phá. Mà người mẹ thì rất ít người muốn buông tay để cho đứa trẻ đi chơi, đứa trẻ cũng không được thưởng thức những trò chơi mới.

Khi đứa trẻ gặp phải khó khăn và thách thức, cha mẹ có thái độ khác biệt rất lớn. Sẽ giống như là câu chuyện nhỏ tôi vừa kể ở phần đầu đối với người phụ nữ mà nói, khi đứa trẻ ngã ra, người mẹ thường nói: “Đừng ngã nữa nhé? Để mẹ đánh hòn đá nhé!”. “Lần sau đừng chạy lung tung nhé!” “Có nguy hiểm, cẩn thận nhé!” để nhắc nhở đứa trẻ; Còn người cha thường sẽ nói: “Dũng cảm lên, trèo lên đi!”, “Không sao đâu, ngã là bình thường mà”. Cũng có thể nói, người cha có khuynh hướng cổ vũ đứa trẻ độc lập khắc phục khó khăn, mà người mẹ thường tỏ lòng thương xót con cái khuyên đứa trẻ từ bỏ. Phương thức giáo dục của người cha như vậy cổ vũ đứa trẻ độc lập tìm tòi, độc lập khắc phục khó khăn, có sự hỗ trợ đối với sự mở mang tiềm năng trí lực của đứa trẻ, đồng thời khiến cho đứa trẻ ngày càng kiên nghị, khiến đứa trẻ có động lực tìm kiếm thành công.

Cha và mẹ khác về đặc trưng của giới tính tự nhiên, vì vậy sự ảnh hưởng đối với phương diện tính cách của con cũng rất khác nhau. Người mẹ khiến cho con có tình yêu thương tinh tế, trong quá trình tiếp xúc và giao lưu hằng ngày với đứa trẻ thể hiện sự dịu dàng. Mà người cha trong người có đầy đủ tất cả tố chất đàn ông mà người mẹ không có là tính cương nghị, kiên cường, sức lực, trí tuệ..., dành cho tình yêu của đứa trẻ cũng là sâu nặng, thẳng thắn. Người cha sống nhiều cùng với con, có thể bồi dưỡng nhiều phẩm

chất ưu tú của con, ví dụ kiên nghị, thâm trầm, quyết đoán, tính độc lập, tinh thần tiến thủ..., như vậy có thể khiến cá tính của đứa trẻ được phát triển toàn diện.

Ngoài ra, người cha và người mẹ khi quan tâm đến sự trưởng thành của con cái, cách nhìn về những vấn đề quan trọng cũng không giống nhau. Người mẹ chú ý phần lớn là nhu cầu sinh hoạt và tình cảm của con cái, bằng tấm lòng yêu thương con cái của người mẹ chăm sóc từng ly từng tý cho sinh hoạt và tình cảm của con. Trong khi người cha thường có lý tính hơn, phần nhiều dùng phương thức lý tính từ phương hướng lớn để hướng dẫn con cái. Hơn nữa về những vấn đề cụ thể, người cha phần lớn chỉ phác thảo ra những nét lớn, để cho con cái có một không gian tự chủ tương đối lớn.

Hơn nữa về phương diện thúc đẩy sự tăng trưởng tri thức của con cái, khuynh hướng chủ yếu của người mẹ là khi con còn nhỏ, về phương diện bồi dưỡng năng lực ngôn ngữ cho con rất công phu, con cái lớn lên đôi chút, cần sự truyền thụ những tri thức sinh hoạt nhiều hơn cho con cái. Đợi đến khi con lên đại học rồi, đại đa số bà mẹ dốc hết sức phụ đạo bài học cho con, làm công việc mà các giáo viên làm hàng ngày. Hơn nữa vì đặc điểm phạm vi sự vật người cha quan tâm rộng lớn phức tạp, phong tri thức của đa số người cha so với người mẹ rộng hơn. Cho nên, tri thức người cha truyền bá cho con về các phương diện địa lý, lịch sử, triết học, kinh tế... phong phú. Hơn nữa trong cuộc sống, người cha đa phần đảm nhận việc bảo dưỡng và sửa chữa xe cộ, đồ điện, máy móc và đồ dùng gia đình..., khi làm những việc này, nếu như con thích, người bố có thể dạy cho con. Thông qua sự quan sát và mô phỏng như vậy, tham dự vào những hoạt động có tính thao tác rất mạnh như vậy, không

những đã bồi dưỡng năng lực thực hành, mà còn kích thích lòng hiếu kỳ và tinh thần khám phá.

Hiểu được rằng giữa người cha và người mẹ tồn tại nhiều khác biệt như vậy, thì cách nghĩ “đứa trẻ nhỏ có một người dạy dỗ thì đủ rồi” là sai lầm và “giáo dục trong gia đình, cách làm của người đàn ông và người phụ nữ đều giống nhau” cũng là sai. Sự giáo dục của người cha có ý nghĩa của nó, sự giáo dục của người mẹ có giá trị của nó, hai người không thể thay thế cho nhau, mà là sự bổ sung hỗ trợ nhau, hình thành sự hợp lực, từ đó cung cấp cho con cái sự giáo dục trong gia đình càng toàn diện càng khoa học. Có thể nói, sự tham dự của cả cha và mẹ vào giáo dục con cái, là mô hình giáo dục gia đình lý tưởng nhất. Giáo dục trong gia đình, người cha và người mẹ vĩnh viễn là những người bạn hợp tác với nhau, hai người thiếu một thì không thể.

Hai người phát huy tác dụng bổ sung hỗ trợ cho nhau là điều rõ ràng nhất, chính là về phương diện hình thành đặc điểm tính cách của con cái. Xã hội đã giao phó nội dung và hành vi cá nhân không giống nhau của người đàn ông và người phụ nữ là quy tắc, bé trai và bé gái thông qua học tập dần hình thành vai trò mỗi cá nhân riêng lẻ, cha mẹ không nghi ngờ gì nữa là người thầy vỡ lòng trong quá trình hình thành sự khác biệt của con cái. Trong một gia đình, sự dịu dàng, quan tâm, chăm sóc của người mẹ, sự kiên cường, trí tuệ, quả cảm của người cha, khiến cho con cái từ nhỏ đã hiểu được hàm ý và vai trò về sự khác biệt giới tính cá nhân, là cơ sở tốt cho việc thiết lập sự xã hội hóa sự khác biệt về giới tính. Thiếu đi một, đặc trưng tính cách của đứa trẻ sẽ tồn tại sự khiếm khuyết, hoặc quá mềm yếu hoặc là quá mạnh mẽ, đều không phải là những tính cách tốt. Người cha, người mẹ đồng thời ảnh hưởng đến con cái, có thể

hình thành đặc trưng tính cách vừa mạnh mẽ lại mềm mỏng, tức là có sự tinh tế của người phụ nữ, lại không thiếu sự quả cảm và kiên nghị của người đàn ông, từ đó khiến cho tính cách càng hoàn mỹ.

Vai trò của hai người còn thể hiện ở sự bổ sung hỗ trợ cho nhau giữa sự lí tính của người cha và sự cảm tính của người mẹ; sự khái quát của người cha và sự tỉ mỉ của người mẹ; giữa việc hướng ra bên ngoài của người bố và sự hướng vào bên trong của người mẹ.

Nói tóm lại, giáo dục ở trong gia đình, người mẹ là một thảm cỏ xanh, còn người cha chính là một cái cây lớn. Thảm cỏ xanh cố gắng hết sức để làm một cái cây lớn cũng không có cách nào làm được những việc đó, mà cái cây lớn nỗ lực như vậy đem những thứ của cuộc sống bên ngoài của thảm cỏ xanh trải ra cho con cái, hai người giống như không khí và nước vậy, chung sức tạo ra cho con cái một không gian hài hòa. Như vậy, con cái thể hiện được hai tấm gương, hai phần lực lượng, hai kiểu yêu thương, thể hiện được sự chung sức...

LÀM CHA LÀ NGHỀ NGHIỆP SUỐT ĐỜI

Theo báo chí Trung Quốc, trong một lần gặp mặt các fan hâm mộ ngôi sao ca nhạc Lưu Đức Hoa, có một cô bé hết sức ngưỡng mộ, sùng bái thần tượng, đã nói một câu khiến rất nhiều người làm cha xấu hổ: “Hôm nay, cha em đang nằm trong bệnh viện, nhưng em không đến bệnh viện thăm ông, mà là đến đây với anh!”. Một bên là người cha đã cho mình cuộc sống, và đã dưỡng dục mười mấy năm, một bên là một ca sĩ không có bất kỳ quan hệ nào với mình, cô bé gái đó đã chọn đến xem ngôi sao ca nhạc, dù cho cha mình đang nằm trong bệnh viện. Sau khi nghe chuyện này, chúng ta có thể chỉ trích cô bé này không tuân theo đạo hiếu, không có tình người, điều này chẳng lẽ không chứng tỏ đó là một người là cha thất bại sao?

Có người đã làm một cuộc điều tra, cùng một câu hỏi: “Ai là người cháu tôn kính nhất?” với học sinh Nhật Bản, đáp án là: Thứ nhất là bố, thứ hai là mẹ; học sinh Mỹ, đáp án là: Thứ nhất là bố, thứ hai là ngôi sao bóng rổ, thứ ba là mẹ; học sinh Trung Quốc, đáp án đủ kiểu, nhưng hơn một nửa không trả lời là bố và mẹ! Trong suy nghĩ của trẻ con Nhật Bản và Mỹ, người cha có địa vị cao quý, nhưng trong lòng những đứa trẻ Trung Quốc, “người cha” chiếm địa vị vô cùng nhỏ bé.

Trong những năm gần đây, dần dần bắt đầu có người quan tâm chú ý thảo luận việc người cha tham gia vào giáo dục gia đình. Đặc biệt từ nước ngoài truyền đến một số tư tưởng có liên quan đến giáo dục người cha trong gia đình, bắt đầu ảnh hưởng đến suy nghĩ của mọi người trong nước. Ở Mỹ, người cha chia sẻ trách nhiệm giáo dục con cái trở thành một thứ mốt, trong các gia đình có thu

nhập trung bình việc quan tâm đến sự trưởng thành của con cái, tình hình này đặc biệt thịnh hành. Hơn nữa tại Mỹ và châu Âu bắt đầu lưu hành “ông bố hoàn hảo”, thường khi đến lớp, ở nơi công cộng lại khắp nơi có thể thấy những ông bố trẻ bế con, thậm chí tại một số hội nghị học thuật, cũng có thể nhìn thấy tình cảnh người mẹ tập trung dự họp, người bố ở một bên kiên nhẫn chăm sóc con nhỏ. Những “ông bố hoàn hảo này” vui vẻ chấp nhận điều đó và không tỏ ra mệt mỏi, còn dùng Internet liên lạc với nhau, để cổ vũ cho nhau, tổ chức “Hiệp hội những ông bố hoàn hảo”.

Trung Quốc, Việt Nam mặc dù còn ảnh hưởng sâu đậm bởi quan niệm gia đình truyền thống, nhưng về phương diện này còn có một khoảng cách xa. Gần đây một công ty điều tra đã tiến hành điều tra về những quan niệm mới này thách thức đối với quan niệm gia đình truyền thống, kết quả điều tra cho thấy, có 76% số người được điều tra cho rằng: “Khi về nhà không nên chỉ giới hạn ở phụ nữ, người đàn ông cũng có thể từ chức về nhà chăm lo việc gia đình, dạy dỗ con cái”, trong khi không tán thành quan điểm này chỉ chiếm 20%. Điều này cho thấy ngày càng có nhiều người cho rằng nếu như vì điều kiện hạn chế hoặc nhu cầu gia đình, hai vợ chồng xác định nhu cầu một người lo công việc bên ngoài một người lo công việc trong gia đình, nếu năng lực của ai tốt hơn ai thì có thể lo công việc bên ngoài. Tìm đọc một số trang mạng về gia đình trẻ nhỏ, đã có một số ông bố hoàn hảo xuất hiện, hơn nữa có một số người cha hoàn hảo bắt đầu viết chuyên mục hoặc mở triển lãm, trao đổi kinh nghiệm và cảm nhận về việc nuôi dạy con cái.

Sự xuất hiện của “người cha hoàn hảo” là một sự thay đổi đối với quan niệm giáo dục gia đình xã hội truyền thống, là thể hiện sự

tham gia, sự trọng thị của người cha đối với việc giáo dục trong gia đình, ý nghĩa của nó có thể nói là tích cực và sâu sắc.

Từ góc độ xã hội mà nói, bước vào thế kỷ mới đến nay, lý luận quan niệm giáo dục suốt đời và phát triển cả đời ngày càng trở thành giá trị chủ đạo của xã hội, nhu cầu phát triển của xã hội và sự cạnh tranh xã hội nhân tài cần phải có đầy đủ những tố chất tổng hợp tương đối cao về sự sáng tạo, độc lập. Hơn nữa những tố chất này chỉ dựa vào sự giáo dục của bà mẹ thì rất khó để cung cấp cho đứa trẻ. Cho nên, với nhu cầu của thời đại, người ta bắt đầu suy nghĩ tìm tòi, nên thay đổi tình trạng thờ ơ của người cha đối với việc giáo dục trong gia đình. Bắt đầu từ năm 1985, một “phương án khuyến khích người cha” ở nước Mỹ và Canada dần được phát triển và thực thi, nhận được sự hoan nghênh của nhiều người. Mà tại nước ta, cho dù sự giáo dục con cái đã dần nhận được sự quan tâm rộng rãi, thế nhưng, tuyệt nhiên vẫn chưa hề tìm hiểu, nghiên cứu cặn kẽ “sự giáo dục người cha”. Cũng có thể nói, vẫn còn chưa thể hiện đầy đủ vai trò của người làm cha. Dẫu sao, nhận thức của mọi người về vai trò của người cha đã có sự thay đổi, theo điều tra, có 70% số ông bố cho rằng, chỉ cần điều kiện tương đối tốt, sẽ cố gắng học tập bất cứ điều gì để làm một người cha mẫu mực, có thể gánh vác đầy đủ trách nhiệm.

Nhiều ông bố có sự nghiệp rất xuất sắc, trong lĩnh vực nghề nghiệp đã thể hiện được những giá trị cuộc sống của mình, nhưng lại coi nhẹ sự giáo dục con cái, coi nhẹ sự quan tâm yêu quý con cái.

Đối với đàn ông công việc thì mãi mãi không dứt, nhưng con cái mỗi ngày lớn lên, mỗi bước trưởng thành của nó sẽ không đợi. Đợi đến khi đứa trẻ lớn lên rời xa mình, lúc đó mình có ân hận cũng

chẳng kịp. Có người cha làm giám đốc nhà máy, đã tâm sự về trách nhiệm của người làm cha: “Khi tôi hai mươi mấy tuổi đã có con, khi đó về cơ bản không có ý thức rằng mình là cha, người cha phải có trách nhiệm. Do đó, trong mười mấy năm dài, tư tưởng của tôi đều dành cho sự nghiệp, hàng ngày đi công tác, bỏ mặc hết việc nhà cho vợ, đối với những việc trong nhà, chuyện của con cái từ trước đến nay không hỏi han đến. Đến nay con đã lên trung học, hôm đó về nhà ngẫu nhiên nhìn thấy vở bài tập của con, phát hiện kết quả thi cử của con rất kém, hỏi mẹ cháu, mới biết tình hình học tập của con rất tồi tệ. Trong lúc rất tức giận, chỉ muốn dạy bảo cho con một trận. Không ngờ rằng đứa trẻ nói với tôi, tôi phải nói chuyện bình đẳng với nó như một người lớn. Tôi bỗng ý thức được rằng, con cái đã lớn rồi. Mà trong quá trình trưởng thành của nó, tôi dường như không làm gì cả. Ôi, khi trong lòng hối hận nói không ra được, cần biết rằng con cái lớn lên chỉ có một lần. Tôi nhất định phải bù đắp sự gián đoạn trong mối quan hệ cha con này”. Từ đó về sau, anh tận dụng mọi cơ hội để chung sống hòa hợp và gặp gỡ con, đến nay đứa con đã lên đại học, họ vẫn duy trì thói quen mỗi ngày gặp gỡ nói chuyện với nhau một lần như trước.

Nhà soạn nhạc nổi tiếng Bethoven đã nói: “Tôi không biết có nghề nghiệp cao quý nào có thể sánh với việc dạy dỗ con cái nên người”. Đúng vậy, công việc rất quan trọng, sự nghiệp rất quan trọng, kiếm tiền rất quan trọng, thế nhưng khi bạn đem một sinh mệnh đến với thế giới này, khi bạn mang trên vai trách nhiệm của “người cha”, còn có cái gì quan trọng hơn là dạy dỗ nó nên người chứ?

Sắp đến Ngày lễ Giáng sinh rồi, ngày hôm đó, đứa con trai 5 tuổi đứng ở cửa nhìn, đợi bố đi làm về, cuối cùng nhìn thấy bóng

dáng mệt mỏi của người cha đi hướng về phía cửa, đưa bé trai vui mừng chạy ra đón, ngẩng đầu lên hỏi bố: “Bố, một giờ bố có thể kiếm được bao nhiêu tiền?”. Ông bố làm việc mệt nhọc cả ngày, gặp phải câu hỏi này của con có đôi chút không kiên nhẫn: “Con hỏi như vậy để làm gì?”. Đứa trẻ với ánh mắt nài nỉ nhìn bố: “Con muốn biết, bố có thể nói cho con được không?”. “20 đôla Mỹ”. Ông bố miễn cưỡng trả lời, sau đó quay trở về phòng mình.

Đứa bé trai liền chạy theo sau bố, lấy từ trong túi ra 10 đôla, cầm chặt trong tay, sau đó khẽ hỏi bố: “Bố à, bố có thể cho con mượn 10 đôla được không?”

Ông lại càng không thể kiên nhẫn được: “Cần tiền để làm gì vậy? Con không có tiền tiêu vật sao?”

“Đến Tết Noel, con tích cóp không đủ 20 đôla”.

“Tại sao cần tích cóp đủ 20 đôla? Con muốn mua quà Noel sao?” Ông bố vừa nói vừa lấy ra 10 đôla, để vào tay cậu bé. Cậu bé gấp hai đồng tiền một cách ngay ngắn, sau đó rất trịnh trọng giơ cao trước mặt bố: “Bố à, con có thể dùng 20 đôla này mua 1 giờ của bố được không? Khi đến Lễ Noel, thỉnh cầu bố dùng một giờ chơi cùng với con!”

Ông bố đó im lặng hồi lâu không nói, anh ta liền ôm chặt cậu bé vào lòng...

Nhà tâm lý học nổi tiếng người Mỹ kêu gọi: “Khi bạn thức dậy sớm, đeo chiếc cà vạt lên, khi vội vàng chạy xuôi chạy ngược vất vả và phấn đấu cho công việc và sự nghiệp của mình, bạn đã từng suy nghĩ một cách đầy đủ về nghĩa vụ trách nhiệm của mình đối với con cái chưa?”

Có thể bạn là nhà doanh nghiệp giàu có, có thể bạn là nhà khoa học giành được nhiều giải thưởng lớn, có thể bạn là nhân viên nhà nước chăm chỉ ngay thẳng, có thể bạn là tác gia có trước tác đồ sộ, có thể bạn là nhà nghệ thuật kĩ thuật tinh xảo... Thế nhưng, trong số tất cả các nghề nghiệp đó, “Làm cha” là nghề nghiệp mà bạn cần dành nhiều tâm huyết nhất.

Chúng ta biết rằng, đối với con cái mà nói, người cha, người mẹ cùng nhau thực thi sự giáo dục đối với nó, con cái mới lớn lên lành mạnh vui vẻ. Sự thiếu hụt bất cứ sự giáo dục của bên nào, đều sẽ đưa đến ảnh hưởng không tốt đối với sự phát triển của đứa trẻ. Ngoài điều này ra, bạn cần hiểu biết thêm về thực tế như thế này:

Có một điều có vẻ khó tin, đứa trẻ trong tã, tuyệt nhiên không giống nhiều người tưởng tượng: gần mẹ, xa cha; nhưng khiến mọi người kinh ngạc là, thái độ yêu thích bố so với mẹ tích cực hơn. Khi có mặt người bố, đứa trẻ sẽ tươi cười hơn, bi bô học nói, nhìn chăm chú vào người cha và cười lớn, từ ý nghĩa này mà nói, trong con mắt đứa trẻ người cha là thiên sứ vui vẻ nhất.

Hơn nữa khi đứa trẻ lớn lên chút nữa, người cha lấy sự khuyến khích đứa trẻ là chính, đồng thời không hạn chế quá đáng thái độ cha con, để cho đứa trẻ cảm thấy tự do cảm thấy hoàn toàn an toàn và cảm giác hạnh phúc, điều này có khả năng khiến đứa trẻ thu được sự phát triển tốt nhất; đến khi đứa trẻ lớn đến tuổi có thể đến thế giới bên ngoài vui chơi, nó bắt đầu tìm kiếm những mối quan hệ bạn bè thân thiết vượt quá mối quan hệ cha con, mẹ con, trong thời gian này nếu như mối quan hệ giữa người cha và người con rất thân thiết, đứa trẻ sẽ hướng ánh mắt đầu tiên đến người cha, mà không phải là mẹ và người thân khác.

Tỉ lệ đứa trẻ khi còn rất nhỏ nghe lời mẹ cao so với bố, thế nhưng khi học tiểu học, tỉ lệ nghe lời mẹ dần hạ thấp xuống, đặc biệt khi học năm thứ ba tiểu học, sức ảnh hưởng trong sự giáo dục của người mẹ giảm xuống nhanh và mạnh. Đến khi đứa trẻ lên trung học, tỉ lệ đứa trẻ nghe lời người cha vượt quá người mẹ.

Nếu như đem số liệu biến đổi này đặt lên biểu đồ mà xét, sức ảnh hưởng giáo dục của người mẹ là một đường tụt dốc, trong khi của người cha là một đường chéo tăng lên. Hiện tượng này chứng tỏ, người cha, từ ý nghĩa của nó mà nói, sức ảnh hưởng đối với con cái càng lớn; con cái trong ý thức tiềm ẩn càng dễ tiếp thu ảnh hưởng của người cha đối với mình.

Đã hiểu được điều này, bạn còn có lý do gì mà không dùng hết sức mình để làm một người cha tốt?

Hơn nữa làm một người cha như vậy rất dễ dàng, nhưng cần làm một người cha tốt, và còn cần phải bỏ ra nhiều cố gắng, yêu quý con cái như thế nào, để cho con cái có sự khoa học, có ảnh hưởng sâu rộng về tình yêu của người cha, là môn học mỗi người đàn ông làm cha cần phải học.

Từ ngày bạn trở thành ông bố, “Làm cha” chính là chức nghiệp suốt đời của bạn. Cho nên, bất kỳ khi nào, đều không được quên rằng: Chúng ta là người cha!

Chương 2. HÌNH TƯỢNG NGƯỜI CHA

Phương thức học tập tốt nhất của đứa trẻ là quan sát đồng thời bắt chước người gần gũi với mình nhất. Bởi vì bạn là người cha, ảnh hưởng của bạn đối với đứa trẻ là rất lớn, bởi vậy, từ cái ngày bạn đảm nhận vai trò người cha, bạn cần phải tự nhắc nhở mình: làm một người cha tốt...

Tạo ra cho con môi trường lớn lên hài hòa

Không còn nghi ngờ gì nữa, tác dụng của môi trường đối với sự phát triển của một con người là không thể không xem xét đến.

Trong vấn đề tạo dựng nhân cách hoàn chỉnh cho một người, thì rất cần có ảnh hưởng về sự cứng cỏi, kiên nghị của người đàn ông, cũng cần có sự tinh tế tỉ mỉ, dịu dàng của người phụ nữ; tức cần có môi trường gia đình thoải mái và lành mạnh, cũng cần có bầu không khí dân chủ. Như vậy mọi người chúng ta đều biết rằng sự thành công của một người có địa vị trong xã hội, không thể không trưởng thành từ trong hoàn cảnh gia đình hài hòa. Thiếu đi tình yêu thương của một trong hai người đều không được, cùng với việc họ đã trải qua tuổi thơ vui vẻ, đã đi qua thời thanh thiếu niên vô tư, đã tiến vào xã hội với đầy sự ganh đua, khó khăn gian khổ, và cuối cùng đã giành được thành công.

Vậy thì, rốt cuộc sáng tạo môi trường trưởng thành hài hòa cho con như thế nào? Có mấy phương diện rất quan trọng dưới đây:

1. *Tăng cường sự hòa thuận của quan hệ vợ chồng.* Trong cuộc sống, việc nảy sinh mâu thuẫn vợ chồng là hiện tượng bình thường, nhưng vì hai bên không nhường nhịn nhau, từ tranh cãi nhỏ đến to tiếng, mà cuối cùng dẫn đến việc vợ chồng cãi nhau như cơm

bữa. Đứa trẻ lớn lên trong một gia đình không hòa thuận tính cách thường là lệch lạc, nóng nảy, thù địch, không hòa hợp, khó gần, ích kỷ. Có người nói: “Ngôi nhà là vương quốc của người cha, thế giới của người mẹ, nơi lý tưởng của trẻ em”. Nhưng là người chủ gia đình chúng ta đặc biệt chú ý, hai vợ chồng cần tăng cường sự hòa thuận với nhau, không được chỉ trích nhau, không xúc phạm đến cha mẹ, anh em, cố gắng nỗ lực hết sức sáng tạo một môi trường gia đình hài hòa, lành mạnh cho con.

Chiến tranh trong gia đình một khi bùng phát, nhất định sẽ gây ra tai họa cho người ở giữa, con cái sẽ không thể tránh khỏi là người bị hại. Khi con sợ hãi, thì không thể nào mà vui vẻ học tập và vui chơi. Vì vậy, chỉ khi nào vợ chồng duy trì không khí vui vẻ trong gia đình, mới có thể sáng tạo môi trường trưởng thành hài hòa cho con.

Giữa các thành viên trong gia đình cần sống với nhau một cách hài hòa, đặc biệt là giữa vợ chồng điều quan trọng là phải kính trọng thương yêu lẫn nhau, nhường nhịn nhau, từng hành động từng lời nói của cha mẹ đều có ảnh hưởng sâu sắc đến con cái, tức là giữa cha mẹ phát sinh mâu thuẫn cũng cần phải bình tĩnh kiềm chế nói chuyện có lý lẽ với nhau, xử lý ổn thỏa tốt đẹp, mà không phải to tiếng cãi cọ trước mặt con, thượng cẳng chân hạ cẳng tay, dùng phương thức thô bạo để giải quyết vấn đề. Thứ hai, xây dựng mối quan hệ tốt đẹp giữa cha mẹ và con cái. Cha mẹ cần phải tìm hiểu trạng thái tâm lý của con... Cha mẹ là người bồi dưỡng văn hóa đạo đức cho con, lại là người bạn của con. Có thể tạo ra sự tiếp xúc về tình cảm với con, khiến cho con vui vẻ gần gũi, cảm thấy mình là một thành viên trong gia đình, cảm thấy sự yêu thương chăm sóc của các thành viên trong gia đình. Hoàn cảnh gia đình thoải mái, vui

về như vậy, có thể khiến đứa trẻ sinh động hoạt bát, tích cực lạc quan.

2. *Thay đổi những thói quen không tốt của cha mẹ.* Một giáo viên tiểu học kể lại: “Người cha của học sinh trong lớp tôi đánh bạc, không những đã thua rất nhiều tiền, hơn nữa quan hệ gia đình căng thẳng, khiến cho người mẹ của học sinh phải làm lưng vắt vả ngày đêm, nhưng không có một chút hối hận nào. Học sinh đã rất căm giận ông ta, căn bản là không muốn nhìn mặt ông ta, bây giờ nó về nhà chẳng qua là vì thương mẹ mình, không muốn để mẹ cô đơn. Thế nhưng khi về luôn khiến cho bà rất buồn, khó xử. Hơn nữa em học sinh này cũng không còn lòng dạ nào để học hành...”

Lại có một tờ báo ở Trung Quốc nói về vấn đề này: “Đứa trẻ muốn tìm đến cái chết, thúc ép hai vợ chồng chúng tôi ly hôn. Để né tránh con, chồng tôi đã có một tuần không dám quay trở về nhà...”

Người mẹ kể, đứa con 15 tuổi học cấp hai, thích viết văn và thơ, tính cách luôn hướng nội. Bố cô bé là một lái xe, trình độ văn hóa không cao, nhưng nóng lòng mong muốn con cái thành đạt, do đó yêu cầu vô cùng nghiêm khắc đối với việc học tập của con. Chỉ cần điểm thi không tốt, nhẹ thì dùng lời lẽ mắng nhiếc, nặng thì đánh đòn. Sự việc xảy ra rất bất ngờ, nhưng lại trong dự liệu. Sau kỳ mọi người trong nhà đi du lịch về, đứa trẻ không nghỉ ngơi liền đến lớp học thêm. Hai vợ chồng đợi đến khoảng lúc trưa, em vẫn không về nhà ăn cơm. Hai vợ chồng rất lo lắng, đứa con trước đây ngoan ngoãn nghe lời có xảy ra chuyện gì hay không? Họ tìm kiếm tất cả những nơi đứa trẻ thường đến cũng không có kết quả gì. Đợi đến 7 giờ tối, em gái của chị gọi điện thoại đến nói, buổi trưa cháu đã uống thuốc ngủ tự sát.

Khi được đưa về nhà, đứa con bất ngờ nói: “Con không muốn gặp bố! Chỉ cần bố mẹ có thể ly hôn, con đi ăn mày cũng được...” đối mặt với “mệnh lệnh sống chết” mà đứa con đưa ra, chị đã nhượng bộ: “Chẳng may đứa con lại tìm đến cái chết, vậy thì biết làm sao!” Thế là, người chồng đã phải lén rời khỏi nhà.

Cho dù là ông bố cờ bạc, rượu chè, hay là đánh đập chửi mắng thậm tệ, đều sẽ khiến cho gia đình không có một ngày yên ổn. Với hoàn cảnh gia đình như vậy, không chỉ bất lợi với sự trưởng thành của con cái, mà rất dễ dàng xảy ra những sự việc tiêu cực.

3. Thay đổi sự không nhất trí về phương pháp giáo dục. Giữa hai vợ chồng bởi vì sự từng trải, quan niệm giá trị, trình độ tri thức không giống nhau, sự lý giải về quy luật trưởng thành của con cái cũng sẽ không giống nhau. Vì vậy, với nhiều gia đình, giữa hai vợ chồng trong vấn đề giáo dục con cái sẽ nảy sinh sự chia rẽ, thậm chí dẫn đến mâu thuẫn xung đột, hiện tượng này rất phổ biến. Nên chỉ ra rằng, kiểu chia rẽ và xung đột giữa hai vợ chồng này, thường là nguyên nhân quan trọng dẫn đến sự thất bại của giáo dục trong gia đình:

(1) Sức ảnh hưởng triệt tiêu lẫn nhau. Muốn đạt được hiệu quả trong giáo dục con cái, cha mẹ tất phải đồng tâm hiệp lực, hình thành hợp lực. Nếu như ý kiến của cha mẹ trái ngược nhau, không ai thuyết phục được ai, kết quả của điều này tất nhiên là suy giảm sức ảnh hưởng của hai người đối với con cái.

(2) Uy tín của cha mẹ bị hạ thấp. Giữa cha mẹ xảy ra tranh cãi to tiếng, đặc biệt là người này chỉ trích người kia, không chỉ sẽ khiến đứa trẻ cảm thấy thất vọng đối với cha mẹ, mà còn sẽ làm sụp đổ hình tượng về cha mẹ trong lòng con cái, hạ thấp uy tín của cha mẹ.

(3) Con cái không có tấm gương để noi theo. Trong ý thức của con cái thường xem cha mẹ là đối tượng để bắt chước. Ý kiến của cha mẹ không giống nhau, hành vi khác nhau thậm chí tồn tại chia rẽ nghiêm trọng và xung đột kịch liệt, điều này sẽ khiến đứa trẻ không biết nên làm thế nào.

(4) Tạo thành hai nhân cách của đứa trẻ. Giữa cha mẹ nảy sinh sự chia rẽ trong vấn đề giáo dục con cái, cha nói đông, mẹ lại nói tây, khiến cho đứa trẻ không biết theo ai, không biết nghe lời ai. Nhưng đứa trẻ cũng sẽ có bản năng của tâm lý tự bảo vệ mình, nó sẽ tiến hành lựa chọn, sẽ lợi dụng ý kiến không nhất trí của cha mẹ để tìm kiếm điều có lợi cho mình, cũng có thể nói là, ai giúp đỡ bản thân mình, nó sẽ hướng về người đó. Tình hình nghiêm trọng thì sẽ tạo thành nhân cách song trùng của đứa trẻ, trước mặt người cha là một kiểu, trước mặt người mẹ lại là một kiểu.

(5) Ảnh hưởng đến tâm lý lành mạnh của đứa trẻ. Một khi quan điểm giáo dục của cha mẹ không nhất trí, hai bên rất dễ phát sinh tranh chấp, thậm chí tranh cãi to tiếng, khiến cho không khí gia đình trở nên căng thẳng. Con cái có thể không biết các bên tranh cãi điều gì, nhưng nó biết cha mẹ vì nó mà đã xảy ra tranh cãi, dù nhỏ, khiến cho đứa trẻ sẽ vì điều này cảm thấy sợ sệt không yên. Trong những ngày tiếp theo, để cho không khiến cha mẹ phát sinh tranh cãi, nó thường sẽ rất biết nghe lời, điều này khiến trong gia đình, trước mặt cha mẹ cũng không biểu hiện ra đức tính bẩm sinh của đứa trẻ, sinh ra sợ vì mình không cẩn thận mà cha mẹ xảy ra tranh chấp. Đứa trẻ vì như vậy tạo ra áp lực cho mình, lớn lên sẽ bị ảnh hưởng nặng nề về tâm lý.

4. Tạo không khí dân chủ, bình đẳng trong gia đình. Bầu không khí tốt trong gia đình có lợi đối với sự dậy thì của đứa trẻ. Trung tâm

ngiên cứu Poker của nước Mỹ từng quan sát 61 thiếu nhi, kết quả phát hiện, 20 trẻ lớn lên trong những gia đình có không khí tình cảm không tốt, không những trí lực kém so với những trẻ khác, mà thể hình cũng thấp bé rất nhiều.

Giáo dục trong gia đình, ý thức về sự bình đẳng là cơ sở để xây dựng không khí dân chủ hài hòa. Trước hết cha mẹ cần thoát khỏi tác phong gia trưởng truyền thống “ông bố quản lý giáo dục con như thế nào đều đúng cả”, xác định rõ rằng đứa trẻ đã không chỉ là có quan hệ ruột thịt với mình, là người phụ thuộc gia đình, nó cũng là một thành viên xã hội độc lập, nó có ý thức tự chủ, có suy nghĩ của riêng mình, có yêu cầu tâm lý rất cao về sự tôn trọng của cha mẹ. Vì vậy, cha mẹ trước hết nên điều chỉnh trạng thái tâm lý tốt, xây dựng ý thức bình đẳng, lấy thái độ dân chủ, bình đẳng để đối xử với con. Con cái cũng sẽ từ “sợ” cha mẹ, thay đổi thành sự tôn trọng từ trong lòng.

Biết lắng nghe những tâm sự của con, tìm hiểu nhu cầu vật chất, nhu cầu tinh thần của con, thường xuyên trao đổi bình đẳng với con, tôn trọng sự lựa chọn của con cái; lắng nghe tâm sự của con, là phương thức quan trọng để thấu hiểu con, chỉ có thấu hiểu, mới có thể thực hiện một gia đình thực sự dân chủ hài hòa.

Cha mẹ không thể khống chế quyền được phát biểu ý kiến của con, cần giúp con có không gian để bộc lộ suy nghĩ, làm một người bạn thực sự biết lắng nghe, chia sẻ với con. Như vậy sẽ tăng thêm sự gắn bó của con cái đối với cha mẹ. Nếu muốn giáo dục con, cần phải tìm hiểu nhu cầu về mọi mặt của con, bởi vì cần phải hướng dẫn những hành vi của con. Tận tình dẫn đường, không chuyên chế, không buông lỏng xây dựng một gia đình thực sự dân chủ. Đề xướng dân chủ, phản đối chuyên chế, đồng thời không nên yêu cầu

đối với con là bảo sao phải nghe vậy, chính là thả lỏng đối với con, thật sự dân chủ và tôn trọng là sự quan tâm và trách nhiệm của cha mẹ đối với con.

Môi trường sinh hoạt gia đình thoải mái, dân chủ, tự do, nhẹ nhàng, tràn đầy tình yêu thương, không khí tràn đầy hài hòa, nhẹ nhàng. Trong môi trường như vậy, tính tích cực, tính chủ động, tính sáng tạo của trẻ có thể đạt đến sự phát huy đầy đủ. Đứa trẻ lớn lên trong môi trường như vậy có thể nhận thức đầy đủ về giá trị của mình, năng lực độc lập, năng lực giải quyết vấn đề và năng lực thích ứng xã hội có thể đạt đến sự phát triển tương đối tốt.

5. Khắc phục sự khác biệt trong giáo dục giữa các thế hệ trong gia đình chỉ có cha hoặc mẹ. Bởi vì thiếu người cha (hoặc người mẹ), không khí trong gia đình lúc nào cũng nặng nề, không có sự vui vẻ. Những gia đình như vậy, tồn tại hai khuynh hướng rõ ràng, một là, phụ huynh đặt hy vọng càng nhiều càng lớn đối với con, khi giáo dục con, thường sẽ vì không kiềm chế được mà đem hết những đau khổ, bức bối của mình trút hết lên đầu con. Đối với những lỗi lầm nhỏ, những thất bại tạm thời của con, cha (mẹ) rất dễ có những phản ứng quá khích, có muôn vàn lý do để phê bình trách mắng con; sẽ khiến cho đứa trẻ thiếu sự khoan dung trong quá trình trưởng thành, cùng nhiều vấn đề khác tích tụ lại, chuyện bé xé ra to. Làm như vậy, rất dễ dẫn đến tâm lý chống đối. Cũng có gia đình chỉ có bố hoặc mẹ, cha mẹ cảm thấy sự thiệt thòi của con, bù đắp càng nhiều cho con, ra sức nuông chiều con, một mình làm tất cả, kết quả là càng không có lợi đối với sự trưởng thành của con.

Vấn đề khoảng cách giữa các thế hệ trong giáo dục đã trở thành vấn đề nổi bật của giáo dục trong các gia đình ở nước ta. Trong một xã hội đầy cạnh tranh, người trung niên trên có cha mẹ

phải phụng dưỡng, dưới có con cái cần giáo dục, lúc nào cũng làm việc, giao lưu, tiếp khách phải chạy ngược chạy xuôi, có rất ít thời gian dành cho con, đã bận rồi thì bỏ mặc, không quan tâm không hỏi han. Con cái khi được ông nội, bà nội, ông ngoại, bà ngoại nuông chiều quá mức, dần dần sẽ hình thành nên thói tệ như yếu đuối, ngang ngược, không khoan dung, tự mình cô lập...

Thời kỳ thơ ấu là dấu ấn tình cảm đầu tiên trong mỗi đời người, cho nên vai trò của người cha trong quá trình hình thành này vô cùng quan trọng. Giống rất nhiều người trưởng thành cần sự tư vấn tâm lý, phần lớn gốc rễ vấn đề tâm lý của họ xuất hiện không phải là những chuyện xảy ra gần đây, mà thường đi ngược về thời thiếu niên. Trong tuổi ấu thơ một số người không vui vẻ, thường âm thầm lặng lẽ ẩn nấp nơi sâu kín trong lòng đứa trẻ. Sau khi lớn lên chịu một sự kích thích nhỏ, cũng sẽ dẫn đến các loại bệnh tâm lý. Vì vậy, tạo ra môi trường sống hài hòa cho con, đồng thời để cho con dưới sự che chở của người cha mạnh mẽ, điều này có ý nghĩa to lớn đối với sự trưởng thành lành mạnh của con.

Trong gia đình, người cha là nhân vật trung tâm để giáo dục người con trưởng thành, họ nên quan tâm toàn diện đến sự phát triển của con, cùng chung sức với người mẹ đứa trẻ để giáo dục con, tạo ra một môi trường gia đình hài hòa, ấm áp.

Từ bỏ hoàn toàn những thói quen xấu

Gia đình là môi trường những thói quen tốt xấu bộc lộ ra dễ nhất, ảnh hưởng những thói quen của người cha, không chỉ là chỉ việc bắt chước những hành vi của người cha, quan trọng hơn là nó sẽ ảnh hưởng một cách ngấm ngấm đến quan niệm của con, lâu dần, khiến bọn trẻ cũng hình thành những thói quen này. Hơn nữa

thói quen xấu luôn luôn là một loại bệnh khó chữa, khi đã hình thành rồi, thay đổi rất khó. Đồng thời không phải mỗi đứa trẻ đều có thể gặp may, dễ dàng từ bỏ thói quen xấu được hình thành từ tuổi thơ.

Thói quen xấu không đáng sợ, mỗi một người trong quá trình trưởng thành đều sẽ gặp phải, trong quá trình trưởng thành của đứa trẻ thói quen xấu có thể càng nhiều. Bởi vì chúng chưa hiểu đúng hoặc hiểu sai ý nghĩa thực sự, điều này cần dựa vào điều chúng ta nói với chúng. Các bậc phụ huynh có lẽ không biết rằng, chính những thói quen xấu của mình sẽ làm hại đứa trẻ, bởi vì đứa trẻ cũng sẽ “thấy sao làm vậy”.

Ngoài ra, dạy dỗ bằng lời nói không giống như quan điểm dạy dỗ bằng cách nêu gương cũng phổ biến trong giáo dục ở các gia đình, lời nói và việc làm của người lớn không đi đôi với nhau, đứa trẻ tự nhiên không nghe lời. Cho rằng mình chỉ cần dạy bằng cách chỉ mắng, trong khi cha mẹ không tự mình làm gương, thì có thể giáo dục con hình thành thói quen tốt, thì chỉ có thể là tự lừa dối mình.

Rất nhiều ông bố đều thích nói đạo lý lớn với con. Đạo lý thực ra là rất phức tạp, đạo lý cũng không thực sự có thể chi phối hành động của con người, nếu không thì chắc chắn rằng trên đời này sẽ xuất hiện rất nhiều người hoàn mỹ, toàn diện. Trẻ con thường không hiểu được đạo lý. Điều này cũng có thể nói là, chỉ có những sự vật thường ngày, thay đổi một cách vô tri vô giác, trực quan mới dễ dàng được đứa trẻ tiếp thu, trong đó, giáo dục thói quen là cách giáo dục được đứa trẻ dễ tiếp thu nhất. Nếu như cha mẹ một đằng yêu cầu con học tập tốt, một bên bản thân mình cờ bạc, hiệu quả giáo dục như vậy có thể biết là như thế nào. Do đó, tự mình làm gương, mới là mấu chốt của giáo dục trong gia đình.

Nguyên nhân hình thành những thói quen xấu của trẻ nhỏ trong gia đình, ngoài việc không phải là những nhân tố di truyền ra, chủ yếu có ba phương diện:

Một là bắt chước. Thói quen vốn có từ sự bắt chước. Điều tra chứng tỏ, thông thường đứa trẻ dễ dàng xuất hiện thói quen xấu, tuyệt đại bộ phận là chịu ảnh hưởng của cha mẹ và người nhà, ví dụ người lớn có thời gian đi ngủ muộn, thời gian ăn cơm không cố định hoặc vừa ăn vừa xem tivi, xả rác bừa bãi, nói tục, ở nhà khích lể con nhún nhường biết chia sẻ, trong khi ở trên xe buýt lại giành chỗ ngồi của người già, trẻ em, ở nơi công cộng nói to làm ồn, dẫm bừa lên cỏ, ở những nơi có biển “Cấm hút thuốc” lại hút thuốc, hoặc là dưới tấm biển “Cấm leo trèo”, để con cái trèo lên bức tượng để chụp hình...

Khi còn nhỏ khả năng bắt chước của trẻ con rất lớn, mỗi lời nói việc làm của người lớn dễ dàng được trẻ con tiếp thu, bắt chước, dần dần hình thành những thói quen không tốt. Một ông bố khi nói chuyện về những thói quen không tốt của con gái mình nói: “Con bé lúc nào cũng có thói quen tiện tay để đồ bừa bãi; khi làm bài tập, lúc thì tìm cái bút bị mất, lúc thì uống nước, một lát lại xem phim hoạt hình... đợi giục mãi mới làm xong bài tập, chữ viết xấu và sai rất nhiều, khiến tôi rất đau đầu”. Thực ra, việc hình thành nên thói quen xấu là có nguyên nhân của nó, một khi tìm ra nguyên nhân, mới có thể áp dụng biện pháp đúng đắn để uốn nắn. Thói quen tốt sẽ chi phối cuộc đời, là con đường thành công, là sự giàu có suốt đời, là phong cách cuộc sống. Vì vậy, là cha mẹ, cần dành nhiều công sức đối với việc bồi dưỡng thói quen của con.

Hai là lặp lại. Thói quen là hành vi không ngừng lặp lại mà tạo ra, đồng thời căn cứ vào phương pháp tự nhiên mà hình thành nên.

Mỗi một động tác, mỗi một hành vi lặp lại nhiều lần sẽ tạo thành thói quen. Nhà triết học phương Tây Platon có một lần vì một chuyện nhỏ đã không chút nể mặt mà trách mắng cậu con trai, bởi vì cậu con trai này lúc nào cũng chơi những trò rất đại dột. Cậu con trai không phục nói: "Cha chỉ vì chuyện nhỏ này mà trách mắng con sao?!" "Cha thường làm như vậy thì không là chuyện nhỏ sao". Platon trả lời nói "con sẽ dần hình thành thói quen không tốt có hại cả đời". Sức mạnh của sự lặp lại là rất lớn, một khi hình thành thói quen, thì sẽ không tự giác vận hành theo đúng quỹ đạo. Nếu như là một thói quen tốt, sẽ có lợi suốt đời; ngược lại, thì sẽ hại đứa trẻ cả đời. Vì vậy, là cha mẹ cần đặc biệt chú ý quan tâm đến từng lời nói việc làm từng việc làm hành động của con, dùng hết khả năng để ngăn chặn những thói quen không tốt, ngăn cấm được "lần thứ nhất", cho dù là tật nhỏ như ngoáy lỗ mũi cũng cần kịp thời phát hiện và ngăn cấm.

Hoàn cảnh trưởng thành và giáo dục sự trưởng thành là do con người tạo nên. Cha mẹ đã hiểu nguyên nhân những thói quen không tốt trong gia đình, từ việc thay đổi những thói quen không tốt của bản thân, làm gương cho con, đồng thời trong giáo dục gia đình ra sức dự phòng, thì có thể hạn chế đến mức thấp nhất hoặc ngăn ngừa việc hình thành những thói quen xấu của con. Con trẻ đang trong quá trình trưởng thành, sẽ biểu hiện ra những hành động không thích hợp, một khi hành vi thói quen không tốt trở thành tự nhiên, chúng tất sẽ làm hỏng sự trưởng thành của đứa trẻ, tức cái gọi là (Nghìn dặm đê dài, vỡ trong tổ kiến). Vì vậy, ở đây nhắc nhở cha mẹ: không được xem thường những thói quen xấu nhỏ này, chúng ta cần phải kịp thời nghiêm cấm đồng thời phòng họa khi chưa xảy ra.

Thứ ba là nuông chiều. Rất nhiều thói quen xấu của đứa trẻ, đều là do cha mẹ dung túng mà nên. Khi lần đầu tiên con làm sai điều gì, cha mẹ cần tỏ thái độ rõ ràng, đồng thời nghiêm cấm, nếu không một khi đã hình thành thói quen xấu, rất khó thay đổi. Có khi, cha mẹ lấy lý do mình bận công việc, đối với những hành vi xấu của con, tỏ thái độ im lặng không nghe không hỏi đến, điều này rõ ràng là không đúng. Cần biết rằng im lặng cũng là một kiểu dung túng, là một thứ tâm lý đồng ý ngầm. Điều này sẽ khiến cho đứa trẻ cảm thấy làm như vậy không có gì là không có thể, thế là phóng tay mà làm, cuối cùng thành thói quen xấu, để lại tai họa cả đời. Tránh xa thói quen xấu, hình thành thói quen tốt, giáo dục gia đình sẽ làm ít bị ảnh hưởng, đứa trẻ sẽ tương đối dễ dàng đi đến thành công.

So sánh với lý luận quan niệm giáo dục của phương Tây, các bậc cha mẹ các nước phương Đông còn thiếu một thói quen tốt, đó chính là thói quen không dám nhận lỗi trước mặt con.

Trong thực tế cuộc sống, rất nhiều bậc cha mẹ có khả năng trước mặt đứa trẻ phạm phải sai lầm này sai lầm kia. Lúc này, cha mẹ nhất định cần phải nhún mình, lấy thân phận bình đẳng để thừa nhận sai lầm với con, như vậy sẽ nhận được sự tín nhiệm của con.

Cha mẹ giáo dục con, chẳng qua chính là việc muốn để cho con đem điều cha mẹ mong muốn trở thành một thói quen. Có thể thấy, thói quen không thể tách rời với sự giáo dục. Đương nhiên, khi chúng ta nói đến thói quen đã không chỉ hạn chế ở mỗi một loại hành vi, hơn nữa mô thức tư duy mang tính thói quen là nguồn gốc của hành vi, từ đó suy ra, chỉ cần bạn thay đổi phương thức tư duy mang tính thói quen không tốt thì có thể hoàn toàn loại bỏ những thói quen không tốt của mình.

Dạy con dạy mình, trong quá trình thực hiện chức trách quan trọng của “người cha”, bạn nên thường xuyên xem kỹ lại bản thân mình, đồng thời ra sức cố gắng sau khi phát hiện vấn đề, kịp thời thay đổi những thói quen xấu của mình, người cha như vậy mới có thể thực sự tự mình làm gương, lời nói việc làm mẫu mực, trở thành tấm gương tốt, người cha tốt trong suy nghĩ của con!

Tăng cường phẩm chất đàn ông

Ở những nước có truyền thống giáo dục gia đình lâu đời như người Phương Đông rất coi trọng sự giáo dục của người cha. Đến những năm 50 của thế kỷ XX, địa vị và vai trò nổi bật người cha trong giáo dục gia đình là không thể thay thế, nhưng dần dần bị coi nhẹ. Trong mấy năm gần đây, mọi người mới giật mình phát hiện, ở lứa trẻ con một có rất nhiều nhược điểm ảnh hưởng thói quen xấu khi nhỏ, chủ yếu là do nhiều ông bố “hờ hững” với giáo dục gia đình. Có chuyên gia chỉ ra rằng: “sự thờ ơ hững hờ của người cha”, thực chất là sự “mờ nhạt” của chính thể văn hóa nam tính trong giáo dục nhi đồng, khiến cho giáo dục nhi đồng rơi vào trạng thái văn hóa nữ tính, nguyên nhân sâu xa là sự sai lầm trong giáo dục thi cử, giáo dục nhân cách, giáo dục sáng tạo... không được coi trọng, thêm vào đó là sự cạnh tranh xã hội càng tạo ra áp lực, sự ảnh hưởng của tư tưởng truyền thống “Nam chủ ngoại, nữ chủ nội”, dẫn đến các ông bố khó có thể phát huy tác dụng trong giáo dục sự trưởng thành nhân cách “kiên cường”.

Khi chúng ta nói đến phẩm chất của người đàn ông, luôn luôn sẽ gắn liền với những từ như chính trực, nghiêm nghị, hài hước, lý trí, vững vàng..., đây đều là những phẩm chất ưu tú mà một người đàn ông cần có. Trong khi đó hình tượng “người đàn ông” hoặc “người cha” trong lý tưởng là rất hiếm thấy trong thực tế. Trong hiện

thực bên cạnh chúng ta thường thấy những ông bố đều có những khiếm khuyết về mặt này hoặc mặt kia, đặc biệt là về phương diện giáo dục con. Người cha trong khá nhiều gia đình cho rằng “giáo dục con không phải là việc của mình, là việc của mẹ cháu”, hoặc là cho dù đã tham gia vào quá trình giáo dục, cũng là thiếu đi tính năng động chủ quan, cứ theo lời người mẹ nói mà làm, không phát huy tác dụng sự giáo dục của người cha, cũng không làm cho mạnh mẽ phẩm chất người đàn ông của bạn. Thực ra, như đoạn văn trên bạn đã thấy được rằng, trong giáo dục ở gia đình người cha và người mẹ đều quan trọng như nhau, không thể thiếu một người.

Một trong những phẩm chất đàn ông của người cha - lý trí. Cũng là lỗi lầm của con cái trong cuộc sống thường ngày, phương thức xử lý của cha mẹ khác nhau kết quả sẽ không giống nhau. Mời xem câu chuyện dưới đây:

Khi đó con gái học lớp năm, gia đình tôi đã chuyển đến nơi ở mới, phòng khách đặt một bể cá vàng rất đẹp, một hôm tôi vừa đi làm về đến nhà, nhìn thấy vợ đang dọn bể cá, cô ấy vừa dọn dẹp vừa tức giận nói với tôi: Cá chết hết cả rồi, do con gái cho ăn nhiều quá làm chết. Tôi hỏi con gái đang ở đâu, vợ tôi bực bội, con gái -đang khóc ở trong phòng. Lúc đó tôi khuyên vợ tôi rằng: “Thử nghĩ xem, chúng ta nuôi là nuôi con, chứ không phải nuôi cá!” Câu nói của tôi đã nhắc nhở vợ tôi: làm cha mẹ, phân biệt rõ ràng nặng nhẹ là quan trọng như thế nào, những con cá vàng đó ăn quá no đã chết rồi, con gái cũng rất buồn và sợ hãi. Em thử nghĩ xem, con gái gặp phải lần thất bại này, từ nay về sau còn sẽ phạm những sai lầm tương tự không? Nếu làm tổn thương con, chỉ có thể là sai lại thêm sai, hơn nữa có được bài học lần này, đồng thời cũng sẽ tăng thêm kiến thức trong cuộc sống cho con. Thế là tôi gọi con gái ra, chỉ vào

bể cá nói: “Con yêu, bể cá không có cá mới gọi là tuyệt đẹp, không ngờ rằng, con gái bố làm được”, cháu lau khô nước mắt, cười lên một tiếng “khì khì”, “con yêu, thế nào, được dịp dạy con dùng ống dẫn hút nước hả”, đương nhiên, cháu rất vui lòng bắt đầu cùng tôi làm, dùng bột biển, khăn mặt lau sạch bể cá, làm xong, cháu phấn khởi nói: “Bố à, chủ nhật chúng ta đi chợ, con giúp bố chọn những con cá vàng đẹp hơn, con đã biết cho cá ăn và hút nước rồi”.

Trong cuộc sống thường ngày đứa trẻ mắc lỗi là chuyện bình thường, mấu chốt là để cho con có môi trường thoải mái suy nghĩ và hiểu rằng mắc lỗi chỗ nào, để con ý thức được không cần quá sợ hãi sai lầm, sai lầm chỉ chẳng qua là những gì chưa biết đến, mà những cái gì chưa biết đến là nguồn gốc của tri thức khoa học mới, cho dù thật sự là không thể phát hiện được cái gì từ sai lầm, chí ít bọn trẻ cũng có thể từ đó học được sự khoan dung như thế nào đối với người khác.

Phẩm chất thứ hai của người đàn ông - phong độ. Trong thời gian qua những thắc mắc về tâm lý, về giới tính thiên lệch, ví dụ trong tính cách của rất nhiều bé trai, khuynh hướng nữ tính hóa ngày càng nghiêm trọng chính là một trong những tình trạng thường gặp:

Có một đôi vợ chồng, người chồng là kỹ sư máy tính, người vợ là giáo viên trung học, khi mới kết hôn, họ rất yêu quý nhau. Sau khi sinh con, người vợ dành hết tư tưởng bên cạnh đứa con, người chồng vì vậy cảm thấy rất hụt hẫng, mỗi lần cảm thấy về đến nhà trong lòng trống vắng. Khi đứa con 3 tuổi, bỗng nhiên có một ngày, cô phát hiện mình và chồng đã trở nên xa lạ, khi hai người không thể không gặp nhau, đều không biết làm sao chỉ cười chống ngượng cho xong. Hơn nữa, người chồng đã có rất nhiều tật xấu, thường

uống rượu say khướt đến nửa đêm mới trở về, người nồng nặc mùi rượu liền lăn ra giường ngủ; có hôm xem bóng đá đến nửa đêm, khi phần khích lên thì hò hét ầm ĩ. Vì vậy, người vợ nhiều lần cãi nhau với anh ta. Sau đó cực chẳng được, họ đã lựa chọn việc ly hôn, ngôi nhà ba phòng để lại cho người vợ và đứa con ở, người chồng chuyển ra bên ngoài.

Sau khi rời bỏ người chồng, người vợ dành toàn tâm toàn ý cho việc chăm sóc đứa con, cho con học đàn, học thư pháp, học cờ vây, học tiếng Anh... đứa trẻ trong con mắt mẹ trở nên ngày càng tài giỏi, người thân bạn bè cũng thường hay khen ngợi nó, người vợ vô cùng tự hào. Khi đứa trẻ 6 tuổi lên tiểu học, kỳ thi cuối kỳ năm thứ nhất, thành tích của cháu xếp thứ nhất cả lớp. Sau buổi họp phụ huynh, giáo viên mời người vợ ở lại nói: “Cậu bé học tập rất tốt, cũng tuân thủ kỷ luật, đúng là học sinh ngoan. Thế nhưng, các bạn trong lớp đều không muốn chơi với cháu, nói cháu giống như con gái, hơn nữa còn quá miễn cảm, quá đa nghi...” Người vợ bắt đầu nghiêm túc quan sát lời nói cử chỉ của con, từ đó mới phát hiện, rất nhiều lời nói hành động của con chính là bản sao của con gái! Cậu không thích chơi cùng các bạn nam, cũng lại không thích sự thô lỗ của chúng.

Đây chính là do đứa trẻ thiếu “sự giáo dục của người cha” mà nảy sinh. Ảnh hưởng của người cha đối với con chủ yếu biểu hiện về mặt xác lập bồi dưỡng phong cách, phát triển trí lực, tâm lý xã hội và tính cách kiên cường, tự lập, dũng cảm... Điều này thì trong giáo dục gia đình người mẹ không thể thay thế được.

Phẩm chất đàn ông thứ ba của người cha - tự tin.

Nhà nghiên cứu Đông Tử kể rằng: “Có một lần, tôi và vợ đưa Y Y đến công viên Ngũ Lý Hà ở Thẩm Dương, khi đó con gái nhìn thấy mấy bạn nhỏ trèo lên trên mấy đồ thể dục chơi rất vui, con gái nhìn thấy người khác chơi, tự mình cũng muốn trèo lên, thế nhưng vợ tôi không yên tâm, khuyên con gái chơi một số dụng cụ đơn giản, hệ số an toàn cao. Con gái hướng đến tôi cầu viện, tôi khuyên vợ tôi đáp ứng yêu cầu của con gái. Để an ủi vợ, đồng thời khuyến khích con gái, tôi làm sĩ tốt, cùng trèo lên với con gái. Tôi nhanh chóng trèo lên trên, hoàn thành động tác rồi thì xuống, trong khi con gái sau khi trèo lên thì lại rất sợ, không dám trèo lên phía trước, nói: “Bố à, mau bế con xuống”. Tôi đã xem xét tình hình, xác định sự an toàn liền trả lời: “Xuống làm gì? Không sao đâu, trèo lên phía trước!”. Với sự cổ vũ của tôi, con gái cuối cùng đã chiến thắng khó khăn. Người đàn ông và con cái khi ở cùng nhau có phương thức giao lưu và nội dung hoạt động đặc biệt của mình, có khi họ lại tự biến mình thành “đứa trẻ lớn”, “người bạn lớn”, cùng với đứa trẻ chạy nhảy, chơi các loại trò chơi, có lúc lại cùng con sửa các loại đồ chơi bị hỏng, có lúc họ có đủ kiên nhẫn để trả lời những câu hỏi “cái gì” của đứa trẻ. Đương nhiên, đối với yêu cầu của con cái đôi lúc trong con mắt người phụ nữ là gần như “hà khắc” vậy, nhưng chính trong những hoạt động như thế này, đã bồi dưỡng cho đứa trẻ nhiều phẩm chất tâm lý như sự hoạt bát, dũng cảm, tự tin, trí tuệ... Tôi thường giảng giải cho con gái, bố chỉ có người cha tốt nghiệp tiểu học như vậy thì làm sao có được như ngày hôm nay, con cái thông qua quá trình trưởng thành gian khổ của tôi, đã cảm thụ được một thứ sức mạnh đến từ cha mình, vì vậy cháu làm việc giống như tôi, tràn đầy tự tin, không dễ dàng bỏ cuộc”.

Phẩm chất đàn ông thứ tư của người cha - vững vàng.

Sự vững vàng của người cha là một thứ trí tuệ, cũng là một thứ sức mạnh.

Theo điều tra, trong hầu hết các gia đình, người cha có hiểu biết hơn nhiều so với người mẹ về các thiết bị điện trong gia đình, các bà mẹ không nhạy bén đối với vấn đề trước mắt. Nếu như ông bố đó không đưa con đi trên phương diện này, cậu bé đó sẽ mãi mãi bị tụt lại phía sau thời đại.

Lỗ Tấn từng nói: trước khi chưa có thiên tài, điều chúng ta cần làm là tạo ra mảnh đất màu mỡ cho tài năng trưởng thành. Thật sự, sự giáo dục của người cha có lẽ chính là mảnh đất như thế, vậy thì, phẩm chất của người đàn ông chính là những chất hữu cơ màu mỡ trong mảnh đất đó.

Không thể xem nhẹ sự cố gắng hết mức

Người Trung Quốc tôn trọng những người đàn ông trong lòng ôm chí lớn, đầu đội trời chân đạp đất, có thể lập lên sự nghiệp lớn. Người phụ nữ chỉ có thể là “giúp chồng dạy con”, trong khi người đàn ông chỉ có thể tranh đấu vì sự nghiệp. Nếu không thì, chỉ là kẻ tầm thường.

Năm đó khi Trương Dực Đức tình cờ gặp Lưu Huyền Đức, thấy Huyền Đức xúc động thờ dài, liền tức giận quở trách: “Đại trượng phu không vì nước nhà gắng sức, tại sao lại thờ dài?” Thực ra là Trương Phi đã hiểu nhầm, thế nhưng trong lời quở trách của Trương Phi, cũng có thể thấy được quan niệm giá trị của người đàn ông thời đó - đàn ông, là đại trượng phu chính là cần phải gắng hết sức lực vì đất nước.

Ngày nay Tiến sĩ Lưu Quân ở Vũ Hán, Trung Quốc từ chức ở nhà “giúp vợ dạy con”, sự việc này nếu như là vào thời xưa, nhất

định sẽ bị người đời xưa xem khinh, thậm chí sẽ bị chửi mắng thậm tệ - anh là đường đường là tiến sĩ, không hết lòng vì đất nước, tự nhiên ở nhà làm mấy cái việc trong nom con cái mà ai cũng làm được, chẳng ra thể thống gì cả?

Thế nhưng, trông nom con cái có phải là một việc quá đơn giản không? Không phải vậy. Giáo dục thời kỳ thơ ấu của Trung Quốc ngày nay phần lớn là thất bại, nguyên nhân chính là người cha là người giáo dục không thể thành người giáo dục tốt, đạt tiêu chuẩn. Ngày nay, Tiến sĩ Lưu là một người đàn ông có tố chất cao có thể dũng cảm gánh vác trách nhiệm “giúp vợ dạy con” có thể nói là hiếm có khó tìm.

Trong thực tế, người đàn ông có tố chất cao dành một thời gian nhất định để nuôi dạy con, không hẳn là không hết sức vì đất nước, cũng chưa hẳn là một sự lãng phí tài năng của mình. Thành công của nhiều nhân vật ưu tú đều là không thể tách rời với sự dạy dỗ thời kỳ niên thiếu của người cha. Bởi vì sự giáo dục của người cha trong gia đình có phương thức và ưu thế đặc biệt: người cha có thể cho con mọi thứ, người mẹ thì không như vậy. Phương pháp giáo dục người cha lựa chọn từ bản năng không giống với người mẹ, đưa con rõ ràng từ sự tổ hợp của hai người hưởng thụ được ơn huệ. Người mẹ mang nặng đẻ đau, chỉ dựa vào thân thể cơ bắp, từ đó có khuynh hướng mạnh mẽ là bảo vệ đứa trẻ khỏi những xâm hại từ bên ngoài. Người cha thì không giống như vậy, người cha hoặc luôn bế đứa trẻ lên cao, hoặc luôn để đứa trẻ ngồi lên vai của mình, khiến cho đứa trẻ có thể nhìn thấy rõ ràng thế giới xung quanh. Người cha thường làm một số thứ như giữ thăng bằng trên không, động tác nguy hiểm như vậy khiến người mẹ không dám nhìn. Trong động tác khởi động của người cha, có khuynh hướng

tăng cường khả năng xử lý sự việc nguy hiểm và tính độc lập cho đứa trẻ. Còn người mẹ thì coi trọng cảm giác thân mật và cảm giác an toàn, từ đó đều cảm thụ được các tình cảm tinh tế của cả hai người.

Đối với các bé gái, người cha người có tình cảm lưu luyến đầu tiên, là hình mẫu để mình sau này khi lớn lên sẽ nhận được sự đối xử của những người con trai như thế nào. Cách nhìn nhận, đối xử của người cha với con gái khi còn nhỏ như thế nào, sẽ có ảnh hưởng to lớn đối với phương thức tiếp xúc của chính bản thân bé gái. Mặc dù, người cha ít dành sự chăm sóc cho con, thế nhưng, trong thời gian người cha ở cùng con, lại có giá trị không thể tính được. Nếu như giữa đứa trẻ và người cha, có quan hệ tốt, vậy thì, đứa trẻ này khi lớn lên thành người bước vào xã hội, cũng sẽ có thể dễ dàng hòa nhập vào trong cộng đồng và môi trường mới.

Tri thức của người cha thường rộng hơn so với người mẹ, khả năng làm việc mạnh mẽ, thể lực dồi dào, càng có thể khiến cho đứa trẻ học hỏi được nhiều trong khi vui chơi, trở thành người có tính cách bất khuất, kiên nghị. Sức ảnh hưởng trực tiếp của người cha lớn hơn sức ảnh hưởng trực tiếp của người mẹ, đứa trẻ sống gần bó với người cha, thành tích học tốt. So sánh ngược lại, đứa trẻ thường ở bên người mẹ, ưu thế chủ yếu thể hiện ở chỗ có hứng thú đối với sự vật mới lạ, có khả năng đặc biệt về mặt ngoại giao.

Một chương trình nghiên cứu của đại học Yale cho thấy, đứa trẻ lớn lên dưới sự kèm cặp của người đàn ông, chỉ số IQ cao hơn. Ở trường chúng có thể giành được thành tích tốt hơn, dễ dàng thành công hơn trong xã hội. Từng xem một câu chuyện trên phương tiện truyền thông, nói rằng ở nước Mỹ có một ông tên là Bill, trong thời gian nghỉ hè luôn xin nghỉ hai tháng, đem theo đứa con

yêu quý, đi cùng đội bóng Olive hàng nghìn cây số, xem đội bóng đó thi đấu mấy chục trận, bởi vì con ông là người hâm mộ trung thành của đội bóng đó.

Ông Bill này chắc chắn không phải là ông Bill Gates giàu có, càng không phải là cựu Tổng thống Bill Clinton, nhưng trong suy nghĩ và con mắt của đứa con ông, ông Bill này chắc chắn là người vĩ đại nhất.

Trước đây, Hội Liên hiệp phụ nữ tỉnh Quảng Đông từng tiến hành điều tra tình hình giáo dục trong gia đình của 7 trường học với gần 1.000 học sinh trung học và tiểu học, kết quả cho thấy, có hơn một nửa số cha mẹ coi nhẹ việc giao lưu cùng với con, có hơn một nửa số học sinh trung và tiểu học trở lên mong muốn cùng chơi trò chơi, lên mạng, giải trí cùng cha mẹ, ba phần tư số học sinh trở lên cho rằng việc thích làm nhất là cùng nói chuyện, tâm sự với cha mẹ.

Aristotle nói: bắt chước là bản năng vốn có của con người khi còn nhỏ. Cha mẹ là đối tượng bắt chước chủ yếu trong quá trình trưởng thành của con, nếu như cha mẹ bận bịu công việc và những trò giải trí của mình, khiến đứa trẻ mất đi cơ hội bắt chước học tập và tìm hiểu cuộc sống, không chỉ sự phát triển về trí lực sẽ chịu ảnh hưởng không tốt, mà còn có thể thiếu đi sự tự tin.

Người cha là người bạn chủ yếu của con, là nguồn gốc quan trọng để thỏa mãn cảm giác tích cực, là nguồn gốc quan trọng để phát triển nhận thức cho trẻ thơ, là đối tượng quyền luyện, là nguồn gốc quan trọng để nâng cao kỹ năng xã giao của con...

Trong khi chơi với con, đặc biệt là trò chơi vận động mạnh, xúc giác luôn sẽ kích thích đứa trẻ, nâng cao độ hưng phấn, làm cho đứa trẻ cười “ha ha” lên. Đặc biệt là với bé trai, thường sẽ quần lầy

nhau, hoặc sẽ nhào lộn trên mặt đất. Vui chơi như vậy, có thể sẽ khiến người mẹ bỗng nhiên cau mày, thực ra, đây chính là kĩ năng cơ bản trong giáo dục con bảo tự bảo vệ mình, đối phó có hiệu quả với sự tấn công của đối phương như thế nào. Sự va chạm giữa cơ thể và cơ thể, đứa trẻ và người cha vật lộn cùng nhau trên đất, nhìn thấy sắc mặt của đối phương, khi cảm thấy bố đã đạt đến giới hạn, nếu như có thể dùng tay cho thấy đứa trẻ đã học được và nắm được cách khống chế tình cảm của mình, hiểu được trạng thái tình cảm của người khác, khi bản thân mình quá xúc động, hành vi quá thô bạo, nên có phương pháp khống chế đồng thời dừng lại hành vi thô bạo như thế nào.

Người cha cho dù là về tính miễn cảm hay thao tác thực tế đều hơn so với người mẹ, có khả năng tư duy logic và tinh thần trách nhiệm hơn so với người mẹ. Vì vậy, về phương diện giáo dục trong gia đình, người cha càng nên thể hiện sự cố gắng hết sức.

Là người làm cha, chúng ta cần luôn luôn dùng phẩm chất tư tưởng tốt và thói quen sinh hoạt lành mạnh của mình để ảnh hưởng đến con. Chúng ta cần tôn trọng luật lệ, nỗ lực công tác, không ngừng học tập, hiếu kính người trên, chung sống hòa thuận với hàng xóm, đồng thời coi sự giúp đỡ người khác là niềm vui. Khi bố mẹ đưa con cái về thăm ông bà nội ngoại ở quê đã già chúng sẽ cảm thấy trách nhiệm, tình cảm giữa những người ruột thịt, cảm thấy cuộc sống hạnh phúc nồng ấm trong đại gia đình hòa thuận. Đồng thời, bởi vì đứa trẻ luôn lớn lên trong môi trường gia đình tràn đầy không khí dân chủ, tính cách của nó cũng trở nên rất lạc quan, độ lượng, hào hiệp, phóng khoáng.

Câu nói “thiên tài thường do một tay người cha tạo nên” tuy không hoàn toàn đúng, nhưng nhìn từ đặc điểm khác biệt tâm lý và

đặc điểm giáo dục con của cha mẹ, là có lí lẽ nhất định. Trong giáo dục gia đình, chúng tôi phát hiện: người cha hiểu con hơn người mẹ, đối với đứa trẻ mục tiêu bồi dưỡng càng rõ ràng, càng thực tế, yêu cầu càng nghiêm khắc, phương pháp càng thích hợp càng có lợi cho sự phát triển của đứa trẻ. Từ xưa đến nay trong cũng như ngoài nước có không ít ví dụ về sự thành công của cha mẹ trong giáo dục con cái: như cha của nhà sinh lý học nổi tiếng Pavlov rất coi trọng giáo dục lao động cho con, từ nhỏ đã tự tay dạy con trồng rau, chăm sóc hoa, làm nghề mộc. Pavlov chịu ảnh hưởng từ cách giáo dục lời nói đi đôi với việc làm của người cha, từ nhỏ đã hình thành thói quen tốt không sợ gian khổ, không sợ vất vả, kiên trì hoàn thành công việc. Hình thức bồi dưỡng nghị lực và tính kiên nhẫn từ tuổi ấu thơ này, trở thành nhân tố quan trọng để Pavlov giành được những thành công to lớn trong sự nghiệp khoa học.

Tình yêu thương của người cha, sự giáo dục của người cha khiến cho con hình thành những phẩm chất tính cách tốt. Đứa trẻ tiếp xúc nhiều với người cha, quan sát học tập phương thức hành vi và đặc điểm tính cách của người cha, khả năng xã giao luôn được nâng cao, quan hệ với bạn bè trở nên hòa hợp, từ phong cách hoạt động có thể càng cởi mở, càng có sự khí khái của đàn ông. Trong khi đứa trẻ thiếu tình yêu thương của người cha, trở ngại tình cảm biểu hiện ra bên ngoài, khuyết điểm tồn tại phổ biến là hay lo nghĩ, lòng tự tôn thấp và khả năng tự kiềm chế kém..., đồng thời có hành vi mang tính công kích, thậm chí đến khi trưởng thành sẽ sinh ra nhiều thói quen sinh hoạt không tốt.

Tình yêu thương của người cha, sự giáo dục của người cha là chất xúc tác đặc biệt cho sự phát triển trí lực của con trẻ. Bởi vì một số đặc điểm tính cách, trí lực của người cha và tính cởi mở trong

phương thức giao lưu giữa cha và con, đứa trẻ thường ở với người cha có thể tiếp nhận được từ người cha càng nhiều kiến thức, kinh nghiệm, khả năng tưởng tượng và ý thức sáng tạo, có lợi đối với sự kích thích sự ham muốn tìm tòi kiến thức, lòng hiếu kỳ, lòng tự tin và niềm yêu thích nhiều lĩnh vực khác của đứa trẻ. Nếu như người cha còn có thể trở thành người bạn cùng chơi với con lúc rảnh rỗi, người điều tiết tâm lý phiền não cho con, không chỉ có lợi với sự phát triển trí lực của đứa trẻ, còn khiến trong lòng chúng vui vẻ.

Người cha thường ở cùng con, có lợi đối với hình thành sự khác biệt giới tính của bản thân đứa trẻ. Người cha cung cấp kiểu mẫu cơ bản về người đàn ông cho con. Bé trai luôn xem người cha là “mô hình” hiện thực nhất cho tương lai phát triển đặc trưng nam tính của bản thân mình, trong khi bé gái trong thời thơ ấu và thiếu niên, thì từ trong quá trình quan sát người cha đối xử với người mẹ như thế nào, hiểu được người đàn ông nên đối xử với người phụ nữ như thế nào.

Tóm lại, trong gia đình, người cha là nhân vật trung tâm trong sự giáo dục con thành tài, thành công, họ cần phải quan tâm đến sự phát triển toàn diện của con, cùng với người mẹ hình thành sự hợp sức trong giáo dục, tạo ra một môi trường gia đình hài hòa, ấm áp.

Để cho tâm lý giữ được sự thoải mái

Mọi người chúng ta đều biết rằng, tinh thần giống như bệnh tật đều có lịch sử di truyền. Những bệnh tâm lý phần lớn cũng là như vậy, những nhà tư vấn tâm lý và trị liệu lâu năm phát hiện đại đa số người cha mẹ yêu cầu chữa trị, đều có loại bệnh tâm lý này ở những mức độ khác nhau, nhất là cha mẹ của thanh thiếu niên, đặc biệt là người cha. Từ đó có thể thấy, ảnh hưởng rất lớn của sự khỏe mạnh

về tâm lý của người cha đối với sự khỏe mạnh về sức khỏe và tâm lý của con, vậy thì, một người cha đạt tiêu chuẩn cần phải có những tố chất tâm lý như thế nào? Nhìn từ góc độ giáo dục trong gia đình, tố chất tâm lý của người cha nên bao gồm những mặt dưới đây:

Một là tâm lý ổn định và thoải mái. Tâm lý cha mẹ không chỉ liên quan đến sự khỏe mạnh tâm lý của bản thân mình, mà còn cũng sẽ ảnh hưởng đến thái độ và phương thức hành vi giáo dục con cái. Tâm lý người lớn thoải mái, tinh thần vui vẻ, có thể tạo ra một môi trường tâm lý vui vẻ thoải mái. Trong tình hình như vậy, đứa trẻ sẽ cảm thấy thân thiết vui vẻ, vui vẻ hoàn thành nhiệm vụ mà phụ huynh giao cho, việc học tập cũng sẽ càng thêm chuyên chú. Ngược lại, nếu như tình cảm của phụ huynh thất thường, thậm chí đem những việc không như mong muốn và những việc không vừa ý trong công việc về nhà, lấy đứa trẻ là đối tượng để trút giận, thì sẽ khiến cho con thường rơi vào trạng thái căng thẳng, sợ hãi và cảnh giác phòng bị. Là cha mẹ, nhất định cần phải biết cách dùng lý trí để kiềm chế tình cảm của mình, tránh được sự thay đổi thất thường, mừng giận thất thường.

Mọi người luôn cho rằng là do thất bại của cuộc hôn nhân của mình, mới dẫn đến thành tích học tập của con giảm sút, suốt ngày buồn bã, hút thuốc uống rượu. Đứa con 12 tuổi nhìn thấy dáng vẻ chán nản của bố, đều đem hết tội lỗi đổ lên đầu bà mẹ đã rời khỏi nhà. Nó phao tin, nếu như nó nhìn thấy mẹ thì sẽ giết. Trên báo lại có một ông bố, vì con không thi đỗ vào trường điểm như mong muốn, thì cảm thấy không còn hy vọng gì trên đời này, từ đó đâm ra chán nản, đã nhảy lầu tự tử. Hai ví dụ này, dùng kiểu cực đoan khiến vấn đề sức khỏe tâm lý của phụ huynh đã bộc lộ ra bên ngoài.

Hai ví dụ trên khiến chúng ta cảm thấy vấn đề sức khỏe tâm lý của các bậc phụ huynh, quan hệ giữa trạng thái sức khỏe tâm lý của cha mẹ với sự bùng phát mạnh của bệnh tật tâm lý ở thanh thiếu niên là một vấn đề có thật và tồn tại phổ biến. Tồn tại vấn đề sức khỏe tâm lý của phụ huynh, hậu quả tiêu cực của nó không chỉ có liên quan đến bản thân người đó, cũng sẽ thông qua sinh hoạt thường ngày truyền đến đứa trẻ. Gia đình đối với sự trưởng thành của đứa trẻ, có ảnh hưởng rất quan trọng. Sự biểu hiện ra bên ngoài của những khiếm khuyết hoặc chỗ thiếu hụt trong hành vi, tâm lý của con cái, đều có thể tìm ra nguồn gốc từ bản thân cha mẹ.

Cha mẹ là người thầy đầu tiên của con, là tấm gương của con, người thầy không có tâm lý khỏe mạnh, học sinh khó có tâm lý khỏe mạnh, giống như vậy, cha mẹ không có tâm lý khỏe mạnh, khó mà có được đứa con có tâm lý khỏe mạnh.

Hai là ý chí kiên cường. Người cha nên không ngừng hoàn thiện tính cách của mình. Tính cách là một đặc trưng tâm lý tương đối ổn định, nhưng cũng không phải “giang sơn dễ đổi, tính cách khó rời”, kiên trì nỗ lực trong thời kỳ dài, sẽ có thể cải tạo tính cách không tốt, hình thành đặc trưng tính cách của con người hiện đại là tự tin, kiên nhẫn, quyết đoán..., có lợi đối với việc nâng cao và phát triển khả năng giáo dục đối với con cái, có những ảnh hưởng tích cực đối với con. Bởi vì lòng tự tin, tinh thần kiên nhẫn không gì lay chuyển, cảm giác về thành tích đạt được của người cha có thể làm hình mẫu cho con.

Ba là nhân cách kiên toàn. Nhân cách kiên toàn và phương thức giáo dục khoa học của người cha, là cơ sở và sự bảo đảm cho sự hình thành nhân cách kiên toàn của con. Ảnh hưởng của gia đình đối với sự phát triển nhân cách của con cái so với trường lớp lâu

dài, sâu xa hơn. Mỗi sự phát triển bình thường của đứa trẻ, từ nhỏ đã có đầy đủ khả năng tâm lý khỏe mạnh, nhưng khả năng này phải chẳng có thể trở thành hiện thực, quyết định bởi sự trưởng thành sau này, tổ chất của phụ huynh đối với sức khỏe tâm lý của con có ảnh hưởng trực tiếp và gián tiếp. Tổ chất của bản thân người phụ huynh không cao, phẩm chất cá tính và phong cách thể hiện không cao, lời nói cử chỉ không đứng đắn, không văn minh, hoặc tính cách lập dị, hoặc nóng nảy thô bạo. Vấn đề tâm lý của những vị phụ huynh nói trên, cho dù là hình thành từ nhân tố bên ngoài hay là hình thành nên từ những nhân tố bên trong, trong gia đình đều sẽ có biểu hiện, vô hình chung sẽ có ảnh hưởng không tốt đến con.

Vào tháng 10 năm 2006, một người nông dân họ Đào ở huyện Hoài Nhu thành phố Bắc Kinh vì đứa con 10 tuổi không làm bài tập, anh ta tức giận vô cùng, liên tục đánh con cho tới khi mệt mới ngừng tay, khiến cho đứa con tử vong. Theo luận tội của Tòa án nhân dân khu Sùng Văn thành phố Bắc Kinh xét xử vụ án này, ông bố họ Đào năm nay 34 tuổi, là nông dân, sau đó vào thành phố làm nghề thợ may. Mẹ đứa trẻ đã ly hôn bởi vì là đứa bé trai “Ba đời đơn truyền”, trước khi nó đi học, được mọi người vô cùng yêu quý đến mức “không động đến nó dù chỉ là một đầu ngón tay”. Sau đó ông bố họ Đào tái hôn, bà mẹ kế đối với đứa trẻ cũng rất tốt, sống trong sự nuông chiều của mọi người trong nhà, đứa trẻ từ nhỏ đã rất buông thả, khả năng tự kiểm chế bản thân rất kém. Đào có kỳ vọng rất cao đối với con, bởi vì trình độ văn hóa của bản thân mình không cao, anh ta đặt toàn bộ niềm hy vọng của mình vào con, vì vậy, anh ta đã thuê một gian phòng gần Quảng Cừ Môn thuộc khu Sùng Văn, chuyển đứa con đến đó học, muốn để con tiếp thu sự giáo dục tốt hơn, nhưng biểu hiện của đứa trẻ lại khiến anh ta thất vọng. Nhà

trường thường xuyên phản ánh, đứa trẻ không hoàn thành bài tập đúng thời hạn, thường xuyên đánh nhau với bạn cùng lớp, lấy trộm đồ của người khác, giáo viên chủ nhiệm nhiều lần gọi điện, hy vọng anh phối hợp với nhà trường, tăng cường giáo dục con. Vì muốn con nên người nên ban đầu khuyên nhủ, dạy dỗ con, sau khi thấy rằng khuyên dạy không có hiệu quả, dần dần mất đi sự kiên nhẫn, quay ra đánh mắng. Mới đầu còn dùng tay đánh, sau đó dùng dây da đánh, cuối cùng là đánh chết.

Chính vì tính cách thô bạo của người cha, cuối cùng đã dẫn đến sự phát sinh bi kịch.

Bốn là nhân sinh quan, giá trị quan đúng đắn. Nhân sinh quan, giá trị quan của người cha đúng đắn hay không, trực tiếp ảnh hưởng đến sự phán đoán sự vật của đứa con. Cha mẹ cần phải có đầy đủ phẩm chất tư duy cao thượng và nhân sinh quan đúng đắn. Điều này có liên quan đến việc tạo dựng quan niệm của con, cũng có liên quan đến việc xác định bồi dưỡng mục tiêu và phương hướng đối với con cái, còn có liên quan đến việc lựa chọn thái độ giáo dục của cha mẹ khi giáo dục con. Cha mẹ đã có sự xác định nhân sinh quan, thì có thể xác định quan hệ đối xử với con, gia đình và xã hội, thì sẽ dựa theo nguyên tắc chính xác, nhu cầu xã hội để bồi dưỡng giáo dục con, từ đó xác định mục tiêu và phương hướng giáo dục chính xác.

Năm là quan hệ tốt với mọi người. Khả năng xã giao là khả năng quan trọng trong cuộc sống con người, không chỉ có thể mang lại sự vui vẻ cho mọi người, mà còn có thể giúp người ta đi đến thành công. Có nhà tâm lý cho rằng: "Nguyên nhân nhiều người không có sự giao thiệp bình thường, chung sống vui vẻ với người khác, là do khi còn nhỏ họ không học được những kỹ năng giao tiếp

xã hội cơ bản”. Vì vậy cha mẹ cần và sớm giúp đỡ con học được cách xây dựng quan hệ tốt với mọi người, chung sống hài hòa với mọi người như thế nào. Đương nhiên, nếu muốn để đứa trẻ có quan hệ tốt với mọi người, đầu tiên người lớn cần phải làm gương về mặt này, thử nghĩ cha mẹ không giỏi về xã giao không muốn giao tiếp, con cái làm sao mà có được khả năng xã giao?

Đứa trẻ sẽ phải bước vào xã hội không chỉ nhấn mạnh sự cạnh tranh, cần nhấn mạnh sự hợp tác, muốn hợp tác, đầu tiên cần học được sự biết chia sẻ. Đứa trẻ không biết chia sẻ không nhận được sự giúp đỡ của người khác, mà là sự lạnh nhạt và ngăn trở của lòng thù địch. Đứa trẻ có niềm vui chia sẻ cùng với người khác sẽ ở trong một môi trường hài hòa có vai trò thần kỳ như thế nào, văn hào người Nga Lev Tolstoi nói: “Sự thần kỳ của tình yêu, khiến những nguyên tắc toán học mất đi sự cân bằng, hai người chia sẻ một nỗi đau, chỉ còn một nửa nỗi đau; khi hai người cùng chung hưởng một niềm hạnh phúc, thì niềm hạnh phúc sẽ nhân đôi”. Người hiểu được sự chia sẻ với người khác, mới nhận được sự hoan nghênh và yêu quý của người khác.

Sáu là khả năng thích ứng tương đối tốt. Thích ứng là nguồn gốc của sự sinh tồn. Đắc-uyn trong “Tiến hóa luận” sớm đã chỉ ra “trong sự chọn lọc tự nhiên cạnh tranh giữa các loài, loài nào thích ứng thì sẽ tồn tại”.

Ngày đầu tiên học sinh tiểu học mới nhập học, chúng ta đều sẽ phát hiện có hai loại phụ huynh: Một nhóm đưa con đến lớp học, giúp con tìm chỗ ngồi, lau bàn ghế, sửa soạn cặp sách, thay con gọi bạn ngồi gần chỗ, nhờ bạn học quan tâm con mình. Sau đó lại đến trước mặt giáo viên, nói con mình tính tình nhút nhát nhờ quan tâm v.v... Còn một nhóm phụ huynh đưa con đến cửa lớp liền quay về.

Tự bản thân đưa trẻ nhận đúng giáo viên, lớp học, chỗ ngồi của lớp mình, ghi nhớ được nhà vệ sinh ở đâu, chuyện gì không biết liền hỏi giáo viên. Kết quả, chúng hòa nhập vào tập thể lớp rất nhanh.

Đây chính là sự khác biệt về sự thích ứng. Đương nhiên nếu muốn để con có khả năng thích ứng nhất định, ngoài việc hướng dẫn chính xác ra, còn cần phải đi trước mở đường.

Bây là tâm lý tự tin. Một người đàn ông không tự tin, thì không là một người đàn ông đúng nghĩa, một người cha không tự tin, thì không là một người cha đạt tiêu chuẩn, cũng không thể trở thành tấm gương cho con cái noi theo, chỉ có thể khiến con càng thêm mất tự tin, hơn nữa một người không có lòng tự tin suy cho cùng chẳng làm được việc gì. Cho dù là gặp phải khó khăn, trở ngại, cũng cần tràn đầy lòng tự tin, hương thơm của hoa mai chẳng phải là từ trong giá lạnh sao.

Tự tin là sức mạnh!

Cho dù là phụ huynh hay là người cha, tố chất tâm lý không chỉ có mấy phương diện trên. Hiện nay, do sự tác động của trào lưu kinh tế thị trường, sự đa nguyên hóa của quan niệm giá trị, sự cạnh tranh ngày càng quyết liệt, sự gia tăng của tình trạng ly dị gia đình, sự gia tăng của áp lực học tập và vấn đề của những đứa con một..., khiến cho những vấn đề rắc rối về tâm lý của học sinh tiểu trung học so với bất kỳ thời kỳ nào trước đây đều nổi bật hơn, mà phía sau điều này chính là do đứa trẻ hay phụ huynh không biết làm thế nào.

Bất kỳ trở ngại hay sự khác thường nhỏ nhất về mặt tâm lý của phụ huynh, đều sẽ để lại dấu ấn trong tâm hồn đứa trẻ, dẫn đến hậu quả nghiêm trọng, vấn đề hành vi, tâm lý của học sinh có tính liên quan rất mật thiết với sự khỏe mạnh tâm lý của cha mẹ.

Chúng ta thường nói: trong bản thân mỗi đứa trẻ, đều có thể nhìn thấy hình bóng cha mẹ. Điều này không chỉ là tác dụng thần kỳ của nhân tố di truyền, mà là kết quả tác dụng chung, ảnh hưởng tương hỗ của nhiều loại nhân tố tâm lý như tính cách, tình cảm, hành vi, ngôn ngữ của cha mẹ. Nhiều nghiên cứu đều chứng tỏ đầy đủ một điều: phụ huynh không có vấn đề sức khỏe tâm lý, tỉ lệ con cái người đó có vấn đề hành vi sẽ tương đối ít; trong khi bản thân phụ huynh có vấn đề tâm lý, thì con cái họ có vấn đề hành vi sẽ cao hơn nhiều, nói cách khác, một nửa số đứa trẻ có vấn đề hành vi trở nên, có quan hệ mật thiết với sức khỏe tâm lý không tốt của cha mẹ chúng. Vì vậy, muốn nâng cao tố chất tâm lý cho con cái trước tiên cần phải nâng cao tố chất tâm lý của phụ huynh.

Cha mẹ chỉ có duy trì sự khỏe mạnh về tâm lý của mình, mới có thể có những ảnh hưởng tích cực đối với con. Vì vậy, cha mẹ cần phải không ngừng tiến hành điều chỉnh tâm lý của mình. Muốn duy trì trạng thái tâm lý tốt, mỗi vị phụ huynh đều nên thường xuyên tự hỏi bản thân “Mình có vấn đề tâm lý gì?” Bởi vì cha mẹ cũng là một con người xã hội, đối mặt với những áp lực công việc và cuộc sống, mâu thuẫn xã hội, những mối quan hệ giữa người với người, đều có khả năng nảy sinh những vấn đề tâm lý nhất định, vì vậy, đối với mỗi phụ huynh, có những vấn đề tâm lý là điều bình thường, điều mấu chốt là cần nhận thức nó, đồng thời cần thông qua các cách thức để điều chỉnh, từ đó duy trì sự cân bằng tâm lý. Cha mẹ cần không ngừng nâng cao tố chất bản thân mình, để duy trì sức khỏe tâm lý của bản thân mình, mỗi bậc phụ huynh trong các phẩm chất đạo đức tư duy, học thức tri thức, tố chất sức khỏe, phẩm chất cá tính, sở thích hứng thú... đều cần phải tăng cường tố chất bản thân mình. Như vậy thì mới có thể khiến bản thân mình duy trì được trạng thái

tâm lý tốt trong công tác, học tập và cuộc sống, đồng thời cũng có thể gây ảnh hưởng tích cực đối với con. Cha mẹ có sức khỏe, mới có đứa con có sức khỏe.

TRÁCH NHIỆM CỦA NGƯỜI CHA

Đem con đến với thế giới này, từ góc độ “người cha” đã giao phó cho chúng ta rất nhiều trách nhiệm và nghĩa vụ. Tất cả cha mẹ đều yêu quý con, có thể nuôi dưỡng con, không chỉ là việc của người mẹ, mỗi một người cha từ góc độ người đàn ông cần phải nghĩ đến để thực hiện...

Để con cảm nhận được tình yêu thương của người cha

Mỗi một người cả cuộc đời đều không tách rời chữ “yêu”, nó theo suốt chúng ta từ khi sinh ra đến khi mất đi. Hàm nghĩa của từ yêu rất rộng, có bạn dành tình yêu cho người khác, cũng có bạn được người khác yêu thương, tình yêu thương của người mẹ chúng ta đều biết và ca ngợi, cũng có người cần mãi không ngừng theo đuổi tình yêu, nhưng ở đây chỉ đề cập đến “tình yêu của người cha”, chỉ thảo luận làm như thế nào để con bạn cảm nhận được tình yêu của người cha.

Bàn đến tình yêu thương của người cha, thì phải thảo luận về gia đình, thảo luận đến giáo dục gia đình, thảo luận về mối quan hệ giữa cha và con.

Vậy thì, cái gì là tình yêu thương của người cha chứ? Trong giáo dục gia đình như hiện nay, cần phải làm như thế nào mới có thể khiến con cảm nhận được tình yêu thương của người cha? Đây chính là vấn đề đáng để suy nghĩ.

Có một cháu bé gái nhận được giấy khen, cháu rất muốn đưa cho bố xem, cùng chia sẻ niềm vui này. Thế nhưng đợi mãi, cho đến khi mỏi mắt rồi thiếp đi, bố vẫn chưa về.

Bước sang xã hội thông tin, nhịp độ cuộc sống ngày càng gấp gáp, tiến vào cuộc cách mạng xã hội với sự tiến bộ và phát triển của khoa học kỹ thuật đã làm thay đổi phương thức sinh hoạt truyền thống. Điều này khiến cho các ông bố trẻ so với trước đã phải gánh vác áp lực cuộc sống nhiều hơn, họ bận rộn với công việc, bận rộn kiếm tiền, đã dẫn đến mối quan hệ cha con mờ nhạt. Người lớn trẻ con luôn luôn là người này bận người kia bận. Họ tuy ở cùng một nơi, tính mãi cảm trong cảm tình với nhau lại càng ngày càng kém, lúc nào tâm lý cũng cảm thấy không còn lòng dạ nào để chú ý đến người khác, giữa hai bên thiếu giao lưu tình cảm, càng thiếu sự thấu hiểu lẫn nhau.

Một cháu bé học lớp bốn nói rằng, sau khi bố cháu được thăng cấp, lúc nào cháu cũng thấy hình ảnh bố vội vàng hối hả. Thế là cháu bé sinh ra oán hận, muốn giao lưu cùng với bố, đã trở thành mong muốn lớn nhất trong cuộc sống của cháu. Điều này không phải là hiện tượng cá biệt, trong trường học, hết giờ học đón con về nhà dường như đã thành “độc quyền” của các bà mẹ và ông bà. Thầy giáo đến thăm các gia đình cũng hiếm khi có thể nhìn thấy bóng dáng của người cha, có trường hợp vì công việc của cha mẹ đều rất bận rộn, việc học tập và nghỉ ngơi của con cái không thể không tiến hành nhờ vào “sự điều khiển từ xa” của điện thoại.

Người cha trong con mắt của đứa trẻ đại biểu cho lực lượng vô cùng và chỗ dựa vững chắc, sự mờ nhạt hoặc thiếu đi vai trò của người cha, sẽ đưa đến cho đứa trẻ cảm giác tâm lý không an toàn. Trong quan niệm giáo dục truyền thống, mọi người phổ biến cho rằng tình yêu thương của người mẹ đối với sự trưởng thành của con có quan hệ quan trọng, luôn luôn coi nhẹ địa vị của người cha trong giáo dục gia đình. Tại các hiệu sách lớn “các ấn phẩm liên quan đến

giáo dục con cái” trên giá sách, sổ sách của trẻ trước khi đến tuổi đi học phần lớn là đặt tiêu đề theo “người mẹ”, ví dụ “Người mẹ cần làm người bạn của con”, “Sách quý về tri thức giáo dục con của các bà mẹ”, “Sách dành cho bà mẹ có con từ 0 đến 6 tuổi”... Trong khi “Các sách về giáo dục gia đình” chuẩn bị cho bố mẹ, đại bộ phận cũng là lấy các bà mẹ làm độc giả tiềm năng.

Thực ra, sự ảnh hưởng của cha mẹ đối với sự phát triển của con đều quan trọng. Giáo dục ở trong gia đình, nếu ví người cha như một cây lớn, người mẹ thì giống như một thảm cỏ xanh. Người mẹ càng dành cho con nhiều tình cảm ấm áp, dịu dàng; trong khi người cha lại dành cho con sức mạnh, sự động viên và chỗ dựa, ảnh hưởng chủ yếu của người cha đối với con chủ yếu biểu hiện ở sự bồi dưỡng phong cách, phát triển trí lực, tâm lý xã hội và sự xác lập các tính cách kiên cường, tự lập, dũng cảm..., đây là những thứ mà trong sự giáo dục ở gia đình người mẹ không thể thay thế được. Những ông bố đồng thời đảm đương vai trò trụ cột nuôi gia đình, cấp thiết không được coi nhẹ vai trò là người tạo dựng tích cách và người chỉ đạo về đạo đức cho con.

Để bồi dưỡng lòng tự tin cho trẻ, chúng ta nên bộc lộ thái độ động viên “con của bố rất cừ”; “Chỉ cần tin tưởng con có thể làm được!”

Những lúc con gặp phải thất bại và khó khăn, cần kịp thời động viên và tin tưởng con. Chúng ta nên nói với con, thất bại là điều bình thường, không được nản lòng, cần lòng tự tin để làm lại từ đầu. Cần ghi nhớ: một lần thất bại, không có nghĩa là thất bại vĩnh viễn.

Đưa trẻ trước 3 tuổi được người cha dẫn đi chơi, rất có lợi đối với sự phát triển động tác của nó. Người cha nên thường xuyên

chơi với con, trêu chọc con trêu, khuyến khích con chạy nhảy, dạy con, khoảng hai tuổi thì có thể đưa con chạy chậm rèn luyện thân thể. Ngoài ra, không thể thiếu vai trò của người cha đối với kích thích hứng thú khám phá thế giới xung quanh, người cha thường hứng thú đối với sự vật bên ngoài, khả năng vận động tương đối mạnh, điều này có ảnh hưởng một cách ngầm ngấm với con. Khi đứa trẻ nhìn thấy chó sẽ sợ, nếu như người cha nói với con: “Chó sợ người, chó và người là bạn tốt, chó biết trông nhà, con không việc gì phải sợ”. Nếu như khi người cha vuốt ve chó, con sẽ từ sợ mà trở nên thân thiết, thậm chí cũng có thể đến vuốt ve chó; nếu như người cha cảm thấy con rất nhát, coi thường con là kẻ nhát gan, thì sẽ tăng thêm cảm giác sợ hãi của con.

Trong các nhà trẻ, thường có cháu bé đối với mọi người và công việc, tích cực nhiệt tình, thích giao lưu với bạn cùng lớp, tính xã hội phát triển tương đối tốt; nhưng có cháu lại tương đối lạnh nhạt, rất không hòa đồng với bạn bè. Tìm hiểu nguyên nhân của điều này, có thể với đứa trẻ từ nhỏ thiếu vắng tình yêu thương của người cha, có liên quan đến việc tiếp xúc với người cha tương đối ít, một công trình nghiên cứu chỉ ra: trong năm đầu tiên của cuộc sống, đã tồn tại sự quyến luyến rất mãnh liệt giữa đứa trẻ với người cha. Khi người cha xuất hiện hoặc ở đó, đứa trẻ sẽ nhìn chăm chú vào người cha, biểu hiện thích thú, muốn được bế vào lòng. Còn có một điều tra cho thấy, đứa trẻ thường tiếp xúc với bố, so với những đứa trẻ không thường tiếp xúc với người cha tính thích ứng với hoàn cảnh cao hơn, chúng không sợ người lạ, muốn để người lạ bế. Nghiên cứu một cách tỉ mỉ còn phát hiện, khi đứa trẻ được 5 tuổi, đứa trẻ nhận được chăm sóc của người cha sau khi lớn lên có được tấm lòng thông cảm và khả năng xã giao tốt hơn.

Đứa trẻ thiếu tình yêu thương của người cha có sự phát triển kém so với những đứa trẻ khác. Người cha không ở nhà lâu ngày, đối với sự phát triển mạnh khỏe về thể xác và tinh thần và phát triển trí lực của đứa trẻ đều sẽ gây ra những ảnh hưởng tương đối lớn. Đứa trẻ thiếu đi “sự giáo dục của người cha” luôn luôn lớn lên không hoàn thiện. Học sinh như vậy trong khi giao lưu với mọi người vô cùng nhút nhát, không có lòng tự tin giống như những đứa trẻ bình thường. Sự giáo dục của cả người cha và người mẹ đối với con mà nói vô cùng quan trọng, thiếu đi bất cứ một sự giáo dục của ai cũng không có lợi đối với sự phát triển lành mạnh của đứa trẻ. Là người cha, nếu như thật sự có trách nhiệm đối với gia đình, tức là cho dù rất bận cũng cần dành thời gian quan tâm đến công việc dạy dỗ con. Người cha bận sự nghiệp phần lớn là vì vợ con, nhưng nếu như vì sự nghiệp mà vứt bỏ đi sự giáo dục đối với con, đó chính là sự lẩn lộn đầu đuôi.

Hầu hết lí do “công việc bận” là lí do duy nhất mà mỗi “người cha” đưa ra để biện hộ cho sự thiếu quan tâm con cái. Trong khi sự phát triển cá tính tốt và trí lực ưu tú của đứa trẻ, không chỉ cần tiếp thu sự giáo dục và ảnh hưởng từ người mẹ, cũng cần tiếp thu sự giáo dục và ảnh hưởng từ người cha. Người cha không nên nói vì công việc quá bận quá căng thẳng là có từ chối, mà nên nói từng bước một tăng cường giao lưu với con, để cho con cảm nhận được tình cảm dịu dàng của người mẹ, lại có thể thể hiện sự uy nghiêm của người cha.

Sự phát triển của con không thể tách rời người cha, cũng không thể tách rời tình yêu thương của người cha. Thực tế, người cha hiểu con hơn người mẹ, mục tiêu bồi dưỡng đối với con cái càng rõ ràng, càng thực tế, càng nghiêm khắc, phương pháp càng

thích hợp, càng có lợi đối với sự phát triển của con. Trong cuộc sống chúng ta sẽ nhìn thấy đứa trẻ lớn lên trong sự dịu dàng của người cha, luôn luôn dũng mãnh, thông minh, tài giỏi so với đứa trẻ lớn lên trong sự dịu dàng của người mẹ. Điều này là bởi vì về phương diện giáo dục con, người cha tương đối hào hiệp khoan dung, rộng rãi hiền hòa, lại thêm sức lực dồi dào, ưa thích hoạt động, còn thường thay đổi đa dạng, về mặt tư duy giàu tính suy lý logic; giỏi về mặt xử lý tìm tòi động cơ hành động cho con; giỏi về giải quyết sử dụng một số ngôn ngữ nhẹ nhàng, hài hước, dí dỏm để giáo dục con. Như vậy, đứa trẻ sẽ trở nên tích cực, sôi nổi, lạc quan, tự tin, ưa thích tìm tòi khám phá, yêu thích sáng tạo. Đương nhiên, cũng nên xem xét đến, người cha trong giáo dục ở gia đình có ưu thế như vậy, nhưng cũng cần chú ý đề phòng một số thể kém, ví dụ như độc đoán, sơ ý, sự khắc nghiệt, sự thô bạo, thậm chí là đánh con.

Xem ra, nếu như bạn là một người cha, bạn nên suy nghĩ kỹ xem: bạn có phải là người cha theo đúng tiêu chuẩn không?

Tình yêu thương của người cha là mấu chốt cho sự thành tài của con. Trong quá trình trưởng thành của con, tình yêu thương của người mẹ đại biểu cho tình cảm con người và tình cảm cuộc sống xã hội, đại biểu về phương diện cảm tình; tình yêu thương của người cha luôn luôn tượng trưng cho sự nghiệp, tư tưởng và phấn đấu, đại biểu cho phương diện lý tính. Nó chủ yếu đại diện cho sự bồi dưỡng về sự thành công của đứa trẻ, thành tích và năng lực học tập của đứa trẻ cũng có quan hệ với người cha, căn cứ theo những điều tra chứng minh, nếu như có một người cha tốt, thì năng lực của đứa trẻ ở môn số học và phương diện đọc hiểu sách báo tương đối cao, trong quan hệ với người lạ sẽ có cảm giác an toàn, lòng tự tôn cũng tương đối mạnh mẽ, rất dễ dàng chung sống với mọi người.

Vì thế từ những ý nghĩa trình bày ở trên, tình yêu thương của người cha hơn hẳn nhiều so với tình yêu thương của người mẹ. Vì vậy nhân cách lý tưởng nhất của đứa trẻ là đồng thời có cả nội dung tình yêu của người cha và tình yêu của người mẹ. Vấn đề tương đối phổ biến hiện nay là một số người làm cha luôn luôn coi nhẹ thậm chí vứt bỏ trách nhiệm giáo dục của mình, khiến cho đứa trẻ thiếu hụt nghiêm trọng sự giáo dục của người cha. Những đứa trẻ như vậy rất dễ hình thành cái gọi là “tính cách thiên về nữ tính”, tức là yếu đuối, nhút nhát, hay buồn rầu, tính ỷ lại cao, tính độc lập kém. Người cha nên “xông pha” vào tuyến đầu giáo dục, như vậy mới có lợi với việc bồi dưỡng tính cách khỏe mạnh và năng lực chủ động của con, khiến cho con thích ứng tốt với hiện thực thế giới và xã hội sau này.

Muốn mỗi người cha đều có thể dành tình yêu thương của người cha cho con, cùng với người mẹ dìu dắt đứa trẻ đạt được sự phối hợp hoàn mỹ hài hòa trong giáo dục gia đình, khiến cho con trưởng thành khỏe mạnh trong không khí vui vẻ, hạnh phúc.

Giúp con xây dựng thói quen sinh hoạt khoa học

Thế nào là phương thức sinh hoạt khoa học? Về mặt khái niệm, phương thức sinh hoạt khoa học chính là sinh hoạt một cách có khoa học, tức là hình thành thói quen sinh hoạt khoa học. Vậy thì, làm một người cha, chúng ta nên giáo dục, giúp đỡ con cái xây dựng phương thức và thói quen sinh hoạt khoa học như thế nào?

Thói quen sinh hoạt của đứa trẻ được hình thành dựa trên mức độ ảnh hưởng rất lớn của phương thức sinh hoạt, sắp đặt sinh hoạt hợp lý của người cha. Cha mẹ nên căn cứ vào tình hình thực tế sinh hoạt, học tập của con, khí hậu, tình hình sức khỏe và năng lực

tự học tập của con, sắp xếp tốt nội dung sinh hoạt một ngày, một tuần, một tháng. Xác định khi nào nên làm việc gì, việc gì nên làm vào lúc nào, làm như thế nào, không được thay đổi tùy tiện, làm cho phương thức sinh hoạt khoa học trở thành một chế độ, khiến cho nó trở thành thói quen.

Phương thức sinh hoạt không dễ thay đổi, hành vi của con người là một thứ có tính khuynh hướng, chính là thích làm, nói và tư duy những gì quen thuộc để xử lý sự việc, bởi vì biện pháp quen thuộc là tốn ít công sức nhất, trẻ nhỏ cũng không ngoại lệ.

Hình thành nên thói quen cần có quá trình tương đối dài, nhưng thói quen một khi hình thành sẽ rất khó thay đổi. Cùng một loại hành vi không ngừng lặp lại, khi trong đại não dần dần hình thành tuyến thần kinh cố định, mô thức phản ứng này sẽ cố định lại, khó có thể thậm chí không có cách nào thay đổi. Cũng giống như đứa trẻ học nói lắp, bắt đầu là bởi vì khi chơi đùa, đợi đến khi tự mình trở nên nói lắp thật, nếu không sớm tăng cường điều trị sẽ dẫn đến cả đời không có cách gì sửa chữa. Vì vậy, cha mẹ nhất định cần chú ý từ nhỏ, đề phòng đứa trẻ hình thành thói quen sinh hoạt không tốt.

Vậy thì người cha nên giúp đỡ con như thế nào để hình thành thói quen sinh hoạt khoa học?

Một là tự mình làm việc của mình. Trong khi học có sự chuẩn bị trước, để chúng học được sẽ tự mình mặc quần áo, tự mình thức dậy, cởi quần áo, giày, tất, học cách rửa mặt, rửa chân, súc miệng, đánh răng, biết dọn dẹp phòng, rửa bát đĩa, nhặt rau nấu cơm, thu dọn bàn ăn... Cha mẹ nên yêu cầu con tham gia một số công việc vừa sức, học một số kỹ năng lao động đơn giản, biết đóng, mở cửa

sổ, quét dọn, lau bàn ghế, biết tự mình lấy đồ chơi, sách báo, những dụng cụ khác...

“Phải tự mình vượt qua mỗi lần bị vấp ngã, phải tự mình làm việc của mình”. Đây là điều con cái nên tự ghi nhớ. Vì vậy, mỗi lần con vấp ngã, chỉ cần xác định nó vấp ngã là không có vấn đề gì lớn, chúng ta không nên đến giúp đỡ.

Hai là giáo dục con cách tự chăm sóc bản thân. Thường nghe cha mẹ than phiền con không biết thu xếp cặp sách, trong cặp sách lộn xộn giống như “thùng rác”, chỉ thích bố mẹ làm giúp. Thực ra nguyên nhân của thói quen xấu chính là kết quả sự bao biện của cha mẹ, không thể kịp thời bồi dưỡng khả năng tự quản lý của con cái. Bắt đầu từ khi con đi nhà trẻ, chúng ta nên nói với con, phải tự thu dọn cặp sách, đồ chơi, thu dọn cặp sách và đồ dùng sinh hoạt; cần phải biết yêu quý và thu dọn cặp sách, sách giáo khoa, sách tranh, đồ dùng văn phòng; học được cách gọt bút chì, sử dụng kéo, dao gọt bút chì, tẩy và những đồ dùng khác.

Ba là để cuộc sống con được quy luật hóa. Phụ huynh muốn nêu ra trước tiên quan niệm bồi dưỡng thời gian của con, khiến chúng hiểu được thời gian nào nên làm việc gì; thời gian nào không nên làm việc gì, đồng thời khống chế nguyện vọng và hành động của mình. Ví dụ khi phải làm bài tập cần làm chăm chỉ, sau khi làm xong thu dọn gọn gàng mới có thể xem tivi và đi chơi; dạy cho con hình thành thói quen dậy sớm, ngủ sớm, ăn cơm đúng giờ...

Bốn là bồi dưỡng thói quen tiêu dùng. Ví dụ như ngày nay điều kiện sinh hoạt của mọi người ngày càng tốt, trong khi chỉ có một đứa con, vì vậy dường như tất cả phụ huynh đều dành toàn bộ tiền của cho con, hơn nữa đối với một số yêu cầu vật chất của con cái,

không kể là cái ăn cái uống, cái mặc hay là vui chơi, chỉ cần đứa trẻ mở miệng ra nói muốn, cha mẹ sẽ không chút do dự thỏa mãn ngay. Đối với cách làm này, phần lớn phụ huynh không cho là sai: chúng tôi có điều kiện kinh tế như vậy, thỏa mãn yêu cầu của con cũng không có vấn đề gì, tại sao không để cho con vui vẻ? Thậm chí người không có điều kiện kinh tế cũng nói: “không có tiền cũng phải mượn tiền mua cho con, con nhà người ta có, con mình không thể không có”. Thật là “Có điều kiện muốn lên cao, không có điều kiện cũng muốn lên cao”.

Điều muốn nói là, nhu cầu vật chất của con không thể không đáp ứng, nhưng cần căn cứ tình hình cụ thể mà xác định. Có một số nhu cầu chúng ta có thể tức thời thỏa mãn, nhưng có một số nhu cầu thì không thể thỏa mãn vô nguyên tắc. Về phương diện đáp ứng nhu cầu vật chất của con cái, có thể phân thành ba loại phương thức xử lý là “thỏa mãn tức thì”, “trì hoãn thỏa mãn”, “không thể thỏa mãn”. Đối với những yêu cầu cơ bản của con, ví dụ ngày lạnh cần mua áo rét, đồ dùng học tập dùng hết rồi có nhu cầu bổ sung cái mới, yêu cầu như vậy đương nhiên cần thỏa mãn ngay.

Trong khi phần lớn là “trì hoãn thỏa mãn”. Chúng ta thường nghe các bà mẹ than phiền: con tôi quá là hư cơ, muốn ăn kem dầu đang làm việc cũng phải vội vàng đi mua, chậm một chút là khóc toáng lên; nhìn thấy đồ chơi mình thích thì giữ khư khư, không cho thì nằm lăn ra; muốn đi chơi vườn bách thú, vừa nói không, lập tức đã mếu máo ngay... Tuy than thở, không biết làm thế nào, nhưng phần lớn cha mẹ vì tình thương với con, chỉ cần con vừa khóc vừa làm ồn lên, có rất ít người dừng dừng thờ ơ mà hoặc là vội dĩ dảnh, hoặc là vội đáp ứng yêu cầu của đứa trẻ. Cứ như vậy mãi, đứa trẻ sẽ tạo thành thói quen, chỉ cần muốn được cái gì, thì sẽ lập tức

được thỏa mãn, không biết được cách kiềm chế mong muốn của mình, càng không có tính kiên nhẫn để chờ đợi quá trình thực hiện ý muốn của mình. Hình thành nên thói quen tiêu dùng khoa học, đối với khả năng quản lý tài sản của đứa trẻ cũng là một sự bồi dưỡng, điều này sẽ khiến đứa trẻ có được lợi ích suốt đời.

Năm là cần tuân thủ thời gian. Không có quy tắc, khó thành nề nếp. Thế nhưng có quy tắc rồi, không tuân thủ cũng không thành. Trong cuộc sống chúng ta cần tuân thủ trật tự công cộng, cần phải tự đặt ra một số quy định cho mình, đồng thời cần tuân thủ nghiêm ngặt. Những người không tuân thủ thời gian, trong từ điển cuộc sống luôn có hai chữ “đến muộn”, mình tôn trọng người khác thì bị người khác coi thường, vì vậy với con cũng phải yêu cầu như vậy.

Ba thước bằng không do một ngày lạnh. Sự hình thành thói quen sinh hoạt tốt cũng không phải công sức một ngày, vì vậy cha mẹ không thể quá lo lắng, cần phải có sự kiên nhẫn, huấn luyện con nhiều lần. Đối với người cha, cần phải chú ý bồi dưỡng thói quen sinh hoạt của con một cách khoa học, chú ý không nên để con hình thành thói quen không tốt. Bởi vì thói quen xấu một khi hình thành, thì có khả năng tạo thành quán tính tâm lý tự nhiên, có lúc thì coi như không có điều kiện bên ngoài, hành vi thói quen cũng có thể tạo ra như vậy. Có lẽ đứa trẻ có khi biết bản thân mình có thói quen không tốt, thế nhưng không khống chế được. Lúc đó, người cha cần giúp con ghìm nén và sửa chữa thói quen xấu.

Thói quen tốt cần phải bồi dưỡng trong môi trường thực tiễn. Làm cha, nên từ nhìn xa trông rộng coi trọng bồi dưỡng thói quen tốt, theo dõi hành vi và biểu hiện của con trong cuộc sống thường ngày, có ý thức hướng dẫn con phát triển những hành vi tốt. Gia đình là môi trường trưởng thành đầu tiên của đứa trẻ, là cái nôi hình

thành thói quen của con cái, sự ảnh hưởng của cuộc sống gia đình đối với đứa trẻ là vô cùng quan trọng.

Tâm hồn đứa trẻ là một vùng đất thần kỳ, bạn gieo trồng tư tưởng nào, thì sẽ thu được hành vi đó; gieo trồng hành vi nào, thì sẽ thu được thói quen đó; gieo trồng thói quen nào, thì sẽ thu được tính cách đó; gieo trồng tính cách nào, thì sẽ thu được số phận đó. Vì vậy, người cha cần phải giúp con xây dựng phương thức sinh hoạt khoa học, bởi vì phương thức sinh hoạt khoa học đều có mối liên hệ quan trọng đối với cơ thể khỏe mạnh, cuộc sống vui vẻ, thành tích học tập thậm chí sự thành công của sự nghiệp tương lai.

Phương thức sinh hoạt khoa học của đứa trẻ được bồi dưỡng dần trong cuộc sống. Gia đình là trường học của cuộc sống, cha mẹ là thầy giáo của cuộc sống. Phương thức sinh hoạt của đứa trẻ chủ yếu hình thành trong gia đình, làm cha nên chú ý trong cuộc sống, bồi dưỡng một cách khoa học các thói quen sinh hoạt tốt cho đứa trẻ. Người lớn nên biết rằng: thói quen sinh hoạt khoa học được hình thành tốt trong thời kỳ thơ ấu, đứa trẻ có thể thu được ích lợi cả đời!

Bồi dưỡng khả năng tự chăm lo, tự lập cho con

“Không dựa vào trời, không dựa vào đất, chuyện gì cũng nên dựa vào mình”, đây là tư tưởng cần truyền đạt cho con từ khi con còn rất nhỏ. Xã hội tương lai đầy những cạnh tranh và thách thức, muốn bản thân mình không bị thất bại trong cuộc cạnh tranh, cần phải đứng vững và tiến bước vững chắc trong khó khăn, thì cần phải có đủ năng lực tự lo liệu tự lập. Từ khi đứa trẻ còn rất nhỏ đã cần bồi dưỡng ý thức tự lập, để mặc cho con tự thể nghiệm những điều

mình muốn, đứa trẻ mới sẽ dần dần độc lập, đồng thời tự tin đón nhận những khó khăn và thách thức trong tương lai...

Mỗi đứa trẻ từ khi rất nhỏ, đều muốn làm gì đó. Mỗi vị phụ huynh chúng ta cần có ý thức sáng tạo điều kiện, để cho con làm người giúp việc nhỏ của bố mẹ, bồi dưỡng các năng lực của con. Tóm lại, chỉ cần đứa trẻ có thể làm, muốn làm, tự ý làm, thì cần mạnh dạn buông lỏng, để cho đứa trẻ cơ hội luyện tập, tức là khiến cho đứa trẻ làm không tốt cũng không sao, có như vậy chúng mới dần trở nên độc lập tự lập. Ví như gà mẹ chăm sóc con, tự mình rất mệt, con cũng rất mệt; buông tay để con có cơ hội tự chăm sóc mình và chăm sóc người khác, tự mình sẽ thoải mái, con cũng sẽ trưởng thành rất nhanh. Vậy có sao mà không làm chứ?

Bạn để cho con làm việc nội trợ không? Nhiều phụ huynh lắc đầu: Cháu có làm công việc nội trợ không? Nhiều đứa trẻ cũng lắc đầu.

Trên thực tế, làm nội trợ không chỉ sẽ không ảnh hưởng đến học tập, mà còn có ích đối với việc nâng cao năng lực, nâng cao thành tích học tập của con. Bởi vì, thứ nhất, có thể luyện tập cho con khả năng làm việc của đôi tay, tác dụng trực tiếp của điều này với việc đề cao năng lực tư duy logic, có thể nâng cao năng lực học tập toán và vật lý của đứa trẻ và năng lực logic ngôn ngữ; thứ hai, có thể bồi dưỡng lòng tự tin của con, con sẽ làm việc nhiều hơn, lòng tự tin sẽ ngày càng được tăng cường, tất cả mọi người cũng sẽ ngày càng lạc quan; thứ tư có thể bồi dưỡng tinh thần trách nhiệm của con, thông qua việc làm các công việc nhà hiểu được sự vất vả của cha mẹ, từ đó hiểu được trách nhiệm của mình phải gánh vác; thứ tư, lao động có thể rèn luyện sức khỏe, khiến cho đại não có được sự nghỉ ngơi đầy đủ. Vì vậy, sau thời gian dài học tập con học

tập căng thẳng, đề xuất việc làm các công việc gia đình, cho dù nằm ngoài mục đích để cho đầu óc con được nghỉ ngơi, bạn cũng không nên cự tuyệt.

Thực ra, làm việc nhà nên là một môn học bắt buộc của đứa trẻ.

Phần lớn cha mẹ cho rằng, khi con đi học, chỉ cần học tập tốt là được rồi, việc làm cơm lớn lên rồi tự nhiên sẽ biết, cần gì phải bắt con làm ngay từ bây giờ? Cách suy nghĩ này vẫn còn dựa trên cơ sở “học tập là hàng đầu”, dẫn đến hậu quả là đứa trẻ khi đã lớn lên rồi cũng không biết cách tự chăm sóc mình. Làm cơm hay để cho con học tốt đây, thế nhưng tính ỷ lại thì trong ngày một ngày hai khó có thể thay đổi được, ý thức độc lập và năng lực cũng không lập tức mà có thể hình thành nên. Đứa trẻ lên đến đại học rồi còn mang theo bảo mẫu, sợ rằng mãi mãi cũng không thể lớn lên được.

Vì vậy, nếu như bạn thật sự yêu quý con, vậy thì hãy để con mỗi ngày kiên trì làm công việc nhà tùy theo khả năng.

Muốn con làm chim ưng mạnh mẽ hay là chim yến yếu đuối? Tin rằng mỗi người làm cha mẹ, đều mong rằng con của mình lớn lên là “chim ưng mạnh mẽ”, tương lai có thể độc lập trong cuộc sống, dũng cảm bay lượn trên bầu trời xanh. Thế nhưng, rất nhiều khi những điều chúng ta làm, không phải là bồi dưỡng “chim ưng mạnh mẽ”, chỉ là tạo ra “chim yến yếu đuối”.

Trong một hội nghị thông báo tuyển dụng, từng xuất hiện một tình tiết như thế này: Một bà cụ già ở trước các bàn bận bịu luôn tay, đã điền vào hơn 60 loại đơn đăng ký tìm việc. Nhiều người cho rằng bà đến tìm việc, xong mới biết, bà chỉ làm hộ đứa con 26 tuổi. Bởi vì đứa con ở nhà “thất nghiệp”, không có việc làm, hàng ngày ngoài

việc ăn ngủ, thì là lên mạng buôn chuyện, đánh bài, chơi trò chơi. Cha mẹ không thể tiếp tục chu cấp nó, giục nó tìm việc làm, thế nhưng nó không có dũng khí đối đầu với việc xét tuyển của đơn vị sử dụng lao động. Không có cách nào, bà mẹ đành ra ngoài thay con tìm việc.

Quan niệm giáo dục của chúng ta là, thà rằng mình đói, cũng để cho con ăn no; thà rằng mình mệt, cũng không được để con khổ; thà rằng mình chịu mọi gian khổ, cũng không muốn con đi ra ngoài căn nhà ấm áp... Thử xem nước ngoài một số người thành công tiếng tăm hiển hách bồi dưỡng “chim ưng mạnh mẽ” như thế nào:

Emily con gái Tổng thống Mỹ là Cater, năm chưa đầy 14 tuổi, vào dịp nghỉ hè tự kiếm việc làm, làm phục vụ viên, nhiệm vụ chủ yếu là chạy qua lại, gửi công văn, làm công việc tạp vụ, lương một ngày 2,5 đôla; Con gái tổng thống Mỹ Lincôn sau khi bị thất nghiệp, không chìa tay xin người cha là tổng thống, mà vừa đi tìm việc, vừa dựa vào tiền cứu tế sống qua ngày, đã biểu hiện một tinh thần tự cường tự lập; con gái tổng thống Phần Lan đi học ở Thụy Điển, bởi vì vật giá ở Thụy Điển cao hơn ở Phần Lan, phí tổn sinh hoạt mà người cha cho chỉ đủ cho cô đáp ứng hai phần ba nhu cầu hàng ngày, cô bèn đi rửa bát đĩa cho nhà hàng trong thời gian rỗi để bù đắp phần thiếu hụt; con trai của tổng thống Nam Tư đã quá cố, 19 tuổi rời khỏi nhà để phấn đấu, để không lợi dụng ảnh hưởng của người cha để có được điều tốt. Anh từ làm công nhân bình thường, dựa vào sự phấn đấu của mình, sau đó đã làm tổng giám đốc của công ty dầu khí...

Ông vua dầu mỏ Mỹ Rockefeller giáo dục con như sau: ông để con chạy trên một cái bàn, khích lệ con nhảy xuống, đưa trẻ cho rằng có sự hỗ trợ của bố, liền yên tâm nhảy xuống. Không ngờ rằng

khi nhảy xuống, ông bỏ đi khỏi rồi, con Rockefeller ngã rất đau, khóc toáng lên. Khi đó Rockefeller nói với con những lời nói thấm thía: “Con à, nín đi con, sau này con lúc nào cũng phải ghi nhớ rằng, phàm chuyện gì cần phải dựa vào bản thân mình, không được trông chờ vào người khác, có những lúc ngay cả cha cũng không thể dựa vào được! Từ bây giờ thì bắt đầu học được sự tự lập rồi chứ!” Những người con trong gia tộc Rockefeller, từ nhỏ đã không cho phép tiêu tiền hoang phí, lượng tiền nhỏ chi cho mỗi người con cũng cần phải ghi lại. Trong thời gian đi học ở trường, hết thầy đều ở trong ký túc của trường, sau khi tốt nghiệp đại học, đều phải tự mình đi tìm việc. Cho đến sau khi các con rèn luyện đến mức có thể đứng vững trước những sóng gió trong xã hội, Rockefeller mới đem gia sản tích góp cả đời giao cho các con. Chính vì sự giáo dục con cái của gia tộc Rockefeller đặc biệt nghiêm túc, chú trọng bồi dưỡng cho con khả năng sinh hoạt độc lập, khiến con hình thành thói quen tự lập, tự cường. Vì vậy trong gia tộc Rockefeller không xuất hiện kẻ phá gia chi tử, khiến cho gia tộc này trải qua mấy thế kỷ mà vẫn phồn thịnh như xưa.

Để con học được cách tự chăm sóc bản thân mình, sinh hoạt độc lập, độc lập đối diện với khó khăn gian khổ trong cuộc sống, đây là tình yêu thương có lý trí đối với con. Đạo lý rất đơn giản, chúng ta không thể đi theo con suốt cả đời, chăm sóc con cả đời, sẽ phải có một ngày con cái phải rời xa chúng ta để tự mình bước đi trên con đường đời sau này.

Tạp chí Nghiên cứu thiếu niên nhi đồng tiến hành điều tra đối với sự giáo dục thời thơ ấu của 148 thanh niên kiệt xuất, phát hiện những thanh niên kiệt xuất này trong những năm tháng thơ ấu có sáu đặc trưng lớn, mà trong sáu đặc trưng lớn này, tinh thần tự chủ

tự lập được xếp hàng đầu. Có thể thấy, sự tự lập quan trọng đối với sự phát triển tương lai của đứa trẻ như thế nào. Cùng với sự tăng lên của độ tuổi, không chỉ trong học tập và cuộc sống thường ngày, đứa trẻ cần phải học được rằng việc của mình tự mình làm, hơn nữa khi gặp phải tình huống bất ngờ, cũng cần vững vàng, bình tĩnh, ứng đối quyết đoán; càng quan trọng là, trở thành một người độc lập, kiên định, quả cảm đối diện với sóng gió cuộc đời. Đến khi đó, người làm cha mẹ chỉ cần đứng sau con, mỉm cười nhìn hình bóng người con vững vàng phía trước, mà không giống như người phụ nữ cao tuổi kia phải thay con đi tìm việc, tiếp tục dìu đỡ đứa con đã đến tuổi thành niên đi trên đường đời...

Cần bồi dưỡng con tự mình giải quyết vấn đề của mình. Rất nhiều bậc cha mẹ xuất phát từ tình yêu thương con, cảm thấy con mình gặp phải vấn đề càng nhỏ càng tốt, hoặc là gặp phải vấn đề thì cha mẹ đến giúp giải quyết, đứa trẻ mới không gặp phải buồn phiền. Thực ra, cha mẹ làm như vậy, có lẽ con nhất thời không gặp buồn phiền, nhưng buồn phiền càng lớn sau khi nó lớn lên. Bởi vì thiếu khả năng giải quyết vấn đề của mình, một khi gặp phải vấn đề, nó liền nghĩ đến sự giúp đỡ, khi không có người giúp đỡ, nó sẽ rơi vào trạng thái không có sự trợ giúp, khủng hoảng, như vậy, nó sẽ có cảm giác chỉ gặp toàn những khó khăn.

Vì vậy, không nên vì con còn nhỏ, thì tước đi cơ hội tự mình giải quyết vấn đề của con. Khả năng giải quyết vấn đề của con rất nhiều lúc xa sự tưởng tượng của chúng ta. Đứa trẻ có thể hay không thể giải quyết vấn đề, không quyết định ở lứa tuổi lớn nhỏ, cũng không quyết định ở trình độ thông minh, mà quyết định ở chỗ chúng có thường xuyên tự mình giải quyết vấn đề hay không, quyết định ở sự từng trải của nó. Vì vậy, cần phải bồi dưỡng thói quen tự

mình giải quyết vấn đề cho con từ nhỏ, cần phải tạo ra cơ hội để con tự mình xử lý vấn đề, để con thông qua nhiều lần độc lập xử lý vấn đề mà trưởng thành nên.

Trong quá trình thực thi giáo dục tự lập bậc cha mẹ nên thường xuyên lặp lại câu nói “Vấn đề của mình tự mình giải quyết”. Chỉ cần những việc con có thể tự chủ, chúng ta lúc nào cũng nên khuyến khích con tự mình làm chủ. Việc nhỏ như hôm nay mặc bộ quần áo nào, đồ chơi mình ưa thích muốn để ở chỗ nào, cuối tuần này chơi ra sao..., việc lớn như kỳ nghỉ đi du lịch ở đâu, muốn tham gia lớp học nào mình thích, mời bạn bè đến nhà chơi như thế nào... Những chuyện như vậy có ý thức không can thiệp, để con tiến hành lựa chọn dựa theo ý muốn của mình, khuyến khích con tiến hành phán đoán và suy nghĩ, và cuối cùng đưa ra quyết định.

Cần rèn luyện cho con độc lập xử lý mâu thuẫn với người khác. Xử lý mối quan hệ với mọi người như thế nào, cũng là nội dung quan trọng đưa trẻ thể hiện khả năng tự lập. Rất nhiều lúc, chúng ta đã xem nhẹ việc xử lý mâu thuẫn với người khác để rèn luyện ý thức độc lập tự chủ cho con, cho nên thường sẽ thấy rằng, khi hai đứa trẻ tranh giành nhau một món đồ chơi, các bà mẹ vội vàng chạy đến, khuyên đứa này nhường cho đứa kia, dẹp yên mâu thuẫn; con và bạn giận nhau, nhăn nhó quay về nhà, bà mẹ vội vàng dẫn con đi tìm người bạn nhỏ dàn hòa, điều hòa mâu thuẫn, nhìn thấy hai đứa trẻ bắt tay làm lành, mới yên tâm trở về nhà...

Dưới bầu trời này không có cha mẹ nào không yêu thương con, hơn nữa tuyệt đại đa số là dành hết những gì mình có cho con, dành cho con tình yêu thương tràn đầy. Yêu thương con là thiên tính và bổn phận của cha mẹ, thế nhưng yêu thương quá mức chỉ sẽ khiến con trong thời gian dài đắm chìm vào trong vòng tay che chở

ấm áp của cha mẹ, ngăn cản sự hoàn thiện cá tính của con, hạn chế nhân cách độc lập của con. Bởi vì cha mẹ dành cho con quá nhiều tình cảm như vậy, hoàn toàn không thực sự là yêu thương con, mà là sự sai lầm của giáo dục, muốn nói là yêu thương, cũng là một kiểu yêu thương ích kỷ.

Nhiều năm trước đây, có một bài viết, viết rằng chim ưng thường thường xây tổ ở trên vách núi cao, khi chim non giương được đôi cánh ra, chim ưng liền ngừng việc mớm bón thức ăn cho chúng, nhẩn tâm đem chúng bỏ xuống dưới vách núi, thấy chúng ở dưới vách núi vùng vẫy, đập cánh thành thịch... Chim ưng không yêu con mình sao? Thế sao lại “ngược đãi” một cách “tàn nhẫn” con mình chứ? Thế nhưng, chính kiểu “ngược đãi” một cách “tàn nhẫn” này cuối cùng đã luyện cho chim ưng con một đôi cánh cứng cáp. Sở dĩ nói cách làm của chim ưng như vậy là thực sự yêu con, tình yêu lý trí mà đầy tầm nhìn xa.

Nhìn lại nhân loại chúng ta, thử so sánh với tình yêu thương con của chim ưng. Đứa trẻ khi mới ra đời, chúng ta liền có thêm sự che chở đối với chúng, sợ chúng đói rét, sợ chúng chịu thiệt thòi, không nỡ để chúng chịu gian khổ vất vả, càng không đành để con chịu khổ chịu khó. Khi con có thể tự mình làm việc của mình rồi, cha mẹ cũng vẫn ôm đồm nhiều việc, việc gì cũng làm thay cho con. Có gia tộc có hoàn cảnh gia đình giàu có hoặc có thế lực, thậm chí lợi dụng các mối quan hệ, không chỉ để con có cuộc sống trong nhung lụa, mà còn hết sức nâng đỡ con trong việc học hành và công ăn việc làm, sắp đặt sẵn cho con một con đường đời rộng mở thông thang...

Kết quả của những việc làm như vậy, các con yên tâm thoải mái hưởng thụ ơn trạch cao dày của cha mẹ, không muốn tiến thủ

không cầu tiến, hơn nữa một khi gặp phải bất trắc, bản thân rơi vào nghịch cảnh, thì không biết làm thế nào, quy ngã không gượng dậy được. Có người thậm chí dựa sát vào dưới đôi cánh của cha mẹ, cho dù phải đảm đương trách nhiệm phụng dưỡng cha mẹ rồi, vẫn dựa dẫm vào sự nuôi dưỡng của cha mẹ. Mấy năm gần đây, trong xã hội xuất hiện một quần thể mới - “ăn bám người già”, hơn nữa theo điều tra quần thể này có xu hướng không ngừng tăng lên, đến hiện nay đã có khoảng 30% số thành niên do cha mẹ chu cấp nuôi dưỡng. Điều này chính là kết quả của khuynh hướng nuôi dạy con mà yêu chiều quá. Nếu như có thể lý trí như chim ưng, con bạn có lẽ nào đến tuổi nên tự lập rồi mà vẫn không biết “tự bay” chứ?

Vì vậy, yêu thương con, đừng quên rằng cần phải “tàn nhẫn” như chim ưng núi, để cho con độc lập tự chủ, cắt đứt “cuồng rốn”, đẩy con ra ngoài, con mới có thể tự lập trong cuộc sống.

Bồi dưỡng cho con ý thức chính xác về sự khác biệt giới tính

Ngày nay, là những ông bố bà mẹ của thời đại mới, chúng ta biết rằng cùng với con cái thảo luận về “giới tính” không còn là điều cấm kỵ, bởi vì đây là một chủ đề không thể né tránh. Thế nhưng, đối với đại đa số bà mẹ ở bên con sớm tối, điều này có lẽ là dễ dàng hơn. Có thể người cha đưa trẻ khi được hỏi đến điều này khó có thể giải đáp câu hỏi, rốt cuộc trả lời như thế nào mới đạt đến sự thỏa đáng? Nên bồi dưỡng ý thức về sự khác biệt giới tính của con cái chính xác như thế nào?

Một người tự xem mình là nam giới hay là nữ giới, trong tâm lý học gọi là sự khác biệt về góc độ giới tính. Vào thời kỳ ấu thơ đứa trẻ đã bắt đầu có sự tìm tòi về cơ thể của chính mình, sự tiếp xúc

đầu tiên đối với “người khác” là cha mẹ, trong quá trình tiếp xúc với cha mẹ, dần dần nhận thức được bản thân mình, phát triển sự tự nhận thức bản thân mình, trước hết hình thành khái niệm “bản thân mình”, sau đó hình thành nhận thức “bản thân mình” và “người khác”. Trong nhận thức về sự khu biệt “bản thân mình” và “người khác”, một điểm rất quan trọng trong đó là: sự khác biệt giới tính. Chừng khoảng 3 tuổi, vai trò sự khác biệt giới tính đã hình thành. Đứa trẻ nhận thức rõ ràng về sự khác biệt giới tính, cần có trong hoàn cảnh hai giới tính khác nhau, trong mối quan hệ tương hỗ giữa đứa trẻ và thành viên không giống nhau về giới tính, trong khi đứa trẻ và người giới tính khác không ngừng so sánh, dần dần phát triển và hoàn thiện.

Có đứa bé hai tuổi cùng với cô em họ đi tắm, hai đứa trong khi vui vẻ đập nước bỗng chuyển sự chú ý đến cơ thể không đồng dạng của đứa kia. Cậu bé cho rằng em họ so với mình thiếu một số bộ phận. Tắm xong, nó liền đem những nghi hoặc trong đầu mình định hỏi bố xem tại sao cô em họ không có con chim nho nhỏ? Tại sao mình đứng tiểu tiện trong khi em ấy lại ngồi? Tại sao em bé lại ở trong bụng dì? Em bé làm thế nào mà chạy ra ngoài được? Bố cũng có thể sinh em bé được không? Tại sao mình lại không thể nhìn thấy bố mẹ kết hôn?

Gặp phải những vấn đề giống như thế, đại đa số ông bố sẽ gặp phải những phiền phức giống như bố này không muốn lấp liếm để lừa gạt con, khiến con không biết gì cả đối với “giới tính”, trong lĩnh vực này còn quá nhiều thần bí, đối với sự đảm nhận vai trò khác biệt giới tính trong tương lai của cậu ta tuyệt đối là có trăm cái hại mà không có lợi ích gì. Nhưng mà muốn nói thẳng thắn cho con trẻ, lại không biết nên trình bày như thế nào, nói ra một cách trực tiếp có

lẽ con sẽ không hiểu; giải thích không đúng, hiệu quả còn có thể sẽ ngược lại.

Thực ra, đối với đứa con còn nhỏ tuổi, người cha có thể dùng hình tượng để ví von, giúp cho con hiểu được, ví dụ, có thể dùng hình ảnh, nói cho con, đóa hoa thần bí lớn trong bụng dì, em bé chính là nở ra từng chút một ở trong bông hoa. Trả lời vấn đề “em gái vì sao không có con chim nho nhỏ”, trong việc truyền đạt cho con yêu những thông tin cứng nhắc về sự khác biệt giới tính như “đây là sự khác biệt giữa phái nam và phái nữ”..., càng quan trọng là chú ý dẫn dắt đứa trẻ đối với nhận thức về sự khác biệt giới tính của mình như thế nào, nói cho cậu bé, vì sao cậu có “con chim nho nhỏ”, cho nên cậu là một cậu bé trai. Đối với sự giáo dục về sự khác biệt giới tính nên là loại giáo dục “mềm dẻo”, cũng có thể nói, tuyển chọn một số bức tranh hoặc phim hoạt hình gần gũi với tâm lý nhi đồng, để cho đứa trẻ trước tiên từ việc tìm hiểu những bức tranh, cùng với sự lớn dần lên, lại tiến thêm một bước giải đáp những nghi hoặc đối với “sự khác biệt về giới tính” và giới tính trong từng thời kỳ khác nhau.

Hướng dẫn nhằm về sự khác biệt giới tính là một vấn đề các vị phụ huynh cần chú ý.

Khi bạn nhìn thấy cậu con trai đầy vẻ thích thú chơi qua mỗi nhà, bế đứa bé người nước ngoài, hoặc là khi bé gái cưỡi ngựa đóng vai cảnh sát, không biết lo lắng sau này xuất hiện những rắc rối về giới tính như thế nào?

Có một số đứa trẻ sẽ bởi vì lớn lên từ thưở nhỏ thiếu vắng môi trường gia đình, hoặc ảnh hưởng sự thay đổi một cách ngấm ngấm phương thức giáo dục nuôi dưỡng, xuất hiện sự lệch lạc về giới tính. Ví dụ, khi nhỏ không có người cha hoặc người cha không ở

nhà thời gian dài, bởi vì thiếu vắng hình mẫu người đàn ông, sẽ biểu hiện những sở thích và hành vi thiên về nữ tính. Lại ví dụ, có đứa trẻ và cha mẹ có giới tính khác với nó (tức mẹ và con trai hoặc bố và con gái) quan hệ quá mật thiết, có sự lưu luyến quá mức đối với cha hoặc mẹ mình mà không tiếp thu hành vi giới tính cần phải có. Ngoài ra, càng thấy nhiều sự lệch lạc về giới tính là, bởi vì cha mẹ muốn có một đứa con không cùng giới tính, từ nhỏ đã nuôi dưỡng giáo dục đứa con của mình với giới tính khác. Sự lệch lạc về giới tính này một khi hình thành và định hình, muốn tiến hành thay đổi rất khó khăn.

Cha mẹ khi phát hiện con có sự lệch lạc về giới tính, cần phải lập tức tiến hành sự hướng dẫn, cải thiện điều kiện môi trường trưởng thành cho con.

Bồi dưỡng mối quan hệ mật thiết của con với cha hoặc mẹ cùng giới tính rất quan trọng. Người cha nên thường cùng chơi với con, người mẹ cũng nên có những thời gian riêng chơi với con. Nếu như trong nhà thiếu hình tượng người cha hoặc mẹ với vai trò hướng dẫn, có thể đưa đến họ hàng, bạn bè hoặc gia đình thầy cô giáo để gây ảnh hưởng, cùng chơi hoặc làm một số hoạt động chúng yêu thích với những người trưởng thành cùng giới tính nhiều hơn, sẽ khiến cho đứa trẻ nhận được sự cảm hóa đồng thời xuất hiện những hành vi bất chước. Ngoài ra, để bé trai xem một số sách về nhân vật nam anh hùng, kể cho bé gái nghe một số câu chuyện về tiên nữ, đều sẽ giúp ích đối với sự điều trị tâm lý về giới tính cho bọn trẻ.

Bất cứ sự việc gì đều có mức độ, cái gì thái quá tất sẽ có tác dụng ngược lại. Cha mẹ quá mẫn cảm đối với hành vi giới tính của con cũng không tốt, ví dụ không để cho bé trai tham gia các hoạt

động nghệ thuật, ép buộc cậu bé tham gia các hoạt động mang tính cạnh tranh; ngăn cản bé gái chơi súng, chỉ để cô bé chơi búp bê, chơi đồ hàng. Những nghiên cứu hiện đại cho thấy, người có khả năng thích ứng với xã hội thông thường tốt, có đặc trưng tính chất cao độ của một trong hai giới tính. Trong quá trình phát triển của đứa trẻ, chỉ có đơn thuần nhấn mạnh những đặc điểm giới tính của con trai hay con gái, thực ra càng dễ tạo thành sự chú trọng một mặt về khả năng và sở thích của đứa trẻ, thậm chí bị xóa bỏ.

Cha mẹ nên kịp thời khuyến khích hành vi giới tính thích đáng. Ví dụ, đối với cậu bé yếu đuối, thì đối với việc một số hoạt động thể thao như leo núi, đá cầu và biểu dương tiến hành hành vi dũng cảm, thường khen ngợi cậu là “anh bạn nhỏ”, hi vọng cậu trở thành “người đàn ông nhỏ”, nhất là khi cậu biểu hiện giống như cậu con trai. Sự cổ vũ này có thể là lời nói, cũng có thể là vật chất, bạn có thể tặng con một món đồ chơi phù hợp với bé trai, tặng con gái một con búp bê vải.

Đối với hành vi không phù hợp với giới tính cần phải phản đối. Ngoại trừ việc biểu diễn hành vi giới tính ngẫu nhiên, đối với hành vi không phù hợp với giới tính của con bạn, nếu không phản đối, cũng nên biểu hiện sự lãnh đạm, để cho con cảm thấy biểu hiện của mình là sai lầm, cha mẹ đối với điều đó không vui.

Hoàn cảnh lớn lên có thể ảnh hưởng đến sự định hướng giới tính của con cái sau khi trưởng thành, vì vậy cha mẹ cần phải chú ý.

Sự khác biệt giới tính của một người có rất nhiều loại, trong đó cơ bản nhất là sinh lý giới tính, ngoài ra còn có tâm lý giới tính, giới tính xã hội... Khi có một người bản thân mình là nữ trong tâm lý cho rằng mình là nam, phần lớn lời nói hành động cử chỉ của “cô bé” đều

có thể biểu hiện giống như một người con trai. Lúc này, sự khác biệt giới tính xã hội, tâm lý của “cô bé” sẽ đều thuộc nam tính. Những người xung quanh có thể nhìn không quen “cô bé”, không nhận ra “cô bé”, cha mẹ thậm chí sẽ đánh mắng “cô bé”. Thế nhưng tất cả điều này, ngoài tăng thêm sự đau khổ và áp lực đối với “cô bé” ra, đều không có tác dụng gì.

Người mắc phải trở ngại về sự phân biệt khác biệt giới tính khi nhận ra sự phân liệt giữa cơ thể và tâm lý, luôn luôn vô cùng đau khổ. Trong số họ có người sẽ thử làm phẫu thuật giới tính, phí tổn của loại phẫu thuật này tương đối cao, hơn nữa những người như vậy phải chịu đựng những đau đớn về thể xác cùng với áp lực về tinh thần và xã hội. Cho dù hiện nay tại các nước, người biến đổi giới tính đã được thừa nhận.

Xã hội chúng ta ngày càng cởi mở, không đến mức quá khắt khe đối với người biến đổi giới tính. Thế nhưng, dư luận có thể giết người, thành kiến có thể giết người, cô đơn cũng có thể giết người. Vì vậy, cho dù con yêu của bạn là nam hay là nữ, đều phải tôn trọng giới tính tự nhiên của bé, giúp bé tránh xa những nguy hiểm này.

Là người hướng dẫn chủ yếu sự trưởng thành của con, vai trò của người cha đối với quá trình hình thành nhận thức giới tính của con, những người cha cần phải cùng với người mẹ chú ý bồi dưỡng nhận thức giới tính cho con từ nhỏ, khiến cho con tìm đến vai trò giới tính một cách thuận tiện, từ đó trưởng thành vui vẻ.

Che chở cho thể giới tinh thần của con

Cùng với sự phát triển của xã hội, nhận thức của chúng ta đối với sức khỏe có những điều mới mẻ, toàn diện. Đại bộ phận mọi người đều ý thức rằng, chỉ có sức khỏe về thể xác chưa hẳn là khỏe

thực sự; chỉ có tâm lý khỏe mạnh, cơ thể khỏe mạnh và năng lực thích ứng xã hội tốt, mới là người khỏe mạnh, về phương diện bồi dưỡng con cái cũng là như vậy, bồi dưỡng con thành tài, không chỉ là khiến con có một tinh thần và thể xác khỏe mạnh và thành tích học tập ưu tú, điều quan trọng hơn là bồi dưỡng con kiện toàn nhân cách và trạng thái tâm lý khỏe mạnh. Nếu không, sức khỏe con khỏe mạnh, thành tích học tập xuất sắc, cũng khó bảo đảm trở thành nhân tài. Đứa trẻ không có nhân cách kiện toàn và trạng thái tâm lý khỏe mạnh, cũng giống như chiếc ô tô không có động cơ, máy tính không có chip.

Nhà giáo dục nổi tiếng của Liên Xô trước đây từng nói: “Chúng ta càng thâm nhập sâu vào thế giới nội tâm của trẻ em, thể nghiệm tư tưởng tình cảm của chúng, sẽ càng có thể hiểu một chân lý là: ảnh hưởng đối với thế giới nội tâm của trẻ em, không nên làm tổn thương phần miễn cảm nhất trong tâm hồn chúng - lòng tự trọng”.

Hoạt động tâm lý và tư tưởng tình cảm của trẻ con là đặc biệt, cha mẹ cần hết sức chú ý, đi sâu tìm hiểu tư tưởng tình cảm của con, dùng “đầu óc của con” để suy nghĩ, dùng “con mắt của con trẻ” để nhìn, dùng “tình cảm của con trẻ để thể nghiệm”, dùng “sự hứng thú của con trẻ” để yêu thích! Bạn sẽ phát hiện, nội tâm của con trẻ là một thế giới phong phú đầy màu sắc! Chúng muốn được yêu quý, được tôn trọng, thấu hiểu, tín nhiệm, càng muốn được khen ngợi và đồng tình. Cha mẹ cần dùng con mắt tán thưởng để quan tâm đến mỗi cái chớp mắt của con, đồng thời dùng tấm lòng vui sướng để tỏ ý khen ngợi mỗi thành công của con, cho dù là tiến bộ nhỏ, cũng cần biểu dương và cổ vũ để khuyến khích.

Đứa bé học lớp ba khi đi học về, vui mừng đem bài thi được 9 điểm cho bố xem. “Mới thi được có 9 điểm? Sao không được 10

điểm?” Ông bố cầm lấy bài thi rồi hỏi. Cô bé khẽ nói: “Vâng”. “Nhìn các bạn xem! Tại sao con không thi được 10 điểm cơ chứ? Ngốc thật!”. Nhìn thấy dáng vẻ thất vọng và tức giận của bố, trong lòng cô bé lạnh như một chậu nước đá.

Đây không phải là điều đặc biệt. Rất nhiều sự giáo dục gia đình coi trọng trí dục, xem thường đức dục, thành tích tốt chính là đứa con ngoan, không chú ý nhu cầu tinh thần của con là một sai lầm lớn trong giáo dục. Tâm hồn thoải mái là của cải lớn nhất của con trẻ. Tâm hồn đứa trẻ yếu đuối, chúng cần người lớn thấu hiểu, khẳng định, cổ vũ để che chở. Thực ra, cô bé chẳng qua chỉ là muốn có được đôi câu khen ngợi và động viên của bố, thế nhưng trước bài thi con mang đến, người cha lại hoàn toàn không chú ý tới nhu cầu tinh thần của con, chỉ biết từ địa vị của mình để xem xét vấn đề, thậm chí dùng từ “ngốc” để đánh giá về con mình. Đâu biết rằng, sự hứng thú hóa ngôn ngữ trong lòng đứa trẻ là phán quyết nghiêm trọng nhất, sẽ tạo thành một vết đen khó gột rửa trong tâm hồn đứa trẻ, thậm chí ảnh hưởng trong cả tuổi trưởng thành. Thử nghĩ rằng, cha mẹ đều cho rằng con mình ngốc, là người con, về sau còn có thể làm được việc gì?

Có một câu chuyện rất lý thú: có đứa trẻ hiếu kỳ, một ngày đem con chim bồ câu ra giết, chỉ vì muốn xem trong bụng nó có cái gì. Cha cậu không quát mắng và đánh phạt, mà kiên nhẫn giáo dục cậu không nên sát hại sinh mệnh vô tội, nên tôn trọng sinh mệnh, yêu quý bảo vệ sinh mệnh. Đồng thời để con đem các cơ quan nội tạng của chim vẽ một bức tranh giải phẫu. Nhiều năm sau, khi chính cậu bé kia trở thành một nhà sinh vật học nổi tiếng, ông nói, chính là sự giáo dục của người cha che chở cho tâm hồn, mới có thành tựu của ông ngày hôm nay.

Đổi mặt với lỗi lầm mà con phạm phải, người cha này không mù quáng truy cứu trách nhiệm của con, mà lợi dụng tình hình đó, dùng lý trí để che chở cho tâm hồn con, lại khiến cho người con từ đó nhận được sự giáo dục, học được tri thức. Hiếu kỳ và bướng bỉnh là tính bẩm sinh của trẻ con, đặc biệt là trẻ con đang trong thời kỳ “gặp khó khăn”, cần có người cha như vậy để giáo dục và hướng dẫn chính xác, mà không dùng lời nói và hành động thô bạo làm tổn thương tâm hồn con trẻ.

Người cha đó là “thần bảo hộ tâm hồn” của con, thế nhưng trái ngược lại điều này là “bạo lực tâm hồn”. Đây là một danh từ mới, thế nhưng lại không là chuyện mới, “bạo lực tâm hồn” là vấn đề tồn tại phổ biến trong giáo dục gia đình nhưng lại không thu hút được sự quan tâm của mọi người. Điều này cho thấy trong quá trình trưởng thành của thanh thiếu niên, hành vi bạo lực ngoài ảnh hưởng đến sự phát triển tâm lý, còn làm tổn thương sức khỏe. Xung quanh chúng ta, phát hiện không ít đứa trẻ đều từng phải chịu các hình thức bạo lực tinh thần, dẫn đến rất nhiều thanh thiếu niên không khỏi sống trong sự tự ty và lo nghĩ. Như vậy, những chuyện xảy ra xung quanh chúng ta, thường thấy những hành vi bạo lực tinh thần là nào?

Uy hiếp dọa nạt con. Dùng lời nói đe dọa hoặc phương thức uy hiếp đứa trẻ là một phương pháp giáo dục sai lầm mà người lớn khi giáo dục con thường dùng. Người lớn luôn luôn cho rằng đứa trẻ nhỏ, không hiểu sự việc, nói không hiểu đạo lý, liền sử dụng phương pháp “đơn giản dễ làm”, mục đích muốn đạt đến là con phải nghe. Ví dụ đứa trẻ làm ồn, không chịu đi ngủ, người lớn liền nói đến quỷ thần, mau chóng nhắm mắt lại; hoặc dọa đem đứa trẻ nhốt trong phòng tối, để biểu thị sự xử phạt đối với đứa trẻ không biết nghe lời. Phương pháp này đã phá hoại sự tín nhiệm và nương tựa của trẻ

con đối với người lớn, khiến cho nhút nhát sợ việc, thậm chí dẫn đến chứng sợ hãi hoặc chứng lo nghĩ; còn dễ dẫn đến việc đứa trẻ bắt chước loại hành vi này để đi lừa người, đe dọa người, lấy ép buộc đối phương đáp ứng yêu cầu không chính đáng của mình đưa ra.

Coi thường con. Rất nhiều người lớn khi quở trách con, lúc nào cũng đem khuyết điểm của con mình và tiến hành so sánh ưu điểm với con nhà người khác, nhìn thấy những đứa trẻ khác đạt được những thành tích tốt hoặc đạt được những phần thưởng gì, thì mắng con mình: “Tại sao con lại không làm được? Con chỉ cần có được một nửa điều tốt đó thì đã tốt rồi”. Thực ra, mỗi một đứa trẻ đều có chỗ đáng yêu, đều là vàng có thể phát ra ánh sáng, người lớn cần cố gắng phát hiện ưu điểm của con, nếu không thì, chỉ nói khuyết điểm của con, chỉ có thể khiến con trở nên tự ty, thậm chí ngay cả ưu điểm vốn có cũng mất đi. Vì vậy, đầu tiên người lớn cần dành cho con một tinh thần tự tin, đứa trẻ không có tự tin, sẽ không có khả năng để sửa chữa khuyết điểm.

Kỳ vọng quá cao. Cạnh tranh xã hội ngày càng kịch liệt, cha mẹ rất dễ xuất hiện tâm lý lo lắng “giáo dục gia đình đi trước”, luôn luôn không xem xét đến tình hình thực tế của con, phương hướng phát triển cưỡng chế thi hành để con hướng về kỳ vọng của cha mẹ. Ví dụ dùng tiêu chuẩn của người lớn hoặc “thiên tài”, “thần đồng” để giáo dục con, không ngừng muốn con ngay từ nhỏ đã phải học cái này học cái kia, sau đó nói với đứa trẻ, “vì con, bố mẹ hy sinh bao nhiêu thời gian, tiêu phí bao nhiêu tiền, con không học tập tốt, thì không còn mặt mũi nào mà nhìn bố mẹ”. Đối với một thanh thiếu niên đang trưởng thành và phát triển, không nghi ngờ gì là một thứ

gánh nặng to lớn, khi con không đạt được điều cha mẹ kỳ vọng, sẽ nảy sinh tâm lý tự phủ định chính mình.

Mắng mỏ hạ nhục. Thường nghe câu “lòng dạ trẻ con không thể chịu nhục nhã”, thế nhưng, sau khi con phạm sai lầm, làm hỏng việc, không ít vị phụ huynh thích dùng lời nói khó nghe để hạ nhục mắng mỏ con cái, điều này sẽ làm tổn thương lòng tự tôn của đứa trẻ, còn tạo thành sự ngăn cách giữa cha mẹ và con, khiến con sinh ra tâm lý chống đối, rất nhiều đứa trẻ sẽ “mặc cảm tự ty”, mất đi chí tiến thủ.

Cha mẹ lúc nào cũng không quên giúp con mình làm cơm, mua thức ăn, chăm chú cho sự trưởng thành về thể chất, nhưng lại quên rằng sự trưởng thành về tâm lý của con cũng cần sự chăm chú bồi dưỡng. Những câu hỏi không ngừng tích lũy sẽ phát triển cùng với trí lực của thanh thiếu niên, hình thành những quan hệ chòng chéo phức tạp, khiến chúng mất phương hướng. Thanh thiếu niên không khỏe mạnh về mặt tình cảm, cho dù trí lực siêu quần thế nào, cũng không thể vui vẻ.

Chúng ta cần che chở cho tâm hồn của đứa trẻ giống như che chở cho những giọt sương long lanh mỏng manh trên lá sen, làm người lớn ở bên cạnh con, mỗi câu nói mang tính khích lệ, đều khiến con tin tưởng hoàn toàn, thế nhưng một câu mắng mỏ thô bạo, đủ có thể khiến cho lòng tôn nghiêm của chúng gặp phải sự tổn thương cực lớn. Vì vậy, sự chú ý của chúng ta không nên chỉ là biểu hiện bên ngoài của con cái, quan trọng hơn là cần chú ý tâm lý của con, che chở tâm hồn con trẻ mới là điều căn bản trong sự giáo dục của chúng ta.

Cô bé My lạc quan hoạt bát luôn là “lãnh tụ” của các bạn gái, trong vui chơi, cô bé lúc nào cũng đảm nhận vai có uy vọng, đôi mắt cô bé lúc nào cũng toát lên vẻ tự tin, lanh lợi. Buổi sáng hôm nay lại không muốn đến nhà trẻ, từ khi đi nhà trẻ đến nay, chuyện như thế này chưa từng xuất hiện đối với cô bé, thế này là thế nào? Cha mẹ cũng không sao hiểu được nguyên do, đành thôi. Đến khi ngồi nói chuyện phiếm, người cha bỗng nhiên nghĩ đến một chuyện.

Hôm qua khi đến nhà trẻ đón con, con từng kể cho bố nghe. Trong lúc ngủ trưa, hai giáo viên nói chuyện nhỏ to về các bạn trong lớp: có bạn ngoan ngoãn lanh lợi, có bạn ngốc nghếch đáng yêu, có bạn thông minh trí tuệ... Nói đến My, hai giáo viên đều cho rằng, tư duy của cô bé nhanh nhẹn hơn nhiều, trong đó một giáo viên còn nói thêm một câu: tiếc rằng nó quá xấu xí. Không ngờ rằng, lúc này hầu hết bọn trẻ đều tỉnh dậy, chẳng qua là chúng nằm yên mà không lên tiếng, như vậy mỗi đứa trẻ đều đã nghe những điều mà cô giáo cho là “cao kiến”, trong khi nghe giáo viên nói chuyện về mình, bọn trẻ sẽ không có cảm giác gì sao? Đứa trẻ lớp mẫu giáo lớn, đã có ý thức tự ngã rất mạnh, lòng tự trọng rất lớn, cô bé còn có thể vui vẻ đi học vào ngày hôm sau được sao?

Nghĩ đến điều này, người cha bỗng nhiên nhận thức ra. Trẻ con khi nhỏ, cũng đã là một người có năng lực suy nghĩ độc lập rồi. Thiết nghĩ, có người trước mặt chúng ta dùng ngôn từ thẳng thắn không kiêng kị gì để nói chúng ta, chúng ta sẽ nghĩ như thế nào? Hiện tại chúng ta cần làm như thế nào mới an ủi được tinh thần đứa trẻ? Vì vậy, người cha phải suy nghĩ đủ mọi cách. Để giúp con có được sự tự tin, ông bố bảo, con mắt thẩm mỹ của mỗi người là không giống nhau, con vốn rất xinh đẹp, đặc biệt là trong con mắt và suy nghĩ của cha mẹ.

Hiện nay phần lớn trẻ em đều là con một, ý thức tự xem mình là trung tâm tương đối mạnh, những xung đột giữa con và cha mẹ phần nhiều nên tìm nguyên nhân từ cha mẹ. Chúng ta làm cha mẹ, vì sao lúc nào cũng phấp phỏng lo nghĩ, mong muốn áp đặt sự nghiêm khắc đối với con? Đúng vậy, việc học tập của con khiến chúng ta lo lắng không yên, tiền đồ của con cũng dường như chỉ có con đường thi cử học tập; người lớn chúng ta rất vất vả cực nhọc rất không biết phải làm sao được, cạnh tranh và áp lực về công việc khiến chúng ta không thể lo hết được; chúng ta hoàn toàn dành cho con những điều tốt, con không hiểu, không thông cảm chúng ta.

Có nhiều lúc, trong lòng chúng ta có vấn đề, buồn bực, tâm lý không yên, công việc và cuộc sống không như ý, lại đem tất cả trút lên đứa trẻ, như vậy công bằng không? Bản thân chúng ta không hoàn thiện, giáo dục con, chúng ta có tư cách không? Trong lòng con có vấn đề gì, chúng ta càng trách cứ và ghét bỏ nó, hình thành sự việc biến chuyển ngày càng xấu, cuối cùng không giải quyết được. Ngày nay con không thành người tài giỏi, chẳng qua là sự tích tụ những sai lầm trong cách giáo dục của chúng ta; tiền đồ của con ngày mai như thế nào, phải nhờ nỗ lực của chúng ta ngày hôm nay. “Kỷ sở bất dục, vật thi ư nhân” (Điều mà mình không muốn đừng làm cho người khác), bản thân mình không làm được, tại sao có thể yêu cầu con cái thành rồng thành phượng? Tham vọng quá đáng để con thực hiện lý tưởng của mình, đó là sự ích kỷ quá mức, càng sẽ làm méo mó sự lành mạnh tâm hồn vốn có của con trẻ.

Chúng ta làm cha mẹ, đặc biệt là người cha trong gia đình, cần đề cao sự tu dưỡng bản thân, dùng tấm lòng giản dị để đối nhân xử thế. Tự mình bình tĩnh lại, mới có thể đối diện chính xác với con, che chở tốt cho tâm hồn con, xử lý những vấn đề chúng gặp phải trong

quá trình trưởng thành, việc giáo dục con mới gặp ít khó khăn trở ngại.

ĐỪNG CÓ NHỮNG QUAN NIỆM NHƯ VẬY

Trong gia đình, bạn là người chồng, là người cha, là “người chủ gia đình”, là “trụ cột gia đình”, vì vậy quan niệm giáo dục sẽ có ảnh hưởng mạnh mẽ. Bởi vì sự định vị vai trò là “người cha” này, còn chịu ảnh hưởng của quan niệm truyền thống, bạn cần từ bỏ những quan niệm dưới đây...

Con cần phải nghe lời cha

Trong văn hóa truyền thống các nước phương Đông, “Lời dạy của người cha là giáo huấn” thâm căn cố đế. Con cái nhất định phải nghe lời cha, chính vì vậy “Vua muốn bẻ tôi chết bẻ tôi không thể không chết, cha muốn con chết con không thể không chết”. Mặc dù hiện nay những người cha sớm đã từ bỏ lễ giáo phong kiến truyền thống này, nhưng “Tử bất giáo, phụ chi quá” (Nuôi con không dạy, đó là lỗi của người cha), “Côn bồng chi hạ xuất hiếu tử” (Sau những đòn roi sẽ là đứa con ngoan), quan niệm giáo dục truyền thống này vẫn vương vấn trong lòng một số ông bố ngày nay.

“Con tại sao lại không nghe lời chứ?”

“Con yêu nghe lời, bố mua cho con một chiếc ô tô đồ chơi to”.

“Khi nào con mới có thể nghe lời, để bố bớt lo chút nào?”

“Tại sao con lại bướng bỉnh như vậy, nghe lời chút nào, đừng tranh chấp với người ta”.

Đây là những câu nói chúng ta thường nghe thấy cha mẹ giáo dục con cái trong sinh hoạt thường ngày. Đứa trẻ nghe lời là đứa trẻ dễ bảo, đứa trẻ ngoan, đứa trẻ mọi người thích. Một số cha mẹ còn lấy làm tự hào khi con mình biết nghe lời, “Cháu nhà tôi thật là ngoan, xưa nay chưa làm cho người lớn tức giận”. “Con cái biết

nghe lời” đã trở thành tiêu chuẩn quyết định. Người lớn chúng ta đều mong muốn con cái nghe lời, tiếp thu sự giáo dục của cha mẹ. Thế nhưng, rất nhiều đứa trẻ không nghe lời như vậy, thậm chí rất không nghe lời, thế là cha mẹ liền nói với chúng là: “Con lúc nào cũng không chịu nghe lời, nếu còn như thế, bố mẹ sẽ...”. Tiếp sau đó là một loạt biện pháp xử phạt. Có phụ huynh có thể là xử phạt con thật, có người sau đó mình nói như thế nào cũng quên rồi, lần sau lại nói: “Con bạn lúc nào cũng không chịu nghe lời...”.

Trẻ con từ nhỏ thường nghe câu nói để giáo dục nhất là: trẻ con phải biết nghe lời người lớn. Điều cha mẹ không vừa lòng với con cái nhất là con không chịu nghe lời, cũng giống như giáo viên không vừa lòng với học sinh yếu kém vậy. Tóm lại, nghe lời dường như trở thành tiêu chuẩn cao nhất của “đứa con ngoan”. Chính vì nguyên nhân như vậy, trẻ em Trung Quốc cũng như Việt Nam hiện nay thể hiện khuyết điểm rõ ràng nhất, chính là thiếu tính độc lập và tính sáng tạo. Từ quan niệm giáo dục hiện đại mà nói, dùng “nghe lời” làm mục tiêu của giáo dục con cái, rõ ràng là một sự sai lầm, không có lợi đối với sự phát triển cá tính và kích thích tiềm năng của bọn trẻ.

Bọn trẻ vì sao nhất định phải nghe lời? Vì sao nhất định phải nghe lời người cha cơ chứ? Nghe lời mới là đứa trẻ ngoan sao? Đây là vấn đề cần được nghiên cứu hơn nữa! Bất kỳ sự vật nào đều có hai mặt khẳng định và phủ định, con cái nghe lời tất nhiên có thể khiến cha mẹ yên tâm, thế nhưng đứa trẻ như vậy thiếu năng lực sáng tạo và tác phong quyết đoán. Lời nói của cha mẹ, tuyệt nhiên không phải đều là lời vàng ngọc, cũng có lúc không đúng, nói sai rành rành, lại bắt con phải nghe, như vậy không phải là khiến con không có khả năng phân biệt đúng sai phải trái sao? Từ ý nghĩa của

điều này mà nói, đứa trẻ quá nghe lời ngược lại có khả năng là một “đứa trẻ có vấn đề”.

Tại sao nói đứa trẻ “nghe lời” là “đứa trẻ có vấn đề”. Chúng ta để ý quan sát thì có thể phát hiện, đứa trẻ nhận được nhiều lời khen của người lớn là “nghe lời” nhất, đặc điểm thường thấy là bề ngoài nhút nhát, sợ sệt, rất ít có ý kiến riêng của mình. Thế nhưng không nói là không có những cách nhìn nhận khác nhau, chẳng qua là những đứa trẻ như vậy càng giỏi về kiểm chế bản thân, tức tâm lý có vấn đề cũng không đề xuất ra, càng không dám tranh luận với người lớn. Có đứa trẻ biểu hiện ở nhà trẻ hoặc trường học là đứa trẻ ngoan ngoãn biết nghe lời, đặc biệt tuân thủ kỷ luật, trong gia đình cũng rất ít khi phản kháng cha mẹ, quen nghe những người xung quanh biểu dương và khen ngợi; nhưng chúng luôn luôn không chịu được nhất là sự phê bình của người khác, tâm lý yếu đuối, không có cá tính và tính độc lập nào cả, gặp chuyện gì cũng không có chủ kiến, không dám phản kháng thế lực tà ác. Đứa trẻ như vậy, tính cách bị bóp méo, tâm lý cũng không được kiện toàn, tự nhiên trở thành “đứa trẻ có vấn đề”. Điều đáng tiếc là, vấn đề này cho đến nay vẫn không được mọi người nhìn nhận đầy đủ, rất nhiều người vẫn còn xem những đứa trẻ này là “đứa trẻ ưu tú”.

Nhà nghiên cứu tâm lý Đông Tử khi còn nhỏ cũng từng là “đứa trẻ có vấn đề”, thế nhưng đứa trẻ có “vấn đề” này không giống như những đứa trẻ có “vấn đề” khác. Ngược lại, trong bảy anh em đứa trẻ đó là người không nghe lời nhất, đương nhiên người bị đánh đòn nhiều nhất. Như cách nói của cha mẹ, khi nhỏ cậu không phải là “đồ vật”, ở nhà không nghe lời cha mẹ, ở trường học không nghe lời thầy cô. Trên thực tế đúng là như vậy, bởi vì cậu ngỗ nghịch, không nghe lời. Đông Tử cho rằng không kể là ai, sai thì là sai, cho dù cha

mẹ hay thầy cô, đã sai rồi thì nên thừa nhận, trong khi đứa bé không sai đánh mắng khiến nó thừa nhận sao? Vì vậy rất nhiều khi vì chúng chỉ ra cái sai của thầy cô và cha mẹ, mà bị quở trách là đứa trẻ khó bảo; bởi vì không phục người khác phê bình, chết không nhận sai, mà bị cha mẹ đánh mắng. Quá trình trưởng thành, cũng là quá trình bị đánh đòn. Bởi vì người cha cho rằng: cho roi vọt mới dạy được con ngoan. Chỉ cần không nghe lời sẽ cho là sai, là bị ăn đòn. Sự đánh mắng của người cha không thể làm đứa trẻ dễ bảo, ngược lại càng bướng bỉnh, ngỗ nghịch.

Nhà nghiên cứu Đông Tử tâm sự: “Sau khi trưởng thành, đặc biệt sau khi làm công tác tư vấn tâm lý cho thanh thiếu niên và nghiên cứu giáo dục, tôi thường suy nghĩ: nếu như tôi không ngỗ nghịch, sẽ không bị đánh đòn nhiều như vậy chứ? Không chắc. Thế nhưng chính tính cách ngỗ nghịch đó, cũng chính là hình thức “dạy dỗ bằng roi vọt”, khiến tôi đi trên một con đường không giống với mọi người. Có người muốn nói, từ góc độ này mà giải thích, bạn tiếp thu nền giáo dục gia đình lễ nào không phải là mẫu mực của sự thành công? Không, tôi vẫn nói như vậy, giáo dục của cha mẹ là không khoa học, tạo ra những đứa trẻ tính cách ôn hòa, nhu nhược, phục tùng, có lẽ tất cả tính chất bẩm sinh của con người đều bị bóp nghẹt trong đánh mắng nghiêm khắc của cha mẹ. Tôi không may vì ngỗ nghịch mà càng bị đánh mắng nhiều, cũng may mắn vì ngỗ nghịch mà không trở thành một kẻ xoàng xĩnh”.

Trong quan niệm giáo dục của gia đình hiện đại, nên để con cái tạo lập một ý thức phản biện, đồng thời sáng tạo ra môi trường đó. Trong các gia đình con một, còn là không khí dân chủ nhiều hơn, để cho con cái và cha mẹ trên địa vị bình đẳng, rèn luyện cho con

năng lực dám chống lại, dám phản biện, có chủ trương, có kiến thức.

Một cậu con trai đầu lòng, thích bơi lội, thường tranh thủ thời gian ngoài giờ học đi bơi với bạn cùng lớp. Một ngày, bố cậu đọc báo thấy thông tin: một đứa trẻ đi bơi không may bị chết đuối. Người cha lập tức gọi điện cho con nói không cho cậu đi bơi. Cậu con trai hỏi tại sao không được đi, ông bố không có bất kỳ giải thích gì, mà tức giận nói: “Không được đi là không cho đi!”. Buổi chiều người cha đi làm về nhà, không thấy con ở nhà, trên bàn có để một mẩu giấy: “Bố, con đi bơi cùng với bạn. Không phải là con không muốn nghe lời bố, nhưng con muốn nói với bố: con đã lớn rồi”.

“Cho đi bơi” và “không cho đi bơi” là nội dung trái ngược nhau, người cha cũng biết điều tốt của việc đi bơi, chỉ vì lo lắng vấn đề an toàn, mà không cho đi bơi. Tôi nghĩ, ông bố này nếu như có thể đem nội dung giáo dục thay đổi thành “có thể đi bơi, nhưng nhất định phải chú ý an toàn”, cùng con thảo luận biện pháp cụ thể để bảo đảm an toàn khi đi bơi, người con nhất định sẽ nghe lời và thấu hiểu quan điểm của người cha.

“Thông cảm” chính là biểu thị sự đồng ý từ trong ánh mắt. Giáo dục con cái cần sự thông cảm từ hai phía, không phải là việc một bên tình nguyện. Cha mẹ luôn coi nhẹ nguyên tắc này, có thói quen là “cha mẹ nói con nghe”. Tại sao giữa cha mẹ và con thường xuất hiện hiện tượng “xung khắc”, nguyên nhân chính là con không đồng ý với lời nói của cha mẹ. Có lúc, ý đồ giáo dục con của cha mẹ là đúng, nhưng giáo dục con không thấu hiểu “tư tưởng” của con.

Vì vậy, trong vấn đề giáo dục con cái, nhất định phải suy nghĩ một cách nghiêm túc: nội dung giáo dục không phù hợp với thực tế

con cái, không hợp tình lý, con cái sẽ không thông cảm, nếu như con cái đưa ra vấn đề, chúng ta trả lời thế nào. Sau khi suy nghĩ như vậy chất lượng lời nói của bạn nhất định sẽ được nâng cao, khả năng nghe lời của con sẽ tăng lên.

Đầu tiên chúng ta phân tích một chút, con cái không nghe lời, là vấn đề của con cái, hay là vấn đề của cha mẹ? Tôi cho rằng, trước khi con cái hình thành thói quen không nghe lời, con cái thường không nghe lời, tức có vấn đề của cha mẹ, cũng có “quán tính” của con cái. Xét cho cùng, là sự giáo dục không đúng của cha mẹ tạo thành.

Chúng ta thường thấy rằng, bọn trẻ chơi ở trong khu nhà có được vui không, chúng kiếm về lá cây, cỏ, cánh hoa rơi, hòn đá, gạch vụn, chúng phân công hợp tác, phối hợp có trật tự, có đưa dùng gạch vỡ mài, có đưa dùng đá, cỏ trộn lẫn, có đưa dùng lá cây gói lại, có đưa dùng cánh hoa trang trí, xếp lên, bày trên cái bàn đá đầy màu sắc trông rất đẹp, hỏi chúng làm gì vậy? Đồng thanh trả lời: “Làm cơm, bày tiệc rượu”. Ở đây, có bao nhiêu khả năng tưởng tượng và khả năng sáng tạo.

Nhưng lúc này, thường sẽ có bà mẹ đưa trẻ giận dữ dùng đòn roi từ trong nhà xuất hiện, trách mắng con: “Tại sao con không nghe lời như vậy, lại nghịch bày đồ bừa bãi như vậy, nhìn xem quần áo bẩn hết cả rồi, mau đi về nhà!” Năng lực tưởng tượng, năng lực làm việc của đôi tay của đứa trẻ đều bị những lời trách mắng của bà mẹ dập tắt.

Chúng ta thường nghe cha mẹ trách mắng con nhất, chính là giống lời bà mẹ này là “không nghe lời” cha mẹ lúc nào cũng muốn quản lý giáo dục con cái đúng phép tắc, vâng lời răm rắp, truyền

thống của người Á Đông cũng thích con cái hiền lành nghe lời, cho rằng chỉ cần nghe lời, chính là đứa con ngoan. Kỳ thực, hiếu động là tính vốn có sẵn của trẻ con, nhiều nghiên cứu chứng minh, đứa trẻ nghịch ngợm, đại não được kích thích nhiều hơn, đối với sự mở mang trí lực rất tốt, có thể nâng cao khả năng tưởng tượng và năng lực sáng tạo.

Nếu như đứa trẻ tỏ vẻ không nghe lời, người lớn thường sẽ dùng phương pháp tư duy của người lớn để quản lý giáo dục con, cho đó là đúng quy cách, nhưng như vậy đối với sự phát triển sức tưởng tượng và năng lực sáng tạo xuất hiện ảnh hưởng không có lợi. Không có lợi đối với sự mở mang trí năng, phát triển tư duy của con trẻ.

Trên Đài truyền hình Thiên Tân Trung Quốc có chương trình với chủ đề “Khai thông”, đề cập tới “ảnh hưởng của việc con cái nghe lời và không nghe lời đối với sự thành tài”, có dẫn ra luận đề: “Đứa trẻ nghe lời khó thành tài, đứa trẻ không nghe lời được hướng dẫn tốt đều có thể thành tài!” khiến một vị khán giả ngay tại chỗ đã xúc động nói, các con ông và anh trai ông đã kiểm chứng quan điểm này. Anh trai ông từ nhỏ không nghe lời, hiện nay là một nhà ngoại giao rất xuất sắc, ông thì quá nghe lời, cho nên mới làm một công nhân bình thường.

Vì vậy, hiện nay chúng ta nên tiếp thu quan điểm: “Nghe lời có lúc là ưu điểm, không nghe lời chưa chắc đã là khuyết điểm, ngược lại quá nghe lời có thể chính là khuyết điểm”. Chỉ cần về mặt hành vi con cái không quá khác người. Để con tự mình tưởng tượng làm việc, cho dù thành bại ra sao, nó cũng sẽ thu được kinh nghiệm và bài học trực tiếp. Đối với con cái mà nói không thấy được là hồng

việc, con tự mình thử nghiệm so sánh với lời dạy dỗ của chúng ta đối với con có tác dụng hơn nhiều.

Văn hóa truyền thống của chúng ta lúc nào cũng giáo dục con cái từ nhỏ phải “nghe lời”, không được “nghịch ngợm”. Kết quả, con cái chúng ta không phải là “tính độc lập kém”, mà là “nhát gan sợ việc”, “thiếu năng lực xã giao”. Trong thế kỷ XXI, quan niệm giáo dục này rõ ràng đã lạc hậu, không phù hợp đối với yêu cầu trong thế kỷ mới, nên từ bỏ quan niệm giáo dục con cái truyền thống không khoa học. Đứa trẻ nghe lời không chắc là đứa trẻ ngoan, đứa trẻ nghịch ngợm cũng không hẳn là đứa trẻ hư. Tục ngữ nói “Con trai nghịch ngợm thì tốt, con gái nghịch ngợm thì khéo léo”. Vì vậy, đứa trẻ “nghe lời” luôn luôn là “đứa trẻ có vấn đề”. Theo điều tra, những người thành đạt trong xã hội, khi còn nhỏ họ hầu hết đều là đứa trẻ không nghe lời, có người còn rất nghịch ngợm. Đứa trẻ không nghe lời có chủ kiến của mình, tư duy đại não nhanh nhạy, đối với bất cứ ai hoặc việc gì không dễ dàng khuất phục, tràn đầy tự tin, có năng lực xử lý công việc độc lập, trong những trò đùa tinh nghịch học được nhiều loại tri thức...

Rất nhiều người đi trước chúng ta khi bị tư duy truyền thống trói buộc, đã dám phá bỏ sự trói buộc của những quan niệm truyền thống, khuyến khích cha mẹ để con được thoải mái tay chân, sống vì mình, theo đuổi cuộc sống của mình. Ngày nay, thế hệ cha mẹ trẻ chúng ta vẫn do dự, dao động không quyết định giữa quan niệm truyền thống với ý thực hiện đại sao? Không nên nghĩ rằng con mình “nghe lời mới là con ngoan, không nghe lời là không ai thích con”. Khiến cho tâm hồn con trẻ tự nhiên bị méo mó bị kìm nén...

“Con cái nghe lời không có triển vọng!” Nhưng muốn các bậc phụ huynh chúng ta nghe lọt tai câu nói này, khiến con nghe lời

nhưng lại phạm sai lầm, để chúng sớm tiếp nhận sự thử thách những khó khăn.

Con không được có điều gì giấu giếm cha

Trước tiên cần phải nói với mọi người thế nào là “chuyện riêng tư”, nói theo nghĩa rộng, chính là những việc không muốn để người khác biết đến. Mỗi cá nhân đều có sự khác biệt, thế nhưng bất cứ sự việc gì đều có sự ước định tạo nên, việc riêng tư cũng như vậy. Đối với trẻ vị thành niên mà nói: thành tích học tập, tình hình gia đình, tình hình sức khỏe, tâm tư tình cảm... đều thuộc riêng tư. Đương nhiên trong đó chuyện riêng tư thuộc vấn đề từng người, cùng một sự việc, đối với người này là chuyện riêng tư, đối với người kia lại không phải chuyện riêng tư. Ví dụ thành tích học tập của bạn, đối với người khác là chuyện riêng tư, nhưng đối với giáo viên và phụ huynh lại không là chuyện riêng tư; lại so sánh tình hình sức khỏe của bạn, đối với người khác là chuyện riêng tư, nhưng đối với cha mẹ bạn không là chuyện riêng tư. Có khi cùng với những chuyện giống nhau thì đối với cha mẹ cũng không giống nhau, không muốn nói với bố chuyện riêng tư của mình có thể để mẹ biết, cũng có chuyện riêng tư không muốn nói với mẹ, nhưng có thể để cho bố biết rõ.

Nói đến “chuyện riêng tư” thì thật là thú vị. Đến mức mà sinh ra một danh từ chuyên môn trong pháp luật là: “quyền riêng tư”.

Con cái lớn rồi, có những chuyện riêng không muốn nói cho người khác hoặc không muốn công khai, tức là: con cái có chuyện riêng tư phải giữ kín.

Nói đến “chuyện riêng tư”, nhiều người lập tức đã có thể lý giải hàm nghĩa của nó. Bảo vệ chuyện riêng tư, người ta luôn cảm thấy

là việc của người lớn, với trẻ con căn bản không quan hệ gì. Nhưng các nhà nghiên cứu lại cho rằng, trẻ con cũng có chuyện riêng tư, mỗi người lớn đều phải tôn trọng chuyện riêng tư của trẻ nhỏ, đều có nghĩa vụ bảo vệ chuyện riêng tư của trẻ nhỏ.

Có một số người cha không có sự tôn trọng và tín nhiệm đối với con cái ở mức thấp nhất, họ lấy cớ là quan tâm giáo dục con, không phân chia trường hợp nào là bí mật không muốn nói cho người khác. Họ yêu cầu con cái không thể có bất cứ che giấu nào đối với mình. Cho dù con đã là học sinh trung học, cũng không buông tha. Xem trộm nhật ký, thư từ, thư điện tử của con, truy xét điện thoại, tin nhắn của con, thậm chí đem một số nội dung trong đó làm chứng cứ cho những “hành vi sai lầm” của con, giám sát, theo dõi... sau đó đánh chửi, trách mắng. Không ngờ rằng những cách làm này sẽ làm tổn thương lòng tự tôn của con, tạo thành áp lực tinh thần nặng nề với con, thậm chí nảy sinh lòng thù địch và phản kháng, áp dụng sự phong tỏa thông tin và các biện pháp phòng bị tuyệt đối, làm xấu đi mối quan hệ giữa cha mẹ và con.

Ví như hiện nay phần lớn các gia đình là con một, đối với sự quan tâm, giáo dục con cái của cha mẹ đối với con cái có thể nói là dồn hết tâm trí vào, trong khi con trẻ thường phản ánh cha mẹ không hiểu mình. Có một số học sinh để phòng cha mẹ xem trộm nhật ký, dùng nhật ký có khóa bí mật hoặc để trong ngăn kéo khóa lại, để bảo vệ “chuyện riêng tư” của mình. Một học sinh lớp năm nói nếu bố mẹ xem trộm nhật ký, như vậy khẳng định là đã xâm phạm quyền riêng tư của mình, vì vậy, cậu đem nhật ký để vào trong cặp sách cả ngày. Có học sinh còn chuẩn bị hai cuốn nhật ký, một quyển là viết cho cha mẹ xem, tất cả những điều viết trong “nhật ký” đều là tiến bộ cả; cuốn kia thì là viết những gì mình nghĩ thật lòng. Một học

sinh học lớp sáu cho rằng, chuyện riêng tư không nhất định là những điều không tốt, những người lớn xem trộm nhật ký hoặc thư từ, hành vi này là xâm phạm bí mật riêng tư của mình. Bọn trẻ đều hy vọng cha mẹ mình có thể sáng suốt một chút, tôn trọng chuyện riêng tư của con hơn một chút.

Như vậy, con cái nên hay không nên có bí mật của mình? Con cái thì không thể có bất kỳ điều gì giấu giếm cha mẹ? Cha mẹ nên quan tâm đến con, tôn trọng quyền riêng tư của con như thế nào? Ranh giới giữa quan tâm và xâm hại, như thế nào mới tìm ra sự cân bằng?

Người lớn đều có những việc riêng phải giữ kín của mình, trong học tập, trong cuộc sống, trong tình cảm... Trẻ em cũng giống như vậy có chuyện riêng tư của chúng. Chuyện riêng tư của chúng có lẽ là một viên đá đẹp để cất giấu kỹ, hoặc là bí mật nhỏ chỉ có thể nói với chú mèo chú chó nhỏ, có lẽ là bản tóm tắt ngắn giữa các bạn học, món quà nhỏ bạn bè tặng khi sinh nhật... Bọn trẻ có một khoảng khắc riêng tư như vậy, tất có ý thức tự ngã. Có lẽ khi còn bé nó không biết điều này là việc riêng tư, nhưng nó muốn tận hưởng một mình niềm vui và nỗi buồn này, không muốn tận hưởng cùng người khác. Nếu như là cha mẹ chúng ta rất muốn biết từng lời nói hành động của con, cũng không thể muốn mà được, cần phải có đầy đủ sự nhẫn nại và phương pháp thích hợp giao lưu với con, sau khi giành được sự tín nhiệm của con, mới từng bước thâm nhập vào thế giới nội tâm của con trẻ.

Tất nhiên là với chuyện riêng tư của con, chúng ta ít nhất là phải có sự tôn trọng và tín nhiệm, cần tạo cho con không gian riêng.

“Lại đem chuyện của Y Y con gái tôi ra để nói, trong kỳ nghỉ hè năm 2007, cả nhà tôi cùng nhau trở về quê. Đúng ngày hôm đó con gái lấy ra chiếc túi nhỏ màu trắng. Từ khi chị cho cháu cái túi tinh xảo đẹp đẽ này, nó đã thành nơi cất giữ những bí mật của cháu. Cháu bỏ tất cả những gì mình thích, coi trọng và yêu quý vào trong túi, khi ngủ đặt ở bên gối, khi đi ra ngoài cất ở trong tủ lớn của bà nội. Lúc đầu, tôi muốn biết, muốn tìm hiểu đến cùng. Nghĩ rằng, cái gì khiến con gái làm như bảo bối dốc hết lòng bảo vệ như vậy? Một cô bé 10 tuổi trong lòng rốt cuộc có bí mật gì vậy? Con gái thấy tôi muốn đến gần bảo vật của mình, liền chạy đến trước ôm cái túi khư khư vào trong lòng, vẻ mặt khiêu khích nói: “Đây là đồ vật của con, không được tùy tiện xem, bố phải tôn trọng chuyện riêng tư của người khác”. Tôi cười nói: “Bố không động vào bảo bối của con, chỉ là muốn xem trong đó đựng cái gì, lần sau bố có thể mua nhiều hơn cho con”. Con gái nghe xong bán tín bán nghi, cuối cùng thì “lợi ích” đã chiến thắng “lý trí”, đã tự hào tuyên bố bí mật của mình. Phía trong chiếc túi đựng đầy những đồ vật, có ví tiền, các loại đồ trang sức, MP3, bút màu, truyện tranh, dây xích chìa khóa, đồ chơi, lại còn có cả lược, cặp tóc và gương. Xem những thứ con gái hết lòng thu gom, khiến tôi không thể không nhìn con gái yêu quý với cặp mắt khác xưa, bởi vì từ trước tới nay không nghĩ đến, cháu sẽ đem tất cả những gì mình có để vào trong đó ngăn nắp, gọn gàng như vậy.

Được con gái tín nhiệm, đã thỏa mãn lòng hiếu kỳ của mình, quá vui mừng khiến tôi càng muốn tìm hiểu thêm về con gái của mình. Điều kiện tiên quyết không xâm phạm đến bí mật riêng tư của con gái, khiến con gái vui vẻ, cam tâm tình nguyện chia sẻ với tôi những bí mật nho nhỏ của cháu, đây không phải là thành công của

người làm cha sao, có lẽ nào lại có thể xem thường “thành công” này chứ các bạn. Ở đây là trước đó như vậy tôi hiểu được làm như thế nào để bảo vệ bí mật của con, đồng thời học được phương thức kết nối và rút ngắn khoảng cách với con, như vậy mới có thể thấu hiểu được tư tưởng của cháu, mới có được thành công”. (Đông Tử)

Có cha mẹ cho rằng trẻ nhỏ không có bất kỳ chuyện riêng tư gì, bản thân mình muốn sao thì làm vậy; nhưng có những phụ huynh đối với việc xử lý chuyện riêng tư của con cho thấy không biết làm thế nào. Anh Dương có con gái học lớp ba nói, thực tại không thể không xem nhật ký, sờ điện thoại, nghe trộm nội dung các cuộc nói chuyện của con, điều này thực tại là không biết làm thế nào.

Những người làm công việc tư vấn tâm lý nhiều năm, đã tiếp xúc tư vấn tâm lý khẳng định cho không ít học sinh, có một bộ phận khá lớn, là phản ánh cha mẹ xâm phạm quyền riêng tư như xem trộm thư từ hoặc nhật ký, nghe trộm điện thoại... Các nhà nghiên cứu cho rằng, tôn trọng việc riêng tư của con, giáo dục con đảm bảo tốt việc riêng phải giữ kín của cá nhân, là trách nhiệm quan trọng của cha mẹ. Con đã có việc riêng phải giữ kín là một tiêu chí của sự trưởng thành, người lớn nên học cách tôn trọng. Gia đình là bến bờ an toàn nhất của con trẻ, nếu như cha mẹ làm tổn thương đến bí mật riêng tư của con, không những sẽ hình thành sự ngăn cách, mà còn dễ dàng khiến đứa trẻ nảy sinh hành vi quá khích. Con trẻ có nhân cách và tâm lý độc lập, nên để cho chúng có không gian độc lập, cha mẹ không cần lén tìm hiểu những bí mật riêng tư của con. Đặc biệt là sau khi con bước vào thời kỳ dậy thì, cùng với sự tăng lên của ý thức người lớn, nội dung những bí mật riêng tư của chúng cũng sẽ có những thay đổi theo, hơn nữa phạm vi cũng dần mở rộng. Cha mẹ quan tâm đến tâm tư tình cảm của con là có thể lý

giải, nhưng bảo vệ, can thiệp quá mức, cách làm không cho phép con được bảo vệ bí mật riêng tư của mình là không thỏa đáng.

Dùng phương thức mệnh lệnh ép buộc để yêu cầu con không có bất cứ sự giấu giếm nào, thì có thể khiến tâm lý của con gặp phải sự tổn thương, cho dù đối với người lớn mà nói hoàn toàn là xuất phát từ ý tốt, cũng có thể từ trước tới nay không nhận thức được “chuyện nhỏ” này, nhưng đó lại là “bí mật riêng tư” của con, như ép buộc xem những cuộc trò chuyện, thư điện tử của con...

Bảo vệ tốt bí mật riêng tư của con chính là tôn trọng tư cách làm chủ của con. Làm tốt phương diện này rồi, các con mới sẽ coi bạn như người bạn tri kỷ của chúng, mới sẽ nói cho bạn biết về những bí mật của chúng, mới sẽ vui vẻ tiếp nhận sự giúp đỡ và giáo dục của cha mẹ. Như vậy, người làm cha nên bảo vệ bí mật riêng tư của con như thế nào chứ?

Nếu như đối với con trong thời thơ ấu, đại tiểu tiện ra quần hoặc tè ướt cả giường, cần phải nhẹ nhàng hỏi han, bảo mật thay con, không cần lớn tiếng phê bình con, để giành được sự tín nhiệm của con. Đối với những hành vi thói quen không tốt của con, cố gắng hết sức không được tiến hành phê bình giáo dục con trước mặt bạn bè. Ví dụ, đối với anh bạn nhỏ thích món đồ của người khác, tốt nhất giáo dục nhẹ nhàng “lấy đồ của người khác là không được, nếu như con sửa lỗi rồi, bố sẽ giữ bí mật cho con”. Dập tắt hành vi không tốt này ngay trong trứng nước.

Nếu như là học sinh trung học hay tiểu học, làm bài thi ở trường được điểm kém, không muốn để những người thân như ông bà và hàng xóm biết, cần bảo vệ lòng tự tôn của con. Tôn trọng quyền giữ bí mật riêng tư của con, cũng chính là tôn trọng nhân

cách của con. Để con có không gian tự do, nhưng tuyệt đối không buông xuôi bỏ mặc, đối với bí mật riêng tư của con cần phải quan tâm đầy đủ, hướng dẫn một cách tích cực.

Chủ động dùng thái độ bình đẳng để giao lưu nhiều với con, nói đến một số suy nghĩ mong muốn, thành công và thất bại của bố mẹ lúc bằng tuổi con, thậm chí nói đến một số bí mật khi đó, nói về cách nhìn nhận và cách suy nghĩ của bản thân mình đối với sự vật, lắng nghe và trưng cầu ý kiến và kiến nghị của con, khiến cho bản thân mình trở thành người bạn con có thể tin tưởng. Một thời gian sau, con sẽ mong muốn đem điều bí mật trong lòng mình nói với bố mẹ, như vậy mới có thể hiểu và nắm bắt được điều bí mật riêng tư của con, dành cho sự chỉ bảo và giáo dục cần thiết.

Tôn trọng và bảo vệ “bí mật riêng tư” của con trẻ từ bản chất mà nói, chính là tôn trọng và bảo vệ lòng tự tôn của chúng. Trong cuộc sống thường ngày, lời nói hành động của người lớn trước mặt con đều phải đi qua “bộ lọc” của đại não, cha mẹ trong khi ăn nói lung tung khi vô ý sẽ “lật tẩy” “bí mật riêng tư” của con, khiến cho lòng tự tôn của con mất hết, tiến tới tạo thành ảnh hưởng tiêu cực nghiêm trọng đối với tâm lý của con.

Rousseau sớm đã đưa ra vấn đề “vì con mà giáo dục con, hay là vì người lớn mà giáo dục con”, nhưng cho đến ngày nay, mọi người cũng không có sự giải quyết thật sự tốt vấn đề này. Nếu như người làm cha mẹ có thể thực sự từ địa vị con mà xem xét vấn đề, thì có thể quát mắng và đe dọa ít đi, khen ngợi, cổ vũ và dịu dàng hơn, chỉ có như vậy, mới có sự tin tưởng lẫn nhau thật sự. Bí mật riêng tư của bọn trẻ thường bị xâm phạm, người lớn lại không giỏi về dùng các biện pháp để uốn nắn, kết quả của điều này chắc chắn là ác cảm, sự không tin tưởng của con đối với bố mẹ. Một khi hai

bên hình thành hồ ngăn cách, việc giáo dục con cái một cách hữu hiệu sẽ rất khó khăn.

Có người sẽ hỏi: “Theo cách nói như thế, tất cả tùy theo đứa trẻ, chuyện riêng tư của con đều không thể hỏi đến sao?” Không phải là như vậy, cần phải hỏi đến, nhưng cần có sự tư tưởng chỉ đạo rõ ràng, chú ý phương pháp. Đầu tiên nên trên cơ sở tiền đề tôn trọng quyền bí mật riêng tư của con, rồi để con tự giác tự nguyện nói với bạn về bí mật riêng tư. Đặc điểm của bí mật riêng tư là có tính tương đối, chuyện riêng tư của mình đối với một số người là việc riêng tư, đối với người khác có thể không phải. Việc riêng tư có thể chuyển hóa, khi không tín nhiệm bạn là chuyện riêng tư, tín nhiệm bạn rồi có thể không là chuyện riêng tư. Cha mẹ cần phải tranh thủ sự tín nhiệm của con đối với bản thân mình, để con chủ động, tự nguyện thổ lộ những điều giữ kín trong lòng mình.

Xin hãy để cho tâm hồn đứa trẻ giữ lại một không gian tự do! Vì con cũng chính là vì bạn.

Tương lai con nhất định phải hơn mình

Hy vọng con của chúng ta sẽ hơn bản thân mình không có gì là quá đáng, nhưng thực tế yêu cầu con cái cần mạnh mẽ hơn mình, thì rõ ràng là không thỏa đáng. Nếu như thực tế hầu hết bậc phụ huynh đều yêu cầu con vượt qua chính mình, như vậy con cái nguyên thủ các nước như Bill Clinton có con đường sống không?

Thước đo cho sự thành công của giáo dục trong gia đình nên là như thế nào? Nếu như nói bồi dưỡng một đứa con thi đỗ đại học Bắc Kinh, Havard, là thành công của người cha, vậy thì, bồi dưỡng một người con không thi đỗ đại học nhưng lương thiện, làm việc chăm chỉ, đời sống vui vẻ, tự sống bằng sức lao động của mình? Bồi

dưỡng đứa con suy nghĩ điều thiện, dũng cảm, kiên trì vững vàng không lùi bước, có phải là thành công không?

Dạy con là một môn học, một môn học lớn. Những năm gần đây, nhìn thấy những trang báo viết trên báo chí về “tiểu thần đồng”, “tiểu thiên tài”, đã thu hút sự chú ý của rất nhiều người làm cha làm mẹ. Một số người không nén nổi than thở: tại sao con chúng tôi không là “thiên tài”?

Thời gian gần đây, cuốn sách nói về quá trình thành công và trải qua sự giáo dục của cô gái Havard, chàng trai Oxford, được một số cha mẹ xem là hình mẫu tham chiếu, họ hy vọng theo cách đó mà làm theo, cũng có thể bồi dưỡng con mình thành một thần đồng.

Rất nhiều bậc cha mẹ dường như đều căn cứ theo cách suy nghĩ của mình để “thiết kế” tương lai của con, yêu cầu con nhất định phải hơn mình, nhất định phải vượt hẳn mọi người, họ lấy con cái là công cụ để thực hiện ước mơ của bản thân mình. Rất nhiều phụ huynh đã từng có hiểu hiện như vậy, muốn để con thực hiện ước mơ của mình, một cách giản đơn lấy con làm công cụ thực hiện “nguyện vọng chưa thành” của mình. Họ kỳ vọng quá cao vào con, bồi dưỡng con thành nhà khoa học, nhà nghệ thuật, ngôi sao thể thao là kỳ vọng của rất nhiều phụ huynh. Họ đem toàn bộ vật lực, tài lực, tinh thần dốc vào con, đối với đứa con kỳ vọng về phương diện nghệ thuật vượt rất xa phạm vi bồi dưỡng sự hứng thú. Thời gian biểu ngoại khóa của con sắp xếp đầy ắp, mỗi ngày đều căng như dây đàn, tâm lý học tập tự nhiên không được tốt, ngược lại sẽ khiến con sinh ra tâm lý chống đối. Sẽ khiến con cảm thấy việc học của chúng là vì cha mẹ, mà không phải từ nguyện vọng của bản thân suy nghĩ chủ động học tập. Nhỏ học đàn, piano, cò vây, “số ảo”... Đi trên con đường như vậy, một đứa trẻ từ tiểu học đến khi tốt nghiệp

đại học đại khái cần tiêu mấy mươi triệu đồng. Vì con, cha mẹ đã dành hết cả tấm lòng của mình, công sức và cả tiền bạc.

Để khiến cho con hơn mình, khi con đang ở trong bụng mẹ, đã bắt đầu tạo ra áp lực cho con rồi. “Giáo dục thai nhi” đã mở ra chuyển đi học tập “khổ mệnh” của đứa trẻ... Đã được nghe piano, đã được đọc tiếng Anh, hận không khiến con trở thành nhà khoa học ở trong bụng; con oa oa chào đời, bèn vội thực thi “phương án một tuổi”, “kế hoạch thần đồng”; khi một tuổi biết gọi bố mẹ rồi, liền bắt con học thuộc bài hát của trẻ con, học thuộc thơ, học toán; khi 3 tuổi đã phải học tiếng Anh, khiêu vũ, piano, hội họa... Tóm lại, “cạnh tranh từ con”, “không thể thua trên đường chạy được”.

Đợi khi con đi học rồi, lại xem thời khóa biểu trong nhà: Thứ hai lớp vi tính, thứ ba lớp tiếng Anh, thứ tư lớp mỹ thuật... Cuối tuần, nghỉ hè nghỉ đông không là ngày nghỉ, mà là “ngày học bổ túc”, “ngày làm việc”, đến cuối tuần khi bạn ngồi xe công cộng, chú ý nhìn xung quanh, có bao nhiêu phụ huynh dẫn theo con, lưng đeo những chiếc cặp to nặng chen chúc trên xe, vội vàng, không phải là đi dạo chơi ở ngoại thành, không phải là đi vườn bách thú, mà là tranh thủ từ lớp năng khiếu này đến lớp năng khiếu khác. Rất nhiều đứa trẻ hai ngày phải đi học 4 lớp, vừa vặn chiếm hết cả hai ngày, buổi tối còn phải thức khuya để hoàn thành bài tập giáo viên ở trường giao.

Mỗi ngày như vậy, những đứa trẻ này thật đáng thương, đồng thời chúng ta thấy đáng lo ngại cho những phụ huynh đó. Hơn nữa cảnh tượng vừa đáng thương vừa đáng lo ngại này đang ngày càng nghiêm trọng. Điều này là một nỗi đau khổ trong lòng các bậc phụ huynh, một là đầu tư về kinh tế, hai là đầu tư nhiều thời gian. Kèm cặp con là trọng trách khổ không thể nói ra. Phụ huynh làm sao phải đến nỗi như vậy?

Đúng như những lời than phiền: xã hội hiện nay cạnh tranh quyết liệt như vậy, tương lai sẽ càng quyết liệt, những đứa trẻ khác đều đi học lớp năng khiếu, đều có sở trường, con của mình không có, sau này cạnh tranh thế nào? Điều này cũng là bất đắc dĩ, là bị buộc phải lựa chọn. Có phụ huynh đăng ký 7 lớp cho con, buổi tối, thứ bảy, chủ nhật... Quay như đèn cù, làm cho con cái mệt không muốn sống.

Chính như vậy, từ trường học đến gia đình, từ giáo viên đến phụ huynh, bọn trẻ cả ngày phải đối mặt với những kỳ vọng nặng nề và cặp sách nặng trĩu, một đống bài tập và những lớp học thêm không dứt... Ép con thành tài, đã trở thành phương thức giáo dục của nhiều bậc phụ huynh. “Không dồn ép không được, tương lai nhất định phải hơn bố, nếu như đến như bố mà cũng không bằng, thì còn sống được không”.

Có đứa trẻ không chịu đựng trọng trách đã áp dụng những hành động cực đoan, đọc nhiều bài báo về học sinh tự sát. Trong một bức thư tuyệt mệnh của cô bé 12 tuổi nói: “Con đi đây, con chết rồi, bố mẹ không có một đứa con học kém, lại có thể tiết kiệm cho bố mẹ hàng trăm triệu đồng...”.

Ngày càng nhiều đứa trẻ bị tước đoạt tuổi thơ hồn nhiên, giống như một bông hoa non nớt, nhụy hoa vẫn chưa kịp nở nhiều màu sắc sắc sỡ, thì trong một sự tác động mạnh đã tàn úa, đã ảm đạm, đã kết thúc thời kỳ nở hoa...

Mỗi một đứa trẻ là một cá thể độc lập, đều là những đứa trẻ có năng lực, đều là những đứa trẻ có thể giành được thành công, đều là những đứa trẻ được hưởng sự sung sướng. Cho dù những năng lực, thành công, sự vui vẻ này, trong cái nhìn của người lớn không

phải là con đường sung túc, nhưng đối với đứa trẻ, những năng lực, thành công, niềm hạnh phúc này lại là con đường sáng láng trên bước đường trưởng thành. Nhu cầu của con là cái gì, con hứng thú và yêu thích cái gì, luôn từ xuất phát quan niệm của cha mẹ với lý do “tất cả vì con”, tạo ra những đứa trẻ “mệnh lệnh biểu hiện nhu cầu”, “mệnh lệnh biểu hiện hứng thú”. Thực tế, như đứa trẻ hiện nay tại sao có nhiều thứ “không thích thú”, “không thú vị”, lẽ nào không có mối quan hệ với nhận định của cha mẹ “mệnh lệnh biểu hiện hứng thú” sao?

Đặc biệt cần phải nhấn mạnh là, cha mẹ không chỉ nên giúp đỡ con trưởng thành là một người có ích với xã hội, mà còn nên giúp con có sức khỏe, sự tích cực, nhân sinh quan phong phú. Làm cha mẹ cần phải thực sự yêu quý con của mình, cần phải nhìn xa trông rộng, lấy bồi dưỡng tố chất của con làm cơ bản. Rất nhiều tình huống là, sự kỳ vọng của cha mẹ có thể trở thành động lực phấn đấu của con. Nhưng có lúc, kỳ vọng quá cao sẽ trở thành áp lực nặng nề đối với con. Kỳ vọng đối với con cần nắm được “độ”. Như vậy, làm cha mẹ, chúng ta nên kỳ vọng với con cái như thế nào?

Lấy trí lực cao thấp, thành tích học tập tốt xấu để đánh giá tiêu chuẩn tiến bộ của con, là căn bệnh khá thịnh hành của xã hội hiện nay. Trên thực tế, để đánh giá thành công của một người với nhiều tiêu chuẩn đánh giá. Ở Roma, có một học sinh tiểu học vì thành tích học tập không như ý muốn, suốt ngày đau khổ dằn vặt. Một lần, người cha đưa con lên đỉnh tháp cao của giáo đường. “Nhìn xuống dưới xem, con yêu quý”. Người cha chỉ đường phố như giảng tờ nhện nói, “đường đi đến quảng trường không chỉ một đường, cuộc sống cũng như vậy. Nếu như con phát hiện con đường này đạt được mục đích, thì thử đi con đường đó xem!” Ông dùng một

phương thức phù hợp, đã biểu đạt kỳ vọng đối với thành công mà con giành được.

Cần làm cho kỳ vọng trở thành hiện thực, phải để cho con biến kỳ vọng của cha mẹ thành động lực phát triển tự thân mình. Như trẻ em hiện nay, vừa mới sinh ra đã nhận được sự quan tâm yêu quý của nhiều người lớn. Trong hoàn cảnh sống như vậy, đứa trẻ vô hình chung hình thành nên thói quen bị động, thói quen đợi người khác ra lệnh và sắp đặt, mà nhu cầu thực sự rõ ràng thiếu đi, từ đó dẫn đến mức độ tính chủ động và tính sáng tạo kém. Có khi xử lý không tốt thậm chí còn dẫn đến tâm lý chống đối. Kỳ vọng như vậy, có thể tạo ra tác dụng gì với con chứ?

Con trẻ cũng có nhân cách độc lập, sự tôn trọng và quyền quyết định tương lai của mình sau này của mình, cha mẹ nên ra sức giáo dục quyền lợi và trách nhiệm, nhưng không có quyền bao biện cả cuộc đời con, càng không thể mang lý tưởng không thành của cả đời mình và mang trách nhiệm nặng nề trút lên vai con. Cuộc đời ngắn ngủi như vậy, từ tuổi thơ đến tuổi già, mỗi một giai đoạn đều có đặc điểm và hạnh phúc, niềm vui của mình. Có phụ huynh không áp đặt để vẽ ra con đường đi rõ ràng cho cả cuộc đời con, bắt con căn cứ theo mục tiêu và con đường đó mà nỗ lực. Trong khi có một số cha mẹ khiến con thoát ly hoàn toàn khỏi môi trường tập thể rộng lớn, trong tình trạng ngăn cách với bên ngoài căn cứ theo phương thức của mình để giáo dục con cái, khiến cho con cái mang ám ảnh tâm lý khó loại bỏ, tính cách méo mó, biến con cái trở thành công cụ để thỏa mãn tâm lý của mình. Cách làm như vậy xem ra có vẻ là vì tương lai con cái, thực ra rất ích kỷ và thô bạo. Đứa trẻ không phải là tài sản tư hữu, người lớn nên đưa con trẻ vào không gian vốn có của nó, để chúng phát huy thuận theo bản tính tự nhiên của mình.

Chúng ta đã tiến vào thời đại con một, mỗi bậc cha mẹ đều muốn bồi dưỡng đứa con duy nhất của mình thành đứa trẻ tốt nhất.

Có bậc cha mẹ cố gắng đạt được việc sẽ biến con thành bản sao của chính mình, đưa ra các yêu cầu; có cha mẹ chiều theo ý nguyện của chính mình để tạo dựng nên đứa trẻ, luôn luôn đưa ra nhiệm vụ; còn có bậc cha mẹ dường như muốn khiến con cái một ngày thành ngay thiên tài, ngày nào cũng học thêm. Con cái của chúng ta gánh vác trách nhiệm nặng nề, sự kỳ vọng của bố, ông bà nội ngoại gửi gắm.

“Nói với cha mẹ cháu: họ kỳ vọng rất cao vào cháu, mà cháu không thể đạt được, cháu hy vọng họ có thể chấp nhận một người bình thường như cháu”

“Nói với cha mẹ cháu: cháu không muốn làm nghề cơ khí, cháu có sở thích của mình, hy vọng cha mẹ có thể ủng hộ cháu”

“Cha mẹ: cha mẹ không có tuổi thơ sao? Muốn chơi một lúc cũng là tội sao? Nếu như vậy, con thà chết quách đi”

Đây là những lời nói từ đáy lòng của những đứa trẻ, cũng là những lời tâm huyết từ đáy lòng của bọn trẻ.

Người mẹ tỏ ra vui vẻ thì người cha phải tỏ ra nghiêm khắc

Cùng với sự tiến bộ của xã hội, ở các đô thị lớn như Hà Nội, thành phố Hồ Chí Minh nổi lên quần thể con một, đối với vấn đề giáo dục con một đã biểu hiện sự chú ý và quan tâm chưa từng có. Vậy, một người làm cha, làm mẹ cần phải như thế nào, giáo dục gia đình nên đóng vai trò như thế nào cần đóng vai trò là nhân vật gì? Nên nghiêm khắc hay vui vẻ?

Lúc nào cũng thể hiện sự vui vẻ lạc quan, dễ dàng gieo mầm thói kiêu ngạo của con; lúc nào cũng tức giận, dễ dàng làm cho con sợ hãi. Vì vậy, để ngăn ngừa điều này, vợ chồng luôn luôn phải chú ý để có vẻ mặt vui vẻ và nghiêm khắc khác nhau. Trong đại đa số gia đình mà nói, trong vấn đề giáo dục con, người mẹ vui vẻ hòa nhã, người cha cần sự nghiêm khắc là phổ biến.

Hồi 33 “Hồng lâu mộng” “Các loại phẩm hạnh chẳng ra gì đánh đòn nặng”, miêu tả Giả Chính vì Bảo Ngọc “Chẳng ra gì”, “đánh đòn” Bảo Ngọc, Vương phu nhân can ngăn: “Ông muốn đánh chết nó, mau cầm roi mà đánh chết tôi, rồi hãy đánh chết nó”. Tiếp đó, Giả Mẫu tiến sát ra: “Đầu tiên hãy đánh chết tôi, rồi đánh chết nó, có dám không!” Ép buộc Giả Chính phải quỳ xuống, vừa kiểm điểm, vừa cam đoan: “Là con nhất thời tức giận, từ nay về sau sẽ không đánh cháu nữa”. Có thể thấy, thái độ giáo dục con có sự chia rẽ, trong cuộc sống từ xưa đến nay không phải là mới mẻ.

Có một gia đình bố mẹ đều là giáo viên, chỉ khác là bố là giáo viên toán, mẹ là giáo viên văn. Vì hoàn cảnh gia đình và thói quen cha mẹ không giống nhau, nên mỗi người một ý. Bố nói mẹ: em quá nuông chiều con, nó sẽ rất buông thả. Mẹ nói bố: một người giáo viên sử dụng “giáo dục bằng roi vọt”, khiến cho người khó chấp nhận, như vậy sẽ khiến cho con mất đi lòng tự tin, cảm giác bị đánh mắng chỉ có thể khiến con không dám ngẩng đầu lên làm người. Hơn nữa bố muốn để con phát triển về mặt toán học, mẹ lại kiên trì để con phát triển về mặt văn học.

Loại quan niệm giáo dục và phương thức giáo dục không nhất trí với nhau này, sẽ làm cho con không biết nghe ai. Trong cuộc sống thường ngày, xuất hiện sự chia rẽ trong giáo dục con cái như những bậc cha mẹ này dường như gia đình nào cũng có, xử lý

không tốt, sẽ ảnh hưởng không tốt đến hành vi và tính cách của đứa trẻ.

Một đặc điểm lớn của tư duy con trẻ là thiếu chủ kiến, dễ phục tùng. Chúng “sùng bái quyền uy”, bất cứ người lớn nào trong lòng chúng cũng đều có quyền uy rất cao, cho nên khi đó, nếu như sự giáo dục của cha mẹ khớp nhau, thì dễ khiến con tiếp thu. Ngược lại, nếu như ý kiến của cha mẹ có sự chia rẽ, hơn nữa sự chia rẽ này là công khai hóa, khiến cho đứa trẻ nhìn thấy tận mắt, như vậy sẽ ảnh hưởng rất lớn đến hiệu quả giáo dục. Bản thân đứa trẻ vẫn chưa hoàn thiện quan niệm đúng sai chính xác, nếu như ý kiến cha mẹ không giống nhau, đứa trẻ sẽ không biết nghe ai, khuynh hướng rất tự nhiên là để bảo vệ quan niệm của một người, vậy thì sắp xếp (chống lại) quan điểm chính xác của cha (hoặc mẹ) mà nỗ lực làm thì hoàn toàn không ích gì cho công việc.

Thế nhưng, chỉ cần ở đâu có con người, thì sẽ có mâu thuẫn, không có cách nhìn của hai người là hoàn toàn nhất trí, cho dù là vợ chồng tình cảm nồng nàn. Trong vấn đề bồi dưỡng con, trong xử lý những việc lặt vặt trong cuộc sống có liên quan đến con, quan điểm của cha mẹ cũng không thể luôn luôn nhất trí, cho dù quan điểm cơ bản là nhất trí, cũng có thể không nhất trí trong vấn đề cụ thể. Ví dụ, bố mẹ đều muốn con ăn sung, mặc sướng, nhưng có lúc chỉ vì cho con ăn thịt hay không mà nảy sinh tranh cãi. Đứa trẻ trong những lúc như vậy, sẽ cảm thấy “mối quan hệ giữa hai người khó có thể hòa hợp”.

Những vấn đề như vậy nên giải quyết như thế nào? Nên thương lượng, nên tìm những điểm tương đồng lớn gác lại những khác biệt nhỏ. Vấn đề mấu chốt nhất là không nên để bộc lộ trước mặt con. Vì vậy cha mẹ khi nói chuyện trước mặt con cần chú ý

chừng mực, nếu không cẩn thận con sẽ nghe được ý kiến của cha mẹ có sự chia rẽ, rất tự nhiên, không cần dạy, chúng sẽ nghiêng về bên nào có lợi cho bản thân, cự tuyệt nghe bên kia không có lợi. Như vậy, đứa trẻ làm sao có thể tiếp thu được sự giáo dục ý thức đạo đức, tình cảm đạo đức tốt?

Trong khi bố hoặc mẹ đang có phương pháp giáo dục thì bên kia không nên ngay lúc đó đưa ra quan điểm trái ngược, nhất định không thể trút ra khi tức giận, hoặc tùy tiện giận dỗi: Anh như thế, tôi sẽ làm ngược lại. Thay đổi thất thường, trống đánh xuôi kèn thổi ngược, khiến đứa trẻ loay hoay giữa những quan niệm đúng sai, dẫn đến những đức tính không tốt sau này.

Ở đây cần nhấn mạnh vai trò của người mẹ. Tình yêu thương của người mẹ là vĩ đại nhất trên thế gian này. Tình yêu thương này có tác dụng quan trọng nhất đối với con. Đứa trẻ thiếu tình yêu thương của người mẹ sẽ có rất nhiều sự không hoàn thiện trong phát triển tâm lý, thế nhưng tình yêu thương của người mẹ lại không thể tốt đến tận cùng, không hoàn toàn lý trí. Đối xử với con, người mẹ cũng cần có tình yêu lý trí, mới có thể giải thoát mình ra khỏi vai trò người mẹ hiền, cùng người cha thống nhất quan điểm, khiến cho con có nhận thức “đúng sai rõ ràng”. Đương nhiên người cha cũng không nên quá nghiêm khắc, không nên áp dụng các hình phạt thô bạo với con, như vậy cũng sẽ không có lợi đối với sự khỏe mạnh của thể xác và tinh thần đứa trẻ.

Là người cha nên cố gắng tạo ra môi trường vui vẻ trong gia đình, tạo ra một không gian lớn lên lành mạnh cho con. Gia đình hòa thuận, tình cảm dịu dàng, văn minh tiến bộ, bình đẳng là điều kiện cần thiết, cũng là điều kiện tốt cho giáo dục trong gia đình. Tuyệt đối không để không khí gia đình không tốt ảnh hưởng đến sự phát triển

lành mạnh tính cách, tâm lý của con cái. Rất nhiều gia đình không cho là như vậy, cho rằng ai mà chẳng đánh con, đó là chuyện bình thường, cho nên con cái có khuyết điểm, giữa hai vợ chồng khi người cha nghiêm khắc dạy dỗ, người mẹ thì bao che.... Kết quả con không phải dần dần nhu nhược thì cũng dần dần nảy sinh tâm lý chống đối.

Khi dạy dỗ con thì phụ huynh nhất định phải hiểu ngầm với nhau, quan điểm phải nhất trí. Giáo dục trong gia đình, còn có kiểu tình huống, chính là người vợ có ý thức về vai trò của mình, theo quan niệm “Nghiêm phụ từ mẫu”. Đây là “sự phối hợp hữu cơ” trong bối cảnh quan niệm luân lý phong kiến, là một người cứng rắn một người mềm mỏng, tức là “vừa đấm vừa xoa”; một người “luôn vui vẻ”, một người “luôn nổi giận”. Sự vất vả lo nghĩ chính là muốn giáo dục con cái tốt, khuyết điểm cơ bản là đem con đặt vào những mặt đối lập, nhưng dấu nói như thế nào, phương hướng nỗ lực tìm kiếm sự phối hợp ngầm giữa giáo dục của người cha và người mẹ là hoàn toàn chính xác.

Bước đi khớp nhau, làm cha mẹ giống như bạn bè. Trừ phi bạn là gà trống nuôi con, nếu không thì việc nuôi dạy con trên thực tế là một kiểu quan hệ bạn bè. Đối với bạn, vợ bạn, hoặc cả hai người.

Sự phối hợp của người cha và người mẹ, là sự bổ sung có hiệu quả. Về điểm này, có bốn nguyên tắc nên tuân thủ:

1. Phát triển quan hệ vợ chồng tốt đẹp, cùng nhau tạo ra môi trường gia đình cho sự trưởng thành cho con, trong khi xử lý bất kỳ vấn đề gì trong mối quan hệ giữa hai vợ chồng, đều phải bảo đảm quyền lợi của con.

2. Phát huy đầy đủ vai trò cá nhân, trong nghề nghiệp tùy thời chú ý tác dụng làm mẫu của vai trò cá nhân.

3. Cần phải “bổ sung” cho nhau, không được “chỉ trích”, không nên vì ý kiến không thống nhất mà “đôi đầu nhau” trước mặt con, cũng không nên hai người đồng thời đứng trước mặt con, bên xướng bên họa “trùng phạt” con, khiến con rơi vào sự hoang hoang không trợ giúp.

4. Nghiêm cấm “hiện tượng tháp nghiêng Pisa”, tức là “quan hệ tình thân trong gia đình nhỏ có xu hướng nghiêng về phía bản năng của người mẹ”, trong giáo dục con người mẹ dành nhiều công sức, không nên tùy ý gièm pha tấm lòng quan tâm yêu thương của người cha đối với con trước mặt con.

Cơ sở sự kết hợp “giáo dục người cha” với “giáo dục người mẹ”, là mối quan hệ vợ chồng hòa thuận. Vợ chồng cùng nhau nghiên cứu “đạo lý của cha mẹ”, là đạt đến một trong những phương thức có hiệu quả nhất trong sự phối hợp này.

Không khí gia đình hòa thuận, phương pháp giáo dục khoa học của cha mẹ là cơ sở và sự bảo đảm cho con cái hình thành kiến toàn nhân cách. Ảnh hưởng của gia đình đối với sự phát triển nhân cách của con trẻ so với nhà trường là lâu dài, sâu xa. Mỗi sự phát triển triển bình thường của đứa trẻ, bản tính tự nhiên thì có đầy đủ khả năng tâm lý khỏe mạnh, nhưng khả năng này là không thành hiện thực, quyết định với sự trưởng thành sau này, tổ chức của cha mẹ có ảnh hưởng trực tiếp và gián tiếp đối với tâm lý khỏe mạnh của con.

Trong hiện thực gia đình bốn ông bà, hai bố mẹ và chỉ một con ngày càng nhiều, sự không nhất trí giữa các thế hệ ngày càng rõ,

người cha nghiêm khắc, ông khoan hòa, bà nuông chiều, đứa trẻ trong tình huống chặt chẽ và nới lỏng, nghiêm khắc với nuông chiều, quản lý với buông lỏng, con không biết theo ai, không có lợi ích gì đối với đứa trẻ, người trước người sau không giống nhau, đã hình thành nhân cách không tốt.

Tóm lại, tâm lý cơ bản và biểu hiện trong phương diện giáo dục con của phụ huynh, tồn tại vấn đề nhất định, sẽ ảnh hưởng sự phát triển tâm lý khỏe mạnh của con. Vì vậy, thái độ của hai vợ chồng đối với con cần phải nhất trí.

Người cha chính là "trời" của con khi nhỏ

Một người đàn ông khi có con, đương nhiên trở thành ông bố, đây là điều rất tự nhiên. Thế nhưng muốn làm một ông bố tốt, lại là việc không đơn giản.

Nhiều ông bố cho rằng, khi con còn nhỏ bản thân mình chính là ông trời của con. Họ tuân thủ nghiêm ngặt tín điều, chỉ có ta mới trên tất cả, tôi là người chủ gia đình tôi sẽ dự tính, thi hành chính sách “độc đoán” đối với con. Họ tiến hành quan niệm giáo dục truyền thống “không đánh không thành tài”, “dưới roi vọt mới có con ngoan”, thi hành sự quản chế nghiêm khắc và giáo dục ép buộc. Phương thức giáo dục này rất dễ làm tổn hại sự khỏe mạnh về thể xác và tâm hồn con, khiến con hình thành nhân cách và cá tính không tốt. Có đứa trẻ sẽ hình thành tình cảm đối địch và tâm lý chống đối, phương thức phát triển luôn luôn trái ngược lại với những điều mà cha mẹ mong muốn. Hơn nữa có đứa trẻ thì do không chịu được sự quản chế nghiêm khắc và giáo dục ép buộc của cha mẹ, mà có những hành vi quá khích, đã gây ra những bi kịch trong cuộc đời.

Thuận là học sinh lớp 6, vì vừa mới từ nông thôn ra thành thị, cái gì cậu cũng lạ lẫm. Trong mắt giáo viên và bạn cùng lớp, tính cách cậu mãi cảm lại khờ khạo, hành vi thất thường lại không chút suy nghĩ. Cha cậu làm việc ở xa, không có phương thức giáo dục cậu hợp lý, lại dùng roi vọt để giải quyết vấn đề. Có lần, bởi vì cậu không làm bài tập, thầy giáo trao đổi cha cậu, cậu sợ về nhà sẽ bị bố đánh chửi, thế là sau khi tan học liền vút cặp sách bỏ đi. Cuối cùng, cậu cũng bị phát hiện trốn ở, mặc cho giáo viên và bạn bè khuyên nhủ như thế nào, cậu cũng không chịu. Sau cùng, giáo viên mời cha cậu đến, sau khi hứa đi hứa lại rằng về nhà sẽ không bị đánh, cậu bé mới chịu về nhà.

Một học sinh lớp 4 có thành tích học tập trung bình, không chịu nghe lời, thường hay gây sự, vì vậy thường xuyên bị bố đánh đòn. Ông bố này khi được nhà báo phỏng vấn, không chút hối hận nào, hơn nữa ông còn cho rằng đó là điều đương nhiên: “Tôi là bố, không nghe lời tôi, không đánh nó không nên người. Con tôi, tôi muốn làm gì thì làm, không ai có quyền can thiệp”.

Người cha không là “trời” của con, người cha là người dẫn đường cho cả cuộc đời con, khi con gặp phải khó khăn, người cha cần kịp thời động viên và hướng dẫn con.

Nhà nghiên cứu Đông Tử kể lại: “Những ai hiểu con gái tôi đều biết rằng, nó học nhảy cóc hai cấp, tuổi còn nhỏ đã học đến trung học cơ sở. Có người nói cháu là thiên tài, là thần đồng. Thế nhưng, trong quá trình vượt cấp, cháu cũng từng gặp phải nhiều khó khăn, hoàn toàn không dễ dàng như mọi người tưởng tượng. Lần thứ hai từ năm lớp 4 thi vượt vào lớp 6, bởi vì nhiều nguyên nhân như văn bản sách giáo khoa không giống nhau, mới đến môi trường mới, nửa năm đầu hoạt động xã hội, thi môn đọc hiểu tiếng Anh của cháu

chỉ thi được hai mươi mấy điểm. Lần này, mặc dù Y Y không hề khóc, thế nhưng tinh thần rất chán chường, cũng đã nảy sinh sự hoài nghi đối với nền tảng tiếng Anh của bản thân mình: “Có phải là con học Tiếng Anh không tốt chứ, con cần phải làm thế nào bây giờ chứ?” Tôi biết, lúc này, sự động viên đối với cháu mà nói, là cực kỳ quan trọng. Thế là, tôi giúp đỡ cháu phân tích nguyên nhân sở dĩ thi được điểm kém như vậy: Thứ nhất, từ Yên Đài đến Đại Liên, văn bản sách giáo khoa không giống nhau, sự tiếp nối tri thức có chỗ sơ hở; thứ hai, một năm học tập ở nhà này, tiếng Anh phần nào bị xem nhẹ; thứ ba, sau khi xuất bản “Vui chơi qua tiểu học”, hoạt động xã hội quá nhiều, đã chiếm mất không ít thời gian học tập, việc học tiếng Anh cũng tương đối xao nhãng... Mấy nguyên nhân này đều là nguyên nhân khách quan, hoàn toàn không thể nói rằng cháu quá dốt, hoặc nền tảng tiếng Anh là kém. Vì vậy, cần có lòng tin vào bản thân mình, sau này tiếp nối tri thức được rồi, chúng ta lại tìm một gia sư tiếng Anh ôn luyện thêm, trong thời gian ra sức học tập tiếng Anh, sẽ căn cứ vào sự thông minh của con, tin rằng rất nhanh sẽ đuổi kịp các bạn khác trong lớp. Cô bé gật đầu đầy vẻ tự tin: “Vâng, con nghĩ con cũng không kém so với họ, con tin rằng con sẽ đuổi kịp!” Thực tế thế nào? Khi thi tháng, Y Y thi được 120 điểm tiếng Anh, giáo viên tiếng Anh vui vẻ nói: “Cô bé nhà anh thật là xuất sắc, thật là khiến tôi bất ngờ!” Đến kỳ thi giữa kỳ, thành tích tiếng Anh của Y Y lại có sự tiến bộ, đã thi được 133 điểm. Hiện nay tính tích cực học tập của con gái đối với Tiếng Anh tăng vọt, mỗi ngày đều lao vào học tập hết sức nhiệt tình.

Thử nghĩ, khi con gái khóc thút thít, nản lòng, tôi không động viên khích lệ cháu, mà lại trách mắng cháu, bây giờ tình hình học tập của cháu sẽ như thế nào?”

Đây chính là tác dụng của sự động viên khích lệ, một câu khen ngợi đơn giản, đã kích thích tư tưởng tiến bộ và sự tự tin tiềm tàng ẩn náu trong lòng một người, tiến tới có thể thay đổi một cuộc đời con người, điểm này cũng không là cố làm ra vẻ huyền bí.

Không cần thực sự xem mình là “ông trời” của con, cần phải là bạn của con. Cần phải hiểu được sự đối xử khoan dung đối với sai lầm mà con phạm phải. Sự khoan dung là thuốc bôi trơn của cuộc sống, sự khoan dung có thể sản sinh ra sức mạnh to lớn. Trong cuộc sống, bạn phải chẳng không tha thứ cho mọi người ở khắp nơi hay không? Câu trả lời đương nhiên là không. Trong mối quan hệ giữa người với người, sự khoan dung là tất yếu, nó đã thể hiện lòng dạ rộng rãi độ lượng của một người, lại giúp cho bản thân giành được sự hài hòa trong quan hệ với mọi người. Đối người khác còn cần phải khoan dung. Hơn nữa hướng chỉ con của mình. Khoan dung với con, là một ông bố tuyệt vời, là không thể thiếu trong giáo dục gia đình. Hơn nữa, rất nhiều khi khoan dung với con sẽ đem đến sự giáo dục con cái thu được điều không ngờ tới. Đương nhiên, điều này cũng cần có mức độ, sự khoan dung không có mức độ cũng sẽ dung túng một số thói quen không tốt của con.

Khi con phạm lỗi lầm, các ông bố nổi cơn thịnh nộ, cho một trận đòn, thế nhưng hiệu quả thực tế như thế nào? Có đứa trẻ tâm lý chống đối rất mạnh, càng đánh càng phạm những lỗi lầm tương tự, đã hình thành thái độ đối lập với bạn; có đứa trẻ rất dễ tự ti, sự mắng mỏ và đánh đập của bố khiến nó từ đó cam chịu lạc hậu, thất bại hoàn toàn; hơn nữa đại đa số đứa trẻ hoặc là lo sợ bạo lực của cha, sẽ không phạm những lỗi lầm tương tự. Thế nhưng, từ đó rút rè nhút nhát, mất đi cá tính và sự khôn ngoan của bản thân.

Có câu một chuyện như thế này:

Một vị trưởng lão đức cao vọng trọng, phát hiện một chiếc ghế bên cạnh bức tường cao của một ngôi chùa, ông biết có người dùng nó vượt tường ra ngoài chùa. Trưởng lão chuyển chiếc ghế đó đi, dựa vào tường và đứng đợi. Nửa đêm, tiểu hòa thượng đi ra bên ngoài trèo lên tường, rồi nhảy xuống “chiếc ghế”. Hòa thượng cảm thấy “chiếc ghế” không cứng như trước, mềm mềm thậm chí có một chút tính đàn hồi. Sau khi xuống tiểu hòa thượng định nhìn xem, mới biết chiếc ghế đã biến thành trưởng lão rồi, hóa ra tiểu hòa thượng nhảy lên trên người trưởng lão, trưởng bối dùng sức lưng để đỡ lấy hòa thượng. Tiểu hòa thượng hốt hoảng chạy đi, trong những ngày sau đó hòa thượng hết sức lo sợ chờ đợi. Thế nhưng trưởng lão từ đó coi như không có bất cứ chuyện gì xảy ra, không hề nhắc đến chuyện này. Tiểu hòa thượng với sự khoan dung của trưởng bối rút ra bài học, hòa thượng tự nhủ trong lòng sẽ không ra khỏi bức tường, trải qua sự tu luyện khắc khổ, đã trở thành người xuất sắc trong chùa, nhiều năm sau, hòa thượng cũng trở thành trưởng lão đức cao vọng trọng.

Sự khoan dung có sức hấp dẫn như vậy, tại sao chúng ta muốn vứt bỏ nó chứ? Sự khoan dung của cha mẹ, cũng giống mưa thuận gió hòa lặng lẽ thấm dần vào mọi vật, nhưng hiệu quả so với gió mạnh mưa lớn lại tốt hơn nhiều. Hơn nữa đối với người cha, đối xử một cách khoan dung với con mình, điều nhận được là sự thấu hiểu và yêu quý của con. Vì vậy, đứng trước lỗi lầm mà con đã phạm phải, chúng ta cần phải thay vì trách mắng, phê bình, đánh đập roi vọt đổi thành thấu hiểu, giúp đỡ và động viên, như thế, sẽ thu được sự yêu quý và tôn trọng đến từ đứa trẻ!

Nhất thiết không nên để không khí gia đình không tốt ảnh hưởng đến sự phát triển khỏe mạnh của tính cách, tâm lý con. Rất

nhieu ông bố đối với điều này không cho là đúng, cho rằng gia đình nào mà không đánh con chứ, đó là chuyện bình thường của gia đình, vì vậy con có khuyết điểm rồi, ông bố dạy dỗ nghiêm khắc, người mẹ thì che chở. Có người còn hơn thế, một số phụ huynh tính tình nóng nảy, đối với lỗi lầm của con thiếu sự kiên nhẫn, chỉ cần vừa nghe nói con làm chuyện gì sai lầm, không đánh thì mắng, trên cao nhìn xuống quở mắng con.

Mọi người đều biết, đại bộ phận mọi người đối với phụ huynh “dạy dỗ nghiêm khắc” con hay là tương đối khoan dung, mọi người đều cho rằng ý tốt, người cha là người chủ gia đình, dạy dỗ như thế nào đều không quá đáng. “Cha mẹ là người yêu thương con của mình nhất, làm sao có thể ngược đãi hành hạ chúng chứ?” Chỉ cần không đánh bị thương đánh đau, cho dù kiểu “dạy dỗ nghiêm khắc” có đôi chút tàn bạo, mọi người đều không muốn nói ra nói vào đối với “việc của gia đình người ta”. Cái gọi là “cho roi vọt mới yêu con” mặc dù có đôi chút khoa trương, nhưng cũng đã phản ánh điều này và cũng cần suy nghĩ lại về quan niệm giáo dục.

Cha mẹ là người quản lý con, cho dù bất cứ lý do và bất cứ tình huống nào, xử phạt đánh mắng con đều là sai lầm. Có một số phụ huynh ý thức pháp luật mơ hồ, cho rằng con là do mình sinh ra, là tài sản riêng của cá nhân, đánh mắng là sự tự do của mình. Họ không có nhận thức được rằng đứa trẻ cho dù tuổi còn nhỏ, nhưng cũng có nhân cách tôn nghiêm và tất cả quyền lợi của con người. Nước ta có “Luật hôn nhân gia đình”, “Luật bảo vệ trẻ vị thành niên”... đều có quy định đối với những quyền lợi mà trẻ em được hưởng thụ. Phụ huynh chỉ có quyền giáo dục quản lý con, nhưng không có quyền đánh mắng ngược đãi con. Bất cứ hành vi xâm

phạm quyền lợi nhân thân của đứa trẻ đều là phạm pháp, cần phải chịu sự trừng phạt của pháp luật.

Đánh mắng vô cùng bất lợi đối với sự trưởng thành khỏe mạnh của con, một đứa trẻ lớn lên trong những tiếng đánh chửi, tất nhiên sẽ để lại vết thương trong tâm hồn những năm tháng thơ ấu, thậm chí sẽ khiến đứa trẻ nảy sinh sự mặc cảm tự ti, cảm giác ức chế, không cảm nhận được hạnh phúc gia đình, làm tổn thương chí tiến thủ, tiếp đó nảy sinh thái độ tiêu cực đối với cuộc sống.

Đối xử với con như người có địa vị ngang, thấu hiểu, tôn trọng chúng. Không nên làm ông trời của con, cần phải làm người bạn của con, là lời khuyên hữu ích nhất trong việc dạy dỗ, và tạo môi trường trưởng thành lành mạnh nhất cho chính con mình.

ĐỪNG LÀM NHỮNG PHỤ HUYNH NHƯ VẬY

“Trên thế giới không có hai cái lá cây giống nhau”. Trên đời này cũng không có hai người cha giống nhau. Hơn nữa, có thể nói, “sự giáo dục không có quy tắc nhất định nào”, đạt tiêu chuẩn càng không có mô thức thống nhất cố định thậm chí với người cha thành công. Thế nhưng, người cha có đặc trưng như vậy, mọi người tốt nhất đừng làm...

Nhiều lời như bà mẹ

“Nhiều lời” là từ ngữ mọi người rất quen thuộc. Một khi nói đến sự nhiều lời, con cái luôn liên tưởng đến các bà mẹ, nhưng mọi người rất ít chú ý đến rằng trong cuộc sống ông bố cũng rất thích “nhiều lời”! Thật sự các ông bố “nhiều lời”, có thể không kém so với bà mẹ! Thậm chí còn hơn.

Sự “nhiều lời” của các bà mẹ phần nhiều là vì một số chuyện vụn vặt trong cuộc sống, vấn đề học tập của con, trong khi tâm trí của ông bố không như vậy! Họ không vì những chuyện nhỏ nhặt trong cuộc sống mà “nhiều lời”. Phần lớn trong số họ sẽ nói mấy câu khi đưa trẻ bước ra khỏi cửa, nói mấy câu khi đi trên đường, nói mấy câu khi gặp phải nguy hiểm cần phải làm thế nào... Điều đứa trẻ muốn nghe gọi là lời dặn dò, không muốn nghe chính là nhiều lời.

Hình tượng ông bố trong suy nghĩ của đứa trẻ là hóa thân của trí tuệ, khoan dung, lí trí và hào hiệp, có thể cũng có một số ông bố, không biết là nóng lòng yêu con, hay là kỳ vọng quá cao đối với con, suốt ngày nhiều lời với con giống như bà mẹ.

“Làm bài tập chưa vậy?”

“Không được xem tivi, mau đi học đi!”

“Học tập cần phải tập trung, không được lơ là!”

“Không học giỏi/ lớn lên con có thể làm được gì chứ?”

“Nhìn chiếc kìa, đi qua đường như thế là không đúng. Nhớ nhìn đèn xanh đèn đỏ nhé...”

Và “Thật chán khi nghe những lời căn nhắc như vậy!” Đây là tiếng lòng chung của những đứa trẻ. Bởi vì nhất cử nhất động của đứa trẻ ở trong nhà đều trở thành đối tượng của những lời căn nhắc của người cha, khiến cho đứa trẻ đứng cũng không được, ngồi cũng không xong, trái cũng không yên, phải cũng không đúng. Nhiều lời lặp lại thường xuyên, quá nhiều tâm tình đứa trẻ, khiến cho đứa trẻ chán nản thương tổn tinh thần, đứa trẻ không thể chịu đựng nổi, phản ứng thô bạo, kết quả là cả hai cha con cùng bị thua thiệt. Nhiều lời quá mức, không những nhận được hiệu quả ngoài dự tính, mà còn khiến đứa trẻ dễ chán ghét, nóng nảy và buồn phiền, đồng thời có quan hệ xa cách với cha mẹ, thậm chí không quan tâm đến ý đến cha mẹ, khiến cho quan hệ cha mẹ và con cái trở nên bế tắc. Đối với đứa trẻ có tâm lý yếu đuối, quá nhiều lời còn là chất dẫn lửa để chúng làm những hành vi quá khích. Nhiều bậc cha mẹ không ngừng ca thán “Thật là lòng tốt không được báo đáp!”

Cho dù nói như thế nào, sự nhiều lời của cha mẹ đều là xuất phát từ tấm lòng yêu thương và lo lắng đối với con, xuất phát từ sự cấp bách “hận sắt không luyện thành gang”, xuất phát từ “thói quen” của cha mẹ. Không ít ông bố bà mẹ, lúc nào cũng không yên tâm, không tin tưởng đối với con mình, cảm thấy nhắc nhở con một lần, trong lòng sẽ yên tâm một chút, thoải mái một chút; dường như mình không nhắc nhở, con cái sẽ bỏ bê, không chịu làm gì cả, lãng

phí thời gian, xao nhãng học hành. Thế nhưng, những người làm cha mẹ không bao giờ được quên, cùng với sự càng ngày càng lớn lên của đứa trẻ, đứa trẻ đã dần dần có sự tự trọng, cá tính, chủ quan và sự tự tin của mình, cho nên đứa trẻ tự có nhận thức, suy nghĩ, dự định và hành động của nó. Vì vậy cần tin tưởng đứa trẻ có đầy đủ kế hoạch và sự tự chủ, người lớn có thể không cần thường nhắc nhở. Nếu như đứa trẻ không muốn tiếp thu, cha mẹ lại nhiều lần nhắc nhở thì có tác dụng gì cơ chứ?

Đối với sự ca cẩm của người cha, phận làm con, thường không né tránh được thì là cái máy câu, thế nhưng ở Thiểm Tây Trung Quốc lại xảy ra một chuyện người cha mắng mỏ mà bị con chém chết, hay chuyện chỉ vì nói con không được chơi điện tử mà con giết cha như ở Việt Nam ta vừa qua.

Người lớn chúng ta, thường về thăm nhà, nghe thấy những lời dằn dò của cha mẹ, bao hàm đầy sự ấm áp, quan tâm yêu thương và thân tình, là một điều hạnh phúc. Tuy nhiên, các bậc cha mẹ không nghĩ đến, điều này người lớn cho là tràn đầy hạnh phúc, trong con mắt bọn trẻ lại là một gánh nặng, một sự đau đớn, một sự dằn vặt. Như vậy kết quả cho dù xảy ra ngoài ý muốn của người lớn, nhưng lại đúng lẽ phải.

Báo Thanh niên Trung Quốc điều tra trong hơn một nghìn đứa trẻ thu được kết luận: có trên 9 phần 10 đứa trẻ cho rằng cha mẹ “quá lẩm lời”, mong rằng họ nói ít đôi câu. Sau thời gian dài nghe những lời căn nhắc của cha mẹ, một số đứa trẻ đã nảy sinh tâm lý chống lại và mâu thuẫn kịch liệt, xuất hiện trường hợp đêm đến không về nhà, thậm chí bỏ nhà ra đi, càng nghiêm trọng hơn là vì cha mẹ mắng mỏ muốn tự sát, tự hủy hoại thậm chí giết người, trong đó số các bé gái đặc biệt nổi bật.

Vì sao cha mẹ thích mắng mỏ chứ? Nguyên nhân rất đơn giản, là xuất phát từ sự quan tâm đối với con cái, xuất phát từ tình yêu của người cha, tình yêu của người mẹ trong lòng, vì vậy mà không yên tâm về con cái, lúc nào cũng dặn đi dặn lại, căn dặn một lần rồi lại căn dặn nữa. Trong khi thời kỳ này các cô bé cậu bé không chỉ về mặt sinh lý đã phát sinh sự thay đổi, về tâm lý cũng đã phát sinh những thay đổi rất lớn. Ý thức bản thân của chúng tăng lên, chú ý đến hình tượng bản thân, không muốn để người khác đối xử với bản thân mình như đối xử với đứa trẻ, điểm này luôn luôn bị cha mẹ xem nhẹ, dẫn đến sự bất mãn của đứa trẻ.

Nếu như, cha mẹ chỉ dùng một phương thức truyền thụ để biểu đạt kỳ vọng của bản thân mình, mà lại nói luôn mồm không ngừng, thì nói về sự giao lưu giữa cha mẹ và con, đứa trẻ vẫn đóng vai trò là người bị động. Kết quả của điều này, hoặc là khiến đứa trẻ bắt chước y chang một cách mù quáng, hoặc khiến chúng đối với cái gì đều không quan trọng, chẳng đáng quan tâm đối với những kỳ vọng của bố mẹ, còn có trường hợp thì khiến đứa trẻ nảy sinh tâm lý chống đối “Bố mẹ càng muốn con như thế này, con càng muốn như thế kia”. Kỳ vọng như vậy, có thể có tác dụng đối với đứa trẻ không? Một câu nói, nói lần đầu có thể là chân lý, nói lần thứ 10 thì là chuyện cũ rích rồi. Trong một thời gian và hoàn cảnh thích hợp, thảo luận cùng đứa trẻ về kỳ vọng của bố mẹ đối với con, hiệu quả của nó hơn hẳn là một ngày nhắc đi nhắc lại hàng chục lần.

Cha mẹ cần để con trở thành người chủ động tham gia vào cuộc sống. Điều này cần yêu cầu cha mẹ giảm thiểu sự quan tâm yêu thương và kỳ vọng đối với con, để đứa trẻ đưa ra phán đoán, lựa chọn nhiều hơn, gánh vác trách nhiệm gia đình và xã hội, lấy sự sinh tồn và phát triển thành nhu cầu phát triển nội tại của bản thân.

“Lực lượng bên ngoài cần phải thông qua nhân tố bên trong mới có tác dụng”, kỳ vọng của bố mẹ đối với con, cũng giống như quy luật này.

Đồng thời, cần tạo ra cho con môi trường giáo dục gia đình dân chủ thoải mái, cung cấp không gian rộng lớn cho tâm lý và nhân cách đứa trẻ phát triển, đứa trẻ có thể phát triển dựa theo sở thích và hứng thú của mình. Đương nhiên, kiểu thức cha mẹ dân chủ cũng đề xuất những kiến nghị phát triển đối với đứa trẻ, chỉ đạo lý tính sự trưởng thành của đứa trẻ. Một là cha mẹ không nên yêu cầu quá nhiều đối với con về mặt học tập, nhưng về làm người cần yêu cầu con làm một người chính trực; hai là không cần yêu cầu con giành được thu hoạch bao nhiêu, không tạo ra áp lực, chỉ cần cố gắng hết sức là được rồi; ba là tạo ra môi trường học tập tốt cho con, cha mẹ ít nói về điều này; bốn là cha mẹ không đánh chửi con, cái gọi là dưới ngọn roi mới có con ngoan hoặc con giỏi là quan niệm sai lầm.

Con còn nhỏ, suy cho cùng vẫn ham chơi; con còn nhỏ, tất cả còn chưa hoàn thiện. Đối với giáo dục con cái, đương nhiên cần phải chỉ bảo và nhắc nhở đúng lúc, nhưng tuyệt đối không được chửi mắng. Luôn luôn làm tấm gương tốt kiểu mẫu tốt cho con, và thay đổi dần theo kiểu mưa dầm thấm lâu, mới là cơ bản của người làm cha khi giáo dục con cái.

Cưng chiều vô nguyên tắc

Cưng chiều tức biểu hiện chủ yếu là bố mẹ không coi trọng khả năng tự xử lý của con cái, không bồi dưỡng thói quen lao động, thỏa mãn yêu cầu vô độ của đứa trẻ, đáp ứng vô điều kiện, nuông chiều con quá mức.

Những năm gần đây, cùng với điều kiện sinh hoạt vật chất của mọi người ngày càng đầy đủ, thói quen nuông chiều, yêu quý, cưng chiều với con một cũng ngày càng mở rộng. Cha mẹ xem điều này là tình yêu vô tư đối với con cái. Trên thực tế sự cưng chiều làm suy giảm chức năng giáo dục của gia đình, đứa trẻ được nuông chiều từ bé, không được đáp ứng đòi hỏi là khóc lóc ầm ĩ cả lên.

Ở Trung Quốc, một cậu bé 15 tuổi mang 200,000,000 NDT rời khỏi nhà đi tiêu xài phung phí. Cậu thiếu niên 15 tuổi này có bà mẹ mở công ty ở Tây An, hằng ngày rất nuông chiều cậu, mỗi ngày cho cậu tiền tiêu vặt đều từ 1,000 tệ trở lên, trong khi không hỏi cậu tiêu tiền như thế nào. Cậu không cưỡng lại được những cám dỗ của thế giới bên ngoài, rất nhanh chóng chìm ngập vào những thói quen ăn chơi trác táng. Lần này mang 200,000,000 NDT đi, đầu tiên ở trọ mấy ngày trong một phòng dành cho tổng thống của khách sạn 5 sao ở Tây An, sau đó dẫn hai cô gái xuất phát từ Tây An, sau khi chu du một vòng và chặn lại ở sân bay Trịnh Châu.

Cùng với sự phát triển không ngừng của xã hội, những phụ huynh như vậy cũng ngày càng nhiều. Họ hoặc bản thân từng chịu quá nhiều khổ cực, mang một tâm lý muốn bù đắp, thỏa mãn bất kỳ nhu cầu vật chất nào của con; hoặc là cuộc sống rất giàu có, cưng chiều con đủ kiểu, đặc biệt là về mặt tiền bạc, vung tay rộng rãi, tùy ý nuông chiều nhu cầu hưởng thụ vật chất của đứa trẻ. Họ cho rằng bản thân mình có rất nhiều tiền, có điều kiện thỏa mãn nhu cầu vật chất của con, con tiêu chút tiền không sao cả. Phía trước đề cập đến bà mẹ của thiếu niên 15 tuổi, lời nói và hành động của bà không tiết lộ ra cách suy nghĩ trong lòng: 200,000,000 NDT được xem là cái gì chứ? Chúng tôi có điều kiện để con cái tiêu xài rộng rãi như

vậy. Các bạn muốn để con tiêu xài rộng rãi như vậy, hay là không có nhiều tiền như vậy chứ!

Với nước Nhật Bản có kinh tế phát triển, cuộc sống giàu có, nhưng họ thường tiến hành giáo dục cái dối, giáo dục cái rét... đối với thanh thiếu niên. Thông qua hoạt động này để bồi dưỡng cho con phẩm chất kiên cường dũng cảm, tôi luyện ý chí cho họ, khiến họ có đầy đủ tinh thần cạnh tranh tiến thủ. Những điều này sẽ là tài sản có giá trị vô hạn cả đời đứa trẻ. Ngược lại, chúng ta lại xây đắp tiền tài cho con thành “hộp mật”, cưng chiều con thành một kẻ ăn chơi chỉ biết hưởng thụ, không hiểu được sự phấn đấu.

Mất bò mới lo làm chuồng, hối hận thì đã muộn. Dù loại chuyện chướng tai gai mắt nhắc nhở chúng ta: nên dừng lại những kiểu hành vi tự hủy hoại con ngay! Thương yêu con có rất nhiều hình thức biểu hiện, thỏa mãn và bù đắp về vật chất chỉ là một hình thức trong đó, nhưng không thể một mực khuynh hướng vào hình thức biểu hiện này. Trên cơ sở thỏa mãn hợp lý nhu cầu vật chất của con, chúng ta càng nên dành cho con một tâm lý và nhân cách khỏe mạnh về tinh thần, dành cho đứa trẻ ý chí dám đương đầu với hiểm nguy, tích cực tiến thủ, từ đó dành cho con một cuộc sống tốt đẹp.

Một bé trai khi đá bóng, không cẩn thận đã làm vỡ cửa kính cửa sổ trường học. Thầy giáo đã nghiêm khắc phê bình cậu, đồng thời để cậu bồi thường tấm kính đã làm vỡ. Ngày hôm sau khi đi học, ông bố đưa cậu đến gặp thầy giáo, hỏi cậu đã phạm sai lầm gì, tại sao muốn phê bình cậu? Thầy giáo kể lại sự tình, khi nghe xong rất lấy làm bất mãn, ông cho rằng: đứa trẻ đá bóng không có gì là sai lầm, kính bị đá vỡ cũng không cố ý. Lại nói, kính bị vỡ rồi, đền thì đền, việc gì phải phê bình nghiêm khắc con ông như vậy chứ. Ông bố nói một thôi một hồi, khiến cho thầy giáo đứa trẻ mất cả một tiết

học. Cậu bé đứng bên cạnh, mới đầu còn cúi đầu, dần dần ngẩng cao đầu lên, trong ánh mắt không có gì là sợ hãi.

Tình yêu thương của cha mẹ đối với con là không thể nghi ngờ một chút nào, nhưng khi dùng ánh mắt tán thưởng, bao che, thương xót đối xử với khuyết điểm và sai lầm của con, tình yêu thương luôn luôn rơi vào “sai lầm”. Thầy giáo phản ánh sai lầm của con với phụ huynh, phụ huynh không chỉ không tiếp thu ý kiến của giáo viên, phối hợp tích cực với giáo viên sửa chữa sai lầm của con, mà còn cho rằng giáo viên có thiên kiến với con mình, không thích con mình; con có hành vi trộm cướp, không răn dạy nghiêm khắc, không yêu cầu nó sửa chữa, mà lại lo lắng thay cho con bị người khác phát hiện; con đánh nhau với người khác, không giáo dục khuyên can, mà lại lo lắng con mình chịu thiệt thòi, thậm chí ở phía sau dạy con như thế nào không bị thiệt thòi khi “giao tranh”...

Tấm lòng yêu con như vậy thiếu cách làm chính xác của tư tưởng giáo dục con, tưởng rằng che chở được cho con và dẫn con, nhưng thực tế là khiến con méo mó, dị dạng đi đến con đường sai lầm!

Hiện nay lưu hành một khẩu hiệu: “Tất cả vì con, dành cho con tất cả!” vì với những cha mẹ tài giỏi của đứa trẻ, thể hiện tấm lòng yêu thương con, hận không thể một mình làm tất cả mọi việc vì con. Họ chăm sóc con mọi nơi, càng che chở con mọi lúc bao biện tất cả mọi việc. Bởi vì cha mẹ quá “tài giỏi” rồi, quá “dũng cảm” rồi, dẫn đến là đã tước đoạt đi cơ hội tự rèn luyện bản thân của con, đã áp chế tinh thần phát triển tự chủ của con. Vì vậy bên cạnh cha mẹ “cần mẫn”, “dũng cảm”, “tài giỏi”, phần lớn là những đứa con có tính ỷ lại lớn, quen nuông chiều từ nhỏ, thiếu khả năng sinh hoạt độc lập, thiếu khả năng giải quyết vấn đề và tinh thần thi đua. Những đứa trẻ

này không thể tự chăm sóc tốt cho bản thân mình, ý thức tự phục vụ bản thân kém, lo liệu cuộc sống cá nhân không tốt, thế tất đưa đến quá nhiều bất tiện cho học tập, sinh hoạt về sau.

Trong mấy năm gần đây, lại đã xuất hiện hiện tượng bảo mẫu đến khi vào đại học. Vì sao vậy? Con không thể tự lo! Một sinh viên sắp tốt nghiệp khoa vật lý, vì thành tích học tập xuất sắc, được nhà trường gửi đến một đại học nổi tiếng của Mỹ đào tạo chuyên sâu nhưng đã không dám đi. Nguyên nhân là bản thân không biết giặt quần áo, không biết mua hàng hóa, không biết nấu cơm, không hiểu được cách giao lưu với người khác, cũng có thể nói, cơ bản cậu không có cách nào sinh hoạt độc lập. Khi tìm hiểu, mọi người phát hiện, trong bốn năm học đại học, quần áo của cậu đều là do bà mẹ định kỳ đến trường học mang về giặt.

Trên thực tế sự “bảo hộ quá mức” của cha mẹ đối với con là đổ lỗi cho áp lực cạnh tranh xã hội, cũng chính là tước đoạt đi quyền lợi chính đáng của trẻ vị thành niên. Trong tiềm thức của một số cha mẹ, con cái là một khối. Một phương diện có “cảm giác thành công thay thế” mạnh mẽ, đồng thời với việc ký gửi hy vọng tương lai của bản thân và gia đình vào đứa trẻ, cũng đem áp lực cạnh tranh xã hội đặt lên vai con; mặt khác, tự nguyện làm tất cả những công việc mà đứa trẻ nên tự mình làm, khiến con không thể phát triển toàn bộ thể năng, trí năng trong cuộc sống thực tiễn. Kết quả của việc làm này, khiến đứa trẻ thiếu động lực nội tại và dũng khí trưởng thành độc lập, thậm chí không thể trở thành một người hoàn chỉnh, tự lập trong xã hội, đây là thất bại lớn nhất của giáo dục gia đình.

Bệnh viện nhi đồng thuộc Đại học Y khoa Trùng Khánh điều trị cho một bệnh nhân trẻ em, đã 3 tuổi vẫn không biết nhai. Chuyên gia chỉ ra, cha mẹ quá nuông chiều khiến đứa trẻ mất đi thời kỳ tốt

nhất để rèn luyện chức năng nhai. Sau khi đứa bé được cha mẹ đưa đến bệnh viện, chỉ biết uống các loại thực phẩm nấu loãng như cháo, đậu tương... cơm và rau thì không biết nhai. Một tháng tiếp theo, cân nặng của đứa trẻ đã giảm xuống còn 2,5 kg. Người cha đứa trẻ nói, bởi vì sợ con nghẹn, cho nên lúc nào cũng cho con uống đồ loãng như sữa bò..., cho dù là hoa quả, rau và các loại thịt, lại dùng máy nghiền sau khi xay thành chất lỏng dùng bình sữa cho ăn. Bác sĩ nói, họ thường gặp trường hợp đứa trẻ 3 tuổi vẫn chưa biết ăn cơm, ăn rau. Hơn nữa, những đứa trẻ như vậy phần lớn răng, lợi phát triển không tốt, có trường hợp còn bị bệnh thiếu máu. Bệnh viện này tiến hành điều tra đối với 116 nhi đồng hơn 1 tuổi chứng tỏ, có 40% đứa trẻ không biết nhai, chỉ có thể uống thực phẩm lỏng. Chuyên gia nói, đứa trẻ từ 4 đến 6 tháng ở vào thời kỳ nhai miễn cảm, từ thời kỳ này thì nên học nhai, sau tháng thứ 7, thì nên có ý thức huấn luyện chức năng nhai.

Trên đời này không có cha mẹ nào không yêu thương con, thương yêu con là lẽ tự nhiên và chức trách của cha mẹ, nhưng, quá nuông chiều con sẽ khiến con lớn lên trong thời gian dài đắm chìm trong sự bảo vệ ấm áp của cha mẹ, ngăn cản cá tính thành thực của con, hạn chế nhân cách độc lập của con. Vì vậy, cha mẹ dành quá nhiều cảm tình cho con, hoàn toàn không thực sự yêu con, mà là sự lệch lạc của giáo dục, nếu nói là yêu, cũng là một tình yêu ích kỷ.

Không qua được một tầng sao qua được thiên hạ?! Xã hội tương lai đầy những cạnh tranh và thách thức, muốn để con trong cạnh tranh đứng trên mảnh đất bất bại, đầu tiên nên để con có đủ khả năng tự lo liệu. “Áo mặc tận tay, cơm bụng tận miệng”, tương lai làm sao có thể thích ứng với cuộc sống xã hội đầy thách thức, lại

làm sao có thể nói vì xã hội, quốc gia tạo dựng sự nghiệp? Cha mẹ ở một số nước ngoài đều rất chú ý bồi dưỡng khả năng tự lo liệu cuộc sống cho con. Ví dụ: ở Thụy Sĩ cô giáo trong nhà trẻ chỉ để bát cơm trước mặt đứa trẻ, để chúng tự mình ăn. Đứa trẻ không biết ăn, cô giáo chỉ khuyến khích và dỗ dành trẻ ăn bằng lời nói khi cần thiết, không ép buộc trẻ, cũng không làm thay. Cha mẹ cũng cần phải học cách yêu con có lý trí, bồi dưỡng sự tự lo liệu từ nhỏ, đây là bước đầu tiên bồi dưỡng phẩm chất tự lập cho con.

Tình yêu của người cha không gì sánh bằng. Nhưng tình yêu của người cha giống người mẹ, cũng là con dao hai lưỡi, nó có thể sưởi ấm tâm hồn con, cũng có thể cắt đứt tiền đồ của con, khi trong lòng người cha chỉ còn là sự nuông chiều, bị kích có lẽ đang từ từ giáng xuống...

Sự phiến diện của giáo dục gia đình khiến cho tình yêu của cha mẹ đối với con ngày càng trượt dài trên con đường sai lầm.

Những đứa trẻ hiện nay đặc biệt là những đứa trẻ trong các thành phố, phần lớn là con một. Chúng sống dưới sự che chở nuông chiều của cha mẹ và ông bà nội ngoại, cuộc sống quá ư là “gần không lo lắng chuyện củi gạo dầu muối, xa không lo chuyện nguy hiểm khó khăn vất vả”, điều này là nguyên nhân trực tiếp nảy sinh sai lầm của giáo dục gia đình. Từng thấy một đoạn phim như sau, cáo con vừa lớn lên, cáo già liền mang nó ra khỏi tổ. Cáo mẹ từng rất yêu con bỗng nhiên thay đổi nét mặt, vừa sửa vừa đuổi, không phải muốn đuổi các con cáo ra khỏi nhà, đến lúc khi con cáo nhỏ đã rời xa hẳn khỏi nhà. Hành động của cáo mẹ xem ra là tàn bạo thực tế lại là hành động biết nhìn xa trông rộng. Xem ra, đạo lý cá lớn nuốt cá bé của tự nhiên đã khắc sâu trong lòng. Đây là con đường tắt yếu để các thế hệ sau của nó tự lập tự cường, phát triển

sinh sôi nảy nở. Điều đáng tiếc là, vấn đề này đối với các thế hệ sau, động vật cao cấp chúng ta lại không như động vật cấp thấp.

Rất nhiều phụ huynh đều rất coi trọng giáo dục trí lực, nhưng đã coi nhẹ giáo dục những nhân tố phi trí lực. Để khiến con giành được điểm số cao, thà rằng chịu nhiều hy sinh, dốc hết khả năng, để thỏa mãn nhu cầu sinh hoạt quần áo mặc tận tay, cơm bưng tận miệng của đứa trẻ, không nỡ để con chịu khổ, chịu mệt, ôm đồm nhiều việc đứa trẻ có thể hoàn thành dựa vào khả năng và sự nỗ lực của chúng, khiến cuộc sống của chúng ở trong hoàn cảnh “thời niên thiếu không biết cảm giác buồn là gì”. Khả năng tự lo liệu là cơ sở của khả năng sinh tồn, cha mẹ một khi đã thành “cây gậy” của con, đứa trẻ khi đã rời khỏi bố mẹ thì sẽ hoang mang lo sợ, lúng ta lúng túng, thì làm sao có thể có chỗ đứng trong xã hội chứ?

Quan tâm con là điều tất yếu, nhưng nếu để đứa trẻ tiến bước trên con đường quét dọn sạch sẽ toàn bộ sỏi đá, san bằng những gập ghềnh khúc khuỷu, chúng có thể tạm thời yên ổn, nhưng đồng thời cũng đã mất đi khả năng bước đi trên con đường gập ghềnh, từ đó làm mất đi khả năng thích ứng.

Thô bạo không kiên nhẫn

Tôn trọng người khác, là tiền đề trong giáo dục con người; chỉ xuất phát từ góc độ tôn trọng người khác, kiên nhẫn lắng nghe câu chuyện của con, mới có thể đưa ra biện pháp giáo dục hợp lý, mới có thể thu được hiệu quả giáo dục tốt. Bất kỳ tâm trí của người bình thường nào đều có nhu cầu được mọi người tôn trọng, một người chỉ có nhận được sự tôn trọng, mới có thể phát huy những phẩm chất tiềm tàng, mới có thể làm những việc khiến người khác kinh ngạc. Nhà giáo dục học nổi tiếng người Liên Xô cũ Makrenko, chính

là người nhìn thấy tác dụng quan trọng của sự tôn trọng trong giáo dục, vận dụng đầy đủ nguyên lý của sự tôn trọng, giáo dục những thiếu niên lang thang, sa ngã giáo dục trở thành người có ích đối với nhân dân, thậm chí có người trở thành anh hùng. Ông từ xưa tới nay không đối xử với những đứa trẻ sa ngã như là những người vi phạm pháp luật, mà là như là người có nhân tố tích cực và khả năng phát triển.

Khi đứa trẻ mắc lỗi lầm rồi, người cha nổi giận, hầm hầm giận dữ mắng mỏ, thậm chí đánh chửi, xem ra rất có sức mạnh, thế nhưng thực tế hiệu quả ra sao nào? Có đứa trẻ tâm lý chống đối rất lớn, càng đánh chửi quát mắng thì càng phạm những lỗi lầm tương tự, đã hình thành tình cảm đối lập với bạn; có đứa trẻ rất dễ tự ti, người cha mắng mỏ khiến nó từ đó không chịu cầu tiến (cam chịu lạc hậu), thất bại hoàn toàn (ngã không gượng dậy được); mà đại đa số đứa trẻ có lẽ (thể) lo sợ bố nổi giận, từ đó dụt dè rón rén, mất đi cá tính và trí thông minh.

Có ông bố nói, tôi cũng không muốn tức giận với con, cũng biết giữ thái độ nhẹ nhàng với chúng, nói cho cùng chúng chỉ là trẻ con. Thế nhưng, gặp phải đứa trẻ hay khiến người khác nổi giận, mà đối với những việc đặc biệt khiến mọi người tức giận, lo lắng là rất khó khống chế. Gặp phải những tình huống kiểu như thế, đầu tiên nên nghĩ cách để bản thân mình bình tĩnh lại, tự nhủ mình rằng tức giận không giải quyết được vấn đề, thậm chí sẽ hoàn toàn ngược lại. Điều này cần ông bố có khả năng tự kiềm chế và chịu đựng rất lớn, trước khi nổi tức giận sắp bùng phát, thì kịp thời thay đổi.

Chúng ta cần lý giải hành vi phạm lỗi lầm, không nghe lời của đứa trẻ, cần kiên nhẫn nghe con giải thích. Nếu như đứa trẻ thường ngày chăm chỉ học hành, biết nghe lời, chúng ta rất dễ hài lòng về

đưa trẻ, đồng thời hiểu chúng. Thế nhưng một khi đứa trẻ đã phạm lỗi lầm rồi, cha mẹ vì tức giận, vì không bình tĩnh thì luôn luôn không hiểu được chúng. Cũng chẳng trách, ví dụ con bạn lấy tiền trong nhà, bạn hỏi con tiền đâu rồi, con nói ăn chơi hết rồi, bạn chắc rằng rất khó mà thông cảm, kiên nhẫn nghe con giải thích, bạn không tức giận, không đánh nó, thì chứng tỏ bạn đã có đủ lý trí rồi.

Vì vậy, khi đứa trẻ đã phạm lỗi lầm, làm chuyện khiến chúng ta tức giận, chúng ta nên hiểu chúng như thế nào.

Thực ra, chúng ta đều đã trải qua những lúc như vậy, chúng ta cũng đều trải qua thời trẻ có những lúc nghịch ngợm, khiến người lớn giận điên lên, khi là người lớn rồi, đối diện với đứa con trong tuổi thiếu niên, chúng ta nên nghĩ chúng ta khi đó, như vậy thì có thể xây dựng được cơ sở của sự cảm thông. Chúng ta đều biết, trẻ con hiếu động, ham chơi, tinh nghịch, là tính cách vốn có của độ tuổi. Vì vậy, chúng ta nhất định cần khách quan đối diện với chúng, không nên dễ dàng dùng một số phương thức thô bạo đơn giản đối xử với chúng, càng không nên không tha thứ cho lỗi lầm mà con phạm phải.

Có đứa trẻ trong mắt mọi người, hoàn toàn là đứa trẻ hư, bình thường hay đánh nhau, gây chuyện rắc rối, làm cái gì đều có vẻ bất cần đời, học tập cũng bết bát. Bởi vì không ngừng phạm phải lỗi lớn lỗi nhỏ, người cha đánh chửi hàng ngày. Hơn nữa đứa trẻ, đối diện với sự đánh chửi của người cha, thường bộc lộ dáng vẻ không dám nhìn thẳng. Người cha sau đó dẫn con đến phòng khám bệnh tâm lý, trải qua trò chuyện tỉ mỉ kiên nhẫn, tôi đã hiểu tình trạng của cậu: vốn là cha mẹ ly dị, người cha sau khi tái hôn bận với gia đình mới và công việc, không có thì giờ chú ý đến suy nghĩ trong lòng cậu. Vì vậy cậu sinh ra cảm giác cô độc, tự ti, luôn cảm thấy bố không quan

tâm cậu, không yêu quý cậu. Để gây sự chú ý của bố đối với mình, cho nên không ngừng không rắc rối.

Đứa trẻ này bề ngoài nhìn rất bực mình, bên trong nó thì đáng thương biết bao, cần chúng ta quan tâm yêu quý biết bao!

Vì vậy, khi đối diện với sai lầm của đứa trẻ khi cần giận sôi người lên, cần trách mắng nghiêm khắc, chúng ta hãy biết tự kiềm chế mình, đặt mình vào địa vị người khác suy nghĩ xem: nếu như mình là bọn trẻ, tại sao mình phạm sai lầm? Sau khi phạm sai lầm rồi, đối diện với sự tức giận của cha mẹ, trong lòng sẽ cảm thấy sao?

Đứa trẻ nhận được sự tôn trọng và thấu hiểu, còn lo gì không nhận được sự vui vẻ chứ?

Những đứa trẻ hiện nay phần lớn suy nghĩ sôi nổi, làm việc có cách nghĩ của mình; hơn nữa do tiếp thu các kênh tri thức ngày càng tăng, rất nhiều đứa trẻ vì lên mạng, đọc báo, xem tivi..., ở mỗi phương diện hiểu được những tri thức thậm chí nhiều hơn bố mẹ. Vì vậy, có lúc sẽ bộc lộ sự bất mãn, chống đối, thậm chí thỉnh thoảng sẽ đưa ra nghi ngờ đối với sự sắp đặt, quản lý, dạy dỗ của cha mẹ. Đối diện với tình cảnh như vậy, có ông bố luôn luôn mất đi khả năng suy nghĩ lý tính, chỉ đơn giản là dùng sự tôn nghiêm của người cha áp chế con, dùng phương thức cứng rắn khiến con phục tùng ý chí của mình. Kết quả là, lòng tự tôn của đứa trẻ chịu sự tổn thương, đồng thời với sự ảm ức, có thể sẽ mất đi động lực học tập. Nếu như chúng ta có thể lý giải nhu cầu tự tôn của đứa trẻ, khi chúng phát biểu ý kiến bất đồng, có thể dùng thái độ bình đẳng để đối xử với con, cùng con thảo luận vấn đề bình đẳng, đưa ra kết luận, như vậy mối quan hệ cha con càng trở nên hòa hợp.

Thứ hai, còn cần phải tìm hiểu tâm sinh lý của con đúng lúc. Những học sinh trung học và tiểu học đang trong thời kỳ dậy thì, tâm lý chúng luôn ở vào một trạng thái không ổn định, nhiều biến động, cách nhìn nhận đối với sự vật không toàn diện, không hoàn thiện, nhưng lại không dễ dàng tiếp thu sự dạy bảo của bố mẹ, cho nên rất nhiều ông bố bà mẹ thường rất khó nắm bắt được tâm lý các con. Điều này cần yêu cầu chúng ta lợi dụng các cơ hội để gần gũi con, tìm hiểu những biến động tâm lý của các con, cố gắng hết sức để lý giải những suy nghĩ trong lòng con. Như vậy, mới có thể hiểu được tâm lý con, từ đó thực hiện sự tương thông về tư tưởng giữa cha mẹ và con. Cha mẹ cần phải làm hết sức để lý giải tâm lý con, theo dõi tình hình tâm sinh lý của con, đây là một công tác quan trọng của người làm cha.

Sự tín nhiệm và thấu hiểu của chúng ta đối với con, sẽ kích thích tinh thần trách nhiệm mạnh mẽ của con, sẽ thúc đẩy chúng tích cực chủ động hướng đến những tiêu chuẩn đạo đức mà chúng ta mong muốn. Vì vậy khi đứa trẻ đã phạm lỗi làm rồi, bảo với chúng, bố tin rằng con là đứa bé ngoan. Như vậy, không lâu sau, nó sẽ hiểu thực sự thấy được đứa con ngoan như trong hy vọng của bạn.

Có một câu chuyện, kể rằng trong một bảo tàng ở nước Anh, có hai bức tranh rất thu hút sự chú ý của mọi người, một bức là vẽ bộ xương cơ thể người, một bức là vẽ hệ tuần hoàn máu cơ thể người, đây là những tác phẩm của một người khi còn là học sinh tiểu học tên là Macleod. Khi lên tiểu học, có một hôm, bỗng nhiên ông muốn xem trong bụng con chó là như thế nào, thế là cùng mấy người bạn trai bắt một con chó và giết chết nó, cắt từng phần từng phần nội tạng nó và quan sát. Trong khi con chó này không phải là

của nhà ai khác, chính là của nhà ông hiệu trưởng, hơn nữa là con chó ông hiệu trưởng yêu quý nhất. Đương nhiên, hiệu trưởng rất tức giận, thế là quyết tâm trừng phạt cậu. Trừng phạt thế nào đây? Phương thức trừng phạt của hiệu trưởng là, phạt Macleod vẽ một bức tranh bộ xương của cơ thể người và một bức về hệ tuần hoàn máu của cơ thể người. Macleod cũng đã biết lỗi làm của mình, cậu chăm chỉ vẽ xong hai bức tranh trình lên hiệu trưởng, thầy giáo và hiệu trưởng sau khi xem xong đều cảm thấy vẽ rất đẹp, liền tha thứ cho hành vi giết chó của cậu. Macleod sau này trở thành một nhà giải phẫu nổi tiếng, đồng thời đã nghiên cứu phát hiện ra phương pháp trị liệu insulin bệnh tiểu đường, đồng thời giành được giải Nobel y học năm 1923. Sự trừng phạt của hiệu trưởng không những giúp cậu nhận thức được lỗi làm của mình, mà còn đã bảo hộ cho lòng hiếu kỳ của cậu đối với tri thức sinh lý, đồng thời đã dành cho cậu một cơ hội học tập. Hình thức trừng phạt này thật là vô cùng có ích lợi.

Nghĩ xem bình thường chúng ta phê bình con như thế nào. “Con viết chữ này xấu quá đi mất!” Đây chính là sự phê bình trực tiếp, nếu như nói như thế này: “Viết rất đẹp, thế nhưng bố nghĩ nếu như cẩn thận hơn nữa sẽ viết càng đẹp hơn!” Thực ra còn là nói con viết không đẹp lắm, nhưng nói như vậy, nghe như là khen ngợi con, hơn nữa còn đã dành cho con động lực: bố nói mình có thể viết đẹp hơn, thế là sẽ càng cố gắng chuyên tâm tập viết, cố gắng viết chữ “đẹp hơn nữa”.

Hiểu được nghệ thuật phê bình, lấy phê bình dung hợp trong những lời nói chân thành, tán thưởng, khẳng định, khiến con từ đó cảm nhận được sự khích lệ, tín nhiệm và động viên, bọn trẻ sẽ vui lòng phục tùng tiếp thu sự phê bình của bạn, đồng thời nảy sinh

động lực to lớn để sửa chữa lỗi lầm, từ đó mà càng làm tốt hơn. Đây chính là nguyên tắc giáo dục của phê bình tán thưởng. Tán thưởng là ánh sáng mặt trời trong quá trình trưởng thành của đứa trẻ, đừng keo kiệt dành cho con những ánh sáng như thế. Với ánh mắt chú ý tán thưởng của bạn, sự vui vẻ của bọn trẻ sẽ càng thuần khiết, càng lâu dài...

Nhà nghiên cứu tâm lý học Trung Quốc Đông Tử kể: Khi con gái kết thúc cuộc sống trong nhà trẻ, nhà trẻ đã tổ chức một lễ tốt nghiệp, vợ tôi đã tham gia hoạt động đó. Hoạt động lần lượt tiến hành, rất nhanh đã đến tiết mục nói về lý tưởng. Con gái ngồi ở vị trí số 8, cháu ngồi và tỏ vẻ chú ý lắng nghe từng bạn lần lượt lên nói về lý tưởng của mình. Tôi phát hiện khuôn mặt con gái luôn luôn căng thẳng, thỉnh thoảng lại lặng im suy nghĩ, không biết cháu đang nghĩ gì.

Tiếp theo là đến cháu rồi, khi cô giáo gọi đến tên cháu, cháu chần chừ một lát, sau đó để mảnh giấy vẫn luôn cầm trong tay lên trên bàn, ngập ngừng bước lên bục giảng. “Chào mọi người, cháu tên Phạm Khương Quốc Nhất, lý tưởng của cháu là... là bán dây chuyền vàng”.

Vợ tôi về nhà, tức giận nói với tôi: “Xem đứa con anh dạy bảo kìa, lý tưởng quái gì vậy”. Sau đó cô ấy đã kể cho tôi chuyện xảy ra ở nhà trẻ. Mặc dù tôi cảm thấy cái lý tưởng này quá tầm thường, nhưng lại không hề tức giận, gọi Y Y đến nói chuyện như sau:

“Y Y, vì sao không nói với mọi người lý tưởng của con là làm cảnh sát, vì sao phải tạm thời thay đổi lý tưởng của mình chứ?”

“Bởi vì phía trước đã có bạn nói tương lai sẽ làm cảnh sát rồi, con không muốn nói giống với người khác, không thì cô giáo sẽ nói

con đi sau người khác, học theo người khác, rất không tiến bộ”.

“Vậy tại sao lại nói bán dây chuyền vàng chứ? Tại sao con nghĩ ra từ này?”

“Con nghe có bạn nói làm cảnh sát rồi, con liền đổi thành làm giáo viên. Nhưng lại có bạn nói làm giáo viên, con đành đổi thành làm bác sĩ, kết quả nghề này cũng bị bạn khác nói mất. Con nghĩ mãi mới ra là nhà khoa học, kết quả là bị bạn thứ 7 nói mất. Không có cách nào, phải lên nói rồi con mới lại nghĩ nên nói cái gì. Đang nghĩ, đúng lúc nhìn thấy cổ cô giáo có đeo một sợi dây chuyền vàng, con liền nói bán dây chuyền vàng”.

“Bán dây chuyền có gì hay ho chứ, nghe thấy tại sao không truy cứu?. Mẹ cháu nói xen vào”.

“Bán dây chuyền vàng có gì không tốt chứ? Còn có thể kiếm tiền cho cha mẹ tiêu”.

Nói chuyện một hồi, không những làm tiêu tan hoàn toàn sự bực tức trong lòng tôi, mà còn khiến trong lòng hiện ra mấy điều vui vẻ. Không ngờ rằng một câu nói “bán dây chuyền vàng”, con gái còn vắt óc suy nghĩ, hơn nữa câu nói “bán dây chuyền vàng”, khiến tôi nhìn thấy những điều đáng quý trong con người con gái.

Đầu tiên, điều này cho thấy có tư duy độc đáo, không muốn đi sau người khác, nói những điều người khác đã nói rồi. 36 bạn trong lớp, nói làm cảnh sát, làm giáo viên, làm bác sĩ đều không dưới 5 bạn, trong khi nói “bán dây chuyền vàng” chỉ có mình con gái, độc nhất vô nhị! Không giống mọi người, có cá tính, đây là nhân tố cơ bản đi đến thành công của một người. Thứ hai, chứng tỏ suy nghĩ của con gái linh hoạt không cứng nhắc, mặc dù có chuẩn bị trước bài phát biểu, nhưng có thể căn cứ tình huống kịp thời điều chỉnh nội

dung, không rập khuôn giáo điều. Điều này đối với đứa trẻ chưa đầy 6 tuổi mà nói, càng đáng khen ngợi. Thứ ba, chứng tỏ khả năng tưởng tượng phong phú của con gái, có thể liên hệ giữa lý tưởng của mình với “bán dây chuyền vàng”, điều này khiến hai người lớn chúng tôi đều theo không kịp. Còn có một điểm, chứng tỏ trong lòng con gái có cha mẹ, cho dù “bán dây chuyền vàng” cũng là vì “kiếm tiền cho cha mẹ”.

Suy nghĩ như vậy, tôi còn có thể nói với cháu cách nhìn nhận của mọi người, lý tưởng thấp kém mà không có tiền đồ mà trách mắng cháu chứ? Không những không nên trách mắng, mà còn nên dành cho sự khen ngợi! Chúng ta vì lúc đầu của mình, vì lý tưởng tầm thường của con gái mà không ngẩng đầu lên được cảm thấy xấu hổ và tự trách mình, thế là vốn định trách mắng, cuối cùng biến thành khen ngợi...

Chuyện này cũng đưa đến cho tôi một gợi ý lớn: Khi con trẻ làm chuyện gì từ góc độ người lớn là không thỏa đáng, hoặc khi con phạm lỗi lầm, khi con làm chuyện gì vi phạm lệ thường, làm cha mẹ nhất định không nên “nổi giận”, trước tiên hỏi tại sao, hoặc sẽ phát hiện có lẽ sai lầm không là con mà là mình, không phải là con vi phạm lệ thường, mà là suy nghĩ của mình quá bảo thủ...

Tôi rất vui mừng, khi lý tưởng của con gái là bán dây chuyền vàng, tôi không lập tức trách mắng con gái, nếu không có lẽ tư duy độc đáo, ý thức sáng tạo, khả năng ứng biến, thậm chí lòng hiếu thảo muốn báo đáp cha mẹ của con gái, sẽ vĩnh viễn biến mất...

Cuối cùng, Đông Tử muốn dành tặng đoạn văn dưới đây cho các bạn cùng là cha mẹ: Nếu như đứa trẻ sống trong phê bình, nó sẽ học được sự khiển trách; nếu như đứa trẻ sống trong sự khích lệ,

nó sẽ học được sự tự tin; nếu như đứa trẻ sống trong sự chế nhạo, nó sẽ học được sự tự ti; nếu như đứa trẻ sống trong sự biểu dương, nó sẽ học được sự cảm kích; nếu như đứa trẻ sống trong sợ hãi, nó sẽ học được sự lo lắng; nếu như đứa trẻ sống trong sự cho phép (đồng ý), nó sẽ học được sự tự trọng (tự ái).

Bỏ mặc không quan tâm

Có một đạo lý “Làm ruộng không xới đất mất cả vụ mùa, nuôi con không dạy một đời uổng công”. Nhưng một số phụ huynh chúng ta tuân theo quan niệm “thân căn cốt đế” “thành nhân bất dụng quản, quản tử bất thành nhân”, coi trọng nuôi dưỡng coi nhẹ giáo dục, và cho rằng sinh con ra nuôi lớn rồi, “nhiệm vụ” của bản thân mình đã hoàn thành rồi, đến sau này có thể thành người, thành tài lại không suy nghĩ tới. Vì vậy, chúng ta chỉ cung cấp cho đứa trẻ ăn no mặc ấm, mà đối với phẩm chất hành vi của đứa trẻ lại không hề quan tâm đến, cho đến khi đứa trẻ xuất hiện “vấn đề” mới hối hận.

Ngày nay, người ra bên ngoài làm việc ngày càng nhiều, để con ở lại nhà ngày càng nhiều, có cháu ở cùng với ông nội bà nội, có cháu ở với ông ngoại bà ngoại, có cháu gửi ở nhà người thân bạn bè. Người già thương yêu, thân hữu để ý chăm sóc giáo dục, khiến cho những đứa trẻ này thiếu đi môi trường giáo dục của gia đình, giữa nhà trường và gia đình đã xuất hiện sự đứt đoạn. Thời gian dài không người quản thúc, không ít đứa trẻ hình thành tính cách lười biếng, đặc điểm cho rằng mình là trung tâm, dần quen thói trộm cướp đánh lộn, hút thuốc uống rượu..., điều này đã trở thành một vấn đề xã hội.

Bỏ mặc không quản lý đối với con, dễ dàng khiến con gò bó. Trong tình hình cha mẹ không quản lý, thầy cô khó quản lý, đứa trẻ

một khi gặp phải người bạn hoặc thanh thiếu niên trong xã hội có thói quen xấu, rất dễ bị tiêm nhiễm.

Cha mẹ nên chú ý mật thiết đến lời nói hành động cử chỉ, vui buồn giận hờn của con, thường xuyên liên hệ với giáo viên chủ nhiệm, giáo viên bộ môn, tích cực tham gia những buổi họp phụ huynh, tìm hiểu sát sao những biểu hiện của con. Có thành tích có tiến bộ, nên kịp thời khẳng định biểu dương; có khuyết điểm có sai lầm kịp thời phê bình, giúp con sửa chữa đồng thời kiên nhẫn giảng giải đạo lý, khiến con hiểu được làm như thế nào mới đúng. Đứa trẻ từ 10 tuổi đang ở vào ngã tư cuộc đời, khả năng phân biệt đúng sai kém, bố mẹ nên thường xuyên tìm hiểu chính xác tình hình học tập và biểu hiện của con, không thể nghe lời nói của một phía là con, càng không thể bỏ mặc không quan tâm, để con tự do thoải mái. Đứa trẻ tách rời sự trông nom của bố mẹ, vừa thiếu đi khả năng nhận thức và khả năng tự kiểm chế, tính nguy hiểm của vi phạm pháp luật và phạm tội của nó sẽ tăng lên nhiều. Một khi đứa trẻ hình thành thói quen làm theo ý mình, buông thả ngoan cố, tự do lêu lổng, phát triển đến mức không những rất khó thích ứng nhu cầu xã hội, mà còn rất có khả năng gây ra những hành vi quá đáng thậm chí phạm tội vi phạm pháp luật.

Có một hình thức cha mẹ bỏ mặc con, không thích thú với hành vi và việc học tập của con. “Khi nhỏ giao cho bảo mẫu hoặc ông bà, đi học giao cho thầy cô, lớn lên giao cho xã hội”. Một số cha mẹ “vung tay” nói như vậy. Những ông bố bà mẹ kiểu này tồn tại vấn đề mẫu người điển hình, họ thiếu tinh thần trách nhiệm. Đứa trẻ lớn lên trong hoàn cảnh gia đình như vậy, luôn luôn không có tinh thần trách nhiệm đối với bất cứ việc gì, hành vi phóng túng, một số cá tính và thái độ không tốt sẽ ảnh hưởng đến sự trưởng thành và phát

triển của nó. Theo các nghiên cứu, đại đa số hành vi vượt quá sự quản lý của những đứa trẻ có liên quan với những cha mẹ như thế này: sự quản lý giáo dục của người cha đối với con buông lỏng hoặc quá nghiêm khắc hoặc trước sau không thống nhất, cha mẹ thiếu tình cảm đối với con, để mặc hoạt động tự do mà không có sự chỉ đạo và ràng buộc, gia đình thiếu đi tính thân thiết... Trên thực tế sự tiếp xúc và giao lưu bình thường giữa cha mẹ và con cái là liều thuốc tinh thần tốt để xoa dịu sự lo lắng sợ hãi, bất an, có thể đem đến cho đứa trẻ cảm giác an toàn, cảm giác tin cậy, cảm giác ấm áp, đối với sự phát triển tâm lý khỏe mạnh, hình thành tính cách toàn diện của đứa trẻ có tác dụng cực kỳ quan trọng. Cùng với sự cạnh tranh xã hội ngày càng kịch liệt và thông tin hóa cuộc sống gia đình, sự buông lỏng của cha mẹ đối với con sẽ ngày càng nhiều, hơn nữa điều này đối với giáo dục nhi đồng một cách khoa học là điều trái ngược.

Còn một kiểu buông lỏng là quá cưng chiều và dễ dãi với con, khiến con dễ hình thành tính cách ngang ngược kiêu ngạo phóng túng, chỉ biết đến lợi ích của mình và tâm lý ghen ghét, mơ hồ không thấy rõ trách nhiệm của bản thân đối với xã hội, không thể học được sự nhẫn nại nên có khi mong muốn của mình không được thỏa mãn, kết quả nhu cầu, mong muốn không hợp lý không ngừng tăng lên, không có cách nào thích ứng được với xã hội, coi mình là trung tâm, khả năng tự kiểm chế kém, quan niệm đạo đức yếu kém, thiếu chuẩn tắc và chuẩn mực hành vi chính xác, việc gì cũng dựa vào người lớn, sau khi nảy sinh khó khăn trở ngại trong quan hệ với người khác, dễ nảy sinh tình cảm đối lập, thù địch, từ đó nảy sinh hành vi xâm phạm.

Sự thỏa mãn của đứa trẻ cần phải thỏa đáng, phát hiện con phạm lỗi làm cần kịp thời ngăn chặn, đồng thời cần giúp con nhận thức đúng đắn về lỗi lầm, sửa chữa lỗi lầm, nhưng nhất định cần chú ý cách thức phương pháp.

Buông lỏng không quản lý là tiến thêm một bước nuông chiều con, cũng là không có trách nhiệm với con, là nguy cơ lớn nhất đối với đứa trẻ. Muốn giáo dục đứa trẻ có thể trở thành một thanh niên tốt có hoài bão có tinh thần trách nhiệm, cần phải bồi dưỡng huấn luyện từ nhỏ, để các con trong thời kỳ tư tưởng có thể uốn nắn mạnh nhất đã nhận được sự giáo dục, điều này có nghĩa là, cần phải căn cứ vào đặc điểm lứa tuổi của đứa trẻ, dần dần giáo dục và khuyến khích đứa trẻ căn cứ theo yêu cầu, căn cứ theo thời gian sắp xếp việc học tập và sinh hoạt của mình, từ đó dần dần bồi dưỡng cho các con tính tự giác và tinh thần trách nhiệm. Hơn nữa, mỗi năm đều cần nâng cao yêu cầu đối với con, nâng cao khả năng sắp xếp sinh hoạt, học tập độc lập của đứa trẻ. Có những phụ huynh lấy cớ công việc bận, thời gian eo hẹp, không chú ý quan sát khuynh hướng tư tưởng của con, không đoán định ý đồ lời nói và việc làm của con, không bắt được những đầu mối thay đổi nhỏ của con, không giáo dục con công phu, cũng không hướng dẫn và bồi dưỡng cho con những hứng thú, sở thích lành mạnh có lợi, mà là bỏ mặc không chăm sóc, muốn ra sao thì tùy, hoặc vì dạy dỗ không đúng phương pháp, không có tín hiệu mà mất đi lòng tin, thế là buông trôi bỏ mặc, kết quả của điều này, tất sẽ làm lỡ thời kỳ giáo dục, gây trở ngại cho sự trưởng thành khỏe mạnh của đứa trẻ.

Cây lớn rồi, không nhất định mọc thẳng tự nhiên, không trải qua chuyên tâm rèn rũa, sẽ có ngày mọc cong queo.

Chương 3. VAI TRÒ NGƯỜI THẦY SUỐT ĐỜI

Mọi người đều nói “cha mẹ là người thầy đầu tiên của con”. Làm cha mẹ, điều tự nhiên cần phải đảm đương trách nhiệm “người thầy vỡ lòng”. Nhất thiết không được coi thường trách nhiệm này, muốn làm người cha tốt, đầu tiên cần học được làm một “người làm công tác giáo dục” như thế nào, đặc biệt khi tâm hồn đứa trẻ còn là một trang giấy trắng...

Xác định vai trò "người thầy đầu tiên"

“Giúp học cách đi đứng, dạy học cách nói năng” là những cái ban đầu, là trách nhiệm của cha mẹ trên đời này. Cả cuộc đời mỗi con người, tất cả đều có người đi trước như thế này hoặc như thế kia chỉ dẫn con đường đi cho mình, nhưng có lẽ người thầy vỡ lòng sớm nhất đều là cha mẹ. Cha mẹ dạy dỗ con cái cách đi đứng, lời ăn tiếng nói, cách sống và làm người. Khi con vấp ngã, thì cha mẹ đỡ dành, tự mình đứng dậy; khi con khóc thút thít, thì họ đỡ dành làm cho con hiểu, khóc là một tình cảm thực sự biểu hiện từ trong lòng; khi con lần đầu tiên cười, thì giảng để con hiểu, cuộc sống này ý nghĩa biết bao; khi con lần đầu tiên cảm giác không có sự giúp đỡ, thì dạy con học được sự kiên cường như thế nào.

Gia đình là cái nôi của cuộc sống, là nơi chốn giáo dục đầu tiên mà con người ta tiếp xúc, tức trường học đầu tiên của cuộc đời; cha mẹ là người thầy đầu tiên của con trẻ, tức người thầy vỡ lòng. Hai cái “thứ nhất” này bất cứ cái gì cũng không thể thay thế được. Vì vậy đặc điểm thứ nhất cha mẹ thi hành giáo dục đối với con là có tính sớm, tính vỡ lòng.

Con cái bước vào thời kỳ ấu thơ, rồi cùng với sự lớn lên, sẽ từ gia đình là môi trường nhỏ này bước vào xã hội rộng lớn, tiếp xúc nhiều người, sự vật bên ngoài gia đình. Những điều tốt đẹp, xấu xa trong xã hội không cùng một lúc được bọn trẻ tiếp nhận, người lớn áp dụng cách làm cách ly là không được, do vậy tivi, mạng internet trong gia đình, cũng sẽ từ vai trò khác nhau, không ngừng phản ánh hiện thực xã hội hiện nay, vấn đề đều có mặt tốt, cũng có mặt xấu.

Sự khiếm khuyết của nhi đồng đặc biệt là trẻ thơ là không có khả năng phân biệt đúng sai một cách có lý tính, nhưng có năng lực cảm thụ nhạy bén như người lớn. Các bậc phụ huynh nên lợi dụng đặc điểm này, giúp đỡ con trên cơ sở năng lực cảm thụ này, phát triển năng lực phân biệt và năng lực tâm lý tiếp nhận đối với cuộc sống xã hội, lọc thông tin xã hội, tối ưu hóa tinh thần đứa trẻ. Nếu như cha mẹ trong sinh hoạt thường ngày, có thể hướng con khi còn nhỏ đặc điểm năng lực tiếp xúc không quá mạnh, nắm được những việc vật cụ thể thường nhật, giúp con nhận biết phân biệt trong xã hội phát sinh những điều đúng sai, khiến cho chúng cảm thụ cụ thể được mặt chân thiện mỹ trong sáng ngay thẳng, cũng nhận thức được những điều xấu, có thể giúp con tăng cường tình cảm đúng đắn nêu cao điều thiện loại trừ điều ác, từ đó hạn chế mức thấp nhất những điều xấu xâm nhập tâm hồn con trẻ.

Thông thường mà nói, 3 đến 6 tuổi là thời kỳ trước khi đi học, cũng là giai đoạn giáo dục sớm mà mọi người thường nói, đây là thời kỳ phát triển quan trọng cả về thể chất và tinh thần của con người, vì vậy cha mẹ cần thực hiện tốt trách nhiệm “người thầy vỡ lòng”. Người xưa: “Nhuộm màu xanh thì xanh, nhuộm màu vàng thì vàng”. Thời kỳ trẻ thơ là bắt đầu được hun đúc tài năng, tất cả những năng lực cơ bản của con người được hình thành trong giai

đoạn này. Nhà tâm lý học người Mỹ Benjamin cho rằng, sự phát triển trí lực của một người nếu ở độ tuổi 17 đạt trình độ 100%, thì khi 4 tuổi đạt 50%, 4 đến 8 tuổi tăng lên 30%, 8 đến 17 tuổi thu được 20%. Có thể thấy trẻ thơ trước 5 tuổi là thời kỳ trí lực phát triển nhanh nhất, cũng là thời kỳ khai thác phát triển trí lực tốt nhất, nếu như phụ huynh thực thi sự giáo dục tốt trong gia đình thời kỳ này, sẽ là mấu chốt đối với sự phát triển trí lực của đứa trẻ thời kỳ sớm.

Từ cổ chí kim, rất nhiều chí sĩ đầy lòng nhân ái, danh nhân có thành tích tuyệt vời đều nhận được sự giáo dục tốt của gia đình trong thời thơ ấu. Ví dụ sự thành tài của đại thi hào, nhà viết kịch người Đức Goethe có sự đóng góp đặc lực của thời kỳ đầu giáo dục sớm trong gia đình. Khi Goethe 2 đến 3 tuổi, người cha đã đưa ông đến ngoại ô chơi, quan sát tự nhiên, bồi dưỡng năng lực quan sát cho Goethe. Khi 3 đến 4 tuổi, người cha dạy ông hát, học thuộc ca dao, kể chuyện thiếu nhi, đồng thời có ý để ông biểu diễn trước mặt mọi người, bồi dưỡng năng lực khẩu ngữ của ông. Sự giáo dục có ý thức này, khiến cho Goethe từ nhỏ rất lạc quan, chịu khó suy nghĩ tìm tòi, giỏi về học tập. Khi Goethe 8 tuổi có thể dùng các thứ tiếng Pháp, Đức, Anh, Italy, La- tinh, Hy Lạp đọc các thư tịch, 14 tuổi viết kịch bản, 25 tuổi trong thời gian một tháng đã viết được tiểu thuyết nổi tiếng châu Âu. Hay ví như quá trình trưởng thành của các danh nhân như “cha con nhà thư pháp” Trung Quốc thời cổ đại là Vương Hy Chi, Vương Hiến Chi, những tác giả văn học cự phách một thời Quách Mạt Nhược, Mao Thuấn..., hay Chu Văn An, Lê Quý Đôn ở nước ta đều đã cho thấy giáo dục gia đình đối với sự khai mở phát triển trí lực thời kỳ đầu là vô cùng quan trọng.

Theo Báo Phụ nữ Trung Quốc, một công nhân ở thành phố Nam Kinh do mắc bệnh tâm lý, sợ con mình bị người hại, liền đem

ba đứa con mình nhốt ở trong nhà, không để chúng tiếp xúc với thế giới bên ngoài, thời gian dài đến mười mấy năm, khiến cho trí lực của chúng rất thấp, ngôn ngữ chậm chạp, so sánh với bạn cùng tuổi, trí lực và năng lực sống kém rất nhiều, gần như đần độn, vì vậy không thể coi thường tác dụng của giáo dục vỡ lòng đối với thời kỳ sớm.

Nhưng tuyệt nhiên không phải là giáo dục vỡ lòng càng sớm càng tốt, giáo dục vỡ lòng, là một quá trình khoa học. Quá sớm hoặc quá muộn, không có lợi đối với sự phát triển trí lực và bồi dưỡng giáo dục nhận thức tư duy. Đúng như ý nghĩa câu thành ngữ “Dục tốc bất đạt” (Nóng vội hỏng việc), nếu như phụ huynh một mực lấy việc giáo dục trước thời gian đã định, sự phát triển tâm trí con không đúng chỗ sẽ không có thể tiếp thu, như vậy không những không có hiệu quả, càng sẽ khiến con phát sinh cảm giác chán ngán, cảm giác sợ hãi đối với quá trình học tập tri thức hậu họa vô cùng. Còn phải kể đến là việc học chữ, học toán quá sớm. Không ít phụ huynh vì muốn con khởi đầu sớm một chút, hy vọng con có thể học nhiều chữ, làm toán khi còn ấu thơ, kỳ thực là gây áp lực quá sớm với con, có thể sẽ tạo thành cảm giác chán học của con.

Giáo dục có thể nói là mọi lúc mọi nơi, đặc biệt là giáo dục của người cha đối với con.

Có một đoạn văn như sau: Trên đường xe cộ đi lại như mắc cửi, một người lái xe taxi đỗ xe ở giao lộ, chỉ một công trình kiến trúc ở bên cạnh nói, “con à, nhìn xem! Đây là bệnh viện Nam Sơn, con được sinh ra chính tại đây”. Đứa trẻ 3 tuổi bên cạnh nhìn bệnh viện, chậm rãi nói: “Bệnh viện Nam Sơn”, “ừ, đúng vậy, chính từ đây con đến với thế giới”. “Thế giới?”. “À, con còn nhỏ, sau này lớn lên, bố sẽ giảng giải cho con...”

Tình huống này trong cái nhìn của chúng ta, là điều hết sức bình thường. Cho dù ở trên đường, trên xe, trên thuyền... sự giáo dục của cha mẹ đối với con là mọi lúc mọi nơi. Biển chỉ đường, xem tivi, nhận biết địa điểm, các hình thức giáo dục vô tình khiến người ta rối mắt. Nhưng mà cách xử lý đặc biệt như người cha này, anh là một người lái xe taxi. Đỗ xe trên đường làm tắc nghẽn giao thông, trong lúc dừng lại chờ đợi, người cha bắt đầu giáo dục vô tình cho con của anh. Vả lại không là những cha mẹ gia tài bạc triệu, học vắn đầy mình, đại bộ phận mọi người, đều lặng lẽ dùng khả năng của mình, trả lời cho những chuyện nhỏ này. Hơn nữa chính là những chuyện nhỏ này, tích lũy từng chút từng chút một, mới hun đúc lên một con đường an toàn bình ổn, cung cấp cho các con sự trưởng thành khỏe mạnh. Con của người lái xe đó, khi đã được tiếp thu sự giáo dục chính thức, sau khi có thêm được nhiều kiến thức sẽ nhớ ra rằng trong buổi chiều đó, khi cha mình làm việc, từng nói cho cậu vị trí của chữ đó, hy vọng cậu nhớ được. Vì vậy có thể nhận được món quà nho nhỏ này, chẳng phải là một niềm hạnh phúc sao.

Giáo dục vô tình của người cha là sự kế thừa văn hóa truyền thống, là sự thể hiện tấm lòng cha mẹ trong thiên hạ, là tình yêu thương không mong đền đáp.

Thứ tình yêu này đều có sự thể hiện riêng đối với từng người.

Sau khi đưa trẻ ra đời, từ nhỏ đến lớn, phần lớn thời gian đều sống trong gia đình, sớm sớm chiều chiều, đều nhận được sự giáo dục của cha mẹ. Sự giáo dục này tiến hành trong sự có ý thức và vô thức, có kế hoạch và không có kế hoạch tự giác và không tự giác, và mọi lúc mọi nơi, Sự giáo dục này đều không ngừng ảnh hưởng và làm khuôn mẫu về thói quen sinh hoạt, phẩm chất đạo đức, lời nói cử chỉ... của con cái, tác dụng thay đổi một cách vô tri vô giác

của nó là tương đối lớn, trong suốt cuộc đời một người, có thể nói là sống đến già học đến già, cho nên mới gọi các bậc phụ huynh là “Người thầy suốt đời”.

Người cha làm “người thầy vỡ lòng” cần có uy tín. Chính là thể hiện quyền lực và uy tín với con. Sự tồn tại của gia đình, đã xác định mối quan hệ huyết thống, quan hệ nuôi dưỡng, quan hệ tình cảm giữa cha mẹ và con cái, con cái về phương diện luân lý đạo đức, sinh hoạt vật chất, đối với cha mẹ có tính nương tựa lớn, lợi ích căn bản của các thành viên gia đình là có tính nhất trí với nhau, quyết định vai trò chế ước của cha mẹ đối với con cái. Sự giáo dục của người cha dễ được con cái tiếp thu và phục tùng, các phụ huynh sử dụng hợp lý đặc điểm này, đối với sự hình thành phẩm chất đạo đức tốt và hành vi thói quen của con cái là rất có lợi, đối với trẻ thơ mà nói, đặc biệt là như vậy. Trẻ thơ trong khi chơi với các bạn khác khi xuất hiện tình huống tranh chấp, luôn luôn viện dẫn lời nói của cha mẹ để chứng thực là đúng, ví dụ như chúng thích nói: “Bố mình nói như vậy” hoặc “mẹ mình nói như vậy”...

Trong những năm ấu thơ của con người cha luôn đóng hai vai trò: tức là người bảo vệ cho cuộc sống an toàn của con, lại là dẫn đường của cuộc sống. Hiệu quả giáo dục của người cha như thế nào, dựa vào sự thiết lập quyền uy của người cha, sự thiết lập quyền uy của người cha cần phải xây dựng trên cơ sở tôn trọng nhân cách của con, mà không dùng những quy định phong kiến, người cha sáng suốt rất hiểu tính quan trọng của sự thiết lập quyền uy, càng hiểu được thiết lập quyền uy không là áp chế, ép buộc, phán đoán chủ quan, mà là sử dụng kết hợp biện pháp cứng rắn với biện pháp mềm dẻo. Thái độ của cha mẹ trong giáo dục con đầu tiên nhất trí nhịp nhàng, đồng thời phối hợp chặt chẽ, nên khoan dung thì

khoan dung, nên nghiêm khắc thì nghiêm khắc, trước mặt con cái nên xây dựng hình tượng hiền từ mà tôn nghiêm, khiến con cái dễ dàng tiếp thu sự giáo dục của cha mẹ.

“Người thầy vỡ lòng” còn cần phải có sức cảm hóa. Tính tự nhiên và tính mật thiết của quan hệ huyết thống và quan hệ ruột thịt giữa cha mẹ và con cái, khiến cho sự mừng giận buồn vui của cha mẹ có tác dụng cảm hóa rất mạnh đối với con. Đối với lời nói hành động cử chỉ của cha mẹ con cái luôn luôn có thể ngấm hiểu trong lòng, thấu tình đạt lý. Khi xử lý những quan hệ và vấn đề phát sinh với người và sự việc xung quanh, thái độ của đứa trẻ đối với phụ huynh rất dễ có được sự thông cảm. Khi phụ huynh vui vẻ, đứa trẻ cũng sẽ tham dự vào niềm vui, khi phụ huynh biểu hiện ra sự buồn phiền không yên và lo buồn không vui, tình cảm của đứa trẻ cũng dễ dàng chịu ảnh hưởng, cho dù là trẻ con cũng sẽ như vậy. Nếu như cha mẹ thiếu đi lý trí mà làm việc cảm tính, nóng nảy hấp tấp, đều sẽ khiến đứa trẻ mù quáng tiếp thu nhược điểm này. Người lớn trong khi xử lý một số chuyện bất ngờ, biểu hiện hốt hoảng không yên, trở tay không kịp, ảnh hưởng đối với đứa trẻ cũng không tốt; nếu như cha mẹ gặp chuyện không hốt hoảng, kiên định vững vàng, như vậy đối với việc bồi dưỡng phẩm chất tâm lý của đứa trẻ có được tác dụng tích cực.

“Người thầy vỡ lòng” phải có tính kịp thời. Quá trình giáo dục vỡ lòng là cha mẹ trong giáo dục, tiến hành hành vi giáo dục cá biệt đối với con, so với nhà trẻ, trường học phải kịp thời. Thường có câu: hiểu con trai không ai bằng cha, hiểu con gái không ai bằng mẹ. Cha mẹ và con cái sớm tối bên nhau, đối với tình hình của chúng có thể nói là hiểu như lòng bàn tay, đứa trẻ có những thay đổi gì, cho dù là một ánh mắt, một nụ cười đều có thể khiến cho cha mẹ ngấm hiểu

trong lòng. Vì vậy, làm cha mẹ thông qua một cử chỉ hành động, mỗi lời nói việc làm của đứa trẻ, có thể kịp thời hiểu rõ trạng thái tâm lý của chúng lúc đó, phát hiện vấn đề tồn tại của con, kịp thời giáo dục, kịp thời uốn nắn, không để vấn đề quá muộn, khiến cho thói quen và hành vi không tốt bị loại trừ từ trong trứng nước.

Cho dù bạn là một người đức cao vọng trọng hay là một người bình thường, bạn đều là người thầy đầu tiên của con, bạn là ai không quan trọng, điều quan trọng là bạn khiến con bạn là ai. Rất nhiều người nổi tiếng là do những người bình thường giáo dục nên.

Cuộc sống chính là giáo dục, giáo dục thai nghén trong từng chút một, giáo dục vỡ lòng càng là như vậy, chỉ có “giáo dục vỡ lòng” hợp lý, mới có thể thai nghén được người con ưu tú.

Đề mặc cho con làm những việc chúng thích

Xem đến đề mục này, có một số phụ huynh muốn hỏi: Tại sao lại đề mặc để cho con làm những việc chúng thích? Những việc gì thì con trẻ thích làm?

Đáp án cuối cùng chỉ là một từ: vui chơi.

Cuộc sống của trẻ em tràn đầy màu sắc, trong cuộc sống của chúng tràn đầy niềm vui, tràn đầy niềm vui.

Để ý một chút, chúng ta sẽ phát hiện những tiêu điểm mà trẻ em chú ý từ mỗi lời nói, việc làm của chúng. Lúc đứa nhỏ đi bộ ở bên ngoài, chúng sẽ nhảy lóc cóc để đếm những viên gạch, đếm đi đếm lại loạn cả lên, cuối cùng cười lên một trận ha ha rồi quay đầu lại đếm; chúng sẽ vui đùa vui vẻ với bạn mà không biết mệt; có lẽ đối với người lớn mà nói đây là chuyện không đáng quan tâm, thế nhưng nhìn bộ mặt tươi cười của đứa trẻ, sẽ hiểu được nguyên

nhân chúng vui mừng đến như vậy. Có khi trên bãi cỏ, chúng sẽ kinh ngạc phát hiện ra: ở đây có một con sâu. Thế là dưới bãi cỏ còn có cái gì tạo thành câu chuyện mới nhất, cả bọn nằm bò ra bãi cỏ, có đứa dùng tay, có đứa cầm chổi lấy một cành cây, một đứa ra sức tìm kiếm ở dưới bãi cỏ: “Ha ha, mau đến xem, tìm ra cái này”, cẩn thận lau sạch bùn đất nhìn thấy: á chà, thì ra là một hòn đá nhỏ. Có lẽ đây đúng là những thứ không có ý nghĩa gì, nhưng sẽ nhìn thấy trên nét mặt, trong ánh mắt, trong lòng đứa trẻ nhìn thấy hai chữ: vui vẻ.

Đây chính là cái lợi thứ nhất của việc bỏ mặc để con làm những việc chúng thích: thỏa mãn niềm vui và cảm giác thành công của con.

Muốn để con được rèn luyện thực sự, không thể cứ mãi để chúng giống như con gà con ở dưới đôi cánh ấp ủ của gà mẹ, như vậy thì cả đời không có tiền đồ. Cần để cho con trẻ làm những việc chúng muốn làm, người lớn bao biện làm thay là một trong những nguyên nhân quan trọng hình thành nên tính cách yếu đuối của con. Một số phụ huynh không để con làm bất cứ việc gì, cuộc sống thoải mái, yên ổn, chắc chắn, tước đi cơ hội tự thể hiện mình của đứa trẻ; phương thức sinh hoạt áo mặc tận tay, cơm bưng tận miệng, sẽ dẫn đến sự thui chột năng lực sinh hoạt độc lập của đứa trẻ. Có thể thấy, muốn bồi dưỡng đứa trẻ thành người mạnh mẽ, trước hết cha mẹ cần phải khuyến khích con làm những việc khả năng cho phép, để con học được cách sống độc lập, biết chăm lo cho mình.

Để con học được cách chăm lo cho bản thân mình, chăm lo cuộc sống của mình và mọi người, là một bài học mà đứa trẻ cần phải học. Nếu như bạn thực sự yêu quý con, vậy thì để con mỗi ngày kiên trì làm những việc nhà trong khả năng có thể. Đứa trẻ

trong bất cứ lứa tuổi nào, đều có mong muốn tham gia vào công việc gia đình. Hơn nữa đứa trẻ cũng giống như người lớn, hy vọng có thể thông qua lao động để thể hiện những đức tính quan trọng của mình. Vì vậy, cho dù là những công việc vụn vặt trong nhà, hay là một số công việc mà trong mắt người lớn không đáng gì, giao cho con làm, con cũng sẽ từ hiểu tường tận đến vui vẻ và thỏa mãn. Bởi vì, khi con có khả năng và nhiệt tình làm việc nhà, cha mẹ cần khuyến khích con trẻ làm những công việc nhà tùy theo khả năng, đồng thời dần dần bồi dưỡng tình cảm trách nhiệm với gia đình. Cũng có thể nói, muốn đứa trẻ làm việc nhà, không chỉ vụn vặt chú trọng bồi dưỡng khả năng tự chăm lo của đứa trẻ, điều quan trọng hơn là, để đứa trẻ thấy được mình là một thành viên của gia đình, bản thân mình có trách nhiệm và nghĩa vụ vì mọi người và những công việc trong gia đình. Từ đó, tăng thêm tình cảm trách nhiệm và tình yêu thương của đứa trẻ.

Để con tùy thuộc vào niềm vui của chúng, chúng ta để mặc con vui chơi hết mình các trò chơi cháu thích, đương nhiên là chơi tất cả trò chơi, đều cần phải đảm bảo an toàn. Hãy kiên trì một quan niệm: trong quá trình trưởng thành của con, không thiếu hoạt động bên ngoài. Vì vậy, không chỉ để con chơi vui vẻ, mà còn muốn từ chơi trong nhà đến thế giới rộng lớn bên ngoài.

Bởi vì thứ nhất, thời gian hoạt động bên ngoài có thể tăng thêm sự sưởi ánh nắng mặt trời, hít thở bầu không khí trong lành, có tác dụng tốt đối với thể trạng của đứa trẻ. Đứa trẻ thường xuyên hoạt động ở bên ngoài, sức khỏe cường tráng, sức đề kháng cao, không dễ bị ốm, cũng rất ít bị bệnh tật. Trong khi những đứa trẻ cả ngày bị giữ trong nhà, mùa hè sợ nóng, mùa đông sợ lạnh, lại không

phải là cách chăm sóc tốt, sức khỏe ngược lại càng yếu ớt, giống như bông hoa trong nhà kính, không chịu được gió mưa.

Thứ hai, đi ra bên ngoài, đứa trẻ càng có không gian rộng lớn cho tâm hồn bay cao, có được niềm vui, sức khỏe và tinh thần đều sẽ đạt đến trạng thái tốt nhất, có lợi đối với sự phát triển cá tính của đứa trẻ, thỏa mãn bản tính tự nhiên tự do, hiếu động và ưa khám phá của đứa trẻ, bồi dưỡng tính cách lạc quan cho đứa trẻ.

Thứ ba, đến vui chơi ở thế giới bên ngoài, có thể càng có nhiều cơ hội tìm hiểu tự nhiên, tìm hiểu xã hội, rất có lợi đối với sự nâng cao kiến thức của đứa trẻ, mở mang tầm mắt của đứa trẻ.

Thứ tư, hoạt động bên ngoài có thể kết giao với nhiều bạn, khiến đứa trẻ trong quá trình vui chơi với các bạn, không chỉ có được tình bạn, mà còn học được cách sống với người khác như thế nào, thông cảm nhường nhịn lẫn nhau như thế nào, tuân thủ một số quy tắc giao tiếp với người khác như thế nào...

Thứ năm, đi chơi ở thế giới bên ngoài, có thể nâng cao năng lực độc lập quyết định vấn đề của đứa trẻ, rèn luyện cho đứa trẻ nghị lực trong nghịch cảnh tìm kiếm sự phát triển, và tăng cường lòng khao khát học tập không ngừng tìm tòi tri thức mới....

Để mặc cho con làm những việc chúng thích, cũng là một sự tôn trọng và tín nhiệm con, điều này cho thấy sự tôn trọng quyền lựa chọn của con của những người làm cha mẹ như chúng ta, tín nhiệm con tự mình có thể làm tốt những việc của chúng.

Bồi dưỡng cho con khả năng vui chơi

Chúng ta sớm đã biết đến “chỉ số thông minh”, như ngày nay trong lời mọi người nói nhiều đến “chỉ số tình thương”, thực ra, đối

với trẻ em mà nói, còn có “chỉ số vui chơi”, cũng là sự tham gia và thu hoạch được của con trẻ đối với việc vui chơi. Vui chơi là tính chất bẩm sinh của trẻ, thông qua vui chơi, có thể kích thích khả năng quan sát, khả năng tưởng tượng và khả năng sáng tạo của con trẻ, hơn nữa người lớn có thể từ đó có cách hiểu đứa trẻ, và hình thức tác động lẫn nhau với đứa trẻ khác có chính xác, vui chơi an toàn không..., càng thêm một bước hướng dẫn và kích thích con trẻ có nhiều ý tưởng.

Vui chơi vốn là bản tính tự nhiên, cho dù là người lớn, cũng không có cách nào cự tuyệt sự hấp dẫn của vui chơi. Thế nhưng chịu sự thúc đẩy của tâm lý muốn con thành tài, chúng ta luôn nhắc nhở con “vui chơi sẽ ảnh hưởng đến học tập”, từ đó cố ý hay vô ý tước đi quyền được vui chơi của con trẻ. Hơn nữa chơi và học tập thật sự là đối lập không? Thực ra, vui chơi và học tập là thống nhất, ích lợi của vui chơi chính là học tập, mà học tập khoa học chính là vui chơi.

Mỗi đứa trẻ đều thích chơi. Bạn có nhớ được bộ dạng của con mình khi vui chơi không? Khi đó, bạn sẽ vui mừng như thế nào khi nhận được một cuốn sách mới, một món đồ chơi ao ước đã lâu; bạn sẽ phát hiện mình hưng phấn lạ thường, có một khát vọng muốn vui chơi mãnh liệt. Vui chơi giúp đứa trẻ mở cánh cửa tri thức lớn. Thông qua vui chơi để khám phá thế giới, những lực tác động tồn tại tự nhiên trong bản thân trẻ. Người cha cần biết khuyến khích sự thông minh, khéo léo, vui vẻ của con trẻ khi vui chơi, phát triển “lợi ích khi vui chơi” của con trẻ, điều này không những giúp cho con học được nhiều tri thức, còn có thể khiến cuộc sống của con vui vẻ, sống hòa hợp với mọi người.

Nói cụ thể, vui chơi chủ yếu có những mặt lợi dưới đây:

1. Thông qua vui chơi, tìm hiểu thế giới xung quanh.
2. Trong khi vui chơi bồi dưỡng khả năng chung sống tích cực với người khác.
3. Thông qua vui chơi, học được phương thức quan tâm thích đáng đối với người khác.
4. Vui chơi có thể nâng cao khả năng tập trung chú ý, đặt cơ sở cho việc học tập sau này.
5. Vui chơi có thể thúc đẩy sự phát triển của đại não.
6. Trong khi vui chơi phát triển lòng hiếu kỳ vốn có, rèn luyện khả năng quyết định vấn đề, bồi dưỡng tính tự chủ của con trẻ.

Người cha thông qua quan sát con vui chơi, hoặc vui chơi cùng con, có thể tìm hiểu suy nghĩ và tình cảm của con, tìm hiểu con biểu đạt sự phấn khởi và chán nản ra sao, quan sát khả năng nhận nại, lòng hiếu kỳ và năng lực sáng tạo của con. Trong khi con vui chơi, người làm cha cần chú ý:

1. Cần cho phép con lựa chọn phương thức chơi của mình, cho phép con nghiên cứu và tìm tòi đầy đủ, cho dù phương pháp không đúng cũng không cần phải can thiệp, trừ phi con yêu cầu, mới giúp đỡ con. Điều này rất quan trọng đối với sự trưởng thành của con, quy định máy móc sẽ gây trở ngại đối với lòng hiếu kỳ và khả năng sáng tạo của con trẻ.

2. Khi bạn dự tính để con kết thúc cuộc chơi, khi để con ăn cơm, đi ngủ hoặc đi ra ngoài, cần nhớ tìm cách sớm nhắc nhở con đôi chút, để con có đủ thời gian mà vui vẻ kết thúc cuộc chơi. Điều này có thể khiến con cảm thấy chúng ta tôn trọng sự vui chơi của nó, thúc đẩy sự vui vẻ hợp tác của con.

3. Để con chuẩn bị tốt chỗ đặt đồ chơi, mỗi lần khi kết thúc cuộc chơi yêu cầu con tự thu dọn đồ chơi gọn gàng.

4. Nếu như có thể, mỗi ngày đều cần dành một chút thời gian chơi cùng con. Chơi như thế nào, đi chơi ra sao, đều sẽ ảnh hưởng đối với sự sản sinh những khả năng tiềm tàng của con.

Những nghiên cứu cho thấy, vui chơi có thể kích thích sự phát triển của đại não, thúc đẩy sự sinh trưởng của những tế bào thần kinh não. Dưới đây giới thiệu đơn giản mấy tác dụng của vui chơi: chơi lắp ráp mô hình có thể nâng cao khả năng quan sát tỉ mỉ và lĩnh hội sự vật; chơi bài tú lơ khơ giúp cho khả năng tập trung chú ý; chơi các trò xếp gỗ có thể có được cảm giác sơ bộ đối với màu sắc, hình dáng, độ lớn, trọng lượng; hơn nữa, trong khi không ngừng tự do tổ hợp hình dáng mới, khả năng sáng tạo và tính thích ứng cũng được phát huy; chơi gậy thổi khí và túi đánh bốc có thể để con trẻ vận động, cũng có thể để con trút giận khi bức bối hoặc gặp thất bại.

Từ góc độ của con trẻ mà nói, người cha tốt chính là người cha có thể thường xuyên cùng chơi với mình. Đương nhiên, người cha thường mua quà, cho tiền lẻ thực sự cũng khiến đứa trẻ vui. Thế nhưng, đây chỉ là sự vui mừng nhất thời, sau đó đứa trẻ liền quên ngay. Điều này là vì tâm hồn hai người hoàn toàn không có sự liên hệ cùng với nhau nào, chỉ chẳng qua là dựa vào vật chất và tiền bạc để duy trì mối quan hệ. Cầu nối tâm hồn giữa cha và con, là tuyệt đối không thể dựa vào vật chất và tiền bạc. So sánh với điều này, vậy thì người cha thường xuyên chơi với con, lại có thể để lại ấn tượng tốt trong lòng con. Điều này không chỉ tạo dựng cơ sở vững chắc của mối quan hệ cha con, đồng thời, có ý nghĩa rất quan trọng đối với con sau này giúp con vượt qua những nguy hiểm, cám dỗ của tuổi trẻ.

Chúng ta thử chơi cùng con những trò chơi thi đấu về khả năng tốc độ và phản ứng, ví dụ đem gỗ xếp hình xếp vào một chỗ, xem ai trong thời gian ngắn nhất tìm thấy hình dáng món đồ gỗ đã quy định, như vậy bồi dưỡng cho con khả năng tâm lý tự kiểm chế khi đối mặt với nguy hiểm không bấn loạn.

Hơn nữa những trò chơi tập thể khiến đứa trẻ học được sự hợp tác và khoan dung, hiểu được cạnh tranh tuy quan trọng, nhưng hợp tác càng là sự bảo đảm hơn cho thành công; niềm vui trong vui chơi khiến tâm lý con tràn đầy tin tưởng, tình cảm vui vẻ rất có lợi đối với sự hình thành tính cách lạc quan của đứa trẻ.

Con đường trải qua khi còn trẻ là tình cảm không phai nhạt trong suốt cuộc đời một con người, nếu như tuổi thơ có niềm vui, thì giống như là đã mua một phiếu bảo hiểm tinh thần suốt đời, thường lặng lẽ ẩn nấp dưới đáy tâm hồn, sau này lớn lên có cơ hội sẽ tỏa sáng, hoặc trở thành động lực tiếp thêm sức sống mỗi khi gặp những tình huống khó khăn,... Vì vậy, cho con quyền vui chơi, hoàn toàn để con có được niềm vui trong khi chơi, điều này có lợi vô cùng đối với sự phát triển tâm lý của con.

Có rất nhiều trò chơi có ích cho rèn luyện kỹ năng, kỹ xảo và khả năng tưởng tượng phong phú. Trong quá trình vui chơi, đứa trẻ vận dụng tri thức kỹ năng và năng lực xử lý vấn đề linh hoạt, hơn nữa sẽ kích thích năng lực sáng tạo, khả năng khám phá của đứa trẻ. Vì vậy, giáo dục không nên xem thường vui chơi, hơn nữa còn nên đem quan niệm “để con vui chơi”, “dạy con vui chơi có ích” vào giáo dục trong gia đình, khiến điều này trở thành nội dung quan trọng không thể thiếu trong quá trình giáo dục.

Nếu nhấn mạnh đến tính quan trọng của vui chơi, nhấn mạnh tính tất yếu của việc để đứa trẻ vui chơi, nhưng hoàn toàn không tán đồng việc để đứa trẻ chơi bời vô hạn độ, vui chơi tùy ý. Nếu như vậy, chơi như vậy chỉ là “chơi” thôi. Điều chúng ta cần làm là giao phó “sứ mệnh” giáo dục cho vui chơi, hướng dẫn con đồng thời với sự cảm thụ niềm vui của vui chơi, càng khiến các con tinh thần, sức khỏe, năng lực... đều được nâng cao, đều được rèn luyện.

Vậy thì, như thế nào mới tránh được “chỉ là chơi mà không bồi dưỡng năng lực”? Điều này cần những người làm cha chúng ta lưu ý một chút. Khi con vui chơi vui vẻ, tăng cường hướng dẫn, như vậy muốn chơi bất kỳ trò chơi nào đều có thể có tác dụng, trở thành một phương tiện giáo dục của chúng ta. Ở đây đưa ra mấy ví dụ.

Đầu tiên nói đến chơi cờ. Đây là một loại hoạt động văn thể mang tính vui vẻ, tính thể thao, tính trí tuệ, đầu tiên, có vai trò quan trọng đối với sự phát triển, xúc tiến và đề cao trí lực của trẻ. Cổ nhân nói: “Chơi cờ rèn luyện trí tuệ”, cho dù là cờ vây, cờ nhẩy, cờ tướng, cờ vây..., đối diện với bàn cờ, quân cờ, sẽ phải bài trí như thế nào, đi quân cờ như thế nào đều phải động não suy nghĩ. Đi quân như thế nào không sa cơ, mới có thể giành được phần thắng, cần có khả năng phán đoán và khả năng quyết sách nhất định. Động não nhiều như thế, năng lực linh hoạt của tư duy tự nhiên, sự phán đoán suy lý... cũng sẽ không ngừng nâng cao; thứ hai, chơi cờ cần khả năng tập trung chú ý cao độ, cần phải chăm chú không rời loạn để tính toán các nước cờ, có lợi đối với sự nâng cao khả năng khắc chế tính tình nóng nảy, tăng cường tính tự kiểm chế và bồi dưỡng thói quen chuyên tâm làm việc; thứ ba, tạo cơ hội cho đứa trẻ rèn luyện khả năng chiến thắng trở ngại. Chơi cờ như quân hai bên đối chọi nhau, đánh trận luôn có người giành được chiến thắng, chịu thất bại

có thể tăng cường khả năng đối phó với khó khăn, từ đó sinh ra hào khí “thân trải trăm trận” không sợ thất bại; còn nữa, đánh cờ cần phải có ý thức bao quát toàn cục, không thể chỉ giới hạn ở mấy quân cờ hoặc mấy nước cờ trước mắt, cho nên đối với sự rèn luyện ý thức đại cục của đứa trẻ rất có tác dụng.

Thứ hai nói đến chơi bài. Không nghi ngờ gì cũng có thể tác dụng phát triển trí lực của đứa trẻ, căn cứ “thời cuộc” không ngừng thay đổi như thế nào để điều chỉnh sách lược, chiêu thức của mình, lợi dụng quân bài có vai trò như thế nào, lại biến thế kém thành ưu thế như thế nào... Mỗi một ván bài đều phải suy nghĩ và suy đoán phức tạp. Ngoài ra, còn có thể lợi dụng chức năng của bài tú lơ khơ như là “đồ dùng dạy toán học”. Thông qua vui chơi, đứa trẻ từ nhận thức con số đến tiến hành tính toán những phép tính cộng trừ giản đơn, trong niềm vui sẽ hoàn thành giáo dục ban đầu về toán học.

Thực ra, giáo dục có nguồn gốc từ trong sự vui vẻ của vui chơi, người lớn chúng ta không thể coi nhẹ “sức hấp dẫn” thần kỳ của “vui chơi” trong việc tạo dựng lên đứa trẻ. Cuối cùng, cần khuyến khích mỗi ông bố, quý trọng “thời kỳ quý báu” khi con còn nhỏ, chơi với con nhiều hơn, không chỉ cần vui chơi với con hết mình, còn phải vui chơi có phương pháp, có kỹ xảo. Khi chúng ta tìm ra chìa khóa thần kỳ mở ra tâm hồn trẻ thơ, mỗi người lớn đều có thể lại trở về thời thơ ấu, lại hưởng thụ những năm tháng tươi đẹp hạnh phúc của thời thơ ấu cùng với con của một lần nữa!

Đưa con đến với giới tự nhiên

Loài người từ khi sinh ra đến nay, đã không ngừng học hỏi từ tự nhiên rất nhiều bản lĩnh, sở dĩ chúng ta thường biết câu nói “Tự nhiên là người thầy tốt nhất”. Thiên nhiên rộng lớn mỗi ngày đều có

cái mới. Mùa xuân, có gió xuân ấm áp, dương liễu xanh, cỏ thơm, chim bay về, kiến ra khỏi tổ; mùa hạ, có nước hồ xanh biếc, hoa tươi đua nở, chim chóc hót vang, bướm bay rợp rờn; mùa thu, khí hậu mùa thu mát mẻ dễ chịu, trời tối và đổ mưa liên tục, ruộng vườn trải một màu vàng thu hoạch, tròng trọt được mùa, nông dân làm việc vất vả; mùa đông, gió đông lạnh buốt, cây cối khô vàng, những hạt sương long lanh. Cảnh vật tự nhiên mỗi mùa khác nhau, sự sinh trưởng của những động thực vật khác nhau, cha mẹ nên đưa con đi nhiều, để đưa trẻ đến với tự nhiên rộng lớn, tìm hiểu tự nhiên.

Giữ bọn trẻ ở trong nhà yêu cầu viết về mùa xuân, không có cách nào viết ra được sức sống tràn trề của mùa xuân; ngồi ở trong lớp viết về mùa thu, không có cách nào hiểu được niềm vui được mùa. Không đi ra khỏi lớp học, không bước vào tự nhiên rộng lớn, bọn trẻ không có cách nào cảm nhận cuộc sống, ngôn ngữ dưới đầu bút rất khó tuôn trào những cảm xúc. Chúng ta cần sáng tạo ra nhiều cơ hội để con trẻ cảm nhận cuộc sống, toàn bộ thể xác và tâm hồn đều tham gia vào tự nhiên rộng lớn. Mùa xuân đến rồi chúng ta có thể mang con đi tìm kiếm những dấu hiệu của mùa xuân, để chúng biết rằng, cỏ hiện ra màu xanh, trăm hoa nở rộ là mùa xuân, các bác nông dân bận gieo trồng cũng là mùa xuân. Hòa mình vào thiên nhiên, đưa trẻ viết về mùa xuân càng có sức sống, cũng có được sự ngây thơ chất phác đáng quý của trẻ thơ. Xuân qua thu đến, đưa con trẻ đến rừng cây nhặt những lá vàng rơi, đến vườn cây thu hoạch quả, đến cánh đồng nhặt những bông lúa chín. Con trẻ cảm thụ rõ ràng mùa vụ, cảm thụ được chất thơ của mùa thu.

Tự nhiên, không chỉ là động lực để tìm kiếm cái đẹp, sáng tạo cái đẹp, mà còn là trụ cột tinh thần để người ta mưu cầu sức khỏe tích cực. Cha mẹ nên thường xuyên đưa con đi chơi dã ngoại, để

con có nhiều kiến thức về núi, hồ, biển, rừng, thảo nguyên, tìm hiểu chuỗi quan hệ giữa các loại động vật, thực vật với sự thay đổi của khí hậu, mùa màng. Để con tự tay ngắt hái hoa cỏ cây cối, để con tận mắt nhìn thấy chim cá côn trùng, bởi vì chúng không chỉ là một bộ phận của tự nhiên, mà còn là bạn của nhân loại chúng ta. Trong khi đồng thời với việc nhận thức sự vật, cũng có thể tăng cường ý thức bảo vệ môi trường, tăng cường tình cảm đối với thiên nhiên.

Ngoài ra, cha mẹ nên thường xuyên đưa con đi leo núi, thả diều, đi bắt côn trùng, vui chơi trên những bãi cỏ xanh, để bọn trẻ cảm thụ đầy đủ sự ấm áp của gió xuân, cảm nhận được sự ấm áp của mặt trời. Bọn trẻ thông qua những hiểu biết và hoạt động ở bên ngoài, cảm nhận thực sự được mùa xuân đã đến, điều này sinh động hơn nhiều, giàu hình ảnh hơn nhiều so với giảng dạy thông qua máy bức hình. Trong một loạt quá trình cảm nhận, con trẻ thông qua hoạt động của tay, hoạt động của não, hoạt động của miệng, hoạt động của mắt, chúng không chỉ lĩnh hội được cảnh sắc tươi đẹp, hơn nữa trong không khí thoải mái vui vẻ, học được một số từ ngữ tốt đẹp một cách tự nhiên như: “tươi đẹp”, “xanh mơn mớn”, “màu sắc sặc sỡ”...

Vì vậy, nhắc nhở các bậc cha mẹ đừng quên đưa con gần gũi với thiên nhiên, để chúng tiếp nhận sự giáo dục từ tự nhiên rộng lớn.

Rất nhiều người trưởng thành có những năm tháng tuổi thơ lớn lên vui vẻ trong sự ôm ấp của tự nhiên, hiện nay trong các ngôi nhà cao tầng ở thành phố, “người già không đến thăm nhau được”, trẻ con ra bên ngoài chơi người lớn lại không yên tâm. Thế là, người lớn đi làm việc ở bên ngoài, đều để con ở trong nhà, không xem tivi thì chơi một mình, thiếu cơ hội vui chơi với người khác, điều này vô

cùng bắt lợi đối với sự trưởng thành của bọn trẻ! Cuộc sống đô thị náo nhiệt, có rất nhiều tác dụng xói mòn đối với tâm hồn trẻ thơ, thế giới tình cảm của đứa trẻ không tránh khỏi bị cứng nhắc, thờ ơ, buồn phiền. Nếu như cha mẹ tận dụng những ngày nghỉ đưa con rời xa đô thị náo nhiệt, ra vùng ngoại ô, bãi sông, cùng con đuổi bắt côn trùng, thả diều, chạy nhảy, đùa nghịch trên bãi cỏ, đồng ruộng/ khi đó thiên nhiên sẽ ôm đứa trẻ vào lòng, con trẻ sẽ tận hưởng được niềm vui bất tận.

Đối với đứa trẻ sinh ra, lớn lên trong thành phố, làng quê là một vùng đất thần kỳ. Thực tế, chỉ sống ở nông thôn hoặc chỉ sống ở đô thị đều là không hoàn chỉnh. Người không sống ở đô thị, tầm mắt hạn hẹp, tư duy đơn giản; trong khi người không sống ở nông thôn, cả ngày ở trong nhà, hoặc là đi lại như con thoi trong rừng cao ốc bằng kính và sắt, từ trường học đến nhà, từ nhà đến trường học, phương thức sinh hoạt đơn nhất, nội dung học tập khô khan, không có nơi nào là không ồn ào nhốn nháo, không có cách nào đưa con đến một thế giới trong lành để vui chơi. Sự vui vẻ, ánh sáng đều bị chặn đứng bên ngoài căn phòng, ở bên ngoài bốn bức tường. Trong khi ở nông thôn có suối chảy róc rách, có hoa cỏ nở khắp núi khắp đồng, có chim hót líu lo, có những đứa trẻ chất phác không sợ bị cha mẹ quát mắng vì quần áo lấm lem, không cần vội vàng đi luyện dương cầm, học vẽ... Đến nông thôn rồi, tấm lòng bạn sẽ trải ra cùng với trời đất rộng lớn vui vẻ nhảy múa, sẽ vì trời xanh, nước trong, mùi thơm của đất mà trở nên thư thái, minh mẫn, sẽ vì con người chất phác, thật thà, hoa cỏ đẹp đẽ mà tĩnh tâm thoải mái...

Hiện nay, không ít người lớn cho rằng đối với tiến trình phát triển trí tuệ của đứa trẻ, thì cần phải để đứa trẻ viết nhiều, tính toán nhiều, mà không biết rằng, thường như vậy, cũng chính là khiến đứa

trẻ dần dần tách rời tự nhiên rộng lớn, từ đó đã mất đi một vị thầy giáo tốt có thể chỉ bảo về tâm hồn. Giới tự nhiên là một thế giới vật chất phong phú đầy màu sắc. Sự biến hóa muôn hình muôn vẻ của nó, hấp dẫn lòng hiếu kỳ của đứa trẻ. Nếu như chúng ta có thể có ý thức hướng dẫn đứa trẻ học được cách quan sát, thì sẽ mở ra được sự suy nghĩ của con tìm tòi tri thức trong giới tự nhiên. Ví dụ: mùa thu, bạn không nên ngại đưa con ra bên ngoài quan sát sự biến hóa của tự nhiên, hỏi con: “Mùa thu khí hậu như thế nào, là nóng hay là mát mẻ; những đám mây trên trời có những thay đổi gì; màu sắc cây lá có những thay đổi ra sao; loài hoa nào nở rồi; mùa thu có những thứ quả gì, chúng như thế nào?” Ánh mắt của đứa trẻ sẽ tự nhiên nhìn xuống những lá cây rơi bên dưới và những quả ở trên cao, sự tràn đầy vui mừng tìm tòi cũng đã bắt đầu.

Khi bồi dưỡng khả năng quan sát và phân tích của con, cần hướng dẫn chúng tiến hành quan sát từ chỉnh thể đến bộ phận. Ví dụ khi quan sát cây liễu, đầu tiên để đứa trẻ có một nhận thức tương đối hoàn chỉnh đối với đặc trưng của cây liễu, sau đó lại quan sát riêng lẻ từng đặc trưng mỗi bộ phận của cây liễu, ví dụ thân cây, lá cây, cành cây là như thế nào, hình dạng ra sao. Cần để đứa trẻ đếm xem có mấy loài hoa đón mùa xuân, nghe hương vị mùa xuân của hoa đào... Quan sát quả lựu mùa thu, hình dạng của nó như thế nào, màu sắc ra sao? Thịt quả nhìn giống cái gì? Ăn có hương vị như thế nào... Đứa trẻ có cơ hội vận dụng nhiều loại giác quan, mở rộng tầm nhìn, tư duy cũng sẽ linh hoạt hẳn lên.

Giới tự nhiên là người thầy thú vị nhất trên thế giới, ích lợi trong giáo dục của nó là vô cùng vô tận, hơn nữa, trên thế giới có rất nhiều đứa trẻ lại không có cơ hội tiếp cận với người thầy lớn này,

thật là đáng tiếc. Nhưng ông bố bà mẹ trẻ nên đưa con đến tìm kiếm tri thức trong tự nhiên, khai thác phát triển trí lực, rèn luyện tính tình.

Đến với thiên nhiên, đừng quên đem theo con của bạn!

Bảo hộ lòng hiếu kỳ của con

Lòng hiếu kỳ là nguồn gốc trong hứng thú học tập của con trẻ.

Hiếu kỳ, thích hỏi, hiếu động, hy vọng thông qua tự mình tìm tòi để lý giải thế giới, là tính vốn có sẵn của trẻ con.

Các nhà tâm lý học định nghĩa lòng hiếu kỳ là: Phản ứng tìm tòi tra cứu của cá thể đối với cái mới lạ. Đối với sự vật và hiện tượng mới lạ, con người có bản năng tìm hiểu. Đối với đứa trẻ vừa bước vào đời, thế giới xung quanh mình lạ lẫm, tươi mới và thần bí biết bao, mong muốn ham học hỏi tìm kiếm tri thức, khám phá, lòng hiếu kỳ quý giá này của đứa trẻ chính là đốm lửa trí tuệ, là động lực vốn có thúc đẩy đứa trẻ học tập. Nghiên cứu chứng minh, một người giàu lòng hiếu kỳ có thể duy trì mong muốn ham học hỏi tìm kiếm tri thức dồi dào, trong quá trình có được tri thức thể nghiệm niềm vui, niềm vui này lại sẽ kích thích đứa trẻ không biết mệt mỏi để tìm tòi những lĩnh vực tri thức chưa biết, thúc đẩy sự phát triển của trí lực. Tính hiếu kỳ giống như là tính năng ưu tú của động cơ xe đua, bảo đảm cho xe đua tiến lên phía trước, trong cuộc cạnh tranh quyết liệt giành được vị trí đầu.

Thường xuyên ở bên con, nhất định bạn sẽ phát hiện chúng dường như có những câu hỏi không dứt, những “thắc mắc” không ngừng.

Vậy thì, như thế nào mới khuyến khích được lòng hiếu của con trẻ?

1. Sáng tạo cho con một môi trường học tập phong phú đầy màu sắc. Để đứa trẻ tự mình nhìn, nghe, thử, cho đến sờ, tách, bẻ... Trên thực tế như vậy chính là để đứa trẻ chủ động tìm tòi những bí ẩn trong cuộc sống.

2. Dùng những câu chuyện tăng cường lòng hiếu kỳ của con. Câu chuyện là dùng nghệ thuật ngôn ngữ để biểu đạt, nó có nội dung, có tình tiết, hình tượng sinh động, đứa trẻ thường rất thích nghe. Câu chuyện không những phong phú tri thức của đứa trẻ, mở rộng tầm mắt đứa trẻ, khiến chúng từ trong đó hiểu được triết lý cuộc đời và giá trị cuộc sống, hơn nữa còn có tác dụng là có thể đạt đến tăng cường lòng hiếu kỳ của trẻ, khả năng tưởng tượng phong phú, từ đó có tác dụng kích thích mong muốn tìm kiếm tri thức.

3. Khuyến khích sự tìm tòi tích cực của con. Hiếu kỳ, hiếu học, hiếu động là bản tính tự nhiên của trẻ, chúng ta cần phải ra sức bảo vệ, đồng thời dành cho con sự tự do đầy đủ, cho phép con mạnh dạn tưởng tượng. Cho dù nảy ra một số suy nghĩ lạ lùng, cũng không thể phủ định mù quáng, mà nên áp dụng phương thức để con có thể hiểu, kiên nhẫn giải đáp, cùng nhau thảo luận, hoặc đưa ra vấn đề hướng dẫn chúng tiếp tục suy nghĩ tìm tòi.

4. Cung cấp cơ hội cho con suy nghĩ, bắt tay vào làm. Căn cứ tính chất mô phỏng cao, đặc điểm ưa thích hoạt động của đứa trẻ, có thể để đứa trẻ sử dụng những công cụ trong tay, vận dụng đầy đủ các giác quan, tự mình quan sát, tự mình dùng tay thao tác, để đứa trẻ thể nghiệm được cảm giác thành công và niềm vui của mình. Trẻ em có một tình yêu và sở thích đặc biệt đối với những thứ tự mình suy nghĩ ra, tự mình dùng tay làm ra, vì vậy những hoạt động như vậy có lợi đối với kích thích mạnh mẽ lòng hiếu kỳ và

mong muốn tìm tòi khám phá của chúng, từ đó dần dần bồi dưỡng hứng thú học tập cho con.

5. Không được làm tổn thương tính tích cực học hỏi của trẻ. Làm phụ huynh, chúng ta nên cố hết sức trả lời những câu hỏi của bọn trẻ, không được tùy tiện trả lời qua quýt. Ngược lại, nếu như câu trả lời của chúng ta vừa sinh động lại sống động, vô hình trong đó sẽ có thể giúp đứa trẻ xây dựng lòng hiếu kỳ đối với cuộc sống, tương lai.

Các nhà nghiên cứu tâm lý trẻ em phát hiện, lòng hiếu kỳ là lực lượng quan trọng thúc đẩy đứa trẻ ham tìm tòi kiến thức. Vì vậy, là cha mẹ, biết cách che chở lòng hiếu kỳ của con là vô cùng cần thiết. Che chở lòng hiếu kỳ của con như thế nào? Bạn có thể làm theo mấy điểm dưới đây.

Một là khi con đặt câu hỏi, không nên vì phiền toái không vừa ý mà trả lời qua quýt. Ngày nay sự tiếp xúc của đứa trẻ rộng lớn, trong xã hội thông tin hiện đại phát triển cao độ, tiếp thu cái mới nhanh, lòng hiếu kỳ cao, thích suy nghĩ tìm tòi độc lập, mạnh dạn đặt câu hỏi, đây chính là một điều tốt. Nếu như đứa trẻ đối với chuyện gì cũng thích, thì nên khéo léo dẫn dắt, gợi mở cho chúng có suy nghĩ tích cực, bồi dưỡng lòng hiếu kỳ và tinh thần tìm tòi nghiên cứu của bọn trẻ. Giống như: “Con nghĩ xem, đây là cái gì?”

Hai là thỏa mãn mong muốn tìm tòi tri thức của con. Làm cha mẹ, khi tiếp xúc với con, không cần cho rằng đứa trẻ có điểm “yếu đuối”, càng không nên nói “Con còn nhỏ, đợi sau này con lớn lên thì sẽ biết mà”. Thực ra, câu hỏi của bọn trẻ, chính là do tri thức, kinh nghiệm của chúng không đủ, trong khi lòng hiếu kỳ thúc đẩy chúng tìm ra những loại câu hỏi, xử lý không đúng, ngọn lửa mong muốn

tìm tòi tri thức của bọn trẻ sẽ vì thế mà lụi tắt. Chúng ta cần tôn trọng lòng tự tôn của bọn trẻ về phương diện tri thức, khả năng, phán đoán, học được cách biểu thị sự khiêm tốn trước mặt đứa trẻ, để đứa trẻ có một không gian suy nghĩ độc lập.

Ba là bảo vệ lòng hiếu kỳ của con. Khi đứa trẻ đảo ngược chiếc bình sữa, đồng thời khi thử hút sữa ở cuối chiếc bình, khi đứa trẻ dùng đồ chơi tàu hỏa lại vừa đẩy vừa kéo, khi muốn khiến nó chạy một lần nữa, khi đứa trẻ ở trong công viên, khi chăm chú nhìn hoa cỏ bị gió thổi tung đưa, những điều này đều là do chúng bị thúc đẩy bởi lòng hiếu kỳ, tìm kiếm biểu hiện của thế giới mới lạ. Đối với đứa trẻ mà nói, tất cả đều là mới lạ, đáng để tìm hiểu. Lúc này, người lớn không được coi nhẹ và phủ định hành vi học tập và tìm tòi của đứa trẻ, mà nên tĩnh tâm chờ đợi cho lòng hiếu kỳ của đứa trẻ, cố gắng dùng con mắt của con trẻ để quan sát thế giới này, cùng ngạc nhiên với con, cùng đưa ra câu hỏi, cùng thảo luận, để cùng đưa ra kết luận.

Thế nhưng cùng với sự lớn lên của độ tuổi, lòng hiếu kỳ của con người ta dần dần suy giảm, người ta dần không quan tâm đối với những sự vật xung quanh; không có hứng thú tìm tòi và tìm hiểu tri thức nữa. Đối với “sự nghịch ngợm” của con trẻ người lớn không thể hiểu được, thông thường đều sẽ lấy biểu hiện việc con làm đúng hoặc là không hiểu sự việc, thế là hoặc trách mắng nặng lời, hoặc mặc kệ. Đâu biết rằng, đứa trẻ chính là thông qua hành vi nghịch ngợm để tìm tòi, thể nghiệm một số suy nghĩ mới lạ của mình! Những suy nghĩ và hành vi này chính là biểu hiện lòng hiếu kỳ của trẻ. Trong khi sự thô bạo, sự coi nhẹ, can thiệp và hiểu nhầm của người lớn sẽ làm tổn thương lớn đến đứa trẻ, kéo dài như vậy, có khả năng khiến đứa trẻ mất đi hứng thú tìm tòi khám phá sự vật

xung quanh, trở nên thiếu nhạy cảm, không có mong muốn ham học hỏi tìm tòi tri thức. Kết quả như vậy những người là cha mẹ và là thầy cô đều không muốn thấy, cũng là làm trái mong muốn ban đầu trong sự giáo dục con cái của chúng ta.

Rất nhiều phụ huynh vì ngăn con đi ra ngoài, sợ con làm hỏng đồ đạc, khi con trèo lên trèo xuống, không ngừng tiếp xúc, không ngừng thay đổi tất cả những đồ vật đứa trẻ có thể với tới, luôn thích nói: “Đừng làm thế, bẩn đấy!” “Đừng sờ vào, nguy hiểm!” “Con đến làm gì vậy, không có việc gì của con đâu”... Tính hiếu kỳ vốn có của con trẻ, đã quyết định đồ vật nó nhìn thấy lần thứ nhất luôn rất thích thú, đứa trẻ “nghịch ngợm” cũng chính là phù hợp với đặc điểm phát triển của nó, lúc này cha mẹ nên hướng dẫn theo đà phát triển, trên tiền đề phán đoán cơ sở an toàn, giải phóng đầy đủ tay chân con, nếu không rất có khả năng làm biến mất từ trong trứng nước một tinh thần tìm tòi của nhà phát minh nhỏ. Nhìn từ góc độ bồi dưỡng một đứa con, một bộ quần áo bẩn, một món đồ chơi bị hỏng, so sánh với sự phát triển cả đời của con thì làm sao có thể bì sánh được? Đứa trẻ trong độ tuổi hồn nhiên, chúng có quá nhiều tinh lực, đối với thế giới cũng tràn đầy hiếu kỳ, quá ràng buộc chúng, chỉ là làm tiêu giảm khả năng sáng tạo và năng lực tìm tòi của chúng. Trên thực tế đối với đứa trẻ, vui chơi chính là học tập, là thông qua đối với các loại giác quan của chúng, để truyền vào các loại tin tức.

Đứa trẻ thường sẽ chỉ ra đó là cái mới lạ, hỏi đây là cái gì, đó lại là cái gì, tại sao lại như vậy... Như vậy để chúng biểu đạt ra hứng thú rất lớn sự vật mới lạ, rất có khả năng sẽ là những thứ chúng ta thấy quen thuộc. Nhưng không thể xem thường suy nghĩ mới lạ của đứa trẻ, trong đó luôn luôn chứa đựng những tiềm năng không thể dự đoán được. Trong đời sống hiện thực động lực học tập của một

số người thành đạt, hầu hết nguyên mẫu đều là cảm giác đối với tri thức mới lạ, tức là lòng hiếu kỳ, lòng hiếu kỳ là mấu chốt cho người ta có được trí tuệ. Che chở lòng hiếu kỳ của con, chính là che chở cho tương lai hạnh phúc của con.

Lòng hiếu kỳ là bản tính tự nhiên của trẻ con, cũng là động lực để chúng mạnh dạn tìm tòi tri thức mới, mạnh dạn sáng tạo. Tinh thần sáng tạo giống như là đôi cánh lớn, có thể mang đứa trẻ bay cao trong bầu trời tri thức. Cha mẹ có thể bắt đầu từ bảo hộ lòng hiếu kỳ của con, bồi dưỡng tinh thần sáng tạo cho con. Lòng hiếu kỳ mạnh mẽ có thể khiến đứa trẻ sản sinh hứng thú học tập. Đứa trẻ chỉ có hứng thú đối với học tập, mới có thể thể nghiệm niềm vui từ học tập, mới sẽ nhiệt tình học tập, đồng thời chủ động học tập.

Giáo sư Richard Phillips Feynman ở Khoa Vật lý Học viện California đoạt giải Nobel vật lý, được gọi “thần đồng khoa học”. Năm 11,12 tuổi ông đã xây dựng phòng thí nghiệm ở trong nhà mình. Ở đó tự mình làm những trò chơi motor, quang điện, còn dùng kính hiển vi quan sát các loại động thực vật. Khi ông đến Đại học Columbia học nghiên cứu sinh, ông vẫn duy trì lòng hiếu kỳ này. Để biết được kiến thức tìm ra thức ăn như thế nào, lại là thế nào để thông báo cho nhau biết ở đâu có thức ăn, ông đã làm một loạt thí nghiệm, như để đường tại một số nơi, xem kiến cần bao nhiêu thời gian mới có thể tìm đến, sau khi tìm đến rồi làm thế nào báo cho bạn mình biết được; dùng bút màu vẽ ra tuyến đường kiến bò qua, xem nghiên cứu là đúng hay là sai. Chính thí nghiệm này khiến ông biết kiến ngửi mùi của đồng loại để về nhà.

Từ đó có thể thấy, ông Feynman thu được thành tựu to lớn trong lĩnh vực vật lý không thể không có quan hệ với lòng hiếu kỳ mạnh mẽ của ông. Cha mẹ cần nghĩ cách khiến con mình cũng nảy

sinh hứng thú đối với học tập, thì nên bảo hộ lòng hiếu kỳ của con, khuyến khích con thu nhận được tri thức trong quá trình thỏa mãn lòng hiếu kỳ.

Có câu chuyện như sau: Anh em nhà Oai-tơ là những người lần đầu tiên trên thế giới phát minh ra máy bay, khi còn nhỏ là hai đứa trẻ giàu lòng hiếu kỳ. Có một lần, hai hai em chơi dưới tán cây, hai người đã nảy ra suy nghĩ trèo lên cây hái trứng sáng. Kết quả, đương nhiên không những không hái được trứng, ngược lại quần áo bị rách tả tơi. Ông bố của họ thấy tình cảnh này, không những không quở trách họ, mà còn kiên trì giảng giải cho họ. Dưới sự hướng dẫn của người cha, hai anh em ngày đêm nỗ lực chế tạo “con chim lớn” có thể cưỡi bay lên trời. Thời gian này, người cha không lỡ thời cơ đã mua một tặng hai anh em một đồ chơi giống như máy bay trực thăng, điều này đã càng kích thích niềm say mê của hai anh em đối với công việc chế tạo thiết bị bay lên không trung. Hai người không ngừng học tập tri thức về phương diện kỹ thuật bay lên không trung, nghiên cứu một số lượng lớn tư liệu có liên quan đến phi hành. Với sự ủng hộ của người cha, trải qua nhiều lần thử nghiệm, cuối cùng hai anh em đã phát minh ra chiếc máy bay đầu tiên trên thế giới.

Con trẻ vì tính hiếu kỳ tự nhiên sẽ đưa ra một số câu hỏi, nhưng có một số ông bố bà mẹ sẽ nói với con: “Con hỏi gì mà lảm nhảm, phiền quá” Có lẽ, lòng hiếu kỳ của con trẻ sẽ bị hủy diệt khi cha mẹ không ngừng quát mắng. Thực ra, chúng ta cũng có thể giống như ông bố của Oai - tơ, chú ý lắng nghe câu hỏi, ý kiến của con, tôn trọng quan điểm của con, tích cực hướng dẫn lòng hiếu kỳ của con, bồi dưỡng khả năng suy nghĩ độc lập, tìm tòi tri thức mới của con. Như vậy, đứa trẻ sẽ tăng cường khả năng sáng tạo khi không ngừng phát hiện và suy nghĩ.

Cá tính của trẻ con cho dù rất khác biệt, nhưng có lòng hiếu kỳ lại là đặc tính chung của trẻ con. Lòng hiếu kỳ là phản ánh trực tiếp nhất của mong muốn tìm kiếm tri thức, đứa trẻ càng thông minh, lòng hiếu kỳ càng mạnh. Bảo hộ lòng hiếu kỳ của con không phải là lời nói suông, cha mẹ cần phải thấu hiểu con mình. Nếu như đứa trẻ nhìn thấy cái gì mới lạ hiếu kỳ, người làm cha mẹ biểu hiện vẻ thờ ơ, thì sẽ làm nguội lạnh tình cảm của con. Sự hiếu kỳ của con có khi sẽ vượt qua phạm vi tri thức của cha mẹ, đây là điều rất bình thường. Cha mẹ nhất thời không trả lời được câu hỏi của con, có thể thông qua đọc sách hoặc nhờ người khác, có được đáp án chính xác rồi, sau đó lại nói cho con, nhất định không thể thiếu kiên nhẫn mà nói: “Con hỏi gì mà nhiều vậy!” Hoặc là khi trên bàn ăn cha mẹ không trả lời được câu hỏi của con, lại nói “Ăn cơm đi” cho qua chuyện. Có phụ huynh gặp phải câu hỏi của con đưa ra không chú ý nói “Tại sao có thể mà cũng không hiểu!” Cho dù đứa trẻ vì lòng hiếu kỳ mà gây ra phiền phức hoặc làm điều gì sai, người lớn cũng cần phải hướng dẫn chính xác, không thể động thủ đánh con.

Lòng hiếu kỳ, mong muốn khám phá tri thức thời thơ ấu sẽ đặt nền móng cho một trong những cơ sở quan trọng cho sự thành công trong sự nghiệp của con bạn trong tương lai. Thời kỳ đầu đi học là một thời kỳ quan trọng con trẻ từ tư duy hình tượng phát triển đến tư duy logic trừu tượng. Nó không chỉ yêu cầu đứa trẻ có một tính chất nhạy vọt về các phương diện khả năng quan sát, khả năng tưởng tượng, khả năng chú ý và năng lực biểu đạt ngôn ngữ..., mà còn cần phải chuẩn bị những phẩm chất tư duy tốt, như tính quan sát nhạy bén, tính ghi nhớ lâu dài, khả năng chú ý..., hơn nữa những điều này đều có liên quan đến lòng hiếu kỳ, vì vậy cha mẹ cần bảo hộ tốt lòng hiếu kỳ của con.

NGƯỜI THẦY TRONG CUỘC SỐNG

Cuộc sống là một cuốn sách, có nhiều thứ cần cha mẹ hướng dẫn cho con học tập để cảm thụ. Giáo dục chính là sự thấm thấu từng tí một trong cuộc sống như vậy, người cha cần hiểu được để vận dụng trong cuộc sống để giáo dục con từng tí một, nói cho con thế nào là cuộc sống, thế nào là đời người...

Dạy cho con lao động

Lao động là bài học bắt buộc của đời người.

Dạy cho con lao động, cung cấp cơ hội lao động cho con có thể hiểu rõ niềm vui trong lao động và niềm hạnh phúc được mọi người tín nhiệm. Người cha cần đem hết tinh thần và sức lực hướng dẫn con giỏi về phương diện này, cần phải bắt đầu từ sớm nhất để cho con yêu thích lao động, cần để con biết rằng: lao động là nguồn gốc của hạnh phúc, sự lười biếng, ham ăn lười làm là nguồn gốc của mọi điều ác.

Có câu: “Quả ngon cây khó trồng, không bỏ công sức hoa không nở”. Kết quả tốt đẹp nào cũng cần bỏ ra công sức và mồ hôi tương ứng mới có thể giành được. Khi một người hiểu được mọi thứ không dễ dàng đến, người đó mới càng biết quý trọng, mới có thể cảm nhận được niềm vui và hạnh phúc.

Trẻ nhỏ trong bất kỳ độ tuổi nào đều có mong muốn tham gia vào các công việc gia đình. Hơn nữa, trẻ con cũng giống như người lớn, hy vọng thông qua lao động để thể hiện tầm quan trọng của bản thân mình. Vì vậy, cho dù là lao động những việc vụn vặt của gia đình, hay là một số công việc trong con mắt người lớn chẳng đáng kể gì, dạy cho con làm, con sẽ hiểu rõ được niềm vui và hạnh phúc

từ trong đó. Để con học được sự tự lo liệu, đảm nhận một số công việc nhà, để bồi dưỡng tính độc lập với nghĩa vụ gia đình và tinh thần trách nhiệm của con, đồng thời từ đó tiến thêm một bước bồi dưỡng tinh thần trách nhiệm xã hội của con. Chúng ta không chỉ nên để cho con học tập một số kỹ năng lao động từ trong thực tiễn, càng quan trọng hơn là bồi dưỡng tư tưởng nhiệt tình, thói quen lao động, tinh thần chịu đựng gian khổ của con, bồi dưỡng tinh thần trách nhiệm, tinh thần độc lập tự cường và ý chí kiên cường, có được những phẩm chất tư tưởng tốt này rồi, thì có thể “thiên di” đến các phương diện học tập, công tác, sự nghiệp..., đối với sự trưởng thành cả cuộc đời của con đều có những điều tốt. Lao động khiến con trẻ thu được năng lực, trong cuộc sống sẽ độc lập. Khi đối mặt với khó khăn trở ngại, đứa trẻ có sở trường về lấy tâm thái độc lập tích cực mà đối mặt. Từ đó, cha mẹ cần coi trọng bồi dưỡng thói quen lao động cho con.

Cha mẹ cần phải tôn trọng đồng thời bồi dưỡng ý thức tự phục vụ bản thân, nhiệt tình lao động của con. Bởi vì trẻ nhỏ đã có mạnh mẽ ý thức độc lập rồi, cái gì chúng đều muốn đến từ “tự bản thân mình”. Cùng với sự lớn lên của độ tuổi, bọn trẻ không chỉ cần tự thay quần áo, rửa mặt rửa tay, mà còn tự mình giặt khăn tay, giặt tất, tự mình sửa hoặc chế tạo một số đồ chơi, thậm chí còn muốn tự mình rửa bát, đi ra phố mua hàng hóa, đối với đứa trẻ đang mạnh mẽ phát triển ý thức độc lập, chúng ta nhất định phải chú ý, khuyến khích và cổ vũ. Nếu như thường xuyên áp chế mong muốn độc lập của con, tương lai con sẽ có thể trở thành người ứng xử tiêu cực, không làm được việc gì, đứa trẻ như vậy thì việc gì cũng đều cần phải đợi người lớn chuẩn bị sẵn cho. Phụ huynh nên để con tạo dựng lòng tự tin “mình biết”, “mình có thể tự làm được”. “Mình làm”

như vậy tự mình cảm thấy rất quan trọng, bởi vì nó là động lực để con có thể phát triển.

Cổ nhân nói: “Hay ăn thì lặn vào bếp”. “Tay làm hàm nhai, tay quai miệng trễ”. Thế nhưng, rất nhiều ông bố bà mẹ lại vì những nguyên nhân như nuông chiều con, đã coi nhẹ giáo dục lao động đối với con, khiến đứa trẻ dần dần hình thành nên thói quen xấu là không yêu lao động, thậm chí một bộ phận đứa trẻ cũng khó tự lo liệu được sinh hoạt. Đứa trẻ thiếu ý thức lao động sẽ hình thành thói quen ỷ lại vào người lớn, hơn nữa, do đứa trẻ không trải qua sự tôi luyện trong lao động, sau này trong xã hội cũng rất khó đảm nhiệm được công việc.

Ở Trung Quốc, nhiều tờ báo đưa tin “thần đồng phương Đông” Ngụy Vĩnh Khang bị thôi học. Cậu bé thần đồng này khi 13 tuổi hoàn thành chương trình học của cấp ba, và đã thi đỗ vào Đại học Hồ Nam với thành tích đặc biệt xuất sắc; 4 năm sau lại thi đỗ vào học thạc sĩ, tiến sĩ Viện Vật lý năng lượng cao của Viện Khoa học Kỹ thuật Trung Quốc với tổng số điểm đứng thứ hai. Điều khiến người ta không tưởng tượng được là tháng 8 năm 2003, Viện Khoa học Kỹ thuật Trung Quốc lấy lý do Ngụy Vĩnh Khang không thể thích ứng với môi trường học tập nghiên cứu sinh, khuyên cậu thôi học. Trên thực tế, Ngụy Vĩnh Khang không thích ứng được với học tập chỉ là một phương diện, điều không thích ứng là về phương diện tự lo liệu sinh hoạt cho mình. Ngụy Vĩnh Khang từ khi sinh ra cho đến trước khi đến Viện Khoa học Kỹ thuật Trung Quốc học tập, tất cả “hoạt động” có liên quan đến sự tự lo liệu trong cuộc sống hoàn toàn do người mẹ đảm đương. Đến hơn 20 tuổi rồi, ăn cơm, mặc quần áo, tắm, rửa mặt, bưng bát vẫn cần dựa vào sự giúp đỡ của mẹ.

Điều tra cho thấy rõ, những gia đình con một ở các thành phố của Trung Quốc, thời gian lao động bình quân mỗi ngày chỉ vùn vùn là 11 phút, không bằng 1/6 những đứa trẻ của nước Mỹ. Hơn 70% đứa trẻ con một chưa từng hoặc rất ít khi làm việc nhà như rửa bát đĩa, giặt quần áo... Ở nhà, người lớn làm tất cả mọi việc cho con; ở nhà trẻ, giáo viên cũng rất ít khi sắp xếp cho lao động, khiến cho cơ hội được động tay động chân làm việc của đứa trẻ càng ít, khả năng tự lo liệu cuộc sống kém, việc của mình lại không biết làm hoặc không muốn làm.

Từ phương diện cha mẹ mà nói, bởi vì giá trị giáo dục và thái độ nuôi dạy không chính xác, lý giải theo nghĩa hẹp đứa bé được nuôi dưỡng tốt giáo dục tốt là chỉ có khai thác phát triển trí lực, thiếu đi nhận thức chính xác đối với sự bồi dưỡng tính độc lập và thói quen lao động cho trẻ. Ví dụ cho rằng gánh nặng bài tập đã rất nặng, không nên lại tăng thêm gánh nặng cho con nữa; có một số việc nhà quá nguy hiểm, sợ con xảy ra sự cố; đứa trẻ làm không đến nơi đến chốn, càng giúp càng bận, bản thân mình lại còn phải làm lại... Từ phương diện đứa trẻ mà nói, thì do thiếu sự rèn luyện thực tiễn các kỹ năng làm công việc nhà, khiến chúng làm không tốt, không biết làm, không có hứng thú làm việc, càng muốn dựa vào cha mẹ.

Trẻ nhỏ muốn làm việc nhà hay không, và thời gian làm việc nhà dài ngắn, sẽ ảnh hưởng đến sự hình thành và phát triển tính cách của nó. Người nhiệt tình lao động từ nhỏ, cuộc sống trưởng thành sau này so với người không yêu lao động càng đầy đủ, càng hoàn mỹ hơn, trong sự nghiệp cũng dễ dàng giành được thành công. Lao động có ý nghĩa quan trọng đối với sự phát triển thể xác

và tinh thần đưa trẻ, vì vậy, bồi dưỡng thói quen yêu lao động cho con từ nhỏ vô cùng cần thiết.

“Chúng ta và con cùng nhau làm việc, điều này đại khái chính là toàn bộ sự giáo dục của chúng ta. Con trẻ có thể tự mình giáo dục chính mình, bởi vì chúng tham gia lao động... lao động chính là bảo mẫu chăm sóc đáng tin cậy nhất, đồng thời nó cũng là người bảo mẫu chu đáo nhất, nghiêm khắc nhất”. Bởi vì, chỉ có người nào tham gia lao động từ nhỏ, người đó mới có thể thoát khỏi cái “mình muốn”, biến cái “mình muốn” là cái “mình cho đi”, mới có thể thực sự có được hạnh phúc. Vậy thì, người lớn cần phải bồi dưỡng thói quen lao động cho con như thế nào?

Đầu tiên, cần phải nhận thức rõ ràng, cần phải biết rằng, đưa trẻ từ 1 tuổi trở đi, đã có mong muốn tự mình làm việc rồi. Cái gì chúng cũng đều muốn thử, có khi còn muốn làm việc vượt quá khả năng của mình, thế nhưng hào hứng. Chúng ta nên nắm chắc cơ hội này, có ý thức để bồi dưỡng khả năng tự lo liệu của con. Xem nhẹ điểm này, để lỡ mất thời gian này, đưa trẻ sẽ dần dần hình thành tâm lý ỷ lại. Rất nhiều đưa trẻ, ngã rồi là cứ nằm trên đất méo khóc, cho dù người lớn đỡ dành như thế nào cũng không đứng dậy, trừ phi chìa tay ra nhắc nó lên, không có ý thức tự mình đứng lên. Vì vậy, đầu tiên chúng ta cần đưa trẻ có ý thức tự mình làm việc, sau đó chú ý bồi dưỡng khả năng tự lo liệu cho đưa trẻ.

Đối với trẻ em mà nói, đầu tiên cần phải tự mình mặc và cởi quần áo, sắp xếp và thu dọn đồ chơi... Điều này chúng cần phải dành ra nhiều sự cố gắng để khắc phục những khó khăn nhất định. Là cha mẹ, nên động viên con khắc phục khó khăn, kiên trì để đưa trẻ tự mình làm việc, cho dù đưa trẻ khóc méo, không “mềm lòng”, “thỏa hiệp”, chiều theo đưa trẻ. Cha mẹ làm việc theo cảm tình,

không chỉ không thể đem đến dũng khí cho đứa trẻ, không giúp đứa trẻ khắc phục được khó khăn, trải qua rèn luyện, chiến thắng gian khổ, ngược lại, chỉ có làm cho đứa trẻ thêm lo lắng, sợ hãi.

Muốn con kiên trì độc lập, không sợ khó khăn, cha mẹ nên “lòng dạ sắt đá” một chút. Thực ra mỗi một đứa trẻ khi mới bắt đầu học tự lo liệu cho mình đều sẽ cảm thấy khó khăn, lực bất tòng tâm, nhưng muốn giáo dục một người con ngoan cần động viên chúng, chúng sẽ không ngừng khắc phục khó khăn, kiên trì đến cùng, cho đến khi thành công, điều này sẽ trợ giúp cho ý chí rèn luyện của trẻ, tăng cường lòng tin khắc phục khó khăn của trẻ, đứa trẻ cũng cảm thấy rằng sự vui sướng của thành công và hiểu được rằng để đến thành công không dễ. Có thể thấy, học được tự lo liệu và lao động, có thể khiến đứa trẻ hiểu được tôn trọng thành quả lao động của người khác, tăng thêm tinh thần trách nhiệm, thúc đẩy sự hình thành ban đầu tính độc lập của con.

Thứ hai, cần phải cung cấp cho con cơ hội làm việc. Bình thường đứa trẻ cần bưng cơm nước, miễn sao đừng để nó bị bỏng; đứa trẻ muốn rửa bát, sợ làm bát vỡ, cũng cần phải tiếp tục khích lệ con; đứa trẻ muốn quét nhà, thì đưa cho con cái chổi... Tóm lại, cần phải cung cấp cho con các cơ hội thực tiễn, giải phóng cho tay chân con, khiến con dám làm việc. Không có cơ hội, thì không nói đến chuyện rèn luyện và nâng cao.

Bản tính vốn có của mỗi một người thì cái gì cũng biết làm, làm cha mẹ không thể xuất phát từ tâm lý yêu con không nỡ để con làm, ôm đồm làm thay tất cả; cũng không thể cho rằng con còn nhỏ, không cần vội vàng, lớn lên rồi tự nhiên sẽ biết làm, trong khi không dành cho con cơ hội làm việc; cũng không nên sợ con làm việc quá

chậm hoặc làm không tốt, vì vậy không kiên nhẫn mà tước đi cơ hội làm việc của con...

Sự không đầy đủ và méo mó của giáo dục nhập môn về lao động trong gia đình, là nguyên nhân quan trọng dẫn đến việc đứa trẻ sinh ra thói quen lười biếng.

Trong cuộc sống thường ngày, chúng ta thường nghe thấy người lớn dạy trẻ con như thế này: “Con bây giờ không học cho giỏi, lớn lên rồi không có tiền đồ, thì cho con đi quét đường, làm công nhân!” Trong tiềm thức của đứa trẻ, sẽ cho rằng làm những việc lao động chân tay nói chung là một việc không vẻ vang, “cần phải khiến người khác đi sau con, chứ không phải con đi sau người khác”. Cũng có cha mẹ quá cưng chiều con, cho rằng lao động không có mối liên quan gì với con mình. Khi ở nhà trẻ, cô giáo dạy con mình tự ăn, tự mặc quần áo, kê bàn ghế, lau rửa đồ chơi sạch sẽ, làm một số việc đơn giản. Khi đứa trẻ về nhà, bắt chước người lớn, cũng muốn làm một chút việc, bố mẹ lại nói “Đi, đi đi, bé như con làm được gì chứ? Đừng làm vướng người khác, ra chỗ khác chơi!” Khi không để ý đã làm tổn thương đến hứng thú làm việc của con. Có nhiều phụ huynh thì cho rằng, nhiệm vụ duy nhất của con chính là học tập, học tập giỏi thì tốt lắm rồi. Cha mẹ thường dạy con như thế này: “Chỉ cần con học giỏi, việc gì trong nhà cũng không cần con làm”. Cũng có gia đình điều kiện kinh tế tương đối khá giả, trong nhà thuê người giúp việc, đứa trẻ đã quen được người khác hầu hạ, cho rằng bỏ tiền ra thì có thể để người khác làm thay mình. Có một số đứa trẻ ở trường bỏ tiền ra nhờ người làm bài tập thay mình, ở nhà thậm chí kỹ năng lao động làm những việc như giặt quần áo của mình, rửa bát cũng không biết.

Thứ ba, để con tham gia lao động một cách thích đáng có lợi nhiều. Nó không chỉ có thể bồi dưỡng tinh thần trách nhiệm xã hội, loại trừ sự phát sinh thói quen xấu “ăn không ngồi rồi”, “hay ăn lười làm”, duy trì mối quan hệ tốt với mọi người. Điều này được các chuyên gia giáo dục học trong và ngoài nước đồng tình rộng rãi. Các chuyên gia giáo dục cho rằng, việc giáo dục con lao động càng sớm càng tốt. Đặc biệt là khi con trẻ có mong muốn làm việc, cha mẹ nhất định cần phải dựa theo đó mà hướng dẫn để khuyến khích tính tích cực của con, tiến hành những chỉ đạo cụ thể đối với con, cho dù làm không tốt cũng không sao, ý thức và khả năng làm việc của trẻ sẽ dần dần được bồi dưỡng và tăng cường.

Lao động là “môn học bắt buộc” của trẻ. Vì cuộc đời con, cha mẹ nhất định cần phải bồi dưỡng thói quen lao động cho con từ nhỏ, đối với những việc con có thể làm không nên ôm đồm hết. Cần phải dành cho con cơ hội phát huy khả năng của mình, để con tự mình làm việc của mình, học làm những việc chưa biết làm, biết làm những việc thường ngày, chỉ có như vậy, con cái chúng ta mới có thể lớn lên khỏe mạnh.

Nếu như bạn thực sự yêu thương con, vậy thì bồi dưỡng cho con thói quen yêu lao động! Để con mỗi ngày kiên trì làm những việc trong khả năng có thể, để con cảm nhận được niềm vui lao động. Làm người cha, bạn cần phải tự gắng làm để hướng dẫn con tham gia lao động.

Cũng cần phải nếm trải gian khổ

Giáo dục gia đình là giáo dục cách sống, là cần giáo dục một cách tỉ mỉ nhiều điều trong cuộc sống, giáo dục cách để con nếm trải đắng cay gian khổ, trong đó bồi dưỡng cuộc sống độc lập cho con

và năng lực đối mặt với những sóng gió cuộc đời. Nếu như đặt con vào căn phòng ấm áp có hoa tươi hay trong rừng núi có cây to, như vậy bạn hy vọng con mình sau khi lớn lên trở thành bông hoa tươi hay là cây lớn?

Xã hội hiện nay là thập kỷ của những đứa con một chiếm đa số, rất nhiều người mang tâm lý che chở cho con trong vòng tay của mình cứ như giữ ngọc minh châu, ra sức bảo vệ, nhưng không hiểu được cách dạy dỗ như thế nào. Quan niệm giáo dục của họ là, thà rằng bản thân mình chịu đói, cũng phải để cho con ăn no; thà rằng bản thân mình rất mệt, cũng không để con chịu chút khổ cực nào; thà rằng bản thân mình chịu đựng gió mưa, cũng không muốn con chạy ra bên ngoài ngôi nhà ấm áp... Trên đời này có cha mẹ nào không yêu thương con, hơn nữa tuyệt đại đa số cha mẹ dành hết tất cả những gì mình có cho con cái, cố gắng dành hết tình yêu thương đầy ắp trong lòng. Yêu thương con là thiên tính và chức trách của cha mẹ, thế nhưng yêu thương quá mức con sẽ khiến đắm chìm vào tay ấm áp của cha mẹ trong thời gian dài, cản trở sự phát triển cá tính, hạn chế nhân cách độc lập của con. Vì vậy, cha mẹ đầu tư quá nhiều tình cảm, hoàn toàn không phải là thực sự yêu thương con.

Có người chưa làm cha nghĩ rằng: sau này có con, mình cần phải tạo dựng cho con một cơ sở vững chắc, để con không phải chịu nhiều gian khổ như mình. Mình đã trải qua nhiều nỗ lực gian khổ và gian nan mài giũa, mới hình thành nên tính cách bền vững kiên cố, mới có được khả năng tự lập trong xã hội ngày hôm nay. Sau này có con rồi, trong quá trình bồi dưỡng giáo dục, chúng ta đã hiểu được rằng “thuận buồm xuôi gió” chỉ là tồn tại trong mong muốn của cha mẹ, cả đời người ta làm sao mà tránh khỏi những trắc trở chứ? Trong quá trình trưởng thành, dưới sự bao bọc của cha mẹ,

đứa trẻ có thể không phải lo lắng gì đến những khó khăn vất vả, nhưng khi đứa trẻ cũng trở thành người lớn, cũng phải độc lập đối diện với cuộc đời, khó khăn và trở ngại sẽ xuất hiện trong cuộc sống của đứa trẻ là khó để tránh khỏi. Khi còn nhỏ “cuộc sống hoàn mỹ” sẽ khiến tâm lý đứa trẻ yếu đuối, không có một chút năng lực đề kháng nào. Trong những tình huống phức tạp, gian khổ sau này, đứa trẻ sẽ không biết làm thế nào, một khi gặp phải trở ngại sẽ khiến đứa trẻ khó có thể ứng phó, thậm chí bị đánh bại.

Những gian nan trong cuộc đời chính là những thứ đứa trẻ cần phải trải qua, cũng là chất dinh dưỡng phải có để lớn lên. Nếu như thật sự muốn điều tốt cho con, thì sáng tạo nhiều cơ hội để con tự mình thể nghiệm những gian khổ trong cuộc đời, rèn luyện ý chí của con. Để con suy nghĩ độc lập, chính gọi là “khổ luyện ý chí, vất vả gân cốt, chịu đựng gian khổ... có lợi đối với khả năng của con người”. Để con tự mình nếm trải những đắng cay và ngọt bùi trong cuộc sống!”

Đương nhiên, tạo ra “trở ngại” cho con nhất định cần phải vừa sức, không thể làm tổn thương đến tính tích cực của con. Khi con gặp phải thất bại, nhất định cần kịp thời an ủi và động viên, nếu không đứa trẻ sẽ mất đi sự tự tin, thậm chí ngã không gượng dậy nổi, không chịu cầu tiến.

Chúng ta biết rất rõ cha mẹ không thể theo con suốt cả đời, càng không thể bảo vệ con suốt cả đời, bây giờ “nhấn tâm” một chút với con, tương lai con sẽ sáng sủa hơn. Vì vậy, yêu thương con, cần yêu thương bằng lý trí.

Cha mẹ nên hiểu rằng, cần phải giáo dục sự gian khổ cho con, cho dù con muốn hay không. Bởi vì một người không biết tự lập, sẽ

không ngừng tự mình suy yếu dần cho đến khi đánh mất chính mình, đứa trẻ như vậy sẽ không biết đến hạnh phúc.

Chịu đựng gian khổ cũng là một loại khả năng, một loại khả năng sinh tồn quan trọng. Khả năng chịu đựng gian khổ càng cao, không gian sinh tồn của trẻ sẽ càng lớn, vì vậy nên để đứa trẻ nếm trải một chút “gian khổ” từ nhỏ, điều này thật ra là một hành động sáng suốt biết nhìn xa trông rộng.

Giáo dục không phải là chuyện nhỏ, giáo dục mọi lúc mọi nơi trong cuộc sống. Nhìn nhận từ góc độ giáo dục, tất cả mọi việc xung quanh đứa trẻ cho dù nhỏ như thế nào, đều có ý nghĩa giáo dục. Khổng Tử hơn 2500 năm trước, trong lời nói và việc làm đã tổng kết ra những tư tưởng và triết lý như “dạy theo trình độ”, “hướng dẫn từng bước”..., nhà giáo dục học nổi tiếng người Liên Xô qua mấy chục năm nghiên cứu riêng biệt bên cạnh mấy trăm học sinh, đã sáng lập ra “phương pháp hợp tác trong giáo dục học”. Vì vậy, ngày nay chúng ta sắp xếp sự chịu đựng gian khổ không cần phải bỏ gần tìm xa. Tiến hành “giáo dục sự gian khổ” có thể hạ bút thành văn, những chuyện nhỏ trong sinh hoạt, học tập của đứa trẻ đều có thể trở thành tài liệu giáo dục.

Hoàn cảnh nào sẽ đào tạo nên con người như thế, giáo dục như thế nào cũng tạo ra con người như thế, tư tưởng cha mẹ rộng lớn như thế nào tư tưởng con sẽ rộng lớn như thế, vì vậy cần để con trưởng thành trong đắng cay ngọt bùi. Ai cũng đều muốn con mình thành rồng thành phượng, thế nhưng đại đa số gia đình khi giáo dục con luôn luôn không chú ý tới việc dành cho con cơ hội chịu gian khổ, dẫn đến các hiện tượng sa ngã, tự sát, tinh thần có vấn đề... Bởi vì tất cả mọi thứ của bọn trẻ đều do cha mẹ sắp đặt sẵn trước rồi, bỗng nhiên cha mẹ mất đi khả năng đó, lúc này chưa

từng trải qua gian khổ, chỉ biết ánh sáng mặt trời tươi đẹp, làm sao có thể chịu được kết cục bế tắc từ người giàu có trở thành kẻ nghèo khó được chứ? Không thể chịu được. Bởi vì cuộc sống của người giàu là: cần cái gì có cái đó, phàm cái gì dùng tiền có thể mua được đều có thể mua. Trong khi cuộc sống của người nghèo thì cần cái gì thì không có cái đó, nếu như muốn có được một cái gì đó, cần phải cố gắng để kiếm tiền, cần phải trải qua gian khổ, mới có thể có được.

Sở dĩ con người chỉ trải qua hoàn cảnh thuận lợi mà không trải qua bể dâu, khi đứng trước nghịch cảnh thì không có cách nào khắc phục được khó khăn. Chỉ có người trưởng thành trong cả hoàn cảnh thuận lợi và nghịch cảnh đan xen nhau, mới có thể dũng cảm đối diện với tất cả thay đổi, đồng thời chiến thắng tất cả. Cũng có thể nói chỉ có đứa trẻ nếm trải qua cay đắng ngọt bùi, mới hiểu được trong mùi vị cay đắng có đôi chút ngọt bùi, mùi vị này thật ngọt ngào.

Nếu như bạn là cha mẹ của gia đình có hoàn cảnh tốt, xin đừng quên để con nếm trải cay đắng ngọt bùi, nhìn cuộc đời muôn hình muôn vẻ, đồng thời với việc dành cho con hoa tươi, nhớ dành cho con phẩm chất cứng cỏi của cây tùng. Nếu như bạn là cha mẹ trong gia đình có hoàn cảnh bình thường, cũng không quên dành cho con sự nếm trải cay đắng ngọt bùi, đồng thời dành cho con những mong muốn tốt đẹp, cần phải nhớ tôi luyện cho con tính cách độc lập kiên cường. Như vậy đứa trẻ được bồi dưỡng qua nhiều hoàn cảnh, sau này lớn lên khẳng định là người xuất sắc, nhất định sẽ thành người giỏi nhất trong xã hội.

Khuyến khích con mạo hiểm

Mạo hiểm thực ra là một thứ tâm lý tích cực, là dũng khí đối mặt với những khó khăn trong những giai đoạn khác nhau của cuộc sống. Chỉ có sự tin tưởng bản thân, tôn trọng bản thân, mới tích cực tiến thủ, mới dũng cảm tiến lên. Trong cuộc sống, một người dám mạo hiểm, khẳng định là người tự tin, tự cường, sẽ hiểu rõ ưu thế của mình ở chỗ đó, đương nhiên cũng hiểu rõ sự không thể của mình, cho nên có lòng tự tin phát huy ưu thế, hiên ngang bước đi. Một người có tri thức, không nhất định có thể đi xa, mà một người có tinh thần mạo hiểm và lòng tự tin, lại có thể đi khắp cùng trời cuối đất.

Thực tế, toàn bộ sự huyền bí của giáo dục con nằm ở chỗ tin tưởng con và giải phóng con. Chúng ta cũng có thể khái quát câu nói này là tán thưởng và tín nhiệm con. Làm cha mẹ, không thể tùy tiện hỏi con: “Con có thể làm được chứ?” hoặc là nói: “Việc này con không làm được, cần phải đợi lớn thêm chút nữa lại nói nhé!”. Những câu nói như vậy rất dễ phá hỏng lòng tự tin của con, từ đó sinh ra hoài nghi đối với khả năng của bản thân. Khi con có hứng thú làm việc gì, những người làm cha mẹ chúng ta cần làm việc đó, ngoài việc đảm bảo sự an toàn ra, chính là buông lỏng đối với con, tạo ra không gian thoải mái cho con, tự do phát huy, khiến cho con độc lập, dũng cảm làm việc nó muốn làm.

Giáo dục gia đình nước ta có truyền thống giáo dục rất gia trưởng, phương châm giáo dục cơ bản của cha mẹ đối với học sinh là bảo hộ, truyền thụ, khuyên răn. Biểu hiện cụ thể của vấn đề giáo dục ăn no mặc ấm, an toàn thân thể đối với con, đều có khuynh hướng bảo hộ quá độ. Một ví dụ rất có tính đại biểu là: ở nước Mỹ, rất nhiều đứa trẻ thích chơi trượt patin, ở hai bên đường, trên những quảng trường xi măng, thường có những đứa trẻ người Mỹ trên bậc

thêm cao mấy thước, khiến mọi người không khỏi toát mồ hôi lo cho sự an toàn của chúng. Điều đáng chú ý là trong số những đứa trẻ chơi trượt patin này, đứa trẻ có huyết thống các nước Á Đông rất ít, nguyên nhân là vì sao vậy?

Cùng lớn lên tại nước Mỹ, tại sao những đứa trẻ có huyết thống Á Đông chơi những trò chơi mạo hiểm này lại rất ít? Truy tìm về nguồn gốc sâu xa, nguyên nhân là trong ý thức truyền thống của gia đình họ. Rất nhiều phụ huynh cho rằng loại trò chơi này quá nguy hiểm, rất dễ bị ngã gãy tay chân, vì vậy không khuyến khích con chơi. Tuy nhiên trò chơi này là một sự thách thức và rèn luyện đối với tinh thần dũng cảm của đứa trẻ, nhưng phụ huynh lại cho rằng mạo hiểm như vậy khiến đứa trẻ có được tinh thần dũng cảm mà mạo hiểm như vậy là không đáng, hệ số an toàn thấp. Cách nhìn như vậy của các vị phụ huynh có ảnh hưởng rất lớn đối với con, khiến chúng vốn đã có sự sợ hãi rụt rè đối với loại vận động này càng chịu sự ức chế, vì vậy có lí do để rút lui. Sự bảo vệ quá mức đối với thân thể như vậy đã đem đến chỗ thiếu hụt trong tích cách là tính nhát gan, so với một số thương tổn vì nguyên nhân bên ngoài càng nghiêm trọng hơn, hơn nữa sự tổn thương về tính cách này sẽ là suốt đời. Thương tổn bên ngoài sẽ rất nhanh khỏi, tính cách yếu đuối lại không thể một sớm một chiều có thể thay đổi được. Chúng ta đương nhiên không khuyến khích con tùy ý mạo hiểm, ở đây có một vấn đề giới hạn. Nhưng cổ vũ con có tinh thần mạo hiểm nhất định, có dũng khí khắc phục sự nhút nhát, có lòng tin so tài cao thấp với người khác, lại là rất quan trọng. Rất nhiều vận động viên thể thao đều có đặc tính bồi dưỡng dũng khí, sự tự tin và tinh thần mạo hiểm cho con, khuyến khích con tích cực tham gia vận động có tính

thách thức, không nghi ngờ gì nữa sẽ có rất nhiều lợi ích đối với sự phát triển trong cuộc sống tương lai của đứa trẻ.

Bồi dưỡng tinh thần mạo hiểm cho con là một việc vô cùng cần thiết, vô cùng quan trọng, chúng ta nên thường xuyên khuyến khích con, bảo chúng, con rất mạnh mẽ, con có khả năng, con có thể làm một số việc. Nên tôn trọng con, không nên để con làm theo mô thức chúng ta quy định cho, mà là có cái nhìn như với người bình đẳng với chúng ta để đối xử.

Trong quá trình giáo dục con, một điều vô cùng quan trọng là người cha cần phải biết con hành động, sinh hoạt như thế nào trong xã hội, không thể chỉ có dạy con không thể làm cái này, con không thể làm cái kia. Mà là nên khích lệ chúng để chúng tràn đầy lòng tự tin làm một số việc, phát hiện một số việc. Bởi vì khi đứa trẻ đến với thế giới này, nó luôn luôn tràn đầy lòng hiếu kỳ, trong khi làm mất đi lòng hiếu kỳ của con trên thực tế là người lớn chúng ta. Chúng ta nên để con đi ra khỏi phòng, đi ra khỏi ngôi nhà của mình, để con phát hiện một số sự vật mới, một số điều mới lạ ở bên ngoài.

Khuyến khích con bạn mạo hiểm một cách sáng suốt, điều này bạn cần phải khuyến khích con khi con thử nghiệm những điều mới, cho dù bạn biết rõ là không có khả năng thành công. Ngoài ra, còn cần tán thưởng sự thử nghiệm của con, cho dù con không thành công.

Người thành công là người muốn thử nghiệm những cái mới, những cái mà người khác thường không muốn hoặc không thể thử nghiệm. Trước khi đứa trẻ bước bước thứ nhất, giúp con kiểm tra tất cả tình huống. Niềm tin là quan trọng, thế nhưng thành công dựa vào kế hoạch. Khi đứa trẻ có kế hoạch mạo hiểm, bạn nên hỏi con:

Tình huống này có xảy ra sai lầm không? Con có chuẩn bị gì để phòng tình huống có khả năng phát sinh? Khi kế hoạch thất bại, điều tồi tệ nhất có thể xảy ra là gì? Có lúc bạn cảm thấy chuyện đơn giản đối với đứa trẻ lại là mạo hiểm. Có lúc bạn cảm thấy chuyện nguy hiểm, con lại nhẹ nhàng thoải mái như không. Nếu như bạn để con bảo ban, nó quyết định áp dụng mỗi một bước để tiến hành, nó sẽ khiến bạn càng yên tâm hơn.

Đông Tử rất tự hào kể về cô con gái: “Tôi thường có ý thức cho Y Y cơ hội sáng tạo độc lập, thậm chí nhiều lúc “bỏ mặc” bị bạn bè phê phán là “mạo hiểm”.

Y Y đã kế thừa gien của tôi, luôn có một hoài bão lớn “bao trùm thiên hạ”. Dành cho cô bé cơ hội rèn luyện, đồng thời cũng kiểm tra và đánh giá đôi chút về khả năng độc lập của cô bé, tôi để cháu bố trí một chuyến đi du lịch đặc biệt: tự mình đi xe đến nhà ga, để cô bé thể nghiệm một chút cảm giác thú vị tự mình đi ra “xa khỏi cửa”.

Khi đó là một ngày chủ nhật khi cô bé được 7 tuổi rưỡi.

Đầu tiên tôi bố trí cho cháu tất cả nhiệm vụ phải hoàn thành trong chuyến “lữ hành” này: sau khi đi xe buýt số 6 đến ga xe lửa Trường Xuân, xuống xe tìm một trạm điện thoại công cộng gọi điện về nhà, sau đó đi loanh quanh, mua một ít đồ, rồi lại đi xe số 6 để quay về. Sở dĩ bố trí Y Y xuống xe gọi điện về nhà và mua đồ, một là tiện cho chúng tôi nắm được hành trình của cháu, hai là để Y Y thực hiện được sự rèn luyện. Nếu như Y Y đến điểm cuối không xuống xe, vẫn ngồi xe đó mà quay trở về, vậy thì chuyến lữ hành này sẽ không có ý nghĩa gì.

Y Y càng nghe càng phấn chấn, bởi vì cháu thấy rằng, như vậy cũng là cơ hội chứng tỏ sự tự lập của cháu. Cô bé đã bắt đầu xem chuyến đi này là một thử thách sự lưu lạc kiếm sống của chính mình. Nhìn dáng vẻ hăm hở của cháu, tôi và vợ tôi không thể không cảnh báo con: không nên đánh giá quá cao bản thân mình, trên đường không biết sẽ gặp phải bao nhiêu chuyện ngoài ý muốn, con đều có thể ứng phó được chứ? Y Y nhìn chúng tôi nghi hoặc. Thế là tôi và vợ cùng nhau nói cho cháu chú ý những việc trong “chuyến đi”, phàm là có thể nghĩ đến việc gặp phải tình huống ngoài ý muốn, hết thấy đều bày vẽ ra trước mặt cô bé, lại hỏi cháu khi gặp phải tình huống này nên làm như thế nào. Y Y phần lớn có thể nói ra biện pháp giải quyết tích cực, ví dụ nếu nhầm bến xe, thì tiếp tục đợi xe số 6, lại ngồi đến nhà ga; nếu ngồi nhầm xe, chạy đến tuyến đường cách xe số 6 chạy, rồi tìm trạm điện thoại công cộng gọi điện cho bố mẹ; nếu có người lạ nói chuyện với mình, thì giả vờ không nghe thấy, nhanh chóng rời đi; nếu...

Dặn dò xong xuôi, Y Y bắt đầu cuộc hành. Sau hai tiếng, cô bé chiến thắng trở về. Vui vẻ kể lại những cảm nhận và những điều nhìn thấy nghe thấy trên đường: “Con lên xe sau hai người lớn, đến hộp đựng tiền bỏ vào một đồng xu, sau đó tìm đến một chỗ ngồi bên cạnh cửa ngồi xuống. Xe chạy rồi, con cảm thấy trong lòng hoang mang, hơn nữa còn có đôi chút lạnh, không có bố mẹ ở bên cạnh, một mình thật không quen. Con lấy một cuốn sách mang từ nhà ra xem, như vậy trong lòng không lo lắng nữa. Thế nhưng một cô bên cạnh nói với con: “Cháu bé, đi xe mà đọc sách không tốt cho mắt”. Nếu như bình thường con sẽ nói cảm ơn cô ấy, thế nhưng hôm nay mẹ dặn con không nói chuyện với người lạ, cho nên con không nói gì với cô ấy, cũng không dám nhìn cô ấy, lại còn tiếp tục đọc sách”.

Xe chạy rất nhanh đến nhà ga, đứng ở đó rất lâu, không biết nên đi đâu. Sờ đến tiền trong túi, mới nghĩ đến nên gọi điện thoại về nhà trước. Con đến một trạm điện thoại công cộng yêu cầu: “Cháu muốn gọi điện thoại!” Cô đó đưa điện thoại đến, con đưa cho cô ấy một đồng, sau đó thì ấn số điện thoại của nhà mình. Bình thường ít lần gọi điện thoại, thế nhưng gọi điện thoại công cộng thì là lần thứ nhất, cảm thấy rất mới lạ. Gọi xong điện thoại, con loanh quanh gần đó, đông vui ghê, có rất nhiều người mua hàng hóa thết to, con thực sự muốn chơi ở đó thêm một chút, thế nhưng lại sợ đi xa tìm không thấy đường, càng sợ bố mẹ ở nhà lo lắng. Cho nên đã mua một phong kẹo cao su, còn có một bắp ngô nướng rất thơm, rồi đứng ở chỗ vừa xuống xe đợi chuyển xe số 6. Bởi vì lo ngồi nhầm xe, con đã nhìn mấy lần bảng hiệu của trạm. Đến khi nhìn thấy xe số 6 đến, con mới thở phào”.

“Xe chạy rồi, con lấy bắp ngô vừa mua ra, mùi vị thật thơm! Rồi lại ăn kẹo cao su, còn xem sách, không để ý xe đã chạy đến bến rồi. Khi chiếc loa trong xe thông báo: “Điểm cuối bến cửa hàng 228”, con nhìn ra bên ngoài xe, tất cả đều rất quen thuộc, ồ, đến nhà rồi! Con đã đi du lịch quay về rồi”. Nói hết những điều này, Y Y lại đắc ý vỗ ngực mình: “Thế nào bố mẹ, con đã trưởng thành rồi chứ? Có thể tự mình đi xa được rồi chứ?”

Trẻ em từ nhu cầu được chăm sóc và bảo vệ, đến sinh sống độc lập, là một quá trình lâu dài. Trong quá trình này, làm cha mẹ nhất định cần phải khắc phục “lòng yêu thương”, không chăm sóc và bảo vệ con quá mức mà là có ý thức cung cấp cho con cơ hội độc lập tự chủ. Chỉ có buông tay để con làm việc, suy nghĩ, cố gắng, mới có thể khiến con dần dần hình thành quan niệm độc lập, đồng thời

dùng kinh nghiệm phong phú và ý chí kiên cường để đón nhận những thử thách sau này.

Để con tiếp thu “sự rèn luyện về mạo hiểm”, có sự hỗ trợ đối với sự bồi dưỡng các tố chất thể xác và tinh thần của con như sức bền, tốc độ, sự nhanh nhẹn, sự nhিপ nhàng, sự dẻo dai, và năng lực thích ứng xã hội, có sự hỗ trợ đối với việc bồi dưỡng cho con thói quen khi đối mặt với khó khăn, bình tĩnh suy nghĩ tìm ra biện pháp. Trên đường đời không phải luôn thuận buồm xuôi gió, khó khăn và gian khổ là chất xúc tác cho sự trưởng thành của đứa trẻ. Vì vậy, người lớn nên có ý thức tiến hành “rèn luyện sự mạo hiểm” cho con từ khi còn nhỏ, để con kiên cường dũng cảm, bình tĩnh vững vàng, gặp chuyện có thể nhanh chóng tìm ra biện pháp khắc phục khó khăn. Tiếp nhận “rèn luyện mạo hiểm” cũng nên là một “môn học bắt buộc” trong quá trình trưởng thành của bọn trẻ.

Muốn con tự cứu mình khi gặp nạn

Là người cha, giáo dục con cần đối phó với tai nạn bất ngờ như thế nào, khi gặp nguy hiểm tự cứu mình như thế nào, là một bài học không thể thiếu trong giáo dục gia đình. Giáo dục đề phòng tai nạn tự cứu mình cần được tiến hành từ nhỏ. Làm như vậy, không chỉ là để bồi dưỡng cho con khả năng thoát thân tự cứu mình, cũng có lợi với bồi dưỡng ý thức đề phòng và tinh thần trách nhiệm xã hội.

Ví dụ, khi giáo dục phòng tai họa cho con, cần truyền thụ cho con kỹ năng tự cứu mình, nhưng hoàn toàn không chủ trương để con tham gia hoạt động cứu hỏa, không khuyến khích con đảm nhiệm là người anh hùng cứu hỏa, mà chỉ là giáo dục con khi gặp phải hỏa hoạn, hô hoán báo động, khi tự mình thoát thân, cũng hô

hoán người khác thoát thân. Dạy chúng một số phương pháp tự giải thoát, dùng để giảm thiểu thương vong do hỏa hoạn.

Hoàn cảnh đề phòng tai nạn cũng là rất quan trọng, cần bảo đưa trẻ chú ý đài, tivi thường tuyên truyền tri thức đề phòng tai nạn tự cứu mình. Khi ngồi xe buýt lớn, trên xe có cửa cứu nạn khẩn cấp, chú ý có chữ “cửa an toàn”; đi cầu thang máy, có sự cố ấn nút, chú ý có chữ “khi có hỏa hoạn xin đừng di chuyển”. Tất cả những điều này đối với bọn trẻ, đều có tác dụng đề cao ý thức đề phòng tai họa.

Phụ huynh cần dạy cho con biết một số phương pháp tự bảo vệ tự cứu mình. Dưới đây kể lại về nội dung để con trẻ tự cứu mình, hy vọng các bậc cha mẹ ngày thường hướng dẫn chính xác cho con, cố gắng phòng ngừa hết mức tổn thương mà con gặp phải.

1. Chú ý cảm giác. Trong giây phút nguy cấp cần tin tưởng trực giác, phụ huynh không chỉ cần nhắc nhở trẻ, lưu ý từ tiếp xúc người hoặc vật thu được cảm giác bất an, còn cần chú ý lắng nghe, khuyến khích con nói ra người hoặc sự việc cháu cảm giác bất an.

2. Học được cách phân biệt sự lừa gạt. Lúc bình thường phụ huynh nên bảo đưa trẻ, đối với những việc như người lạ hỏi đường hoặc nhờ giúp tìm đồ vật quý bị mất nên cảnh giác, đây là hai thủ đoạn phổ biến của phần tử phạm tội dụ dỗ trẻ em. Ví dụ: có tên tội phạm giả vờ quen con, gọi tên của con (thực ra hắn đã có thể nhìn thấy tên trên đồng phục của đưa trẻ, hoặc khi ở sát theo sau con nghe được có người gọi như vậy); có tên tội phạm tự xưng là nhân viên phòng cháy chữa cháy, bịa đặt tình huống khẩn cấp nhà bạn bị hỏa hoạn. Cha mẹ nên dặn dò con: bất cứ người nào thậm chí là cảnh sát và nhân viên cứu hỏa, trong tình huống không được

người giám sát và bảo hộ cho phép, đều không thể cho người đó đi vào nhà.

3. Không quan tâm người lạ. Người lớn thường biết dặn dò con như sau: “Con không được nói chuyện với người lạ”. Thế nào là người lạ? Đứa trẻ hoàn toàn không nhất định hiểu chính xác. Nếu để đứa trẻ vẽ ra một bức chân dung người lạ, thông thường đứa trẻ đều sẽ vẽ ra một bức tranh rất đáng sợ. Thực ra, những kẻ xâm phạm trẻ em thường đều sẽ làm ra vẻ tử tế thân thiết. Theo những điều tra có liên quan, trong số những nghi phạm xâm phạm đối với trẻ em, 90% là người trẻ em quen. Cha mẹ đặc biệt nhắc nhở bé gái, không được ở bên ngoài nhà một mình hoặc cùng người khác giới đi bất cứ đâu.

4. Cần học được cách gọi lớn tiếng. Trẻ nhỏ thân đơn lực mỏng không đánh lại được kẻ xâm phạm, vì vậy không cần dạy một đứa trẻ dùng tay chân đánh bại kẻ xâm phạm như thế nào, thế nhưng đứa trẻ lại có thể làm nhiều việc để thu hút sự chú ý của những người xung quanh. Ví dụ: hô hoán lớn tiếng: “Cứu với! Ông ấy không phải bố cháu”. Đứa trẻ đi xe đạp có thể dùng xe đạp làm vật yểm hộ, khiến tội phạm khó mà ra tay được, đồng thời hô hoán lớn tiếng, như vậy sẽ có thể thu hút sự chú ý và cảnh giác của mọi người xung quanh, tranh thủ khả năng nhận được sự giúp đỡ.

5. Cần phải dũng cảm nói “Không” Mỗi vị cha mẹ đều muốn bồi dưỡng một đứa con có giáo dục, nhưng cũng nên để con biết, khi nào có thể phá bỏ những quy định thường ngày. Ví dụ, nếu như khi có người ép buộc đứa trẻ làm chuyện vô lễ hoặc nguy hiểm, cần dũng cảm nói “Không!”

6. Để con tha hồ thổ lộ. Trong cuộc sống thường ngày, cha mẹ và con cái nên thường xuyên nói chuyện với nhau. Nếu như con không vừa ý với ai, cha mẹ không nên nói đơn giản, không được nói người đó xấu, mà nên cùng với con phân tích, như vậy đứa trẻ mới có thể nói thoải mái. Một khi gặp phải chuyện không vừa ý, hoặc có người bắt nạt nó, đứa trẻ có thể tha hồ thổ lộ với người nó tin tưởng. Đứa trẻ biết có người quan tâm nó, thì có thể giảm nhẹ áp lực tâm lý, giảm nhẹ tổn thương tâm lý, đồng thời có thể kịp thời khiến người xấu phải chịu sự trừng trị thích đáng.

7. Xác định rõ những chỗ không thể đụng chạm. Đứa trẻ được khoảng bốn năm tuổi, người lớn nên nói cho con vị trí mặc đồ lót là khu vực riêng tư của cá nhân, bất kỳ người nào cũng không có quyền tiếp xúc. Cho dù là bác sĩ làm kiểm tra, cũng cần phải yêu cầu người giám hộ giám sát tại hiện trường. Đây là quyền lợi chính đáng của trẻ em.

8. Có rất nhiều người có thể giúp con. Gặp phải phiền phức tìm cảnh sát, là hiểu biết thông thường nhất, nhưng chỉ như thế còn chưa đủ. Ví dụ cảnh sát không ở gần đó, đứa trẻ sẽ không biết cầu cứu bất kỳ ai. Còn cần để con biết, nhân viên công tác ở các nơi như công viên, cửa hàng, rạp chiếu phim... đều có thể cứu trợ, nhiều hơn một cơ hội thì nhiều hơn một hy vọng sống sót.

9. Cảnh giác lĩnh vực điện tử. Cho dù trong nhà có máy tính hay không, người lớn bảo con chú ý các vấn đề an toàn lĩnh vực điện tử đều vô cùng quan trọng. Đứa trẻ có thể sử dụng mạng Internet ở quán Internet, trường học, thư viện hoặc trong nhà bạn bè, vì vậy, nên bảo con cần chú ý giữ một số bí mật của gia đình và cá nhân, không nên dễ dàng gặp gỡ kết bạn với bất kỳ ai trên mạng.

10. Khi vui chơi, luyện tập tăng cường bản lĩnh tự bảo vệ tự cứu mình. Chỉ giảng giải cho con một số phương pháp tự bảo vệ tự cứu mình là không đầy đủ, nói rồi lúc đó có thể nhớ, sau đó lại quên ngay. Cách duy nhất có thể khiến đứa trẻ nắm vững là thông qua vai trò của vui chơi và rèn luyện. Trải qua nhiều lần rèn luyện thì có thể dần dần nắm được nội dung chính. Khi vui chơi trong gia đình cha mẹ có thể thiết kế nhiều tình huống có thể phát sinh, đặt câu hỏi cho trẻ để kiểm tra khả năng phản ứng của con. Đồng thời còn cần phải diễn tập nội dung để duy trì thông tin liên lạc giữa cha mẹ và con như thế nào.

Theo thống kê, chấn thương bất ngờ đã trở thành nguyên nhân tử vong hàng đầu của trẻ từ 14 tuổi trở xuống của nước ta. Một nhà nghiên cứu có uy tín ước tính khoảng 80% ca tử vong không bình thường có thể thông qua các biện pháp dự phòng và xử lý ứng phó mà tránh được, “chất tẩy rửa tuy nhỏ, độc tính thật sự không nhỏ”, “thận trọng khi lên mạng kết bạn, cảnh giác kẻ xấu dụ dỗ”, “gọi điện thoại khi gặp kẻ cướp, liên lạc tìm sự giúp đỡ...”.

Đứa trẻ ứng đối với tai nạn ngoài ý muốn như thế nào? Khi gặp nguy hiểm tự cứu mình như thế nào? Dưới đây là những phương pháp tự cứu chính xác với những tình huống nguy hiểm khác nhau, cung cấp cho mọi người tham khảo.

1. Khi xảy ra động đất: nên ẩn nấp trước sau đó chạy thoát thân, đợi sau khi chấn động dừng lại mới đi ra khỏi nhà. Khi ẩn nấp không nên đứng ở giữa phòng, nên kịp thời tìm chỗ ẩn nấp có vật chống đỡ. Khi thoát thân nên đi cầu thang bộ, không nên đi cầu thang máy.

2. Khi xe gặp hỏa hoạn: khi xe gặp hỏa hoạn cần kịp thời báo động sau đó cần phải sử dụng đầy đủ các khí tài dập lửa trên xe tích cực tự cứu mình, không có khí tài dập lửa hoặc khí tài dập lửa không đủ, có thể dùng các vật như quần áo, chăn bông... dập lửa.

3. Khi tàu điện ngầm gặp sự cố: cần phải chú ý lắng nghe thông báo của nhân viên tàu điện ngầm, đồng thời nghe theo sự chỉ huy và hướng dẫn của nhân viên nhà ga, di tản theo phương hướng quy định. Tốt nhất dùng các loại vải bông ướt bịt mũi như quần áo, khăn bông, khẩu trang..., đi ngược chiều gió, không nên hít thở sâu.

4. Khi bị đắm thuyền: cần phải mặc áo cứu sinh, phát tín hiệu cầu cứu. Trừ phi không có cách nào khác, nếu không thì không nên rời bỏ thuyền. Một khi rời khỏi thuyền, cần phải theo hướng gió, hai cánh tay để trước ngực, đề lên áo cứu hộ, hai tay bịt mồm mũi và đập nước.

5. Khi nhà cao tầng bị hỏa hoạn: không thoát thân bằng cầu thang máy, dùng cầu thang cấp cứu. Khi ở trên tầng tương đối cao có thể dùng các đồ dùng bằng vải trong phòng như khăn trải giường, rèm cửa sổ... xé thành sợi vải kết thành dây thừng có thể mang nặng, buộc chặt vào cửa sổ hoặc sân thượng thoát thân. Khi tất cả các con đường bị cắt đứt, nơi tránh nạn tốt nhất là phòng vệ sinh.

6. Khi thức ăn bị nhiễm độc: nên lập tức gọi điện cấp cứu đến trung tâm cứu hộ khẩn cấp, sau đó dùng ngón tay, đũa... kéo mạnh cuống lưỡi làm cho nôn ra, uống nhiều nước ấm hoặc nước muối loãng, giảm thiểu sự hấp thụ độc tố.

7. Khi bị uy hiếp: điều quan trọng nhất là cố gắng giữ được sự bình tĩnh, không nên có những sự chống lại vô nghĩa. Đồng thời,

cần cố gắng quan sát đặc trưng của tên cướp, để được cứu hoặc sau này vụ án được phá lấy lại được tài sản.

Ngoài ra, cha mẹ cần phải dạy con học được cách tự cứu mình. Để con nắm vững kiến thức tự cứu mình nhất định, có thể khiến chúng thoát ra khỏi nguy hiểm trong thời điểm then chốt, bảo vệ bản thân, điều này nên là một nội dung giáo dục quan trọng mà mỗi vị phụ huynh tiến hành giáo dục con trong gia đình. Dưới đây giới thiệu một số phương pháp giáo dục đối sách ứng phó.

1. Bảo con khi bị lạc ở nơi công cộng, dùng ba phương pháp tự cứu mình: nếu như bị lạc ở nơi rất gần nhà, có thể tự mình quay về nhà, sau đó đợi người lớn ở cửa nhà, không nên chạy lung tung; điều thứ hai là không nên tùy tiện nói với người khác mình bị lạc, nên đi tìm nhân viên bảo vệ mặc đồng phục, nhờ họ giúp đỡ; điều thứ ba chính là nán lại nơi bị lạc, người lớn nhất định sẽ đến tìm.

2. Nhắc nhở con khi ở nhà một mình, không được tùy tiện mở cửa cho người lạ vào, đầu tiên cần hỏi rõ ràng người gõ cửa là ai. Cho dù người đó nói là bố mẹ gọi đến đón con, cũng không nên mở cửa. Gọi điện thoại cho bố mẹ và hàng xóm nói: có người lạ bấm chuông cửa, mời họ khẩn trương đến.

3. Dạy con trên đường đi bộ về nhà, nếu như có người có thể theo dõi mình, cần chạy đến chỗ đông người, ví dụ cửa hàng, ngã tư đường sầm uất. Không nên tùy tiện nhìn thấy một căn phòng liền chạy vào, cũng không nên chạy đến ngõ hẻm vắng vẻ. Nếu như biết lúc đó trong nhà không có người, tạm thời không nên quay về nhà, có thể đến nhà hàng xóm có người trong nhà.

4. Nếu như gặp phải hỏa hoạn, đầu tiên nên gọi điện thoại cứu hỏa, sau đó mở cửa sổ gọi to “cháy rồi, cháy rồi”, để thu hút sự chú

ý của hàng xóm và người đi đường; lại lấy khăn bông thấm nước bịt mũi và miệng, đồng thời cố gắng hết sức đi xuống tầng gần sát đất, đợi nhân viên phòng cháy chữa cháy đến giải cứu. Nếu như phát hiện cửa phòng ngủ phát nhiệt, như vậy chứng tỏ lửa đã cháy ở bên ngoài cửa, mở cửa sẽ rất nguy hiểm, có thể dùng khăn ướt chặn cửa hoặc không ngừng dùng nước dội lên cửa, để ngăn lửa ở bên ngoài cửa, tranh thủ càng nhiều thời gian nghĩ cách cứu viện.

5. Giúp con nhớ địa chỉ và số điện thoại của gia đình, cần phải có thể nói ra chính xác nhà mình ở đâu. Dạy con biết sử dụng điện thoại, đồng thời ghi nhớ một số số điện thoại khẩn cấp là cứu hỏa, cấp cứu, cảnh sát, giúp con khi gặp phải nguy hiểm biết sử dụng điện thoại cứu mạng như thế nào.

Trong cuộc sống nguy hiểm rình rập khắp nơi. Chúng ta đồng thời với việc thả lỏng để con thể nghiệm cuộc sống, dám mạo hiểm, còn cần phải luôn luôn nhắc nhở con chú ý những nguy hiểm rình rập bên cạnh, dạy cho các con biết những kiến thức phổ thông để tự cứu mình khi gặp nguy hiểm, giúp con lớn lên thành an toàn, thuận lợi.

Giáo dục cho con những khó khăn trong cuộc sống

Những đứa trẻ ngày nay phần lớn đều lớn lên trong muôn vàn sự cưng chiều, trong số chúng rất nhiều người đã hình thành những đặc điểm như buông thả, yếu đuối, tự ty, tính ỷ lại cao, tính độc lập kém.... Cùng với sự tiến bộ của xã hội, sự phát triển kinh tế, điều kiện sống của những đứa trẻ ngày càng ưu việt. Những đứa trẻ lớn lên trong những “hộp mật”, đồng thời hưởng thụ điều kiện sống ưu việt, nếu như không khắc phục những nhược điểm nói trên, nếu như

người lớn không kịp thời giáo dục những khó khăn thích hợp đối với chúng, chúng sẽ khó đứng chân được trong xã hội.

Cái gọi là giáo dục về sự thất bại, là nói đến dưới sự chỉ đạo của tư tưởng giáo dục chính xác, căn cứ sự đòi hỏi phát triển và giáo dục thể xác tâm hồn đứa trẻ, tạo ra và lợi dụng các loại tình cảnh, đưa ra các loại vấn đề khó khăn, để bọn trẻ thông qua sự động não, bắt tay làm để giải quyết mâu thuẫn, từ đó bước đầu hình thành năng lực chịu đựng khó khăn và năng lực thích ứng với hoàn cảnh, bồi dưỡng ý chí kiên cường vượt qua khó khăn vươn lên.

Nên tiến hành giáo dục biết chấp nhận thất bại, khó khăn đúng lúc đối với đứa trẻ, quan điểm này đã được sự công nhận. Đứa trẻ đã có thể lực nhất định, cũng đã có năng lực giao tiếp nhất định với mọi người. Điều này đã khiến bọn trẻ có khả năng để đối phó với những khó khăn nhất định, đồng thời dựa vào sự nỗ lực của bản thân mình để khắc phục khó khăn. Hơn nữa, “khó khăn” và “trở ngại” đứa trẻ gặp phải phần lớn là những việc trong đời sống thường ngày, tuyệt đại đa số thông qua sự nỗ lực của bản thân chúng đều có thể giải quyết.

Chúng ta biết rằng, con người trong cả cuộc đời không thể thuận buồm xuôi gió, khó khăn và trở ngại là không thể tránh khỏi. Vì vậy, giáo dục trở ngại đối với đứa trẻ trong gia đình, khiến đứa trẻ trải qua một số khó khăn, chịu một số rèn luyện, để bồi dưỡng một số tố chất tâm lý và phẩm chất tốt, tất nhiên có lợi đối với sự thích ứng xã hội tốt của con. Thế nhưng, sự hình thành phẩm chất tâm lý tốt của đứa trẻ cần quá trình lâu dài và phức tạp, không thể một sớm một chiều mà được. Làm cha mẹ, nên căn cứ vào đặc điểm độ tuổi của đứa trẻ, kết hợp sinh hoạt thường ngày của con, khéo dẫn dắt từng bước, kiên trì mãi mãi, để cuối cùng đạt đến mục đích giáo

dục sự khó khăn cho đứa trẻ. Cụ thể mà nói, có thể làm theo những điều dưới đây:

Đầu tiên, thả lỏng tay chân, để con làm những việc có thể làm. Nếu như nuông chiều quá mức đối với con, việc gì cũng bao biện làm thay, cuối cùng sẽ hình thành nhược điểm là sự yếu đuối, đến mức khi gặp phải khó khăn sẽ không biết làm thế nào. Ví dụ đứa trẻ bị ngã, nếu như không nghiêm trọng, chúng ta nên khích lệ con tự đứng dậy, mà không vội vã chạy ra giúp; đứa trẻ đòi đồ chơi, nên khích lệ trẻ tự đi lấy, cũng cần khích lệ trẻ tự mặc quần áo, nhất thiết không thể để bọn trẻ “cơm bưng tới miệng, áo mặc tới tay”. Chúng ta nên khiến bọn trẻ trên con đường phía trước, gặp phải chướng ngại và cản trở nhất định, để đứa trẻ trong cuộc sống dần dần học được sự độc lập đối mặt với tất cả.

Thứ hai, tiến hành rèn luyện sức khỏe để luyện tập ý chí cho con. Ví dụ, khi mùa đông sắp đến, khích lệ con dậy sớm tập chạy, tập thể dục, rèn luyện ý chí và nghị lực đấu tranh của bọn trẻ với cái giá lạnh mùa đông; ở trong gia đình, cũng có thể để trẻ làm một số việc vừa sức; tận dụng những ngày nghỉ đưa trẻ ra ngoài ô chơi, leo núi, dạo chơi công viên... từ đó để con cảm nhận được sự mệt nhọc, cảm nhận được sự vất vả, hiểu được trong cuộc sống, ngoài ngọt bùi, còn có gian khổ và đắng cay, khiến con cảm nhận được những khó khăn và sự rèn luyện đối với các hoàn cảnh.

Thứ ba, thông qua các phương thức phê bình, xử phạt... tiến hành giáo dục về khó khăn. Hiện nay một số đứa trẻ thông minh lanh lợi, nhưng vì trong các trò chơi và cuộc thi đấu, bố mẹ lúc nào cũng để con thắng lợi, làm việc gì cũng biểu dương con làm tốt nhất, dẫn đến khiến đứa trẻ cậy mạnh hiếu thắng, tự cho mình là phải, bỗng nhiên chịu sự phê bình, bèn sinh ra chán nản, nổi nóng hoặc

mất đi sự tự tin. Vì vậy, phê bình con một cách thích đáng, chỉ ra những khuyết điểm và thiếu sót, là rất cần thiết. Ví dụ, trong hoạt động vui chơi, không nhất định mỗi lần đều để con đóng vai chính, trong hoạt động thi đấu, cũng không nhất định cần phải nghĩ mọi cách để con thắng lợi. Khi con phạm lỗi lầm, có sự xử phạt thích hợp, cũng có thể khiến con nhận thức được cảm giác thất bại, học được cách tự điều chỉnh bản thân.

Cuối cùng, cha mẹ nên hết sức chú ý lời nói việc làm của mình trong cuộc sống thường ngày. Bởi vì thái độ đối phó với thất bại của cha mẹ, sẽ có tác dụng bồi dưỡng và giáo dục một cách ngầm ngấm đối với con. Cha mẹ cần phải tự mình nêu gương, làm tấm gương tốt cho con, đồng thời dùng những kinh nghiệm bản thân mình đã trải qua và những thử nghiệm trong cuộc sống của mình, giáo dục, hướng dẫn con, để cho con nhận thức được lý tưởng là tốt đẹp, nhưng thực tế rất cách xa lý tưởng, hứng chịu thất bại là hiện tượng bình thường trong cuộc sống hiện thực của con người ta, là điều không thể tránh khỏi. Đồng thời, cũng có thể dùng những câu chuyện về thời thơ ấu của các danh nhân để động viên con.

Ngoài ra, trong giáo dục hằng ngày, chúng ta cần phải không ngừng mở rộng các phương diện tri thức cho con, nâng cao khả năng tự lo liệu cho con. Ví dụ, khiến con hiểu rằng bụi bay vào mắt không nên dùng tay dụi mắt mà nên không ngừng chớp mắt, dùng nước rửa hạt bụi ra khỏi mắt, đồng thời kịp thời tìm người lớn giúp đỡ. Đã có kiến thức phổ thông nhất định rồi, đưa trẻ khi gặp chuyện thì không quá hốt hoảng, đồng thời sẽ dần dần học được cách ứng phó độc lập khi gặp phải những việc này.

Như ngày nay mọi người nhận thức một cách sâu sắc đến những ưu đãi của điều kiện vật chất, đồng thời không cảm thấy tỉ lệ

thuận với hạnh phúc của con. Với sự bảo đảm đời sống vật chất thích đáng, cần phải dạy con hiểu được ngoài vật chất ra, sáng tạo tình cảm vui sướng trong nội tâm như thế nào. Phương thức nuông chiều đầy đủ vật chất rất không có lợi đối với sự trưởng thành của đứa trẻ. Khi “giáo dục về sự thất bại” nên bồi dưỡng cho con khả năng có được hạnh phúc từ nhiều phương diện. Chỉ đặt hy vọng vào một mục đích để theo đuổi, cuối cùng luôn luôn là đau khổ. Một số đứa trẻ vì bố mẹ không mua đồ chơi mà cả ngày buồn bã không vui, trong khi một số đứa trẻ khác lại rất vui khi tìm thấy niềm vui từ các món đồ chơi khác. Tính rộng rãi của sở thích hứng thú, đối với những đứa trẻ có “sở trường” đặc biệt quan trọng. Bởi vì một nội dung quan trọng khác của “giáo dục về sự thất bại”, chính là bồi dưỡng cho con khả năng hồi phục khi gặp thất bại. Đứa trẻ lạc quan không phải là không có sự đau khổ, mà là rất nhanh chóng nhìn thấy niềm hy vọng từ trong đau khổ. Điều quan trọng là không nên luôn than vãn, nguyên rủa trong tối tăm, mà nên thấp nên một ngọn đuốc của hy vọng.

Đương nhiên, giáo dục khó khăn đối với con, cũng cần có mức độ, nếu không thì sẽ thu được điều ngược lại. Khi tiến hành giáo dục về thất bại chúng ta cần chú ý những vấn đề dưới đây:

1. Cần chú ý mức độ vừa phải và liều lượng vừa phải. Tạo ra hoàn cảnh cho đứa trẻ nên có mức độ khó khăn nhất định, có thể gọi ra cho đứa trẻ cảm giác về khó khăn, nhưng lại không thể quá khó, nên là cái mà đứa trẻ có thể khắc phục thông qua sự nỗ lực của bản thân. Đồng thời, đứa trẻ một lần đứng trước vấn đề khó khăn cũng không thể quá nhiều. Bởi vì mức độ và liều lượng khó khăn thích hợp có thể khiến đứa trẻ điều chỉnh trạng thái tâm lý chính xác, khắc phục khó khăn, theo đuổi một mục tiêu; ngược lại

khó khăn quá mức thì sẽ làm tổn hại đến lòng tự tin và tính tích cực của đứa trẻ, khiến đứa trẻ sinh ra cảm giác khó khăn, cảm giác sợ hãi, cuối cùng mất đi hứng thú và lòng tin.

2. Cần phải biết cách động viên con. Khi con bạn gặp thất bại khó tránh khỏi sự chán nản, lúc này chúng ta nên cổ vũ đứa trẻ, khiến con nhận thức được cuộc đời con người sẽ gặp phải rất nhiều khó khăn, bản thân chỉ có dũng khí nỗ lực hướng lên phía trước, cuối cùng mới có thể khắc phục được thất bại, vượt qua khó khăn. Ngoài ra, khi đứa trẻ có sự nỗ lực rất lớn giành được thành tích nhất định, cần kịp thời ghi nhận, khiến cho con thấy được khả năng của mình, từ đó càng có lòng tin để đối diện với những khó khăn mới.

3. Cần biết cách hướng dẫn con. Khi con bạn gặp thất bại nghiêm trọng, chúng ta cần giúp con phân tích nguyên nhân chủ quan, khách quan của khó khăn gặp phải, tìm ra mấu chốt của thất bại ở đâu, từ đó giúp con thực hiện mục tiêu từng bước một, khiến con hiểu được chỉ có chiến thắng khó khăn mới có thể không ngừng tiến lên phía trước. Hơn nữa hằng ngày cần phải biết cách quan sát hoạt động của con, nắm bắt được xu thế phát triển của con, nếu như khi con khắc phục khó khăn mấy lần đều thất bại, thì cần phải kịp thời dành cho con sự giúp đỡ cụ thể.

4. Cần phải tạo ra cho con nhiều cơ hội giao lưu với bạn bè. Giao du với bạn bè, có thể giúp con bạn phát hiện những quan điểm không giống mình, từ đó càng tốt cho việc nhận thức người khác và bản thân, khắc phục khuynh hướng sai lầm cho mình là trung tâm. Trong nhóm bạn bè, đứa trẻ luôn luôn sẽ trải qua một số khó khăn, như quan điểm không nhất trí, phục tùng vào vị trí bị lãnh đạo..., điều này sẽ có thể thúc đẩy con bạn trong quá trình không ngừng rèn luyện sẽ chung sống hòa thuận với bạn bè như thế nào, hợp tác

như thế nào, nâng cao khả năng chịu đựng khó khăn của con. Phương diện khác, sự giao lưu và chỉ đạo lẫn nhau giữa bạn bè, cũng có thể giúp đứa trẻ khắc phục khó khăn, giải quyết vấn đề càng tốt hơn.

Tóm lại, đúng như người xưa nói, “Tự cổ người có khí phách gặp nhiều gian nan, xưa nay kẻ quần là áo lượt khó trở thành đấng nam nhi vĩ đại”. Gặp khó khăn và trắc trở, có thể rèn luyện phẩm chất và ý chí tốt nhất cho con người ta, chúng là trẻ con trong quá trình trưởng thành tất nhiên không thể không trải qua. Tiến hành giáo dục khó khăn đối với con trẻ, tất nhiên có thể thúc đẩy đứa trẻ học được sự tự cường tự lập khi đối mặt với khó khăn và trở ngại trong học tập và cuộc sống. Chiến thắng khó khăn hoàn toàn không thể có được trong một sớm một chiều, cũng hoàn toàn không phải dùng hết tâm sức theo đuổi mà thành, điều mấu chốt là thuận theo tự nhiên, thuận theo quy luật phát triển của con trẻ. Trong cuộc sống bồi dưỡng khả năng chấp nhận và khắc phục khó khăn cho con là liên tục. Bất kỳ hành vi buông lỏng và nuông chiều con nào đều sẽ tạo ra tư tưởng ỷ lại của con, cần phải để con trong khi tự mình thể nghiệm nhận thức được khó khăn, học được cách khắc phục khó khăn, có bản lĩnh chiến thắng khó khăn.

Vậy thì, người cha nên dành cho con “môn học bắt buộc” để chống chọi lại “thất bại” tốt như thế nào? Tôi cho rằng có mấy cách làm dưới đây:

1. Lợi dụng hiện thực cuộc sống, nâng cao khả năng sống độc lập. Mục đích tiến hành, chính là để đứa trẻ trong thực tế cuộc sống, có khả năng sinh sống độc lập, có thể độc lập đối diện khó khăn để giải quyết vấn đề tương đối tốt. Sự giáo dục của người Mỹ đối với trẻ em đáng để làm tấm gương, chuyên gia giáo dục của Mỹ cho

ràng, bồi dưỡng khả năng độc lập xử lý vấn đề và khả năng chống chọi với khó khăn cho đứa trẻ, cha mẹ có tác dụng quan trọng. Trẻ em Mỹ từ nhỏ đã sống một mình trong phòng riêng, tự mình hoạt động, rèn luyện khả năng sinh hoạt độc lập.

Vì vậy, nên bắt đầu từ 3 tuổi, người lớn cần phải yêu cầu trẻ em buổi tối đi ngủ độc lập, yêu cầu con tự mình ăn cơm, đi nhà vệ sinh, mặc quần áo, dọn dẹp giường chiếu; đồng thời yêu cầu của bố và mẹ phải nhất trí, thái độ dạy dỗ cũng phải nhất trí, mỗi ngày tiến hành luyện tập nhiều lần, đưa ra tiêu chuẩn nhiều lần, yêu cầu nghiêm khắc. Ngoài ra, còn có thể để đứa trẻ chia sẻ công việc gia đình từ khi còn rất nhỏ, ví dụ quét dọn nhà cửa, mua đồ đạc thay bố mẹ... Trong quá trình này chúng thường sẽ gặp khó khăn trở ngại, cha mẹ liền yêu cầu con độc lập giải quyết vấn đề, trong quá trình loại bỏ những khó khăn tự nhiên này, khiến trưởng thành thêm một bước, nâng cao năng lực độc lập xử lý vấn đề.

2. Cố ý tạo ra trở ngại, bồi dưỡng khả năng chống chọi với khó khăn. Trong cuộc sống gặp phải khó khăn, trở ngại là chuyện bình thường sẽ xảy ra, vậy thì vì sao còn cố ý tạo ra khó khăn chứ? Bởi vì trên con đường trưởng thành đứa trẻ luôn khó tránh khỏi phải gặp phải thất bại. Nếu như đứa trẻ thường ngày quen đi trên con đường bằng phẳng, quen nghe những lời nói thuận tai, quen làm những điều mình muốn, vậy thì một khi chúng gặp phải khó khăn, thì sẽ không có thói quen đối phó, từ đó bó tay không biết làm thế nào, lo lắng căng thẳng, dễ dẫn đến thất bại. Vì vậy, trong học tập và sinh hoạt thường ngày người lớn cố ý tạo ra một số trở ngại cho con, là để bồi dưỡng năng lực phân tích vấn đề và giải quyết vấn đề. Khi tạo ra trở ngại, cần chú ý có tính dự phòng và tính trọng điểm khi giáo dục khó khăn, tổ chức có mục đích những hoạt động mang tính

trở ngại. Đồng thời, người lớn còn cần phải chú ý đặc điểm lứa tuổi của trẻ nhỏ, tạo ra mức độ khó khăn của trở ngại mà đưa trẻ thông qua nỗ lực có thể khắc phục.

Ví dụ, con không cầm được đồ vật bạn muốn yêu cầu, người lớn không cần lập tức cầm giúp con, mà cần để con động não suy nghĩ, làm sao mới có thể cầm được đồ vật. Người lớn trong khi chơi với con hàng ngày, cố ý tạo ra khó khăn trở ngại, không thể chỉ là cố gắng tìm mọi cách để thỏa mãn yêu cầu của con, mà nên học tinh thần của các ông bố Nhật Bản, Triều Tiên, Pháp tìm mọi cách tiến hành “giáo dục sự gian khổ”: đưa con lên núi, cắm trại dã ngoại, để con tự mình đi nhặt củi, cho con định kỳ đến sống ở những nơi gian khổ, rèn luyện bản lĩnh tự lo liệu cuộc sống độc lập, bồi dưỡng ý chí kiên cường và khả năng chống chọi với gian khổ, đương đầu với khó khăn thử thách.

3. Động viên con khắc phục khó khăn, bồi dưỡng dũng khí chống chọi với khó khăn trở ngại. Có đưa trẻ trong hoàn cảnh khó khăn dễ sinh ra phản ứng tiêu cực, luôn luôn mất tinh thần, lựa chọn phương thức né tránh. Muốn thay đổi hiện tượng này, thì cần phải khi đưa trẻ gặp phải khó khăn, giáo dục con cần có thái độ đúng đắn, dũng cảm đối mặt, tạo ra sự thách đấu với khó khăn. Ví dụ, khi con leo lên núi cao, sợ bị ngã, chúng ta liền cổ vũ con nói: “Đừng sợ, bố đến đây, làm sao mà ngã được cơ chứ?” “Con thật dũng cảm!” Nhiều bé gái sợ đi cầu thăng bằng, sợ bơi, lúc này, chúng ta nên cổ vũ con nói: “Đừng sợ, con làm đúng rồi!” Đưa trẻ đi đường không may bị ngã, tự mình đứng dậy, người lớn thường không đến đỡ dậy và an ủi. Như vậy, đưa trẻ sẽ dần dần tạo lập lòng tin, nỗ lực để chiến thắng khó khăn. Khi đưa trẻ một lần chiến thắng khó khăn, chúng sẽ càng tăng thêm dũng khí, kích thích mong muốn chiến

thắng khó khăn, tâm lý sợ hãi cũng sẽ mất đi, lòng tự tin cũng sẽ tăng lên, khi đó đứa trẻ sẽ tự nhủ mình: “Mình làm được”. “Mình có thể”.

Trong cuộc sống, mỗi khó khăn, mỗi thử thách đều có ý nghĩa cần có của nó. “Nghịch cảnh là một trường đại học tốt nhất”. Đây là câu nói của những người thành công. Không trải qua gian khổ làm sao có được vinh quang, muốn để con bạn nhìn thấy niềm vinh quang chiến thắng, vậy thì hãy để các con đối mặt với khó khăn gian khổ mà tiến lên.

NGƯỜI THẦY HỌC TẬP

Không nên cho rằng giáo dục con là việc của thầy cô giáo, đưa con đến trường học, thì từ đó không cần quan tâm tới việc học tập của con. Con là của bạn, trong con mắt thầy cô, chúng chỉ là một trong mấy chục; trong con mắt bạn, nó lại là một trăm phần trăm. Vì vậy, bạn đừng thoái thác trách nhiệm “người thầy học tập”...

Truyền thụ cho con phương pháp học tập

Học tập là một loại hoạt động nhận thức phức tạp chịu ảnh hưởng của nhiều nhân tố.

Trong quá trình học tập của con, cần hình thành phương pháp học tập tốt nhất phù hợp với đặc điểm của bản thân, hoàn toàn không là một việc dễ dàng, nó không chỉ dựa vào sự tìm tòi của đứa trẻ, sự phụ đạo của giáo viên, cũng cần có sự tham gia của phụ huynh. Bởi vì cha mẹ so với bất kỳ người nào cũng đều thấu hiểu hứng thú và tính cách của con mình, càng có khả năng tham dự vào quá trình học tập của đứa trẻ. Thông qua bồi dưỡng thói quen học tập tốt của con, để nâng cao thành tích học tập của con, nên trở thành một khâu quan trọng trong giáo dục gia đình. Nhà tâm lý học nổi tiếng người Pháp Bernard từng nói: “Phương pháp tốt có thể khiến chúng ta phát huy tư chất thiên bẩm và tài năng, mà phương pháp vụng về có thể gây trở ngại cho sự phát huy tài năng”.

Từng có một người cha lo lắng đến phòng khám bệnh tâm lý, kể cho người tư vấn nghe những nỗi khổ trong lòng: “Sau khi đứa con học lớp 4, tôi đã “trang bị” cho cháu điều kiện học tập tốt nhất, trang bị cho nó đầy đủ trang thiết bị học tập, còn có gia sư, đứa trẻ cũng rất chăm chỉ, thường học bài đến đêm khuya, nhưng thành tích

lại không có tiến bộ gì, không biết vấn đề là ở chỗ nào...", vấn đề chính là ở phương pháp học tập. Nhiều trường hợp, phương pháp so với điều kiện vật chất còn quan trọng hơn.

Đối với đứa trẻ, dựa vào việc ghi nhớ thuộc lòng, rập khuôn máy móc, luyện tập bằng máy móc cũng có thể nắm bắt một khối lượng thông tin và tri thức khổng lồ, thế nhưng, một là bởi vì phương pháp đơn nhất, máy móc khiến cho hành vi học tập trở nên khô khan, nhàm chán, không có hứng thú, lâu dần làm cho đứa trẻ mất hứng thú học tập; hai là tăng thêm gánh nặng học tập của đứa trẻ, tăng thêm áp lực học tập, đứa trẻ không cảm thụ được sự vui vẻ; một điểm quan trọng nhất, thu hoạch được tri thức kiểu như vậy, thường vì không biết được cách vận dụng trong cuộc sống, mà trở thành tri thức chết, tri thức không có tác dụng. Ví dụ, một đứa trẻ có thể tiến hành làm thuần thục bốn phép tính, thế nhưng ông bố nhờ con giúp tính sổ sách ghi chép việc mua sắm trong gia đình, cậu lại tính rối tinh rối mù. Như vậy, chúng ta có thể nói đứa trẻ đã nắm vững tri thức vận dụng tính toán 4 phép tính rồi chứ?

Vì vậy, trong quá trình hướng dẫn con học tập, việc thứ nhất người cha làm, không phải là dạy con ghi nhớ bao nhiêu đồ vật, mà là dạy cho con phương pháp học tập khoa học, cần coi trọng đối với việc bồi dưỡng hứng thú học tập, động lực học tập, khả năng học tập cho con. Cần phải cho con chiếc chìa khóa vàng học tập, cũng chính là không chỉ "giúp cho có cá", mà là "giúp cho chiếc cần câu".

Trong thời kỳ nhận thức ban đầu của con, nhiều bậc phụ huynh cũng đã trải qua một thời kỳ khó khăn. Khi đó chúng ta cũng nóng lòng muốn dạy con thuộc lòng một bài thơ, hay nóng lòng muốn dạy con nhận biết được bao nhiêu chữ cái... Nhưng sau đó chúng ta nên uốn nắn cách thức giáo dục tích lũy thông tin đơn

thuần, dần dần bồi dưỡng khả năng học tập của con, truyền thụ cho con phương pháp học tập.

Thứ nhất, giúp con xác định chính xác mục tiêu học tập. Cần để con hiểu rằng, mục đích học tập không phải là phục vụ thi cử, mà là để có tri thức, để phát triển bản thân mình. Trên cơ sở này, hướng dẫn con tiến hành học tập có mục tiêu, việc học tập mới có đầy đủ động lực. Có người so sánh chuyện con lừa cả ngày chạy quanh cái cối và ngựa chạy đường xa vạn dặm, quăng đường của lừa và ngựa đại khái là tương đương nhau, bởi vì bước chân hai con vật hằng ngày đều không ngừng miệt mài chạy. Thế nhưng con ngựa vì có mục tiêu rõ ràng, mỗi ngày theo một phương hướng nhất định mà tiến lên phía trước, vì vậy đi khắp thế giới rộng lớn; trong khi con lừa suốt ngày chạy quanh cái cối, vĩnh viễn cũng không đi khỏi góc trời nhỏ hẹp. Vì thi cử mà học tập, cũng giống như con lừa bị mù mà suốt đời chạy quanh cái cối, trong khi vì thu nhận tri thức và phát triển tự bản thân mình mà học tập, thì cũng giống như con ngựa đó có được hành trình thật sự!

Thứ hai, bồi dưỡng cho con thói quen học tập khoa học. Có người từng phỏng vấn mấy vị giành được giải Nobel, khi hỏi họ: “Giành được giải Nobel, người nào ngài cần phải biết ơn đầu tiên?” Mọi người đều cho rằng nhất định họ sẽ nói tên của người hướng dẫn mình, thế nhưng mấy người đoạt giải đều cho rằng, nên cảm tạ giáo viên mầm non và cha mẹ mình. Bởi vì cha mẹ và giáo viên mầm non là người thầy vỡ lòng, đã bồi dưỡng cho họ thói quen vệ sinh, dạy họ thói quen lễ phép với mọi người, thói quen thành thực dũng cảm, thói quen tự mình làm việc, thói quen biết sai thì sửa... Những thói quen này là tài sản quý giá nhất trong suốt cuộc đời họ.

Không có những thói quen này, họ không thể bước đi trên đỉnh cao của thành công.

Bởi vì con còn nhỏ tuổi, khả năng tự kiểm chế và khả năng sắp xếp kế hoạch tương đối kém, do đó, cha và con cùng nhau sắp xếp nhịp nhàng mỗi giai đoạn học tập rất cần thiết. Mỗi ngày ôn tập nội dung gì, khi nào thức dậy và đi ngủ, thậm chí sắp xếp thời gian nghỉ ngơi như thế nào đều là nội dung có thể suy nghĩ của kế hoạch học tập. Ngoài ra, ông bố có thể tiến hành kiểm tra tình hình hoàn thành kế hoạch học tập của con, lại có thể trong không khí nhẹ nhàng thoải mái, phối hợp với con định ra kế hoạch học tập mới. Người cha tuy không là chuyên gia giáo dục, nhưng thông qua quá trình tham gia vào hoạch định kế hoạch học tập của con, cũng có thể thu được sự hiểu biết tương đối toàn diện về kế hoạch học tập của con.

Có ông bố bà mẹ thấy con miệt mài học tập thâu đêm, thường cảm thấy rất vui vẻ yên tâm, nhưng đã không chú ý đến việc ngủ muộn dậy muộn trong thời gian dài, sẽ làm cho hiệu của học tập của con giảm sút. Nghiên cứu sinh lý học đại não chứng thực, thời gian học tập có hiệu quả cao, học sinh tiểu học duy trì khoảng 40 phút, học sinh trung học là 45 phút, thời gian dài “căng thẳng” khiến hiệu quả học tập không cao, thậm chí tổn hại đại não. Cha mẹ ngoài giúp con khống chế thời gian học tập thích hợp, bảo đảm cho con ngủ 8-10 tiếng một ngày ra, còn có thể giúp con học được trong quá trình học tập, sử dụng hợp lý hai bán cầu não, để nâng cao hiệu quả học tập, yêu cầu con căn cứ theo thời gian hoàn thành bài tập, là một nhiệm vụ không thể xem nhẹ khi phụ huynh bồi dưỡng thói quen và phương pháp học tập cho con.

Một số thói quen tốt có vai trò đặc biệt đối với việc thành tài của một người. Việc học tập cũng như vậy. Thói quen học tập tốt, có

thể khiến việc học tập làm chơi ăn thật. Đưa ra một ví dụ đơn giản nhất, mới là học sinh tiểu học, chúng ta nên rèn luyện hằng ngày trước khi đi ngủ cần phải sắp xếp cặp sách, và vở bài tập cần dùng căn cứ theo thời khóa biểu lên lớp ngày hôm sau, để vào cặp sách, cuối cùng kiểm tra lại một lần, xem có quên cái gì chưa để vào. Sau khi làm xong tất cả, mới đi ngủ. Mỗi ngày kiên trì như thế trẻ dần dần đã hình thành thói quen.

Đây chỉ là một thói quen nhỏ, nhưng có được lợi ích không nhỏ từ đó.

Thứ ba, dành cho con cơ hội học tập trong thực tiễn. Cũng chính là nói cần phải có ý thức “thực học”. Có người muốn trở thành nhà diễn giảng, thế là mua về hàng chồng sách lý luận, chuyên tâm nghiên cứu cách diễn giảng như thế nào, kết quả đã nắm vững một khối lượng tri thức lý luận, thế nhưng chưa từng mở miệng ra diễn thuyết, vì vậy anh ta mãi mãi cũng không trở thành nhà diễn giảng.

Việc học tập cũng thế. Kinh nghiệm và kỹ năng thu hoạch được trong thực tiễn, mới sẽ thực sự trở thành kinh nghiệm và kỹ năng của bản thân, mới sẽ thực sự vận dụng vào trong công việc, trong sự phát triển tự bản thân. Bởi vì tri thức không những chỉ là “biết” và “ghi nhớ”, điều quan trọng hơn là cần phải vận dụng, cần phải biến thành lực lượng sản xuất. Nhà phát minh Edison, nếu như từ văn bằng và học lực mà nói, ông không là “trí thức cao cấp”, thế nhưng tri thức ông nắm vững là tri thức hữu hiệu, linh hoạt. Một lần, Edison mang một chiếc bóng đèn điện giao cho người trợ lý của ông, yêu cầu anh ta tính toán thể tích của chiếc đèn. Bởi vì bóng đèn điện không là hình có quy tắc, người trợ lý này đã tính toán cả buổi sáng cũng không tính ra. Khi Edison từ bên ngoài quay về, nhìn thấy người trợ lý vẫn cố gắng suy nghĩ tìm tòi công thức và số liệu,

sau khi anh ta nhìn thấy Edison, biểu thị sự lo lắng, đồng thời giải thích vì bóng đèn điện không có quy tắc nên không hoàn thành nhiệm vụ. Edison mỉm cười, không nói gì, cầm chiếc bóng đèn trong tay người trợ lý, đổ đầy nước vào trong chiếc bình, sau đó đổ vào một chiếc bình thủy tinh hình dáng rất quy tắc, tìm ra kết quả rồi, người trợ lý bỗng nhiên tỉnh ngộ. Từ đó có thể thấy rằng, tri thức không là công thức, định lý và đáp án của sách vở sẵn có, mà là khả năng chúng ta vận dụng chúng như thế nào.

Vì vậy, chúng ta nên để con thử dùng tri thức học được để giải quyết các vấn đề, đồng thời thu hoạch được càng nhiều tri thức trong thực tiễn.

Thứ tư, nên dạy con theo trình độ, hướng dẫn con học theo năng khiếu. Mỗi một đứa trẻ đều là một cá thể độc lập, đã là một cá thể độc lập, tự nhiên mỗi đứa trẻ đều không giống với người khác. Vì vậy, cần phải tôn trọng đầy đủ cá tính của con, hướng dẫn con tiến hành học tập có cá tính.

Công việc này chỉ có thể do những bậc phụ huynh chúng ta làm, chúng ta không nên chỉ hy vọng trường học sẽ dạy theo trình độ đối với đứa trẻ. Mặc dù hiện nay cùng với việc phát triển giáo dục tổ chức, khẩu hiệu “dạy theo năng khiếu” càng kêu gọi càng được hưởng ứng. Thực ra ở nước ta chưa từng nghe nói trường học thực sự làm được việc dạy theo trình độ, lý do rất đơn giản, một lớp nhiều thì sáu bảy mươi học sinh, ít thì cũng có ba bốn mươi trong khi một giáo viên luôn luôn phải dạy hai ba lớp, chí ít cũng phải dạy hơn 100 học sinh. Cho dù giáo viên có muốn dạy theo năng khiếu, nhằm vào mỗi cá tính học sinh áp những phương thức và phương pháp giáo dục khác nhau, cũng sẽ vì những nhân tố tinh thần và thể lực, thời gian không đủ, khó mà cố gắng hết lòng hết sức. Vì vậy,

giáo viên chỉ có thể dành cho tất cả học sinh sự giáo dục giống nhau, sự yêu mến giống nhau.

Trên thực tế, mỗi một đứa trẻ có sở thích và đặc điểm riêng, mỗi một đứa trẻ đều có sở trường không giống với người khác, về mặt học tập cũng biểu hiện cá tính không giống nhau. Căn cứ vào những đặc điểm không giống nhau, phương thức học tập của mỗi đứa trẻ cũng sẽ không giống nhau. Nhìn từ tình hình giáo dục ở nhà trường của nước ta, phương thức thường sử dụng nhất của học sinh là lên lớp chú ý nghe giảng, về nhà hoàn thành tốt bài tập, giữa kỳ và cuối kỳ thi cử thuận lợi, giành được thành tích tốt. Có thể nói, phương thức học tập này đã nhận được sự đồng ý rộng rãi của giáo viên, học sinh và gia đình. Thế nhưng, phương pháp học tập này hoàn toàn không thích hợp với tất cả học sinh, vì vậy cho dù là cùng một giáo viên, dựa theo cùng một phương pháp, thống nhất tiến độ để truyền thụ cho học sinh, nhưng tình hình học tập của mỗi học sinh lại không giống nhau.

Trong lịch sử có nhiều nhân vật nổi tiếng, bởi vì phương pháp học tập và phương thức giáo dục thống nhất của nhà trường tồn tại sự khác biệt, từng gặp phải khó khăn nghiêm trọng trong học tập. Winston Churchill thủ tướng nước Anh trước đây từng vì tật nói lắp mà dẫn đến việc đọc khó khăn, hơn nữa, ông lại hiếu động, cho nên từng bị liệt vào những học sinh “học tập kém nhất”. Thậm chí, từng bị bắt buộc tham gia học tập ở lớp học thêm tiếng Anh của trường tổ chức dành cho học sinh yếu kém; nhà khoa học nổi tiếng Einstein, khi đi học bảy lần thi không đỗ, thầy giáo nói ông chỉ biết nằm mơ giữa ban ngày, không học tập được; Edison trong trường học, không hề yêu thích học tập, thành tích học tập lúc nào cũng kém nhất lớp...

Thế nhưng những người đều bị cho là kém sau này đều trở thành những người thành công trác việt, điều này cho thấy họ không thông minh hay “không chịu học hành”, chỉ là vì phương thức giáo dục không phù hợp với họ. Nhưng khi họ dùng phương thức của bản thân mình để học tập, họ rất nhanh chóng phát huy được sở trường đặc biệt, cũng sẽ rất nhanh có được thành tích.

Vì vậy, nếu như các bậc cha mẹ chúng ta có thể chú trọng dạy theo năng khiếu, đều áp dụng phương thức giáo dục thích hợp đối với mỗi đứa trẻ, đồng thời dạy con học theo năng khiếu, như vậy mỗi một đứa trẻ đều có kỹ năng sở trường của mình, đều sẽ bước đi trên con đường dẫn đến thành công của mình.

Công việc người cha cần làm có rất nhiều: khi con mới nhập học, cần bố giúp đỡ đề ra kế hoạch học tập có hiệu quả, khi con nghỉ hè, cần bố chỉ đạo sắp xếp thời gian nghỉ ngơi; khi con thi cử, cần bố phối hợp loại bỏ những lo lắng thi cử... “Người mù chữ trong tương lai, không phải là người không biết chữ, mà là người không học được cách phải học tập như thế nào”. Ông bố cần thận chu đáo, hãy giúp đỡ con tìm ra phương pháp học tập như vậy đem đến chìa khóa của thành công. Bồi dưỡng một đứa con có thành tích xuất sắc nhất, cần ông bố có lòng yêu thương và nghị lực kiên trì bền bỉ. Giáo viên đứng trước mấy chục học sinh, trong khi cha mẹ chỉ có một đứa con, hơn nữa có rất nhiều thời gian ở cùng con. Người cha có thể càng nhạy bén càng tinh tường để phát hiện tố chất đặc biệt của con, đồng thời có tính nhắm vào để hướng dẫn thêm, vì vậy, là người cha, nhất định không thể bỏ qua cơ hội tốt để truyền thụ phương pháp học tập cho con.

Kích thích lòng ham muốn khám phá tri thức của con

Khi đôi mắt ngời sáng của đứa trẻ đang nhìn vào thế giới, nó tràn đầy lòng hiếu kỳ đối với thế giới này, đồng thời nó cũng tràn đầy khao khát đối với thế giới này. Cùng với sự lớn lên về độ tuổi, vấn đề của đứa trẻ ngày càng nhiều. Thiên tính của mỗi đứa trẻ đều là ham học ham tìm hiểu, đều cảm thấy mới lạ và có hứng thú đối với sự vật xung quanh, ở trên trời là mây sấm gió mưa, mặt trời, mặt trăng, các vì sao, ở dưới mặt đất là các loài sinh vật biển, núi sông đất đai, cái gì bọn trẻ cũng đều muốn biết, đồng thời cho rằng người cha cái gì cũng biết. Thế là từ khi biết nói, thì cho dù người cha có việc hay không có việc, con trẻ đều quán lấy bố để đưa ra một số câu hỏi lạ lùng cổ quái hoặc bị bố cho là căn bản không đáng đưa ra, người bố cần phải trả lời chính xác, không để ý đến những câu hỏi của con đưa ra, thậm chí phê bình những câu hỏi không nên nêu ra có khi ngay cả người lớn cũng nói không hiểu rõ tường tận. Trên thực tế là một loại “mầm mống” của sự khát khao tri thức, hơn nữa mầm mống này là rất mềm mại và yếu ớt. Nếu như người cha có thể chú tâm bảo vệ, kiên nhẫn giáo dục, “bón phân tưới nước”, “làm cỏ bắt sâu”, thì sẽ lộ ra sức sống tràn trề; nếu như bảo vệ không đúng thì sẽ gặp phải sự phá hủy, thậm chí bị bóp chết.

Mong muốn khám phá tri thức, là bắt nguồn từ yêu cầu tích cực của nội tâm trẻ thơ. Kích thích mong muốn tìm tòi tri thức chính là khiến đứa trẻ đem yêu cầu tâm lý “mình phải học” biến thành “mình muốn học”. Nhiệm vụ của người cha khi giúp con học, cho dù hình thức học tập này là phương diện nhận thức, tình cảm hoặc kỹ năng, trước tiên người cha cần phải gọi lại lòng mong muốn khám phá tri thức và lòng hiếu kỳ của con, mới có thể nảy sinh ra hoạt động học tập lâu dài.

Kích thích mong muốn khám phá tri thức của con, người cha có thể gợi mở hướng dẫn từ nhiều phương diện. Ví dụ kể cho con nghe những câu chuyện của danh nhân, vĩ nhân học tập khắc khổ, phấn đấu vươn lên, thông qua kể chuyện, khiến tư tưởng tình cảm của con được rèn luyện. Hoặc giúp con xác lập mục đích học tập chính xác, để con hiểu vì sao cần phải đến lớp. Người cha tiến hành giáo dục tích mục đích của học tập đối với con, có thể được nhìn nhận từ nhiều góc độ, ví dụ nói học tập môn ngữ văn, giúp con xác định rõ học tập ngữ văn là để nắm vững công cụ giao lưu là ngôn ngữ và chữ viết, bồi dưỡng khả năng biết chữ, đọc sách, viết văn, để học tốt các môn học cơ sở. Chỉ có khiến con biết thực sự học tốt môn ngữ văn quan trọng như thế nào, chúng mới có thể có lòng yêu thích đối với môn ngữ văn và cố gắng học tốt nó. Quy luật những môn học khác cũng là như vậy.

Khi con trẻ khoảng 5-6 tuổi, mong muốn khám phá tri thức sẽ càng mạnh, lúc này người cha nhất định phải thỏa mãn mong muốn khám phá tri thức của con, bởi vì như vậy có thể thúc đẩy sự phát triển trí lực của đứa trẻ, khiến đứa con yêu quý của bạn ngày càng thông minh.

Vậy thì, là người cha, làm thế nào mới có thể thỏa mãn mong muốn khám phá tri thức của con?

1. Cần phải để con học được cách độc lập giải quyết vấn đề. Tiêu điểm cạnh tranh của xã hội tương lai là cạnh tranh khả năng sáng tạo, cần phải để con đứng trên mảnh đất không thất bại, không những chỉ là có đầy đủ tri thức phong phú là được rồi, điều quan trọng hơn là cần phải có tinh thần sáng tạo, có khả năng tự mình động não suy nghĩ vấn đề, giải quyết vấn đề. Vì vậy, để con học được cách giải quyết vấn đề độc lập là cần thiết. Làm người cha,

không chỉ cần phải khuyến khích con hấp thu tri thức, càng cần phải khuyến khích con tự mình tìm kiếm đáp án của tri thức.

2. Cần phải kết bạn với con. Người cha cần phải xây dựng quan hệ thân tình, quan hệ bằng hữu bè hài hòa, hòa thuận với con, khiến con có thể dốc bầu tâm sự với bạn mà không ngại ngùng bộc bạch hết tất cả những điều gì ở trong lòng với bạn, sau đó người cha mới thực sự khuyên bảo qua biểu lộ tình cảm, ánh mắt, dáng vẻ, động tác của con để biết được những bí mật nội tâm của con, biết con nghĩ gì, làm gì và vì sao nghĩ như vậy, làm như vậy. Khi đó, nhiệm vụ đầu tiên của cha mẹ, chính là cần phải không ngừng bồi dưỡng tinh thần sáng tạo cho con.

3. Cần phải mở mang tầm mắt cho con, kích thích mong muốn tìm tòi tri thức của con. Suy nghĩ tìm tòi khởi đầu từ sự kinh ngạc, hướng dẫn con có mục đích, có kế hoạch đi nhiều, xem nhiều, cảm nhận được nhiều những thay đổi thất thường của quang cảnh tự nhiên, những tác phẩm nghệ thuật đầy màu sắc, sinh hoạt cuộc sống phong phú. Như vậy mới có thể thỏa mãn lòng hiếu kỳ và mong muốn khám phá tri thức của con.

4. Cần phải biểu dương và gợi dậy mong muốn khám phá tri thức của con. Trong quá trình giáo dục con, cần phải thường xuyên cung cấp hoặc sáng tạo cơ hội giành được thành công cho con. Ví dụ đưa ra một số câu hỏi đơn giản để con suy nghĩ, sắp xếp một số hoạt động phù hợp với khả năng để con thao tác, khiến con thường thức sự vui vẻ của thành công từ đó. Thỏa mãn lòng tự tôn của con về các phương diện tri thức, năng lực, phán đoán. Không nên bảo con là “đồ ngốc”, cũng không nên nói các câu nói kiểu như “Con không hiểu gì cả, nghe bố bảo cho mà biết này”, cần biểu thị sự khiếm tốn của mình trước mặt con, “Bố muốn con tìm hiểu vấn đề

này, con hãy nói cách nhìn nhận của mình”. Như vậy, bởi vì lòng tự tôn của con được quý trọng, con sẽ hết sức tìm tòi vấn đề, đối với vấn đề gì cũng muốn giải đáp.

5. Cần phải giới thiệu cho con các hiện tượng trong cuộc sống. Ký ức của trẻ em đối với các hiện tượng trong cuộc sống so với bất kỳ cuốn sách giáo khoa hay chương trình giáo dục xem trên truyền hình nào cũng sâu đậm hơn nhiều. Ví dụ để con nhìn thấy dấu vân tay của mình dưới kính hiển vi, thì sẽ hiểu được vì sao phải rửa tay trước khi ăn cơm, giải thích cho con thế nào là nấm mốc không bằng để con nhìn thấy nấm mốc dài trên bánh mì... Nếu như có thể đưa con đi bảo tàng hay viện khoa học công nghệ, không nên quy định tuyến đường, mà để con dẫn đường, như vậy sẽ biết con thích cái gì nhất.

6. Nên thường xuyên phân tích đồng thời nói ra những ưu điểm của con. Mỗi người đều có những sở trường và điểm mạnh không giống với người khác, vấn đề ở chỗ là cần giỏi về phát hiện những điều đáng quý này, đồng thời khi có cơ hội xâu chuỗi chúng lại với nhau. Một lần, có một giáo viên nhận xét một học sinh có tố chất tâm lý không tốt, khiến trong lòng cậu luôn bị ám ảnh. Nhưng ông bố thông qua sự phân tích tỉ mỉ cho rằng, tố chất tâm lý của con mình không có bất cứ vấn đề lớn nào, đồng thời chỉ ra nhiều mặt tố chất tâm lý là tốt, đương nhiên, đồng thời đã đưa ra một số điểm cần cải thiện và nâng cao nên đã loại bỏ những lo lắng của con.

7. Nên tán thưởng lòng yêu thích và thành công của con. Đây là điểm quan trọng nhất để thỏa mãn mong muốn khám phá tri thức của con. Đưa trẻ chơi gì không nên phê bình, mà nên hướng dẫn và kết hợp với sở thích lành mạnh. Điều cha mẹ cần làm là khuyến

khích và ủng hộ con, nên thừa nhận đối với sở trường hoặc thành công của con, chứ không nên mù quáng hoặc thổi phồng quá mức.

Theo nghiên cứu của tôi, đối với những câu hỏi đầy tính hiếu kỳ của con, câu trả lời của những ông bố phần lớn có thể chia làm hai loại tình huống: Một là không quan tâm đến, hoặc là ứng phó đơn giản, thậm chí tỏ ra phiền phức: “Bố đang bận, ra chỗ khác chơi”, “Đi đi, lớn lên thì sẽ biết”. Ông bố không thích trả lời câu hỏi của con, như vậy đã là sai lại càng sai, quyết không thể áp chế mong muốn tìm tòi khám phá tri thức của con, con hỏi cái gì, thì nên trả lời cái đó, dạy cái đó, tuyệt đối không thể tỏ ra bị làm phiền, không thể qua loa lấy lệ, ứng phó cho xong chuyện. Hai là biết mà không nói, nói mà không đến cùng, chỉ cần con hỏi, thì không quản phiền hà giải đáp tỉ mỉ, cho rằng như vậy mới có thể thỏa mãn lòng hiếu kỳ của con, tăng thêm kiến thức và tri thức của con.

Loại biểu hiện thứ nhất đương nhiên là không nên ủng hộ, con đưa ra câu hỏi chứng tỏ con chủ động suy nghĩ, con có lòng mong muốn tìm tòi tri thức, người làm cha nên cảm thấy vui, đồng thời khuyến khích và động viên con. Cự tuyệt trả lời hoặc ứng phó thô bạo, sẽ bóp chết lòng hiếu kỳ tìm tòi thế giới của con. Trong khi loại biểu hiện thứ hai xem ra nên là một cách làm rất đúng đắn, làm như vậy người cha hiểu được sự thỏa mãn lòng mong muốn tìm tòi tri thức của con, hiểu được việc lợi dụng câu hỏi của con, truyền thụ tri thức cho con. Thế nhưng, tôi hoàn toàn không tán đồng cách làm “có hỏi thì trả lời”. Bởi vì cách làm này chỉ làm phong phú tri thức của con, nhưng lại cũng coi nhẹ việc bồi dưỡng khả năng tìm tòi khám phá của con. Khi con vội vàng muốn biết đáp án một câu hỏi, bạn dễ dàng nói ra đáp án, hơn nữa còn giảng giải rất cặn kẽ và tỉ mỉ, cứ như vậy, con rất khó sinh ra tính tích cực chủ động suy nghĩ,

khả năng suy nghĩ tự nhiên cũng không được rèn luyện. Nó đã quen “ăn sẵn” rồi.

Tôi cho rằng đứng trước câu hỏi của con, cách làm khoa học nhất là không nên trả lời trực tiếp, mà là lợi dụng hỏi lại, gợi mở con tiến hành suy nghĩ đối với câu hỏi tự mình đề ra, hoặc khuyến khích con tự mình tìm tòi khám phá ra đáp án. Cũng không nên tùy tiện nói “nói hay lắm” hoặc “rất tốt”, bởi vì khen ngợi quá nhanh quá sớm, có thể chuyển thông tin cuộc thảo luận đã kết thúc, nên nói “thật thú vị”, “Bố chưa từng nghĩ như vậy”, khiến cho sự tìm tòi của con giống như quả cầu tuyết càng lăn càng to.

Trong quá trình này, khả năng tưởng tượng của đứa trẻ đã đạt đến sự rèn luyện đầy đủ, hơn nữa từ đầu đến cuối đều là tôi gợi mở hướng dẫn con, tất cả quá trình tư duy cho đến cuối cùng “thử xem xem” để giải đáp câu hỏi, đều là con độc lập hoàn thành.

Mặc dù thường xuyên nhắc nhở mình nhưng chúng ta nhiều lần quên mất thói quen hỏi lại khi con thắc mắc hoặc muốn tìm hiểu điều gì đó. Giống như phần lớn phụ huynh, chỉ cần con vừa hỏi, chúng ta đã “sốt sắng” đưa ra câu trả lời. Có trường hợp, trong gia đình, người bố luôn rèn luyện ý thức, phản xạ tư duy cho con thì người mẹ lại mau mắn đáp ứng sự tìm tòi của con. Có khi, nghe con hỏi, vừa định hỏi: “Con yêu, con nghĩ thế nào?” Thế nhưng chưa nói dứt câu, người vợ nhanh mồm nhanh miệng, buột miệng nói ra đáp án.

Nếu như gặp phải câu hỏi chúng ta không hiểu hoặc không thể trả lời, chúng ta nên nói với con, sách là một thế giới kỳ diệu, chúng ta tìm đáp án từ trong sách. Có khi, biết rõ ràng, chúng ta cũng cố ý làm như không biết, lâu dần, gặp phải vấn đề gì con sẽ chủ động tìm

đáp án trong sách vở, vì vậy cũng đã hình thành thói quen yêu thích đọc sách. Đưa con vào thế giới của sách, sách vở là cửa sổ nhận thức, hiểu biết thế giới vô cùng quan trọng của trẻ em, khi người cha dẫn con thông qua cửa sổ để nhận thức thế giới này, nên lựa chọn cuốn sách phù hợp với sở thích của con. Trong quá trình này, cha mẹ nhất định không thể quá sốt ruột, đương nhiên khi con đọc sách, cần phải lựa chọn một số cuốn sách có thể gợi ra hứng thú, phù hợp với lứa tuổi của con, cha mẹ cũng nhất định cần phải kiên trì cùng đọc sách với con.

Còn có thể kích thích trí tuệ về mọi mặt của con trong khi vui chơi, ví dụ chơi bài tú lơ khơ và đố chữ, chơi bài tú lơ khơ có thể rèn luyện khả năng ghi nhớ, lại học được con số và chữ đơn giản, chơi đố chữ có thể bắt đầu từ một câu nói, một từ ngữ, ví dụ “Hôm nay thời tiết đẹp” đến “gậy tốt” đến “cây gậy”... có thể rèn luyện khả năng ngôn ngữ, khả năng ứng biến, lại học được nhiều từ vựng mới.

Đưa trẻ thông minh không phải là nắm bắt bao nhiêu tri thức, mà là biết tư duy hay không. Vì vậy, dành cho con cơ hội tư duy, con mới sẽ thực sự trở nên thông minh.

Bảo vệ khả năng tưởng tượng của con

Khả năng tưởng tượng là chỉ sự tiến hành gia công cải tạo đối với biểu tượng đã có trong đầu não, là quá trình sáng tạo hình tượng mới. Khả năng tưởng tượng là nội hàm bản chất nhất của năng lực sáng tạo, không có khả năng tưởng tượng thì năng lực sáng tạo nghèo nàn. Thời kỳ ấu thơ là thời kỳ biểu hiện sinh động nhất của khả năng sáng tạo, khả năng tưởng tượng của nhi đồng là hoạt động tìm tòi và hoạt động sáng tạo của nhi đồng, tất cả hoạt

động sáng tạo cái mới đều bắt đầu từ tính sáng tạo. Văn minh vật chất và văn minh tinh thần của nhân loại chính là sản phẩm kết hợp của tư duy sáng tạo và trí tưởng tượng của con người. Thế kỷ XXI là thế kỷ của sức sáng tạo vô tận của nhân loại, bồi dưỡng đứa trẻ trở thành người tài giỏi về sáng tạo đây là sứ mệnh lịch sử giáo dục được thời đại giao phó. Vì vậy, cần chấp cho con đôi cánh tưởng tượng từ sớm, kích thích khả năng tưởng tượng, bồi dưỡng khả năng tưởng tượng của con.

Khả năng tưởng tượng là đôi cánh của tư duy, phàm là đứa trẻ có khả năng tưởng tượng và sáng tạo dồi dào, phần lớn đều có tinh thần trách nhiệm và lòng hiếu kỳ mạnh mẽ, có nhiệt tình học tập nghiên cứu, cũng biểu hiện ở khả năng ý chí ngoan cường, mà còn lạc quan phấn đấu, còn có tính độc lập cao, vì vậy, Ăng-ghe-nh-vĩ đại đã nói: “khả năng tưởng tượng quan trọng hơn tri thức!”

Đối với đứa trẻ mà nói, ảo tưởng và tưởng tượng là một loại hưởng thụ tinh thần, đứa trẻ không có năng lực ảo tưởng và khả năng tưởng tượng là kẻ đáng thương. Làm cha mẹ nên dùng hết khả năng để bảo vệ khả năng tưởng tượng của con. Khi chúng ta phát hiện phương thức tư duy của đứa trẻ không giống mọi người, không được tùy tiện quở trách chúng, mà cần tìm cách khích lệ chúng ra sức tưởng tượng. Người đã đọc qua truyện Darwin, đều biết câu chuyện người cha Darwin giỏi về bảo hộ khả năng tưởng tượng của con, để lại ấn tượng sâu đậm. Khi còn nhỏ Darwin nhặt về một hòn đá kỳ dị, nói với các bạn cùng lớp: “Đây là một hòn đá quý, có giá trị rất lớn”. Các bạn cùng lớp đều cười lớn lên chế giễu ông, Darwin hoàn toàn không để ý, vẫn phát biểu cách nhìn về những đồ vật khác nhau ở xung quanh mình. Thầy giáo cho rằng đầu óc cậu có vấn đề thế là phản ánh tình hình này với người cha

của Darwin, cha Darwin lại dùng lý lẽ tranh luận, cho rằng là đứa trẻ tưởng tượng. Trước mặt Darwin người cha còn khích lệ nói: khả năng tưởng tượng của con rất tốt, bố rất tự hào về con. Sau này Darwin lớn lên trở thành một nhà khoa học nổi tiếng, việc ông đề ra thuyết “Tiến hóa luận” chính là được xây dựng bởi khả năng lực tưởng tượng hơn người bình thường của ông, vì vậy tiến hành chứng minh trên nhiều thực vật. Có thể nói, không có tưởng tượng của Darwin, thì không có thuyết “Tiến hóa luận” ngày hôm nay.

Có đứa trẻ viết nhật kí thích ảo tưởng ngựa trời bay trên không. Con kiến nhỏ bé, con khủng long to lớn, đứa trẻ lại cực kỳ yêu thích đối với hai sinh linh “nhỏ đến hết mức” và “lớn đến hết mức” này. Trong nhật ký của đứa trẻ thường là lấy kiến và khủng long là nhân vật chính, chúng viết con kiến nhỏ có thể chế tạo máy móc, khủng long lại có thể ôm cả trái đất vào trong lòng, bảo vệ trái đất khỏi sự xâm nhập của các hành tinh. Mời xem đứa trẻ viết về kiến và khủng long dưới đây: “Chú kiến nhỏ sau khi là nhà khoa học rồi, chú đã phát minh ra rất nhiều máy móc, có hai đứa trẻ lớn như vậy. Khi gió thổi qua, liền mở máy móc ra, hút gió vào trong, thì nước không bị thổi khô, phòng không bị thổi bay... Tổ quốc tặng thưởng cho kiến nhỏ vô số phần thưởng quý báu, kiến nhỏ càng chăm chỉ chế tạo máy móc. Rầm! Một con quái vật từ trên trời hạ cánh xuống. Hình dáng nó rất kỳ quái: không có đầu, chân dài đến sau lưng. Chân trái có một dàn hỏa tiễn, chân phải có 10 cái mũi nhọn, trên mỗi cái mũi nhọn có 5 cái lỗ, những cái lỗ này đều đặt vòng, hai đuôi mắt dài; trên bụng có một trái tim nhân ái; trên da bụng dài một số bóng đèn; móng rất sắc bén...” Chúng ta cần phải tôn trọng quyền lợi và tự do sáng tác của con trẻ, không thể áp đặt ý chí của chúng ta đối với con. Con có sở thích riêng của mình, cứ

việc để cho con sáng tác, phát huy khả năng tưởng tượng, thỏa sức thêu dệt lên những câu chuyện.

Mỗi người đều có khả năng tưởng tượng, chỉ là do mức độ được khai thác phát triển và bồi dưỡng không giống nhau, khả năng tưởng tượng của một số người bị mất đi, trong khi một số người được khai thác phát triển rất tốt. Vì vậy, trong quá trình giáo dục trong gia đình, chúng ta cần phải chú ý nắm bắt tư duy linh hoạt của con, đồng thời bảo vệ khả năng tưởng tượng của con, chứ không hạn chế khả năng tưởng tượng của con, bóp chết cá tính độc đáo của con.

Có một lần khi tôi trả lời đường dây nóng của độc giả ở báo “Đô thị Tam Tần”, một bà mẹ trẻ vì không có cách nào đã gọi điện đến đường dây nóng, trực tiếp lái xe đưa đứa con 4 tuổi đến tòa soạn, nói với tôi về những chuyện nghịch ngợm của con, tôi để cho cô ấy đưa ra ví dụ. Cô ấy nói, những tờ báo bị con xé ra từng sợi từng sợi, lại còn mừng rỡ khoe trước mặt cô, đấy là nó làm “mì”! Kết quả là không những không được khen mà còn bị mắng. Tất nhiên đứa bé sau đó cũng không dám khoe với mẹ mình làm “mì” nữa.

Tôi đã nói với bà mẹ đó, chị không chú ý hỏi chỉ biết mắng mỏ, sẽ làm thui chột một nhà phát minh trong tương lai, thậm chí là một người được giải Nobel. Vì sự mắng mỏ rất tàn nhẫn đã làm thui chột tư duy linh hoạt đáng quý của đứa trẻ. Trong con mắt của đứa trẻ, những sợi giấy bình thường đó, là những “sợi mì” có được thông qua sự lao động sáng tạo. Một đứa trẻ 4 tuổi, có khả năng tưởng tượng phong phú như vậy, lẽ nào không nhận được sự khen ngợi và tán thưởng chứ? Thế nhưng, trong mắt người mẹ chỉ là tờ giấy báo, chỉ tiếc những tờ báo bị con xé hỏng. Không ngờ rằng, cái cô ấy “xé”

hồng là ý thức sáng tạo và khả năng tưởng tượng đang mạnh mẽ của đứa trẻ.

Vì vậy, chú ý nắm bắt tư duy linh hoạt của con, bảo vệ khả năng tưởng tượng của con, tổ chức của cha mẹ rất quan trọng. Không những cần có nội tâm nhạy bén, kịp thời nắm bắt mọi ý tưởng lóe lên trong suy nghĩ của con, còn cần phải đả phá tư duy bảo thủ, từ bỏ phương thức tư duy truyền thống, như vậy mới có thể khen thưởng và khẳng định tư duy độc đáo của con, hơn nữa không nên ra sức mắng mỏ và bóp nghẹt.

Khả năng tưởng tượng và khả năng sáng tạo của con là cái cần phải bồi dưỡng. Chúng ta không có cách nào đem nhiệm vụ này giao phó hoàn toàn cho thầy cô giáo. Bởi vì hiện nay giáo viên thực sự chú ý bồi dưỡng khả năng tưởng tượng cho trẻ đã rất ít rồi. Xin theo dõi ví dụ dưới đây: Trong giờ học một giáo viên đưa ra câu hỏi: “Tuyết tan rồi biến thành cái gì?” Không ít học sinh trong lớp tất cả đồng thanh trả lời “Là nước ạ”. Khi đó, một học sinh đứng lên nói: “Tuyết tan là mùa xuân ạ”. Đây vốn là câu trả lời có tính sáng tạo và khả năng tưởng tượng, nhưng không may bị thầy giáo phán là sai. Còn có một giáo viên hỏi: “Con mèo vì sao cần phải rửa mặt?” Học sinh đồng thanh trả lời: “Con mèo dùng móng rửa mặt là vì nó không muốn bắt chuột”. Vị giáo viên này phủ định: “Câu trả lời không đúng, mèo rửa mặt, là vì trong da và lông của nó có một loại vật chất, khi bị ánh sáng chiếu vào thì sẽ...” Nếu như nhìn từ góc độ tri thức đơn thuần, câu trả lời của bọn trẻ là ngây thơ, hồn nhiên, không phù hợp “logic” nhưng lại đầy tính tưởng tượng, có đầy ý thơ và nhân tố sáng tạo.

Sự tưởng tượng của con trẻ là phong phú biết bao, đầy hiểu biết bao nhiêu! Trong khi hiện nay rất nhiều phụ huynh giống như

những giáo viên đó, không ngừng “quy phạm” sự tưởng tượng đầy cá tính đó của trẻ em, trẻ em được dạy bảo phải quy quy củ củ, cẩn thận từng ly từng tí, không dám vượt qua phạm vi nhất định, trở thành một sản phẩm phục chế theo mô hình có sẵn. Đôi cánh tưởng tượng của chúng tự do bay bổng, bị bó buộc bởi quan niệm giáo dục lỗi thời, mất đi sự tự do bay lượn, thui chột, thoái hóa, thậm chí mất đi chức năng.

Là người cha cần phải bảo vệ khả năng tưởng tượng của con. Khi con nói những điều không đúng với hiện thực, thậm chí có đôi chút hoang đường, nhất định không nên cười nó, hoặc quở mắng: “Ranh con, nói cái gì vậy? Chẳng hiểu gì cả, đi chỗ khác đi!” Cha mẹ nên thực sự lắng nghe con nói, hỏi con: “Tại sao con muốn nói như vậy, nghĩ như vậy?” Đồng thời, còn có thể tận dụng cơ hội hướng dẫn con mở rộng chủ đề, kéo dài sự tưởng tượng. Khi con vẽ bức tranh không giống với mọi người, thậm chí có đôi chút “lộn xộn lung tung”, trước tiên tìm hiểu “vẽ cái gì”, lắng nghe cách nghĩ của con. Không nên vừa thấy vẽ không phù hợp tiêu chuẩn thưởng thức của người lớn, liền quở mắng: “Con vẽ gì vậy, khó coi quá, lung ta lung tung? Chẳng giống chút nào cả!” Thấy con vẽ, không thể lấy “vẽ giống, vẽ đẹp” làm tiêu chuẩn, còn nên xem lại tình hình biểu hiện khả năng tưởng tượng và sáng tạo của con. Vì vậy, cho dù con vẽ cái gì, tự nhiên có cách nghĩ của nó, người lớn nhất định ghi nhớ cần phải khẳng định thành tích, khuyến khích tiến bộ, kịp thời hướng dẫn.

Sở thích của trẻ thơ là vô tư, lời nói của trẻ thơ là hồn nhiên, thời kỳ thơ ấu là cơ hội tạo điều kiện bồi dưỡng khả năng tưởng tượng tốt nhất, sự tưởng tượng phong phú kì dị của con trẻ luôn thai nghén thành sự sáng tạo kỳ diệu. Có thể nói, bất kỳ sự sáng tạo nào

đều mạnh mẽ từ trong ý nghĩ kỳ lạ tưởng như ngây ngô. Làm người cha, khi chúng ta đứng trước sự tưởng tượng phong phú thần kỳ của con, tràn đầy năng lực thần kỳ, cần phải bảo vệ “khả năng tưởng tượng” đáng quý của con như bảo vệ con người của mình.

Sự giáo dục đối với con cái cần phải thuận theo tính bẩm sinh, tuân theo tự nhiên. Tôn trọng sự tưởng tượng của con trẻ, cho dù nó có kỳ quái dị thể nào, cũng cần phải tôn trọng quyền lợi tự do tưởng tượng của đứa trẻ, đây là sự bảo vệ lớn nhất đối với khả năng sáng tạo của con.

Vậy thì, bảo vệ tính bẩm sinh của trẻ nhỏ, kích thích và bồi dưỡng khả năng tưởng tượng của con như thế nào? Tôi cho rằng có mấy phương diện dưới đây:

1. Cần làm phong phú tri thức tình cảm của con. Khiến cho trong đầu óc của con tràn đầy hình tượng các loại sự vật, đây là cơ sở của sự phát triển khả năng tưởng tượng của trẻ thơ. Bởi vì đặc điểm sự tưởng tượng của thời kỳ ấu thơ là từ tưởng tượng vô ý thức đến tưởng tượng có ý thức, chủ yếu là tái tạo tưởng tượng. Đặc biệt là đầu thời kỳ thơ ấu, mục đích sự tưởng tượng không có sẵn, chỉ là dưới ảnh hưởng của những loại sự vật kích thích, tự nhiên mà tưởng tượng ra hình tượng sự vật. Vì vậy, nội dung cuộc sống của đứa trẻ càng phong phú, hình tượng có được của các sự vật càng nhiều, thì càng giúp cho sự phát triển của khả năng tưởng tượng. Cần phải có kế hoạch thường xuyên đưa con tiến hành các hoạt động tham quan, du lịch...; gợi mở cho chúng nhận thức sự vật và các loại động thực vật trong tự nhiên. Đứa trẻ có sự quan sát nhiều nhận thức rộng, sẽ dễ dàng đem các đặc điểm của mỗi loại sự vật liên hệ lại với nhau tiến hành tưởng tượng, hơn nữa khả năng

tưởng tượng sẽ đạt đến sự phát triển tương đối toàn diện trong quá trình này, đây là sự sáng tạo ra cơ sở cho sự tưởng tượng.

2. Khuyến khích con mạnh dạn tưởng tượng. Trẻ nhỏ thường lấy một cây gậy nhỏ làm muống canh cho em bé ăn; thường lấy một cái hộp nhỏ “pi pô tu tu” làm chiếc xe đẩy nhỏ; thường mơ tưởng bản thân mình đứng dưới trăng sáng; thường vẽ đầy kem trên cây... Sự tưởng tượng của chúng tràn đầy ảo tưởng, phong phú và mạnh dạn. Vì vậy, cho dù sự tưởng tượng của con có kỳ kỳ như thế nào, người lớn nhất định cần phải bảo vệ ham muốn tưởng tượng của con, khuyến khích con mạnh dạn tưởng tượng.

3. Muốn bảo vệ lòng hiếu kỳ của con, cần phải bồi dưỡng tính chủ động của sự tưởng tượng. Trẻ nhỏ có lòng hiếu kỳ mạnh mẽ, đây là khởi điểm phát triển sự tưởng tượng. Khi con đưa ra câu hỏi, người lớn cần phải kiên nhẫn trả lời và giải thích hoàn chỉnh, sau đó còn cần phải hỏi lại: Tại sao con lại hỏi như vậy? Con nghĩ thế nào? Tiến tới bồi dưỡng tính chủ động tưởng tượng của con, đặc biệt là đưa ra vấn đề con yêu thích, để con tiến hành tưởng tượng.

4. Tận dụng tối đa các hình thức văn học nghệ thuật để kích thích sức tưởng tượng của con. Kể chuyện, đoán câu đố là phương pháp chủ yếu để kích thích trí tưởng tượng của trẻ nhỏ. Những câu chuyện thiếu nhi và thần thoại đầy sự tưởng tượng có thể gợi mở sự mơ mộng của trẻ thơ nhất, vì vậy, cần phải lựa chọn có mục đích những tác phẩm văn học có thể kích thích sự tưởng tượng của trẻ thơ. Còn có thể áp dụng các hình thức suy diễn câu chuyện, giảng giải thêm... để kích thích con, nâng cao khả năng tưởng tượng của con. Hoạt động âm nhạc và mỹ thuật cũng là phương pháp hữu hiệu để phát triển khả năng tưởng tượng của con, để con căn cứ động tác của bản nhạc, thông qua ngôn ngữ biểu hiện để lý giải đối với

âm nhạc, để con vẽ cái muốn vẽ, chủ đề vẽ, vẽ bổ sung, vẽ vật trang trí, khuyến khích con tự mình nghĩ, tự mình vẽ, dám tưởng tượng, dám thử nghiệm, có dự định đặc biệt.

5. Vui chơi là hoạt động cơ bản để kích thích sự tưởng tượng của con. Đồ chơi và vật liệu vui chơi là cơ sở vật chất để gọi ra sự tưởng tượng của con. Cần phải cung cấp cho con nhiều loại tư liệu vui chơi và đồ chơi không giống nhau, có thể thúc đẩy con làm những trò chơi tương ứng, sinh ra sự tưởng tượng tương ứng. Ví dụ, một số hình hình học, có thể thúc đẩy đứa trẻ tự do tưởng tượng, nó có thể tổ thành các loại hình trạng và vật thể mà mình yêu thích, cần phải cung cấp cho con những vật liệu bán thành phẩm để con gia công, chế tác, tưởng tượng trong quá trình chế tạo. Trong khi vui chơi, cần phải gọi mở cho con tích cực chủ động, sinh động hoạt bát tưởng tượng. Ví dụ, khi con chơi gia đình giả, bạn giả trang mô phỏng bụng búp bê vải, làm ra vẻ kinh ngạc nói: “Ây a! Đứa trẻ này sao bụng bị đau vậy”. Như vậy, đứa trẻ chơi búp bê vải sẽ triển khai sự tưởng tượng vô cùng xung quanh vấn đề “Đứa trẻ vì sao bị đau bụng”.

Đứa trẻ không có năng lực giả tưởng và khả năng tưởng tượng là đứa trẻ khó có thể cảm nhận được niềm hạnh phúc. Là người cha, bạn cần phải đem hết khả năng để bảo vệ khả năng tưởng tượng của con, không nên tùy tiện quở trách chúng, cần phải tìm cách khuyến khích chúng triển khai đôi cánh của sự tưởng tượng. Khi con đưa ra câu hỏi chúng ta không thể trả lời, thì không nên vì che giấu sự không biết của mình mà áp chế khả năng tưởng tượng của con, mà nên坦然 đối diện với thế giới chưa biết, khuyến khích con học đầy đủ tri thức, lớn lên rồi sẽ phá giải tốt những vấn đề khó khăn.

Khi con “có những ý tưởng mới”, bạn đừng nên quên tặng một câu: “Con thật giỏi” Bởi vì bạn là người cha của con, là người thầy trong cuộc đời con.

Hướng dẫn con đọc sách báo

Cổ nhân nói “Đọc vạn quyển sách, đi xa vạn dặm”. Các nhà triết học cũng nói: “Sách vở là nấc thang tiến bộ của nhân loại”. Người trí tuệ cũng nói: “Sách vở là nấc thang tiến bộ của nhân loại”. Khi con bạn thích đọc sách, nó sẽ đồng thời học được phương thức yêu và yêu bản thân, cũng hiểu được yêu mình, yêu người khác, yêu cuộc sống, yêu thế giới, đọc sách có thể làm cho con bạn có quyền hạn tuyệt đối, trở thành “tác giả”, “giáo sư đại học”, “nhà báo nổi tiếng”, “người dẫn chương trình”, “bác sĩ tâm lý”. Đương nhiên sách vở đã thúc đẩy sự phát triển, có thể phát huy tối đa những tiềm năng giá trị bản thân mình.

Có người từng tiến hành điều tra thiếu niên ưu tú toàn quốc, phát hiện những đứa trẻ này có khả năng cao hơn so với những đứa trẻ bình thường về phương diện đọc sách; cũng có người từng tiến hành phỏng vấn một số nhân vật thành công, phát hiện những người này khi tổng kết kinh nghiệm thành công, đều đưa ra, đọc sách khiến họ thu được nhiều lợi ích...

Tại sao đọc sách sẽ có ích đối với sự trưởng thành của một người có ảnh hưởng lớn như vậy?

Thứ nhất, sách vở là một chất dinh dưỡng của thế giới. Trong cuộc sống không có sách, thì sẽ giống như không có ánh Mặt Trời; trong trí tuệ không có sách vở, giống như chim không có đôi cánh. Tri thức là nấc thang tiến bộ của nhân loại, đọc sách sẽ hiểu được cuộc sống và thu được những phương pháp quan trọng và đường

lối tốt nhất. Cái bọn trẻ học được ở trường là tri thức sách vở, nếu như bọn trẻ chỉ nắm được những tri thức sách vở đó, cơ cấu những tri thức đó khó tránh được sự đơn nhất. Đọc sách là bài tập ngoại khóa có ích, sách có sự trợ giúp với sự khai mở tầm nhìn, bồi dưỡng tình yêu thương bao la, học được cách xử sự làm người..., hơn nữa có thể tăng thêm kiến thức, người không bước ra khỏi cửa mà biết được việc trong thiên hạ, không ra khỏi nước mà biết được lịch sử văn hóa, phong thổ nhân tình các nước trên thế giới.

Thứ hai, đọc sách có lợi cho sự hình thành những phẩm chất đạo đức tốt và sự kiện toàn nhân cách của con trẻ. Sách là những chủ nhân công cụ có phẩm cách tốt, sách có tinh thần nhân văn giàu có, rất dễ làm rung động thế giới nội tâm của độc giả. Ví dụ đọc sách của Lỗ Tấn sẽ xúc động bởi tấm lòng son của Lỗ Tấn; đọc thơ của Lý Bạch sẽ xúc động bởi sự cứng cỏi “không chịu khom lưng uốn gối trước kẻ quyền quý” của Lý Bạch; đọc Thép đã tôi thế đấy sẽ bị thuyết phục bởi ý chí không khuất phục trước số phận của Paven... Những tinh thần vươn lên như thế này sẽ có tác dụng đối với sự thăng hoa nhân cách, thúc đẩy mỗi cá nhân hình thành những phẩm chất đạo đức tốt và kiện toàn nhân cách.

Thứ ba, đọc sách có thể giúp chúng ta chiến thắng trở ngại và khó khăn, cho chúng ta sức mạnh. Đọc sách còn có thể loại trừ những phiền muộn trong lòng, để tâm hồn ta đắm chìm trong thế giới yên tĩnh của lời văn, khiến cho tâm hồn ta được an ủi và thoải mái. Còn có thể loại trừ những trống vắng trong lòng, khiến lòng ta trở nên tràn đầy niềm vui trong biển tri thức bao la. Vì vậy, người đọc sách sẽ không nóng nảy và mờ mịt, bởi vì có sách làm bạn; sẽ không cô đơn và trống vắng, bởi vì có sách làm bạn.

Thứ tư, đối với đứa trẻ mà nói, đọc sách đọc thêm có lợi đối với sự nâng cao khả năng viết. Đọc hết đồng sách, là một quá trình tích lũy, lâu dài như trời đất, tự nhiên sẽ sinh ra ham muốn viết. Hơn nữa vì đọc nhiều sách như vậy, viết ra cũng sẽ có cảm giác “hạ bút thành văn”. Nếu như bạn đọc nhiều bài làm văn của mấy đứa trẻ, thì sẽ phát hiện, đứa trẻ này chịu khó đọc sách, viết ra những bài văn trích dẫn nhiều kinh điển, nội dung phong phú, mà tư tưởng có chiều sâu. Nhà thơ Đỗ Phủ nói: “Đọc vạn quyển sách, hạ bút như có thần”. Nói như vậy chính là đạo lý này.

Thứ năm, nâng cao sự hứng thú và tính tích cực học tập của con. Việc học tập của bọn trẻ ở trường chủ yếu dựa vào giáo viên, tài liệu giảng dạy và lớp học, trên một mức độ nhất định đã hạn chế tính chủ động và sáng tạo trong học tập của chúng. Đọc những sách vở ngoài bài học mà con bạn thích có thể nâng cao tính tích cực học tập của trẻ, làm cho chúng chủ động nhận thức, chủ động tiếp thu tri thức và nắm vững tri thức, đồng thời tích cực vận dụng những tri thức để suy nghĩ vấn đề, phân tích vấn đề, giải quyết vấn đề, từ đó bồi dưỡng và xác lập tri thức chủ thể có hiệu quả, khiến cho bọn trẻ từ hình thức học tập dựa vào chuyển biến đến hình thức học tập chủ động.

Tóm lại, có thể dùng một câu nói để khái quát những điều có lợi của việc đọc sách: “Đọc sử khiến người ta minh trí, đọc thơ khiến người ta thông tuệ, tính toán khiến cho người ta tỉ mỉ chính xác, triết lý khiến người ta hiểu sâu sắc, đạo đức khiến người ta cao thượng, logic tu từ khiến người ta giỏi biện giải”.

Một người muốn thành công trong học tập, một yếu tố quan trọng chính là khiến việc đọc sách học tập trở thành thói quen. Bồi dưỡng thói quen đọc sách cho con, đọc sách tốt từ nhỏ, sẽ rất có lợi

đối với cả cuộc đời của con bạn. Làm thế nào mới có thể khiến con trẻ yêu thích đọc sách, đồng thời tiến thêm một bước là khiến sách trở thành nhân tố thành công trong cuộc đời con, nâng cao khả năng đọc sách, khiến cho đọc sách trở thành lối sống? Nói đến vấn đề này, đều khiến rất nhiều bậc phụ huynh phải lo lắng. Bởi vì trong cuộc sống chúng ta thường thấy rất nhiều đứa trẻ không muốn đọc sách, chán ghét đọc sách. Khi chúng thấy rằng, đọc sách là một việc rất đơn điệu nhàm chán, có chút thời gian rỗi, chúng đều dành để xem tivi, chơi đồ chơi điện tử, còn đâu thời gian để đọc sách nữa? Thực ra là chúng hoàn toàn không để tâm đến sách, cũng không muốn đọc.

Vì vậy, muốn bồi dưỡng sự hứng thú của con đối với việc đọc sách, là một công việc lâu dài, không phải một sớm một chiều có thể làm được, cần phải kiên nhẫn và tự tin. Có thể đưa ra mấy phương diện để bắt đầu dưới đây:

1. Đọc sách nên càng sớm càng tốt. Bồi dưỡng hứng thú đọc sách cho con, càng bắt đầu sớm hiệu quả càng cao. Trong các gia đình người Do Thái, họ yêu thích đọc sách như chính cuộc sống. Trong mỗi gia đình người Do Thái, khi đứa trẻ có chút hiểu biết, người mẹ sẽ nhỏ lên trên cuốn “Kinh thánh” mấy giọt mật ong, sau đó gọi đứa con đến liếm mật ong trên “Kinh thánh”. Ý tứ của nghi thức này không nói cũng biết: sách là ngọt. Khiến cho đứa trẻ từ nhỏ đã hiểu rằng: đọc sách là việc ngọt ngào mà vui vẻ, dùng điều này để khơi dậy sự hứng thú của đứa trẻ đối với sách, đối với chữ nghĩa.

2. Bảo đảm thời gian đọc sách. Đọc sách quý ở kiên trì, để đọc sách thành nếp sinh hoạt, là một quá trình lâu dài, không thể đọc một ngày nghỉ một ngày được. Nếu như một ngày bạn dành cho con

một khoảng thời gian đọc sách, cho dù 1 ngày chỉ có 10 phút, số sách đọc tích lũy qua nhiều ngày cũng khiến người ta phải kinh ngạc. Bởi chúng ta biết rằng, trong biển sách mênh mông có càng nhiều tri thức thú vị đợi con trẻ hấp thu, tại sao cần mỗi ngày phải làm những bài tập một cách máy móc, lặp đi lặp lại mà dờn xa thế giới sách với tri thức phong phú, rộng lớn chứ?

3. Tạo ra bầu không khí đọc sách. Đọc sách cần có bầu không khí tốt, như vậy mới có thể bảo đảm đứa trẻ có trạng thái vui vẻ, tập trung chú ý vào đọc sách. Cái gọi là gia đình có học đào tạo nhiều người con tài giỏi, một nguyên nhân quan trọng nhất chính là bầu không khí đọc sách tốt trong gia đình họ. Nếu như bố mẹ là những người trí thức, bản thân đều có thói quen đọc sách, lời nói và việc làm đều mẫu mực, tự nhiên có thể ảnh hưởng tốt đến con.

Tôi nói đến “bầu không khí” bao gồm hai phương diện: Thứ nhất là cơ sở vật chất. Điều này phía trên đã đề cập đến, tức là trong nhà cần có sách có thể đọc, về tình hình điều kiện kinh tế để đáp ứng mà nói, dành hết khả năng để mua sách, các chủng loại cần có liên quan với các lĩnh vực bách khoa tri thức, văn học, sử học, địa lý..., cũng không xem nhẹ chuẩn bị một số sách công cụ, để cho con trong quá trình đọc sách cũng tiện việc tra cứu tư liệu. Ngoài ra cần có nơi đọc sách, ví dụ như một căn phòng yên tĩnh, không bị quấy rầy, một cái bàn sách, một cái đèn bàn... Thử nghĩ, nếu như trong nhà ngay cái bàn cũng không có, muốn để con yên tâm đọc sách thì con đọc thế nào được? Thứ hai, chỉ tiêu phần mềm. Trong nhà đầu tiên là phải có môi trường đọc sách yên tĩnh, không thể muốn con đọc sách, trong nhà lại mở tivi to, hoặc là tụ tập đông người trong nhà uống rượu hay đánh mạt chược; trong khi thói quen tốt nhất của cha mẹ là đọc sách, cùng con đọc sách hằng

ngày, và cùng con thảo luận nội dung cuốn sách. Tư tưởng bọn trẻ sẽ rất dễ chìm đắm trong biển sách. Tính thích nghi với hoàn cảnh sống con trẻ mạnh, chịu ảnh hưởng rất nhiều của môi trường xung quanh, muốn để cho đứa con yêu quý của bạn yêu thích đọc sách, đầu tiên bản thân cha mẹ cần phải yêu thích đọc sách.

4. Đưa con đến hiệu sách nhiều. Tôi cho rằng đây là cách tốt nhất khiến con rút ngắn cự ly tiếp xúc với sách. Ngoài ra còn có những nơi như thư viện, cửa hàng sách..., Môi trường đọc sách đặc thù của những nơi này giống “trường” khí công vậy, khi con đến nhiều lần cũng sẽ sinh ra “hiệu ứng trường”. Một lần đến, đứa trẻ cảm nhận được không khí đọc sách sâu đậm; hai lần đến, hiểu được trên thế giới sách đọc không hết, sách hay liên tục xuất hiện không ngừng; lần thứ ba đến cảm giác thích thú cầm cuốn sách trên tay, ngửi mùi mực, để bồi dưỡng tình cảm đối với sách.

5. Cảm nhận được niềm vui của đọc sách. Trẻ con sở dĩ thích vui chơi, là do vui chơi khiến trẻ cảm thấy vui vẻ. Vậy thì muốn trẻ yêu thích đọc sách, trước hết cần khuyến khích trẻ, đặc biệt khi trẻ nói về cảm giác đọc sách với chúng ta, nhất định không được bỏ lỡ thời cơ để khuyến khích trẻ. Đặc biệt tận dụng cơ hội làm cho con thích đọc sách, ví dụ đưa con tham gia hoạt động thi đấu đọc sách, khi con có một số thu hoạch, kịp thời khuyến khích con... Còn nữa, khi con đang chăm chú đọc sách, chúng ta không được quấy rầy con, càng không được căn cứ vào hứng thú của mình mà đưa ra những yêu cầu đối với con. Bởi vì lúc này con trẻ đang say sưa hưởng thụ những thú vui của việc đọc sách, bạn cần phải chia sẻ niềm vui này, chứ không phải là phá hỏng tâm tình của con. Ngoài ra, khi con kể cho chúng ta những niềm vui và thu hoạch được khi đọc sách, chúng ta nhất định phải biểu thị sự vui mừng, chia sẻ

thành quả đọc sách của con, điều này sẽ khiến cho con càng cảm thấy thỏa mãn, đồng thời càng tăng thêm nhiều hứng thú đọc sách.

6. Không ngừng đổi mới quan niệm. Đồng thời với việc hướng dẫn con đọc sách, cha mẹ còn không nên quên là không ngừng cập nhật cái mới cho mình. Làm như vậy không chỉ có thể có sức khỏe để làm việc, mà còn có thể cùng với sự trưởng thành toàn diện của con, không ngừng đổi mới quan điểm của mình, từ đó về phương diện đọc sách có thể hướng dẫn và giúp đỡ con kịp thời và khoa học. Không ít phụ huynh để khuyến khích con đọc sách, có thể do quan niệm lỗi thời, không tiếp thu sự vật mới, chỉ hạn chế con đọc những sách liên quan đến bài học trên lớp, hoặc tác phẩm văn học nổi tiếng, mà đối với bản thân mình không tìm hiểu quy tắc cấm kỵ của sách. Tình hình như vậy sẽ ảnh hưởng đến cái nhìn của con khiến cho phạm vi đọc sách của con trở nên chật hẹp, từ đó gây ra sự thiếu hụt về tri thức, năng lực. Chúng ta nên để cho con được phát triển toàn diện cao độ, hướng dẫn con đọc nhiều sách, ngao du trong đại dương sách mênh mông, con mới có thể thu được những tri thức phong phú mà không xuất hiện hiện tượng “kén chọn”.

Truyền hình cho dù thú vị, bản thân mình cho dù có nhiều việc phải làm, nhưng nhất định cha mẹ phải đọc sách cùng con. Điều lợi của việc cùng con đọc sách thực tại rất nhiều. Thứ nhất, đây là cách bồi dưỡng sự hứng thú đọc sách tốt nhất cho con. Thứ hai, đây là cơ hội rất tốt để giao lưu tình cảm với con. Thứ ba, tiện cho việc kịp thời tìm hiểu và hướng dẫn tình hình đọc sách của con. Thứ tư, tiện cho việc hướng dẫn con tiếp thu những tinh hoa trong sách, từ bỏ điều xấu. Vì vậy, bồi dưỡng niềm say mê đọc sách cho con, cùng đọc sách với con, là hoạt động quan trọng của giáo dục trong gia đình, đồng thời có thể hiểu được thế giới tâm linh của con, tăng

cường giao lưu với con, thúc đẩy sự trưởng thành tinh thần của con...

Đọc sách có thể ảnh hưởng cuộc đời một con người, có thể thay đổi số phận một con người.

Dạy cho con biết sử dụng mạng Internet

Tiến vào thế kỷ mới, chúng ta đã đón nhận một thời đại hoàn toàn mới với mạng lưới liên kết mọi người với nhau.

Tác dụng của mạng máy tính điện tử sớm đã không giới hạn ở việc lưu giữ tin tức và truyền tin tức. Không còn nghi ngờ gì, khả năng thu nhận thông tin và xử lý thông tin của cá nhân ngày nay đều sẽ là nhân tố mang tính quyết định đối với công việc, hòa nhập vào xã hội và môi trường văn hóa của mỗi người. Ở những quốc gia phát triển phương Tây, trong trường đại học đã bắt đầu thực hành mô hình học tập lên lớp không cần giấy bút. Để mỗi cá nhân học tập và nắm bắt kỹ thuật thông tin hiện đại, học được cách sử dụng máy vi tính và mạng vi tính, cũng đã được ngành giáo dục đang làm nội dung công tác quan trọng cần nắm vững. Cùng với sự phát triển của xã hội, một số người không có cơ hội tìm hiểu, học tập và nắm vững kỹ thuật thông tin sẽ rất khó có cơ hội tìm được việc làm, rất dễ bị xã hội đào thải. Thành phố Thượng Hải đã đưa ra quy định rõ ràng, tất cả học sinh cấp hai cần phải học được cách sử dụng máy tính. Có thể thấy, để con bạn cách xa internet chẳng khác nào khiến đứa trẻ cách biệt với xã hội, chẳng khác nào khiến đứa trẻ bị xã hội đào thải trong tương lai. Lẽ nào chỉ là vì lo lắng con trẻ gặp phiền phức tiếp xúc với internet, mà để con cách ly với internet một cách triệt để, từ đó bị xã hội đào thải sao?

Hiện nay, nói đến trò chơi internet, dường như hầu hết phụ huynh đều nghe đến mà nói: có thể không dám để con chơi trò này trò kia! Xem trò chơi internet là sản phẩm độc hại, bọn trẻ lên mạng thì bị sa đọa và hủy diệt. Vì vậy, để con không chơi trò chơi trên mạng, người lớn phải không mua máy tính, phải mua máy tính không nối mạng, hay là nối mạng nhưng quyết không để con động đến máy tính.

Có người, vì có liên quan đến công việc, máy tính trong nhà phải nối mạng, có thể do lo lắng đứa con gái đang học trung học lên mạng thành nghiện, nghĩ đi nghĩ lại, chỉ có thể đợi đến đêm khuya sau khi con ngủ mới kết nối mạng. Dùng xong rồi, lại đem bộ modem cất đi, ngày nào cũng như vậy.

Những phụ huynh tự mình làm cho mình mệt giống thế rất nhiều, mỗi ngày theo dõi, thỉnh thoảng cũng gặp... Tóm lại, mục đích chỉ có một: không thể lên mạng, càng không thể lên mạng chơi trò chơi kết nối với bạn.

Thế nhưng bộ phận trẻ em lên mạng thành nghiện đúng là sự thực không phải bàn cãi, trò chơi trên mạng và giao lưu bạn bè trên mạng khiến quá nhiều đứa trẻ mê mẩn trong đó, đem đến nhiều ảnh hưởng xấu cho bản thân. Nhiều đứa trẻ đã nghiện lên mạng mà dẫn đến nhiều tai hại, chúng thích lên mạng, hơn nữa khi sa vào đó không thể tự thoát ra. Thậm chí chúng hạn chế sinh hoạt để dành tiền lên mạng, không biết khống chế thời gian, không biết khống chế chi phí lên mạng, không biết lựa chọn nội dung, không biết trân trọng bạn mạng. Có một số đứa trẻ khi phải về nhà thì không về, khi phải lên lớp lại trốn học, phụ huynh và giáo viên đều khổ sở hết ngày này qua ngày khác. Có cháu say sưa trên mạng, cuối cùng dẫn đến phạm tội...

Thế nhưng, vì như vậy mà không cho con lên mạng, phương pháp có phần quá giản đơn và thô bạo.

Đại Vũ trị thủy không chặn lại, mà để nước chảy. Kết quả của sự chặn lại là dòng nước càng dữ dội, khơi cho chảy có lợi hơn, mạng internet đối với trẻ nhỏ, chính là công cụ học tập, cửa sổ mở ra thế giới và công cụ vui chơi phù hợp bổ ích.

Vậy thì, làm cha mẹ, chúng ta nên dạy con sử dụng mạng internet như thế nào?

Đầu tiên chúng ta nên làm sáng tỏ internet không phải là cái xấu. Internet tuy là thế giới ảo, nhưng trên mạng tư liệu cập nhật có thể tìm đọc, diễn đàn trên mạng khiến chúng ta có thể kịp thời tiến hành kết nối với những thầy giáo nổi tiếng, những chuyên gia, bạn bè trên mạng, công năng giao lưu mạng mẽ của mạng khiến mỗi cá nhân người bạn trên mạng nhanh chóng trưởng thành lên, điều xác thực này lại là thế giới hiện thực nhất.

Cái lợi nhiều như vậy, việc lên mạng, vì sao lại không làm?

Thứ hai chúng ta nên hiểu rõ, cùng với sự phát triển của khoa học thông tin hiện đại, cuộc sống, môi trường làm việc của con người thay đổi ngày càng nhanh, phải đối diện với những tri thức mới, kỹ thuật mới không ngừng xuất hiện. Do vậy, chúng ta nên nhận thức rằng, cả đời học tập sẽ đi theo suốt cuộc đời chúng ta.

Là người hướng dẫn con lên mạng chính xác là 8 năm, Đông Tử cho rằng, những người cha có thể từ mấy phương diện dưới đây dạy cho con biết cách dùng mạng, hướng dẫn cho con lên mạng đúng đắn:

Một là cần xác định rõ mục đích. Để con biết tác dụng lớn nhất của mạng là thông qua nó thu được những tài nguyên có lợi, cần có ý thức hướng dẫn con tìm kiếm những thông tin phù hợp nhu cầu của mình, đồng thời tích cực ứng dụng vào trong học tập và cuộc sống. Những yêu cầu con cái phải lên mạng văn minh, nội dung những trang web xem lướt qua nhất định phải lành mạnh. Tại sao thanh thiếu niên nước ngoài lên mạng trở nên nghiêm túc không nghiêm trọng như chúng ta? Có chuyên gia nói: nước ngoài đều là cha mẹ trước tiên học được cách vận dụng lành mạnh máy vi tính và mạng internet. Ở nước Mỹ đều là cha mẹ dùng máy vi tính, mạng internet, trẻ nhỏ nhìn cha mẹ dùng máy tính mà trưởng thành. Trung Quốc, Việt Nam tồn tại hiện tượng là cha mẹ lên mạng không văn minh, rất nhiều phụ huynh cảm thấy đau đầu vì con lên mạng chơi game.

Sở dĩ nói, lên mạng văn minh lấy hướng dẫn là chính, dự phòng là phụ. Các phụ huynh không cần phải xem máy tính là làn sóng văn minh mới, mạng internet là phương hướng phát triển khoa học công nghệ của thế kỷ mới, chúng ta cần chủ động đón nhận. Vì vậy sử dụng mạng internet một cách văn minh không chỉ là đối với vị thành niên mà đối với toàn xã hội, đặc biệt cần hướng dẫn những trẻ vị thành niên sử dụng mạng lành mạnh.

Hai là cần cùng con giao lưu nhận thức trên mạng. Cùng con trao đổi cái nhìn về một số thông tin trên mạng, ví dụ: trên mạng có tin tức gì, cái nhìn của bạn như thế nào đối với sự việc này..., cần có thái độ bình đẳng trong giao lưu với con, từ đó biết được suy nghĩ thực sự của con, đồng thời cũng nói cách nhìn của mình dùng để hướng dẫn con. Nếu như nhìn thấy thông tin gì liên quan đến sở thích của con trên mạng, chúng ta nên để cháu chia vui, đồng thời nếu như cháu nhìn thấy thông tin gì mình thích cũng gọi tôi đến cùng

chia vui. Đồng thời giao lưu thấy được cách suy nghĩ của nhau. Đó tức là tận dụng mạng internet để học tập, có khi nghỉ ngơi vui chơi, còn tăng cường mối quan hệ cha con.

Con lên mạng là điều tất yếu. Bạn đừng ngại lên mạng với con, đồng thời với việc làm tốt việc đề phòng, dạy dỗ hướng dẫn con vận dụng mạng internet thu được tri thức như thế nào, vận dụng mạng internet học tập, giải quyết vấn đề như thế nào. Cần giới thiệu cho con một số trang web, diễn đàn..., cần cung cấp cơ sở tốt cho con trước khi lên mạng. Thực ra, càng để con tiếp xúc với mạng internet sớm, thì càng có lợi đối với sự sử dụng chính xác mạng internet của con, mà không bị mê muội vào đó.

Ba là cần hạn chế thời gian lên mạng. Tính tự giác của trẻ tương đối kém, rất dễ “nghiện lên mạng”, nếu dùng phương pháp thô bạo cấm con lên mạng, rất dễ dẫn đến tâm lý chống đối của trẻ. Phương pháp chính xác là thông qua ra sức giao lưu với đứa trẻ để có được nhận thức chung, để không ảnh hưởng đến việc học tập của con cần sắp xếp thời gian lên mạng nhất định, một ngày không quá 1 đến 2 tiếng. Cần để con biết rằng, mạng internet chỉ là một bộ phận của học tập và cuộc sống, là một loại công cụ hỗ trợ, lên mạng quá nhiều không chỉ ảnh hưởng học tập, cũng có hại đối với sức khỏe.

Chỉ cần lưu ý thêm ba nguyên nhân, thì sẽ rõ: con lên mạng thành nghiện, không phải là lỗi của con, cũng không là lỗi của mạng internet, là lỗi của cha mẹ. Nếu như cha mẹ có thể dành thời gian ở bên cạnh con, đồng thời thỏa mãn đầy đủ vật chất cho con, quan tâm hơn đến thế giới nội tâm của con, kết nối giao lưu với con nhiều hơn, làm người bạn của con; nếu như cha mẹ có thể cho con quyền lợi được chơi, không hạn chế hành vi vui chơi thích đáng của con,

tạo ra nhiều điều kiện và không gian vui chơi cho con, mà không là chỉ xét nét thành tích học tập của con, miệng lúc nào cũng chỉ nói câu “cần phải học tập tốt”; nếu như cha mẹ có thể tạo ra cơ hội giao lưu với con, tăng thêm thời gian giao lưu của con và các bạn cùng lứa tuổi, khuyến khích con tham gia các hoạt động tập thể, giao lưu nhiều với mọi người; nếu như cha mẹ có thể có ý thức học tập, không ngừng nâng cao năng lực giáo dục, đồng thời có nhận thức chính xác đối với mạng internet, có thể kịp thời điều chỉnh phương thức giáo dục của bản thân mình, cải thiện quan hệ cha con... Như vậy, hỏi các con, chúng sẽ dễ mắc nghiện đối với internet không?

Xã hội loài người đã bước vào thời đại thông tin, người không biết sử dụng máy tính, dùng mạng internet, sẽ trở thành người mù chữ trong thời đại mới.

Năng lực quan trọng hơn điểm số

Mục tiêu cuối cùng của giáo dục là gì?

Mục đích cuối cùng của giáo dục, là làm cho con có năng lực sinh tồn, để cho con trưởng thành một cách toàn diện, từ đó có thể sống lâu vui vẻ, ngày ngày thông dong nhàn hạ.

Bởi vì hiện thực nói với chúng ta, một đứa trẻ có năng lực tổng hợp mạnh, tâm lý vui vẻ sung mãn, vẻ mặt rạng ngời, thành tích học tập ở trường học không nhất định tốt, nhưng sau khi ra trường, bất kể anh ở tại nơi đây, đều sẽ vì năng lực thích ứng hoàn cảnh mạnh, năng lực sinh tồn mạnh, mà gây dựng vị trí thuận lợi cho mình, phát huy những giá trị của bản thân. Vì vậy nên mục đích cuối cùng của giáo dục không phải là con học tập được bao nhiêu tri thức văn hóa, thi được bao nhiêu môn, mà là nó trở thành một người hoàn thiện, một người phát triển toàn diện.

Thế nhưng trong môi trường giáo dục dùng hình thức “lấy điểm số xét thành bại” là chủ đạo, giáo dục đã trở nên cực đoan khi tất cả đều chạy theo điểm số. Giáo viên, phụ huynh tất cả đều xoay quanh mục đích “giành thành tích”, “tranh điểm cao”. Hơn nữa việc học tập của học sinh cũng chỉ có một mục đích, đó chính là thi điểm cao.

Lại nghĩ đến câu: “Điểm số là vận mệnh của học sinh”. Trong môi trường giáo dục rộng lớn tất cả đều xem điểm số, uy lực của điểm số không thua kém Thượng Phụng bảo kiếm, dường như nằm trong tay quyền lớn sinh sát mỗi một học sinh.

Đối với học sinh mà nói, từ ngày đi học đầu tiên, đã được truyền bá một thứ tư tưởng: thi điểm cao mới biểu hiện học tập tốt, mới là biểu hiện học sinh ngoan. Không có một điểm số tốt, tự nhiên là học sinh kém, tức là dốt, chính là học sinh kém. Vì vậy, mỗi một người đã trải qua đời học sinh, đều lấy điểm số làm hãnh diện. Thi tốt thì dương dương tự đắc, tràn đầy tự tin, tự mình cảm thấy tốt; thi không tốt, thì vô cùng tự ty, tự thấy kém người khác một cái đầu, tự mình liệt mình vào “người kém”. Vì vậy, về phía học sinh, điểm số với lòng tự tôn có quan hệ mật thiết, có được điểm số cao thì có thể ngẩng cao đầu đi trên đường, không thì chỉ có thể mỗi ngày thu lu trong một góc, cam chịu sự khinh thị của giáo viên, sự coi thường của bạn bè. Vì vậy, cần nhấn mạnh học sinh lấy điểm số xem xét so với cái gì cũng quan trọng, không có ai muốn tụt lại đằng sau người khác. Trong thời gian dài, mọi người đều mơ hồ về mục đích vốn có của học tập, dường như đến trường học để tiếp nhận sự giáo dục, chỉ là vì thi được điểm cao; dường như học tập chính là mong đạt được điểm số cao, chứ không là thu hoạch được kiến thức, phát triển bản thân mình.

Như vậy, một đứa trẻ học tập tốt, điểm số cao rất quan trọng không? cần phải nói rằng, đứa trẻ học tập tốt đương nhiên rất quan trọng, đặc biệt là như vậy phù hợp với thể chế giáo dục một số nước như Việt Nam, Trung Quốc. Một học sinh học tập tốt, có thể thi đỗ trung học, thi đỗ đại học trọng điểm, tương lai tìm được một công việc, khẳng định là sẽ có ưu thế nhất định. Thế nhưng xin hỏi các bậc cha mẹ suy nghĩ một vấn đề này, con bạn có phải chỉ là học tập tốt, tương lai tất cả đều giải quyết được? Con cái có phải là chỉ cần học tập tốt, điểm số cao, xếp vị trí hàng đầu, trong tương lai cuộc sống của con sẽ có được hạnh phúc, trong sự nghiệp sẽ có thể thu được thành công?

Có một giáo viên đã tiến hành điều tra một cách sát sao, kết quả đã phát hiện 10 hiện tượng khiến mọi người phải suy nghĩ. Giáo viên này đã tiến hành điều tra sát sao đối với 150 học sinh tiểu học tốt nghiệp trong khoảng những năm 1990. Kết quả phát hiện, hiện nay trong số những cựu học sinh đã tham gia công tác, năm đó những học sinh xếp ba vị trí đầu trong lớp, có rất nhiều em sau này lớn lên, sự nghiệp gặp rất nhiều khó khăn. Trong khi những học sinh xếp khoảng thứ 10 đến khoảng 20, sau khi lớn lên thành người lại thể hiện ra những biểu hiện xuất sắc, thậm chí có người làm đến cương vị lãnh đạo, có người đang làm ông chủ lớn, trở thành người giàu có. Có phụ huynh có thể nghĩ rằng, con của họ nằm trong số 20 người đó, họ mỗi ngày đều không thỏa mãn, còn đánh con, mắng con. Khuyến bạn không cần phải không thỏa mãn, có thể tương lai sẽ có tiền đồ lớn. Không tin lời nói, bạn có thể thử nhìn xem.

Điều cuối cùng muốn nói là, điểm số không đại biểu tất cả.

Người điều hành cao nhất của trang web nổi tiếng 136.com của Trung Quốc Đinh Lỗi, khi còn đi học tiểu học và trung học, thứ

bậc tốt nhất trong lớp, chỉ xếp trên một hai chục người, nhưng hiện nay thì sao, anh đã đứng vào trong số những tỷ phú hàng đầu với tài sản hàng mấy tỉ NDT. Tất cả điều này đều chứng tỏ thành tích học tập trước đây, xếp hạng một học sinh, hoặc là nói giản đơn điểm số của một học sinh, rất khó đoán trước sự nghiệp trong tương lai có thể thành công hay không. Còn có rất nhiều nhân tố ảnh hưởng quy định đến sự phát triển của học sinh đó.

Một vị phụ huynh nói rằng: “Con tôi năm nay học lớp 6. Từ khi bắt đầu nhập học, thành tích của cháu không được tốt. Thi một lần tốt nhất sợ rằng cũng là xếp cuối sổ. Để giáo dục cháu, tôi đã dốc hết lòng, nói mỗi cả miệng, hết lần đến lần khác vì cháu mời giáo viên về gia đình. Nhưng thành tích học tập thì vẫn như vậy. Giáo viên ở trường học cũng từng vì cháu dành nhiều sự quan tâm, thời gian rất lâu, không thấy cháu có tiến bộ, cũng đành bó tay. Tôi biết chỉ số IQ của cháu không thật tốt, lúc nào cũng muốn giúp đỡ cháu nhiều hơn, nhưng hiện tại cũng mất đi lòng tin”.

Hiện nay chế độ giáo dục của chúng ta đang cải cách, quan niệm giáo dục gia đình cũng cần phải thay đổi. Trước đây những người làm cha mẹ của chúng ta lúc nào cũng lấy điểm số cao của con, thì đặc ý thỏa mãn, cho rằng con mình thông minh, có tiền đồ. Thực ra, chỉ dùng điểm số học tập làm tiêu chuẩn đánh giá xem xét con là cực kỳ sai lầm. Đứa trẻ có thành tích điểm số kém, thường gặp phải sự quở trách của thầy cô hoặc cha mẹ vì vậy lòng tự tin không ngừng bị dả kích, tự thất vọng về bản thân mình, từ đó không có chí tiến thủ.

Ngay cả Đắc-uyên cũng có thành tích học tập khi nhỏ không tốt, thế nhưng ông yêu thích thiên nhiên, thích thu thập tiêu bản các loại động thực vật, trải qua sự tìm kiếm kiên trì, đã có những cống hiến

kiệt xuất cho nhân loại. Còn có Edison, Benjamin Franklin... khi đi học đều là “học sinh kém” “không học tập tốt”, thế nhưng họ đều có chung một điểm: có lòng yêu thích riêng của mình, đồng thời vì sở thích của mình mà học tập tri thức về phương diện này và có những nỗ lực phi thường, cuối cùng họ đạt được thành tựu to lớn trong lĩnh vực của mình. Vì vậy không xem trọng điểm số học tập tuyệt nhiên không trọng thị học tập, là cha mẹ, điều quan trọng nhất là hướng dẫn, bồi dưỡng sở thích và năng lực của con, không nên chỉ căn cứ vào thành tích thi cử của con, không nên đặt hy vọng của cuộc sống vào “cần phải” và “duy nhất”.

Học tập là một loại hình lao động có tính tổng hợp, liên quan đến nhiều phương diện, điểm số học tập chỉ là phản ánh một mặt tình hình học tập của con trẻ, những cái khác như khả năng phân tích và giải quyết vấn đề, năng lực làm việc thực tiễn, năng lực lý giải và vận dụng tri thức, khả năng hợp tác với người khác, khả năng diễn đạt ngôn ngữ, năng lực giao tiếp, năng lực tổ chức, năng lực phối hợp hành động, năng lực thích, ứng, năng lực đối phó với khó khăn..., từ những ý nghĩa này càng quan trọng khi so sánh với điểm số, chúng sẽ quan hệ đến sự trưởng thành của một cá nhân. Các bậc phụ huynh cần biết rằng, quan tâm trước đây của chúng ta là con “học giỏi”, bây giờ cần phải thay đổi quan niệm, thay đổi thành con “giỏi học”. Đảo vị trí của hai từ này, ý nghĩa không giống nhau; từ ngữ trước là bị động, giáo viên giảng giải bản thân mình hiểu; từ ngữ sau là chủ động, có thể học tập cùng giáo viên, bạn học, “học giỏi” không giống như “giỏi học”, “giỏi học” mới khiến con bạn nhận được lợi ích suốt đời.

Thế nhưng, điều muốn nói với các bậc cha mẹ là, vừa phải quan tâm điểm số thi cử của con, vừa không cần xem quá quan

trọng, và không cần “chỉ luận bàn điểm số”, ngộ nhận khi cho rằng điểm số cao thì học tập tốt, học tập tốt thì sẽ có tiền đồ. Một kết quả điều tra chứng minh, với 128 tiêu chí để đánh giá nhân tài trong thời đại ngày nay, trong đó về thi cử chỉ có thể kiểm tra được 47 tiêu chí, ngoài ra còn rất nhiều tiêu chí như ý chí, nghị lực, khả năng phản ứng, hợp tác, sáng tạo, tài nói chuyện, quản lý...

Dường như hầu hết phụ huynh đều vô cùng quan tâm đến điểm số thi cử của con mình, đây là điều bình thường, bởi vì nó là một phương diện phản ánh tình hình học tập của con. Nhưng những học sinh đang trong giai đoạn phát triển, tức rất có tính thích nghi, lại có tính chất rất không ổn định, sự biểu hiện trong một giai đoạn phát triển khiến cha mẹ rất vui, giai đoạn phát triển khác lại khiến cha mẹ dễ tâm lo lắng. Đối với thi cử, hầu hết học sinh đều mong muốn đạt được điểm cao, cũng giống thi đấu thể thao, ai không muốn giành ngôi quán quân, nhưng quán quân rốt cuộc chỉ có một người. Vì vậy, đối với con cái có khi không thi tốt, điểm số không cao, không nên quở trách, càng không nên mắng mỏ, mà nên thấu hiểu tấm lòng con, khuyến khích cháu “lần sau cố gắng”. Cho dù đối với điểm số thường nằm ở trong số những học sinh trung bình thậm chí kém, cha mẹ cũng không nên đánh mất niềm tin, hay như Lý Bạch nói: “Trời sinh ta có tài tất có hữu dụng”, tiềm năng của con bạn cuối cùng sẽ bùng phát rực rỡ như pháo hoa.

Một người phải tiến bộ, phải phát triển, mới có thể có vị trí vững chắc trong xã hội, mới đi được càng xa. Nội hàm phát triển toàn diện là phát triển tương đối rộng rãi, chỉ có điểm số cao, trong khi những phương diện khác không tốt, thì giống như một người có đôi chân khập khiễng vậy, như vậy không là một người khỏe mạnh. Vì vậy, cần phải có đầy đủ năng lực sinh tồn.

Là những bậc cha mẹ nên hiểu rằng: nên lấy con người làm gốc, không nên lấy điểm số làm gốc, năng lực so với điểm số quan trọng hơn nhiều.

NGƯỜI THẦY CẢ CUỘC ĐỜI

Có một câu nói: “Một ngày làm thầy, cả đời làm cha”. Chúng ta càng nên nói: “Một ngày làm cha, cả đời làm thầy”. Ngoài cha là người đáng kính trọng nhất gần gũi con nhất, ảnh hưởng của người cha đối với con là rất lớn, vì vậy khi bạn trở thành người cha, thì cần phải dùng hành động, dùng tấm lòng làm người dẫn đường trong cả cuộc đời cho con...

Làm hình tượng và tấm gương cho con

Có một câu chuyện như thế này: có một phu nhân quan tể tướng rất coi trọng tiền đồ của con, mỗi ngày bà không quản khó khăn để khuyến cáo con phải nỗ lực học tập, lễ phép, nói năng thật thà, phải trung với vua... Trong khi quan tể tướng thì sáng sớm đã rời khỏi nhà vào triều, buổi tối về nhà thì đọc sách. Phu nhân yêu con lo lắng cuối cùng chịu không được nói: “Ông đừng chỉ biết lo việc công và xem sách, ông cũng nên dạy dỗ tốt cho con”. Tể tướng mắt không rời sách nói: “Thời gian của tôi mỗi giờ mỗi phút đều dành để giáo dục con mà”. Trong cuộc sống người cha phải luôn luôn làm gương cho con, lời nói việc làm đều mẫu mực, khiến cho con “phong” bạn là thần tượng. Thần tượng này không phải giống như những ngôi sao điện ảnh, ngôi sao ca nhạc, mà là anh hùng có rất nhiều phẩm chất ưu tú có thể noi theo kế thừa mà phát huy. Có câu nói: “Một ngày làm thầy, cả đời làm cha”. Chúng ta càng nên nói: “Một ngày làm cha, cả đời làm thầy”. Người cha là người mà con gần gũi nhất kính trọng nhất, ảnh hưởng của người cha đối với con là rất lớn, vì vậy khi bạn trở thành người cha, thì phải dùng hành động, dùng tấm lòng làm người dẫn đường cả đời cho con...

Câu chuyện trên nói với chúng ta rằng, giáo dục và ảnh hưởng gia đình vô hình chung, sẽ có quan hệ trực tiếp đến sự hình thành phẩm chất đạo đức, quan niệm pháp luật kỷ cương, nhân sinh quan... của con gái quan tể tướng.

Cha mẹ làm thế nào mới trở thành thần tượng và tấm gương của con?

Đầu tiên, cần phải chú ý đến những điều con trẻ “mắt thấy tai nghe” ngay từ nhỏ. Điều quan trọng ở đây là phải chú ý đến những điều con trẻ mắt thấy tai nghe ngay từ nhỏ, nếu như bạn muốn con của mình thành rồng, vậy hãy bắt đầu từ bản thân mình, trưởng thành cùng con.

Cũng như khi bạn của bạn muốn đầu tư vào lĩnh vực gì, mà do nguồn vốn không đủ, tìm đến bạn nhờ giúp đỡ, anh ấy nói: “Tôi nhất định có thể giúp, có thể làm tốt, anh giúp tôi nhé!”. Bạn nói một câu: “Tôi tin anh”. Dành cho anh ấy sự tín nhiệm và giúp đỡ to lớn. Ở một bên con bạn sẽ nghĩ. Thế là khi bạn cháu có khó khăn, cháu luôn ở bên cạnh, đối với người bạn nói: “Mình tin tưởng bạn, bạn sẽ khắc phục được khó khăn”. Như vậy là bạn giáo dục con lòng tín nhiệm. Khi học sinh của bạn tìm đến bạn hỏi vấn đề gì, giảng giải một lần rồi học sinh vẫn chưa hiểu, bạn không ngại phiền hà giảng giải cho học trò. Con bạn ở bên cạnh “bừng tỉnh”. Ngay sau đó khi bạn đang bận sửa chữa tài liệu, con bạn đòi đi chơi, nhận được câu trả lời của bạn “đợi bố đánh máy xong chỗ tư liệu này đã”, đứa trẻ học được sự kiên nhẫn chờ đợi. Đó cách bạn dạy cho con đức tính kiên nhẫn. Không nên cho rằng con đến tuổi nhất định mới hiểu được lời bạn nói, việc bạn làm, trên thực tế, bạn không nhận ra rằng khi đó đứa trẻ đã bắt đầu quan sát và trách nhiệm học tập rồi.

Nhà tâm lý học trẻ em người Mỹ Bruce từng tiến hành điều tra nghiên cứu đối với hơn 1.300 cha mẹ, ông quy nạp đưa ra mấy điểm mà những bậc cha mẹ nên cố gắng làm:

1. Thường xuyên gần gũi với con, yêu thương có chừng mực, nghiêm khắc có quy cách;
2. Quan tâm đến suy nghĩ và học tập của con, vui vẻ giúp con giải quyết những khó khăn trong học tập, cuộc sống;
3. Giỏi về giao lưu và kết nối tư tưởng tình cảm với con;
4. Trong gia đình có “công ước” rõ ràng, để con có quy định mà tuân theo;
5. Tôn trọng hứng thú và sở thích của con;
6. Căn cứ theo trình độ của con, đề ra cho con những mục tiêu và yêu cầu hợp lý;
7. Hết sức cố gắng tạo ra một môi trường gia đình hòa thuận, vui vẻ.

Lại có nghiên cứu khoa học chứng minh: hình thức học tập sớm nhất của con trẻ là bắt đầu từ sự bắt chước. Bắt đầu từ khi lũ trẻ còn rất nhỏ, thì đã mường tượng trong đầu đến những thứ mà chúng nhìn thấy, nghe thấy, cảm giác thấy. Đồng thời với sự bắt chước sau này, mỗi câu nói, mỗi cử động, mỗi ánh mắt của trẻ, thậm chí thể giới tinh thần không thể nhìn thấy cũng sẽ ảnh hưởng một cách ngầm ngấm đến trẻ.

Một ông bố nói với con mình: “Con nhìn bạn XXX, thi được 100 điểm, tại sao con chỉ thi được 80 điểm? Người ta đứng số 1 trong lớp, vì sao con chỉ xếp thứ 10? Người ta là lớp trưởng, vì sao con chỉ là tổ trưởng?” Trước sự chất vấn của người cha, người con trả

lời: “Bố à! Bố người ta là cục trưởng vì sao bố chỉ là phó trưởng phòng? Tiền lương của bố người ta những bốn năm nghìn một tháng, lương của bố không đến hai nghìn thì sao? Nhà người ta tivi màu 32 inh, tại sao tivi màu nhà mình có 25 inh?” Ông bố nghe xong vô cùng tức giận: “Con dám so sánh bố với người khác sao?” Thực ra những lời người con nói là rất đúng, vì vậy xin đừng giận con, bởi vì con cái là hình ảnh của cha mẹ, cha mẹ là tấm gương của con.

Nên biết sự khích lệ và khen ngợi con. Một ánh mắt triu mến, cánh tay yêu thương vỗ về, lời nói động viên, cử chỉ quan tâm của bạn đều sẽ cổ vũ con bạn rất lớn. Hơn nữa cần dùng hành vi cao thượng để cảm hóa và ảnh hưởng đến con, nếu muốn để con chăm chỉ nỗ lực, chúng ta cũng cần làm gương, sự gương mẫu hơn hẳn những lời dạy bảo mà! Như vậy con mới khâm phục bạn, lại càng tôn trọng bạn hơn, mới có thể tiếp thu sự giáo dục của bạn.

Thứ hai là dạy cho con biết làm người như thế nào. Trong có một đoạn văn sâu sắc: Cậu con trai 3 tuổi không cẩn thận va vào góc bàn ngã ra, cậu rất đau đớn khóc ầm lên, dùng chân đá chiếc bàn. Grioux chỉ đứng một một lặng lẽ nhìn cậu, không đến bế cậu đỡ dành cậu, cũng không nói một lời an ủi nào. Cậu khóc một lúc rồi nín, không khóc nữa, lúc đó Grioux mới ôm con vào lòng hỏi “Còn đau không?” Cậu con trai nói “Không đau nữa”. Grioux lại nói “Vậy con chạy mấy bước cho cha xem nào”. Cậu bé chạy mấy bước lại nhảy từ trên xuống. “Con lại cử động cánh tay xem nào”. Grioux lại nói. Cậu bé chuyển động cánh tay, thấy tất cả đều vẫn tốt, sau đó Grioux nói: “Con thấy đấy, con là người, con có tay có chân, con có thể đi có thể chạy, mà cái bàn không biết cử động, rõ ràng là con va vào nó, nó có gì sai, con muốn đá nó sao. Con nói thử xem?” Cậu con trai nói: “Vâng thế là Grioux bảo con đến xin lỗi cái bàn. Liên

tưởng đến đoạn văn trên, chắc chắn rằng trong chúng ta, ông bà hoặc cha mẹ nhìn thấy chuyện này, chắc chắn việc làm đầu tiên là sẽ đến đỡ con dậy ôm vào lòng dỗ dành an ủi, đồng thời để làm cho đứa trẻ cười sẽ đánh vào cái bàn trách mắng “tại sao mày lại bắt nạt bé cưng của ta chứ?!” Nhưng muốn các bậc cha mẹ chúng ta trong lúc đó thể hiện thái độ đúng đắn mà công bằng, cần bình tĩnh hơn, khiến con hiểu được việc mình làm sai không nên đổ lỗi cho người khác, cần phải “có tinh thần trách nhiệm” như ông bố đó. Không nên sợ con sẽ cho rằng bạn máu lạnh, không thích bạn, nên tin tưởng bất cứ đứa con có suy nghĩ, đều sẽ lấy làm vui mừng vì có một người cha có tinh thần trách nhiệm.

Đưa ra ví dụ này là để chứng tỏ, trong giai đoạn đứa trẻ vẫn chưa đủ khả năng để phân biệt đúng sai, phải trái, cha mẹ có tác dụng then chốt. Dạy con làm người như thế nào tự nhiên cũng là trách nhiệm to lớn mà cha mẹ gánh vác, đặc biệt là đối với người cha mà nói, việc làm gương cho con càng quan trọng hơn. Làm người là điều cơ bản của cuộc sống, giáo dục tốt rồi, đứa trẻ mới hiểu được sự hiếu kính cha mẹ, hiểu được phải học tập tốt, báo đáp xã hội.

Rất nhiều phụ huynh đều gặp phải tình huống khi mang con đi bị người ăn mày trên đường lôi kéo, phụ huynh nên làm thế nào? Thực ra, đây hoàn toàn không là chuyện gì quá khó giải quyết, nếu như bạn muốn giúp, bạn nên nói cho con lý do: “Người ta còn phải nuôi một đứa trẻ, đứa trẻ đó giống như con, nhưng nó ăn không đủ no, mặc không đủ ấm, nó không có khả năng tự lập, chúng ta giúp đỡ nó một chút được chứ!” cần để con biết người bạn giúp đỡ là một người không có khả năng kiếm sống, mà không phải là kẻ ăn không ngồi rồi. Nếu như bạn không định giúp, cũng cần nói rõ cho

con biết lý do: “Con yêu, chúng ta thấy, người này ngày ngày ở đây xin tiền có đúng không? Người ấy có tay có chân tại sao không thể đi làm việc chứ? Chúng ta giúp người ta một lần, có thể giúp người ta tạm thời, nhưng không giúp được người ta cả đời được”. Nếu như người ăn mày níu kéo làm phiền bạn, bạn nhất định không nên vì dẫn con đi theo mà bực bội về căng thẳng, bạn có thể nói với người muốn xin ăn trước mặt con: “Thế này, đồn công an ở gần đây, anh có khó khăn thì đến tìm công an, tôi giúp đưa đến”. Nói như vậy sẽ có thể bóc trần bộ mặt của người ăn mày, cũng sẽ không phá hoại hình tượng của bạn trong suy nghĩ của con.

Mạnh Tử nói “Lão ngô lão, cập nhân chi lão; ấu ngô ấu, cập nhân chi ấu” (Tôn kính cha mẹ, người bề trên của chính mình rồi mở rộng thành lòng tôn kính cha mẹ, người bề trên của kẻ khác, yêu thương con cái của chính mình thành lòng yêu thương con cái của người khác), đây là tiêu chuẩn làm người cơ bản. Cha mẹ chẳng những cần giúp đỡ mọi người mà cũng cần phải để con hiểu rõ được điều này. Cũng không nên vì bạn bị từng bị lừa gạt, thì nghi ngờ tất cả mọi người; không nên vì bạn rất hiểu rất rõ sự thật, mà tùy ý bóp chết tấm lòng thương cảm của con với người lạ.

Trong quá trình trưởng thành của con trẻ, hình mẫu và tấm gương là dựa vào hành vi mà xây dựng nên chứ không phải dựa vào lời nói mà xây dựng nên. Gia đình là cái nôi trưởng thành của con, hơn nữa cha mẹ chính là hình mẫu và tấm gương của con. Có người ở bên cạnh con giáo dục và khuyến khích, chúng chắc chắn sẽ dũng cảm đi đến con đường vinh quang của mình, mà còn bay cao bay xa, trở thành niềm kiêu hãnh của các bạn.

Dành cho con những phẩm chất tốt đẹp

Phẩm chất ưu tú là sự bảo đảm đầu tiên cho sự thành công trong cuộc đời con người, phẩm chất ưu tú dần dần được bồi dưỡng nên trong môi trường giáo dục tốt. Gia đình là trường học đầu tiên của con, cha mẹ là những người thầy đầu tiên của con. Con trẻ biểu hiện ra những phẩm chất cụ thể, luôn luôn là chịu những ảnh hưởng một cách vô thức của người cha; đối tượng đầu tiên con cái tôn sùng, luôn luôn là người cha của mình.

Lực lượng siêu nhiên là vô cùng!

Chỉ có người cha hiểu được trong cuộc sống không ngừng nâng cao địa vị của mình, giỏi về nắm bắt cơ hội giáo dục con, mới là người cha trí tuệ. Bồi dưỡng con những phẩm chất ưu tú từ nhỏ, mới là cách tích lũy một phần tài sản quý giá nhất cho cuộc đời của con bạn.

Là người thầy đầu tiên, là hình tượng và tấm gương của con, chúng ta càng phải suy nghĩ sâu xa, chúng ta có thể cho con những phẩm chất tốt đẹp gì, để con học tập được điều gì? Làm sao mới không hổ thẹn khi được gọi là “người cha” chứ?

Tôi muốn đưa ra mấy phương diện dưới đây, cùng bàn bạc với những bậc phụ huynh là người cha.

1. Có hành vi thói quen tốt. Thói quen là cái gì? Thói quen là hành vi, khuynh hướng hoặc nếp sống xã hội hình thành trong thời gian dài, nhất thời không thể thay đổi. Bê-cơ nói: “Suy nghĩ của con người quyết định ở động cơ, ngôn ngữ quyết định ở học vấn và tri thức, trong khi hành động của thì phần lớn quyết định ở thói quen. Thói quen chính là một thứ lực lượng ngoan cường mà lớn lao, nó có thể làm chủ cuộc sống”. Thực ra, có được hạnh phúc hay không,

chính là quyết định ở thói quen của bạn. Bồi dưỡng nên một thói quen tốt, có lẽ cuộc đời của bạn sẽ thay đổi từ đây!

Tại sao thói quen lại có sức ảnh hưởng lớn như vậy? Chính là vì “sức mạnh của thói quen vĩnh hằng hơn so với lý trí”. Sau khi bồi dưỡng thành công thói quen, sử dụng không cần sự nhờ cậy vào kỷ ức là đã có thể phát sinh tác dụng rất nhanh rất tự nhiên.

Mấy năm trước, trong khi mấy chục vị được giải Nobel tụ họp với nhau, nhà báo hỏi một nhà khoa học trong số đó: “Xin hỏi ngài những điều học được ở trường học nào ngài cho là quan trọng nhất?” Nhà khoa học này bình tĩnh trả lời: “Trường mầm non”. “Ở trường mầm non đã học được cái gì?” “Học được việc đem đồ của mình chia cho bạn một nửa; không phải đồ của mình không được cầm; đồ đạc cần phải để ngăn nắp; trước khi ăn cơm cần phải rửa tay; làm chuyện gì sai cần phải biểu thị sự áy náy; sau bữa trưa cần phải nghỉ ngơi; nên quan sát tỉ mỉ tự nhiên rộng lớn. Câu trả lời ngoài dự liệu của nhà khoa học, đã thuyết minh ý nghĩa có tính quyết định của những thói quen tốt hình thành thời thơ ấu đối với cuộc đời một người. Vì vậy, trong tục ngữ Trung Quốc có câu: Tam tuế khán đại, thất tuế khán lão (Ba tuổi xem như lớn, bảy tuổi xem như già), một trong những hàm nghĩa của nó, thói quen từ lúc nhỏ như thế nào, thì có thể dự đoán tương lai của người đó.

2. Cảm nhận được cảm giác của người khác. Đây là cơ sở để xây dựng quan hệ xã hội tốt. Mấu chốt để có quan hệ thành công với mọi người là hiểu được cảm giác của người khác, sau đó có những trả lời thích hợp. Đứa trẻ chưa đầy ba tuổi không biết chú ý đến cảm thụ của người khác, chúng chỉ có thể xuất phát từ bản thân để cảm thụ thế giới. Ví dụ: một đứa bé trai hai tuổi đánh vào đầu bạn, cha mẹ không nên mắng mỏ cậu nặng lời, bởi vì cậu không biết

bạn sẽ cảm thấy đau, hơn nữa điều này cũng là vì cậu tự mình cảm thụ không bị đau khi bị đánh vào đầu, tất nhiên sẽ không biết cảm thụ của người khác.

Mặc dù đứa trẻ vẫn chưa có khả năng cảm nhận được cảm giác của người khác, nhưng cha mẹ có thể giúp con xây dựng thứ cảm nhận này. Giống như ví dụ trên đây, cha mẹ có thể nói với đứa trẻ đánh người như thế này: “Nếu như bạn đánh vào đầu con, thì có phải là rất đau không?” Hoặc là “Con quên rồi sao, lần trước bạn Minh đánh con, rất đau, con đã khóc”. Thông qua cảm giác của mình để hiểu cảm giác của người khác, như vậy được đứa trẻ tiếp nhận tương đối dễ dàng. Ngoài ra, gặp phải những tình huống giống như vậy, cha mẹ có thể giảng giải lại cảm nhận của người khác cho con nghe, dần dần con sẽ hiểu được cảm nhận của người khác.

3. Biết báo đáp. Mặc dù nói tình yêu thương của cha mẹ đối với con đều là vô tư, có lẽ bạn có thể vô tư đến mức không cần con báo đáp, nhưng cũng mong rằng các bạn dạy các con biết báo đáp xã hội như thế nào, báo đáp những người đã từng giúp đỡ mình, điều quan trọng nhất là báo đáp những người nuôi dạy chúng lớn khôn.

4. Cần kiệm liêm khiết, cần kiệm là cái gốc để dựng nước, là cái gốc để lập thân, cần cù tiết kiệm giúp nhau cùng nên việc, người không cần cù, không hiểu được của cải vật chất có được không dễ, mãi mãi không biết quý trọng thành quả lao động. Mỗi vị phụ huynh đều cần phải kế thừa và phát huy đem truyền thống cần kiệm tốt đẹp của dân tộc trong bản thân, trong gia đình mình. Theo điều tra của chúng tôi, ở những gia đình kinh tế tương đối khó khăn, sự cần cù tiết kiệm của con cái biểu hiện hơn hẳn ở những gia đình kinh tế khá giả. Điều này nhắc nhở chúng ta, càng có tiền, càng cần phải cần

kiệm, giáo dục con cần kiệm. Tôi từng không chỉ nói qua một lần, sự phát triển của nhân loại đến bất cứ khi nào, cần kiệm đều là một phẩm chất tốt.

Một người nên thực hành cần cù tiết kiệm, cần phải có tinh thần liêm khiết, cần phải nghĩ rằng giành được bất cứ thành công và tiến bộ nào cũng không tách rời tinh thần liêm khiết. Đối với chính mình cha mẹ có thể yêu cầu nghiêm khắc đồng thời thực hiện một cách kiên trì bền bỉ hay không, con cái sẽ nhìn thấy, ghi nhớ trong lòng. Sự liêm khiết là sự phản ánh phẩm chất ý chí của một người, cha mẹ là một người có ý chí kiên cường, mới có thể yêu cầu con tự kiểm soát tốt bản thân. Nếu như phụ huynh không ngăn chặn những cám dỗ của cuộc sống, thường buông thả bản thân, nói năng không suy nghĩ, thì không thể giáo dục được con mình.

5. Ham học hỏi suy nghĩ. Khát khao tri thức, có năng lực suy nghĩ, đây là tiền đề người ta mở mang tầm nhìn, xây dựng bối cảnh tri thức tốt đẹp, tính sáng tạo để giải quyết vấn đề. Người lười học tập, lười động não, sẽ không có bất kỳ tính sáng tạo nào. Nhà thơ nổi tiếng Ấn Độ Tagore, khi nhỏ từng vì học tập không tốt bị trường học gạch tên khỏi danh sách. Cha Tagore để giáo dục con tốt, dùng vai trò của việc làm gương của mình để ảnh hưởng đến con. Sáng sớm hằng ngày, người cha gọi Tagore dậy, hai cha con cùng nhau học thuộc thơ cổ. Sau bữa sáng, người cha để Tagore ngồi một bên lắng nghe ông đọc kinh văn, sau đó đi tản bộ, khi đi tản bộ giảng giải cho ông nhiều loại tri thức. Quay về nhà, người cha dạy Tagore học tiếng Anh. Buổi tối, lại cùng con học tập, còn lấy trời làm sách, giảng giải những tri thức thiên văn sơ cấp, khát vọng khám phá tri thức của Tagore ngày càng sâu đậm, người cha đem sách trong nhà bày ra cho con, Tagore đọc đã mất các tác phẩm nổi tiếng, viết ra bộ kịch

thơ đầu tiên. Dưới sự hướng dẫn dày công của người cha, Tagore trải qua sự nỗ lực của bản thân, trở thành đại văn hào nổi tiếng khắp thế giới.

Chúng ta nên có những gợi ý từ tấm gương “ham học hỏi suy nghĩ” của người cha Tagore, làm một phụ huynh yêu học tập, yêu thích suy nghĩ.

6. Thân mật văn minh. Cha mẹ coi trọng văn minh, hiểu lễ nghĩa, người con cũng sẽ biết học theo cha mẹ để làm một người văn minh. Cha mẹ đối với mọi người thân mật, đoàn kết thân hữu, láng giềng, đồng sự, vui vẻ giúp đỡ mọi người, con cái cũng có thể học được cách chung sống hữu hảo với mọi người, làm nhiều việc tốt. Có một số phụ huynh không coi trọng văn minh lễ độ, chỉ nghĩ đến bản thân mình, thờ ơ đối với người khác, điều này rất bất lợi đối với sự trưởng thành của con. Trong xã hội, không có ai thích người không văn minh, không thân thiện.

Xã hội cũng giống như một gia đình lớn, người văn minh thân mật nhận được sự tôn trọng, sự hoan nghênh của mọi người, mọi người muốn giao lưu với anh ta, điều này càng tạo ra điều kiện thuận lợi cho sự sáng tạo thành công của anh ta. Điều đáng tiếc là, có phụ huynh nói với con như thế này: “Ai đánh con, con cứ đánh nó; ai chửi con, con cứ chửi nó”. Đáng lẽ có thể có biện pháp giải quyết tốt hơn, cha mẹ dạn dò con như vậy có thể sẽ hủy hoại một đứa trẻ văn minh thân thiện.

7. Lạc quan khoan dung. Lạc quan là một phẩm chất, là biểu hiện tổng hợp của nhiều loại tố chất lòng dạ rộng rãi, dám đối diện với hiện thực, đối xử đúng với hoàn cảnh thuận lợi và nghịch cảnh, tràn đầy tự tin, có tính hài hước... Trong cuộc sống đầy sóng gió, có

được sự lạc quan hoàn toàn không dễ, cần phải không ngừng được rèn luyện. Phẩm chất lạc quan của cha mẹ sẽ truyền cho con một cách ngầm ngấm, đối với cả đời đứa trẻ đều có lợi ích.

Trên xe buýt đông đúc, dẫn con đi bạn bị người khác vô ý đụng phải, đối phương vội vàng nói “xin lỗi” rồi xuống xe, mà bạn bực bội không đánh một cái, hét lớn “xin lỗi mà được à?” Gặp phải tình huống giống như vậy, lại có người mở miệng chửi bới, sẵn số định đánh người ta. Lúc đó hình tượng của bạn trong lòng con là thế nào chứ? Chỉ cần bạn nói một câu “không sao”, cho dù là khẽ mỉm cười, như vậy thì sẽ là một “cảnh tượng” khác.

8. Nhiệt tình tự tin. Nhà triết học nổi tiếng người Mỹ thế kỷ XIX Emerson có câu danh ngôn: “Người không có lòng nhiệt tình thì không làm được việc lớn”. Rất hiển nhiên, ý nghĩa của ông là nói, mất đi nhiệt tình hoặc không có đủ nhiệt tình, thì sẽ thiếu một sức mạnh bất khả chiến bại. Người nhiệt tình luôn luôn là người yếu đuối, sẽ bởi vì chê cười, chế giễu và thất bại mà gặp trở ngại đến mức mất đi, cho nên cần phải bảo vệ gấp đôi.

Đứa trẻ bước ra từ mộng mị và ảo tưởng, đứng trước thế giới đầy màu sắc, kỳ lạ muôn màu sẽ cảm thấy mới lạ hiếu kỳ, cũng sẽ cảm thấy không biết làm thế nào, còn sẽ ngỡ ngàng, thất vọng, tất cả đều bắt đầu đối với đứa trẻ hồn nhiên ngây thơ. Lúc này, cái chúng cần nhất chính là lòng tự tin.

Có lòng tự tin cũng chính là cần lòng tin đầy đủ vào thắng lợi và thành công, dũng cảm dựa theo quan niệm, nguyên tắc và thế giới quan của mình mà hành động. Cha mẹ nên cổ vũ con tin tưởng vào bản thân mình, cẩn thận khai thác những tư chất tự nhiên vốn có của con, sau đó kiên nhẫn hướng dẫn, để con có đầy đủ bản lĩnh

để tự mình có thể đứng chân vững chắc trong cuộc cạnh tranh kịch liệt. Ghi nhớ câu nói của một nhà thơ: “Không việc gì phải sợ hãi, con của ta, cha con đã từng chiến thắng nói”

9. Ý chí kiên cường. Nếu như đứa trẻ không có phẩm chất ý chí kiên cường, không có khả năng sinh hoạt tương đối tốt, vậy thì trong tương lai nó sẽ rất khó mà làm một số nghề có tính cạnh tranh rất cao, cũng rất khó kiên cường đối mặt với sóng gió cuộc đời. Vì vậy chúng ta nên chú ý để con tiếp thu một số huấn luyện về phương diện phẩm chất ý chí ngay từ nhỏ, khiến con có thể hình thành phẩm chất ý chí dám đấu tranh với khó khăn, và dám chinh phục khó khăn. Vì vậy, chúng ta nên đưa con đi leo núi, đi bộ đường dài, hoặc là tiến hành một số trò chơi rèn luyện ý chí. Trong quá trình đó, sự kiên nhẫn, không chịu thất bại, nghị lực chịu đựng gian khổ của bé ngày càng được rèn luyện.

Trong cuộc đời, khó khăn lớn nhất không thể vượt qua là mất đi hy vọng. Làm việc gì, điều đầu tiên cha mẹ nên ôm ấp hy vọng, làm cho con hiểu đạo lý “trước ánh sáng lúc nào cũng là bóng tối”, từ đó để chúng giành lấy tiến bộ, nỗ lực tiến lên, cho đến thắng lợi. Nhất thiết không được quên rằng”, sau khi bước ra từ bóng đen của thất bại và vấp ngã, cần để con nhìn thấy ánh mặt trời hy vọng ở phương Đông. Đừng quên nói với con rằng: mỗi người đều có lúc phải rơi lệ, mỗi người đều có lúc vấp ngã, mỗi người đều có một ngày mình đầy thương tích, máu chót của thắng bại là ở đó, trong lòng sẽ không còn có chính mình. Người khác có thể coi thường bạn, có thể chê bai bạn, có thể tàn nhẫn đâm đạp bạn ở dưới chân, nhưng bản thân bạn tuyệt đối không thể vứt bỏ bản thân.

Bởi vì, trong lòng còn hy vọng, thì vĩnh viễn có hy vọng!

Dạy cho con những triết lý trong cuộc sống

Cái gọi là triết lý trong cuộc sống, nói một cách thông thường là đạo lý làm người.

Tác gia Liên Xô Ôp-pô-nốp-ki có một câu nổi tiếng: “Cái quý nhất của con người là cuộc sống, mỗi người chỉ có một cuộc sống. Những việc đã qua của đời người, đến khi quay đầu nhìn lại, sẽ không hối hận vì những năm tháng sống hoài sống phí, cũng không sẽ vì tầm thường chẳng có tài cán gì mà cảm thấy hổ thẹn...” Các bậc phụ huynh đều hiểu rõ, cuộc đời của chúng ta nên trải qua như thế nào, cuộc đời con cái lại nên hướng dẫn ra sao?

Khi một sinh mệnh mới ra đời, cùng với nó không chỉ là tiếng khóc trong trẻo, còn có nắm tay nắm chặt đôi chân dùng lực giãy giụa. Tổ ý với mọi người mình đã đến thế giới này, cuộc sống chính là sự nỗ lực vươn lên, cuộc sống chính là đắng cay ngọt bùi.

Đi làm, tan ca, về nhà luôn là hành trình lặp lại giống nhau. Cho phép bản thân để hưởng thụ một không gian của cá nhân, nghe sự vận động hài hòa của âm thanh quen thuộc, nhớ lại chuyện đã qua, thỉnh thoảng vui vẻ hát, thỉnh thoảng nức nở nghẹn ngào. Cuộc sống của chúng ta xem như biến hóa đa dạng, tình yêu, công việc, ăn cơm, ngủ, du lịch..., thực ra lại cực kỳ đơn điệu.

Nếu như không có theo đuổi sự thăng chức, lợi ích, ham muốn, hoặc không có nhiều nhu cầu, chỉ thỏa mãn với hiện trạng, như vậy, mỗi một ngày của cuộc sống, đối với chúng ta dường như chỉ là một sự lặp lại. Tất cả những của cải chỉ là tạm thời, vui sướng cũng qua đi nhanh chóng, chỉ có quá trình theo đuổi mục tiêu, mới khiến chúng ta lĩnh hội được sự vui vẻ và hạnh phúc sau khi trải qua những khó khăn lận đận.

Có lẽ, cuộc sống không có nhiều lúc huy hoàng, nhưng sẽ không thỏa mãn bình thường; có lẽ, bạn sẽ không trở thành triệu phú, nhưng vẫn cần phải nỗ lực thực hiện giá trị cuộc sống của mình; có lẽ, không biết có sự sôi nổi, thề non hẹn biển trong tình yêu, nhưng tin chắc là tình yêu cao quý nhất chỉ có lòng chân thành; có lẽ, cuộc đời sẽ có quá nhiều điều nuối tiếc, nhưng sẽ tôn trọng mỗi một lựa chọn mà bản thân làm.

Trên con đường dài và xa, thuận lợi và khó khăn, thất bại và thành công, điều thu hoạch được là nếm trải cuộc sống, sống khỏe mạnh, là hạnh phúc và niềm vui lớn nhất của chúng ta, trong cuộc đời hữu hạn, nên mỉm cười chào đón mỗi một ngày, cần cù làm mỗi một công việc, dùng sự thẳng thắn đối đãi với mỗi người, dùng sự nhã nhặn đối đãi với bản thân mình, đem niềm vui và sự an ủi đến với mỗi người.

Đoạn văn ngắn này, lại chứa đựng những triết lý cuộc sống, cuộc sống không phải chính là như vậy sao?

“Dưỡng bất giáo, phụ chi quá” (Nuôi không dạy, lỗi của người cha), cho dù bạn giàu hay nghèo, thành công hay không, từ khi con bạn oa oa chào đời, bạn trở thành một người cha, bạn phải có trách nhiệm giáo dục con là người có đạo lý, không cần bạn làm những việc vĩ đại, triết lý thực sự của đời người chứa đựng ở trong cuộc sống, cho dù là cuộc sống bình thường nhất. Cho dù làm gì, chúng ta đều hy vọng mình có thể thành công, con của chúng ta vượt qua mình, như vậy đầu tiên cần hiểu đạo lý làm người, chỉ có như vậy, mới có thể cố gắng hết sức vượt qua thất bại hoặc vượt qua quãng đường khó khăn. Hiểu rõ đạo lý làm người, con bạn mới có thể thực hiện thành công lý tưởng của mình, ung dung mà sống thoải mái.

1. Việc của mình tự mình làm

Trong quá trình bồi dưỡng khả năng tự lo liệu cho con, đầu tiên cần phải nhận thức rõ ràng. Bạn cần phải biết rằng trẻ nhỏ sau 1 tuổi rưỡi, thì đã có mong muốn tự mình làm việc rồi. Vì vậy, đầu tiên chúng ta cần có ý thức để con tự làm việc, sau đó chú ý bồi dưỡng đối với khả năng tự lo liệu của con. Thứ hai, cần phải cung cấp cho con các cơ hội để con làm việc. Dần dần để các con biết việc của mình nên tự mình làm.

2. Khuyến khích con dũng cảm gánh vác trách nhiệm, cần phải về nắm bắt những chuyện nhỏ trong cuộc sống, cho dù kết quả sự việc tốt xấu thế nào cũng nên khuyến khích con dám làm dám chịu, không được trốn tránh trách nhiệm, dám gánh vác hậu quả, cha mẹ không nên thay con gánh vác tất cả, để tránh làm lu mờ tinh thần trách nhiệm của con. Đương nhiên, còn có một điểm rất quan trọng, chính là cha mẹ, đặc biệt là người cha nên nỗ lực bản thân làm một phụ huynh tốt có tinh thần trách nhiệm, tự mình nêu gương, yêu cầu con làm được, đầu tiên mình cần phải làm được.

3. Cần phải tôn trọng người khác. Tôn trọng người khác là đạo đức làm người cơ bản.

Khi còn nhỏ trẻ chưa phân biệt được đúng sai, phải trái, người làm cha mẹ phải định hướng cho con. Ví dụ, khi gặp một người bị tàn phế chúng hò nhau trêu ghẹo, chúng thấy thế làm vui. Vì vậy chúng ta phải cho con biết rằng, con còn nhỏ, có nhiều đạo lý con chưa hiểu, cho nên bố cần phải nói cho con, nói cho con cho dù bất kỳ lúc nào đều không thể ức hiếp người yếu đuối so với mình, cho dù bất cứ lúc nào cũng không thể chà đạp lên sự tôn nghiêm của

người khác, cho dù bất cứ lúc nào cũng cần phải đặt mình vào hoàn cảnh người khác mà thử nghĩ xem.

Sự dạy bảo ân cần của người cha khi đó đối trẻ có thể nhiều năm sau mới hiểu. Từ đó chúng sẽ hiểu được đạo lý làm người, trở thành một người biết tôn trọng người khác thì sẽ nhận được sự tôn trọng của người khác.

4. Cần phải rộng lượng khoan dung. Người ta nên có tấm lòng rộng lớn như biển cả, không nên câu lệ tiểu tiết, có câu: Trong bụng tể tướng có thể chống thuyền. Vì vậy, làm người cần phải khoan dung đại lượng, học được cách tha thứ người khác, tha thứ cho người khác chính là bản thân vui vẻ. “Vàng không có vàng mười, con người ta không có ai là hoàn hảo”. Mỗi người đều có khuyết điểm, khi phát sinh mâu thuẫn với người khác, chúng ta không nên lập tức chỉ trích, nên suy nghĩ nhiều đến lỗi lầm của mình, thì việc gì cũng giải quyết được.

Hãy nói với con: Cuộc sống không trải qua đau khổ là cuộc sống không hoàn chỉnh, chỉ có trải qua đau khổ rồi, mới không uổng khi có mặt trên đời. Cuộc sống đau khổ để lại cho người ta nhiều kinh nghiệm và bài học, cuộc sống không có đau khổ vĩnh viễn, càng không có hạnh phúc vĩnh viễn. Cảm ơn những người và sự việc mang đến cho chúng sự đau khổ, cảm ơn cuộc sống đau khổ. Có lẽ chúng hiện nay không hiểu, nhưng có một ngày chúng sẽ hiểu. Giữa con người với nhau thường vì một số mâu thuẫn không có cách nào hóa giải, mà tạo thành tổn thương vĩnh viễn. Nếu như chúng ta đều có thể từ bản thân mình, bắt đầu khoan dung để đối xử với người khác, tin rằng nhất định bạn sẽ nhận được nhiều kết quả ngoài mong muốn. Mở ra cho người khác một cánh cửa, cũng chính là để mình nhìn thấy bầu trời càng rộng lớn.

5. Cần học được sự từ bỏ. “Cá ta muốn bắt, gấu ta cũng muốn bắt. Hai con không thể bắt cả hai, bỏ cá mà bắt lấy gấu; sinh mệnh ta cũng muốn, chính nghĩa ta cũng muốn. Hai cái không thể được cả hai, bỏ sinh mệnh mà giữ lấy chính nghĩa”. Hơn 2.000 năm trước, người xưa đã dùng hình tượng để so sánh với vấn đề bỏ lấy, đưa ra triết lý cuộc sống sâu sắc.

Cá và gấu bắt hết đều muốn, đây là điều tốt nhất, lý tưởng nhất, nhưng loại này có thể cũng nhỏ nhất, trong tình huống thông thường là không thể; cá và gấu có thể chọn bắt một con, đây là lý trí, là hiện thực, mặc dù chỉ được một con, thực ra lại là thành công; cá và gấu bắt như nhau cũng không tiện tay, là bi kịch, nguyên nhân của nó lại phần lớn là từ cái gì cũng không muốn từ bỏ, tham bát bỏ mâm, kết quả là hoàn toàn trắng tay.

Không nên nuối tiếc vì có bỏ mới có được. Cuộc đời con người thường bị nhiều điều khó từ bỏ, vướng vào những chuyện khó xử, khi đó điều cần thiết chính là quả quyết dứt bỏ và lựa chọn sáng suốt, cái duy nhất hạn chế chúng ta, đó chỉ là có quyết tâm. Khi Thượng đế đồng thời đóng một cánh cửa, nhất định sẽ mở ra một cánh cửa khác. Vứt bỏ là quy luật của tự nhiên, vứt bỏ là một phương thức sinh tồn, vứt bỏ là hành vi của người dũng cảm. Cần phải dũng cảm đối mặt, khi vứt bỏ thì vứt bỏ. Người thành công là người khéo về từ bỏ.

Làm người cha, cho dù công việc bận rộn đến đâu, hoặc là nguyên nhân gì, đều không nên quên nên dạy con làm người như thế nào, đồng thời luôn luôn dành cho con sự động viên, dành cho con sức mạnh.

Hướng dẫn cho con tạo dựng lý tưởng

Lý tưởng là ngọn đèn tiến lên phía trước, là ngọn hải đăng của cả cuộc đời, là động lực phấn đấu, có lý tưởng thì sẽ có tình cảm phấn đấu mãnh liệt từ đầu đến cuối, sẽ không ngừng phát huy hết tiềm năng vốn có của bản thân. Cuộc đời mỗi con người theo đuổi cái gì, cần phải có mục tiêu phấn đấu rõ ràng. Khi đã xác lập được mục tiêu phấn đấu, sự phấn đấu suốt cả cuộc đời mới có một phương hướng rõ ràng.

Lý tưởng là lực lượng kích thích người ta tiến lên phía trước. Nó không là hiện thực, thế nhưng, lý tưởng so với hiện thực càng tốt đẹp, đồng thời lý tưởng thông qua sự nỗ lực của con người, lại có khả năng thực hiện đầy đủ. Vì vậy, lý tưởng khiến người ta không thỏa mãn với hiện tại, lý tưởng khiến người ta có cái để hướng đến, có cái để theo đuổi, khuyến khích người ta hướng đến những điều tốt đẹp phía trước mà phấn đấu. Lý tưởng khiến người ta tràn đầy hy vọng, khiến người ta không vì hoàn cảnh khó khăn mà nản lòng, cũng không vì thắng lợi nhất thời mà thỏa mãn. Lý tưởng cổ vũ người ta chiến thắng khó khăn và trở ngại, nỗ lực đạt đến bến bờ vinh quang.

Muốn dẫn dắt con tạo dựng lý tưởng, nên bắt đầu từ đâu? Vậy thì đầu tiên tìm hiểu lý tưởng của con thuận theo cái gì! Tin rằng rất nhiều phụ huynh đã từng hỏi con mình, sau này lớn lên làm gì, nhân được đủ kiểu đáp án: nhà khoa học, ngôi sao ca nhạc, bác sĩ, giáo viên, cảnh sát, phi công, lái xe thậm chí làm cơm, đi ngủ..., phụ huynh hoặc là cười vỡ bụng, hoặc là hết sức ngạc nhiên, hoặc là không tin vào tai mình... Chúng ta cần phải hiểu rõ những lý tưởng trong tâm hồn con có nguồn gốc từ những nguyên nhân nào?

Một là nhận thức đối với cuộc sống. Khi người cha hỏi con có lý tưởng thế nào, câu trả lời của đứa trẻ có thể là từ những nhận

thức giản đơn nhất đối với cuộc sống xung quanh. Đứa trẻ nhận biết được từ cha mẹ và những người xung quanh, những nghề nghiệp nào được mọi người sùng kính và tán dương, những nghề nghiệp nào bị mọi người coi thường hoặc không đếm xỉa đến, ví dụ xem ngôi sao ca nhạc trên tivi, cha mẹ mê mẩn tăng bốc hoặc chỉ một câu “hát hay quá, nghe anh ấy hát thật tuyệt”, đều có thể khiến đứa trẻ nảy sinh tâm lý làm ngôi sao ca nhạc; ví dụ nhìn thấy người quét đường trên đường, cha mẹ vội vàng kéo đứa trẻ đi, cũng có thể khiến đứa trẻ nảy sinh sự kỳ thị ban đầu đối với nghề này.

Hai là sự hướng dẫn của người lớn. Có một số cha mẹ hy vọng con mình sau này làm nghề này nghề nọ, có khả năng tăng cường sự hướng dẫn trong cuộc sống hàng ngày, ví dụ có ông bố hy vọng con mình sau này trở thành bác sĩ, thì có thể truyền cho con ý thức trị bệnh cứu người, để con từ nhỏ đi đến hiệu thuốc nhiều, nhận biết các loại thuốc, hết sức tán thưởng đối với đứa trẻ chơi trò làm bác sĩ y tá, vô hình chung, khiến đứa trẻ hình thành lý tưởng làm bác sĩ.

Ba là tâm lý tự nhiên của đứa trẻ. Có khi một ước mơ chỉ có nguồn gốc từ một sự việc nhỏ. Có bạn nhỏ rất thích động vật nhỏ, cả ngày chơi với chó mèo, thì có thể nảy sinh ý nghĩ làm nhà động vật học; có bạn nhỏ ngày ngày đều đi xe buýt, thì có thể muốn lớn lên làm lái xe buýt; có bạn đi mua hàng hóa, cảm thấy nhân viên bán hàng rất oai, cũng muốn sau này lớn lên làm nhân viên bán hàng; còn có bạn nhỏ cảm thấy cô giáo mầm non rất thân thiết, thì muốn sau này lớn lên làm cô giáo mầm non.

Bốn là sự miễn cảm trong thời kỳ trưởng thành. Những độ tuổi không giống nhau trong những năm tháng đứa trẻ còn nhỏ, sự không giống nhau về sự phát triển trí năng trong mỗi thời kỳ miễn

cảm. Đứa trẻ trong thời kỳ mẫn cảm luôn luôn biểu thị sự nhiệt tình say mê đối với đối tượng mẫn cảm. Ví dụ thời kỳ đứa trẻ mẫn cảm với hội họa vào khoảng 4 đến 5 tuổi, trong độ tuổi này, đứa trẻ say mê vẽ tranh, có thể sẽ nói với bạn sau này lớn lên nó muốn làm họa sĩ...

Đối với các hình thức tâm lý của trẻ con, thật ra người lớn không nên tưởng là thật. Không nên vì biểu hiện tâm lý quá mức bình thường của đứa trẻ mà tỏ ra lo lắng, hoặc vì không phù hợp với thực tế mà buồn cười. Nhận thức của trẻ con là rất có hạn, tâm lý hiện tại luôn luôn chỉ là cách suy nghĩ rất nông cạn, cùng với sự lớn lên của nó, sẽ không ngừng điều chỉnh thay đổi.

Nhưng nếu như con của các bạn, hoặc vì không có nhận thức đối với cuộc sống, tâm sinh lý tự nhiên, lại không vì sự mẫn cảm của thời kỳ trưởng thành mà nảy sinh lý tưởng, trách nhiệm hướng dẫn tạo dựng lý tưởng của con thuộc về người cha. Vậy thì người cha cần phải hướng dẫn con như thế nào?

Đầu tiên cần phải hiểu được con, giúp con tìm ra ưu điểm của mình. Đi sâu đi sát, hướng dẫn lý tưởng phù hợp. Thực ra trí lực của con người là do rất nhiều nhân tố tổng hợp mà thành, hơn nữa tính cách, hứng thú, ý chí, sở thích lại càng không giống nhau. Là những phụ huynh, bạn cần phải cố gắng tìm hiểu đặc điểm của con, phát hiện những ưu và nhược điểm, đây là cơ sở thành công của sự giáo dục. Người cha không nhìn ra ưu điểm của con mình, thậm chí tỏ ra thất vọng về con mình, rất dễ làm tổn thương đến lòng tự tin của con. Nguồn gốc sự tự tin là sự xác nhận ưu thế của bản thân. Xác nhận ưu thế của bản thân là “điểm sinh trưởng tinh thần” của con người ta. Người làm cha cần phải có con mắt tinh tường, nắm bắt được “điểm sinh trưởng tinh thần” quan trọng nhất của con.

Người làm cha có thể chỉ đạo con đề ra một “Kế hoạch trưởng thành” của mình. Phác thảo trên giấy hoặc bản vẽ mỗi một nấc thang, mỗi một nấc thang biểu thị một giai đoạn trưởng thành. Ví dụ tốt nghiệp Tiểu học, tốt nghiệp Phổ thông cơ sở, tốt nghiệp Phổ thông trung học... tham gia công tác... Trong mỗi giai đoạn đề ra tương ứng với thời hạn, số tuổi và mục tiêu phấn đấu sẽ phải thực hiện. Căn cứ trên cơ sở chủ quan khách quan, xác định mục tiêu có thể thực hiện trải qua nỗ lực. Mục tiêu đề ra, cũng không quá cao mà cũng không quá thấp. Kỳ vọng quá cao, lúc nào cũng không đạt được, có hại sự tự tin; kỳ vọng quá thấp, không bỏ ra nhiều sức lực cũng có thể đạt được, đứa trẻ sẽ không cảm thấy có thành tựu. Phải có mục tiêu trong thời gian lâu dài, lại có tính toán trong thời gian ngắn.

Còn có một điểm quan trọng nhất là sở thích. Sở thích của đứa trẻ đã quyết định lý tưởng. Điều đầu tiên là cần phải phát triển và hướng dẫn sở thích cho con. Một người là thiên tài, hoàn toàn không bởi vì họ khi sinh ra thì có tư chất thiên bẩm, điều quan trọng hơn là sở thích khi còn nhỏ của họ không bị làm thui chột, hơn nữa còn được đảm bảo và phát triển thuận lợi. Sở thích đam mê là động lực để đứa trẻ tìm tòi sự vật và tiến hành hoạt động, khi đứa trẻ có hứng thú với một điều gì đó, thì sẽ rất dễ tâm, điều này người cha đều có thể quan sát thấy, làm cha mẹ, trong khi giáo dục con cái, không nên lúc nào cũng chỉ chăm chú vào chuyện học tập của con, điều quan trọng hơn là bồi dưỡng sở thích đam mê của con.

Nhiều sự thực chứng minh, những người có thành tựu, không nhất định là người có thành tích thi cử cao. Hoa La Canh khi học đại học điểm thi số học từng không đạt, thế nhưng, chính con người có điểm số học không đạt này, sau này dựa vào sự đam mê lớn và tinh

thần chuyên tâm nghiên cứu đối với toán học, đã trở thành nhà toán học nổi tiếng thế giới. Người cha cần chú trọng bồi dưỡng niềm đam mê của con, tìm hiểu xem con có sở thích đối với lĩnh vực nào. Trong quá trình này, người cha cũng cần phải tôn trọng sở thích của con, không nên ép buộc con làm những việc mà con không thích, nói cách khác là không thể quan niệm các bạn yêu cầu con làm cái gì là lý tưởng, áp đặt vào bản thân con. Cho dù là học vẽ, học âm nhạc, hay là học bất cứ môn khoa học nào khác, chỉ có đứa trẻ bằng lòng, có hứng thú làm, mới có thể cảm nhận được niềm vui của sự thành công trong đó. Cha mẹ để mặc cho con làm việc gì chúng thích, để cho con trong hứng thú đối với công việc có được thành tích nhất định.

Thứ hai là khẳng định những trình độ không giống nhau của con. Lý tưởng không là không tưởng, lý tưởng không là ảo tưởng, lý tưởng cần có sự kiên trì phấn đấu trong thực tế mới đạt được.

Đứa trẻ khi nói về dự tính hoặc lý tưởng trong tương lai của mình, cha mẹ không nên tùy tiện phủ định con. Lý tưởng trong những giai đoạn lứa tuổi khác nhau của đứa trẻ là không giống nhau. Khi con nói ra lý tưởng của bản thân mình, cho dù là lý tưởng gì, đều cần phải hết sức ủng hộ. Khi thừa nhận lý tưởng của con, ngoài việc thừa nhận cổ vũ ra, nên nói với con một cách thỏa đáng, thực hiện lý tưởng này cần phải có đầy đủ những tri thức. Ví dụ một cậu bé trai 6 tuổi, nói khi lớn lên cậu muốn làm một lái xe, rất nhiều bà mẹ sẽ quát mắng cậu: “Không có tiền đồ, làm lái xe làm gì?” Hoặc là một bé gái nói, lớn lên con muốn bày một quầy bán hàng ở vỉa hè, có người cha sẽ trừng mắt nhìn, người nghiêm khắc thậm chí còn đánh cho vài cái. Phương pháp chính xác là nói cho đứa trẻ, làm lái xe cần phải có rất nhiều rất nhiều tri thức về nguyên lý máy

móc, còn cần kiến thức địa lý, lái xe giỏi cần có ngoại ngữ...; người bán hàng ở vỉa hè cũng không dễ, phải chịu đựng gian khổ, biết tính toán...

Thực ra, đứa trẻ trong bất kỳ giai đoạn lứa tuổi nào đưa ra dự toán và lý tưởng của mình, bạn cũng nên thừa nhận cao độ, đứa trẻ lớn lên trong những lời động viên. Nếu như nói ra lý tưởng bị người lớn phản đối từ ba lần trở lên, đứa trẻ sẽ không dám tham vọng vào tương lai. Mỗi một lần nói về tương lai, gặp phải một lần phủ định, đối với khả năng tưởng tượng của trẻ là một lần bị bóp nghẹt thô bạo. Vì vậy cha mẹ giúp con tạo dựng lý tưởng trong tương lai, là một khâu quan trọng trong giáo dục con cái.

Thứ ba là cần giúp đỡ con tạo dựng lòng tự tin. Học sinh có thành tích học tập xuất sắc, thường tràn đầy lòng tự tin; trong khi học sinh bị cho là kém sẽ dễ dàng tiếp tục chịu thất bại, có vẻ như chúng sẽ thiếu lòng tự tin cần có.

Trong lúc này, người cha nên có sự cổ vũ con nhất định, lời nói của người cha rất có uy vọng trong lòng con cái, thậm chí có thể xem như là chân lý, lời nói của các bạn có thể khiến con “có hi vọng”, ngược lại có thể “vỡ mộng”.

Hướng dẫn lòng tự tin của con từng chút một. Kể cho con nghe những câu chuyện của người nổi tiếng, khi con gặp thất bại và khó khăn, cần cổ vũ kịp thời và tin tưởng con, chúng ta cần nói với con, thất bại là điều bình thường, không được nản lòng, cần tràn đầy lòng tự tin để bắt đầu lại từ đầu. Đứa trẻ sẽ nhanh chóng xây dựng lòng tự tin với sự động viên khích lệ của chúng ta, sẽ luôn ghi nhớ: thất bại một lần, không phải là thất bại vĩnh viễn.

Sau này cần phải giữ nguyên tinh thần lạc quan. Lạc quan là một biểu hiện tinh thần của lòng tự tin tràn đầy của con người ta đối với sự nghiệp, tiền đồ. Trong hoạt động học tập của con, cho dù có bao nhiêu khó khăn gian khổ, lúc nào cũng có thể nhìn thấy tiền đồ sáng láng, chính tinh thần lạc quan này, khiến cho lòng tự tin bước đầu đạt đến sự phát triển và củng cố. Thành công trong học tập là một niềm vui, còn có một thứ lạc quan là từ trong gia đình.

Cuối cùng, cần có nghị lực kiên cường đồng thời dùng những câu châm ngôn để kiên định ý chí bản thân. Andersen cho rằng tự tin và ý chí kiên cường là tiêu chí rõ ràng nhất của nhân vật vĩ đại, ông từng nói cho dù hoàn cảnh thay đổi đến như thế nào đi chăng nữa, ước nguyện và hy vọng ban đầu của ông vẫn không có gì thay đổi mà khắc phục mọi khó khăn thử thách, để đạt đến mục đích mình mong muốn. Tìm kiếm vỏ sò trên bãi cát mịn màng không bỏ chút công sức nào, trong khi muốn có được ngọc quý cần phải mò xuống đáy biển, giống như, trong khi làm bài tập chân lý sẽ không lộ rõ ngay ra bên ngoài, thu được nhận thức chính xác, cũng cần trải qua quá trình tìm tòi kiên nhẫn.

Tất nhiên khi tạo dựng lý tưởng, thì cần phải nỗ lực. Nói mà không làm là người giả dối. Nhưng cũng đừng chỉ nghe theo lời một người, chính là đi theo dấu chân người khác, kiên định lý tưởng, phấn đấu thực hiện lý tưởng của mình. Trong lịch sử lâu dài của nhân loại vô số nhân vật ưu tú để lại bao nhiêu sự tích cảm động lòng người, đồng thời, người ta cùng lưu truyền biết bao câu danh ngôn, những lời dạy bảo thúc giục con người ta phấn đấu tiến lên. Đọc những câu châm ngôn này, cảm giác về sự tôn nghiêm và cao quý của con người ta không ngừng được tăng lên. Chỉ cần kiên trì đọc trong thời gian dài, những tư tưởng ẩn chứa trong những câu

danh ngôn sẽ chuyển hóa thành niềm tin bên trong của mỗi người, biến thành ý chí của con người, thể hiện ra bên ngoài là hành động của con người ta. Những câu danh ngôn giống như những ngọn đèn dẫn đường, sẽ chiếu sáng cho tâm hồn con trẻ.

Từ những việc làm hiện nay, xin bạn phát huy đầy đủ sự ảnh hưởng của người cha, hướng dẫn con cái tạo dựng lý tưởng của riêng mình, giúp các con tràn đầy dũng khí đối mặt với khó khăn, vượt qua bản thân mình, để cho các con lấy thực tế hành động, có những chuẩn bị để đón nhận thách thức, phấn đấu để thực hiện lý tưởng của bản thân, vì cuộc sống của bản thân mình mở ra cuộc đời tươi đẹp trải đầy hoa.

Hướng dẫn cho con hiểu tình yêu con người

Tình yêu là nguồn gốc của cuộc sống.

Người hiểu được tình yêu, khi vui vẻ náo nhiệt luôn biết quan tâm đến người cô đơn; khi thành công biết quan tâm đến người thất bại; khi vui mừng vì thân nhân gặp đại nạn không chết biết an ủi những người đáng thương bất hạnh khi họ mất đi người thân; người hiểu được tình yêu thương, hiểu được hiểu không nhất định là thuận. Trên thế giới này bất kể tình yêu giữa cha với con, giữa vợ với chồng, giữa những người yêu, đều không nhất định là thuận chiều; người hiểu được tình yêu thương, biết được mũi tên đã bắn đi rồi không quay lại. Không thể kể xiết, người cần lối thoát, những chuyện “mất cái này, được cái kia” nhất định phải làm; người hiểu được tình yêu thương, hiểu được có thể xảy ra chiến tranh, thế nhưng mục đích của chiến tranh là vì hòa bình. Có thể bận rộn, nhưng đừng quên rằng mục đích của bận rộn là để nghỉ ngơi. Tự hỏi

là bậc phụ huynh các bạn đã hiểu được tình yêu thương chưa? Con các bạn hiểu được tình yêu thương chưa?

Bạn có thể biết rằng sự thờ ơ và ích kỷ của con cái, nguyên nhân chính là do sự quá nuông chiều của cha mẹ. Ví dụ như một đứa trẻ nhìn thấy đứa trẻ khác bị ngã, không những không đến giúp, lại còn đứng cười. Trong khi những đồ chơi súng đạn, không chỉ khiến cho lũ trẻ có những hành vi bạo lực. Nếu như một đứa bé từ nhỏ đã không biết quan tâm đến những người lớn tuổi hơn và bạn bè, sẽ hình thành thói quen tự coi mình là trung tâm, ích kỷ, thờ ơ, như vậy sau khi lớn lên thì rất khó dạy bảo được sự hiếu kính cha mẹ, quan tâm yêu quý người khác, quan tâm đến xã hội.

Vì vậy, tăng cường bồi dưỡng những thói quen hành vi tốt đối với con từ nhỏ rõ ràng là vô cùng quan trọng. Nhiều gia đình dường như dành cho con yêu tất cả tình yêu thương và sự quan tâm, tình yêu thương con như vậy thậm chí có thể nói là sự nuông chiều. Sự yêu thương vô nguyên tắc của những ông bố bà mẹ, về khách quan đã tạo thành thói ích kỷ của con. Nếu như bạn hy vọng con bạn sau này lớn lên có lòng đồng cảm, lòng yêu thương và tấm lòng trách nhiệm, thì cần phải giáo dục cho con từ khi nó còn nhỏ, dạy con học được sự đồng cảm, học được tình yêu, để con hiểu rằng: cho dù ta nhỏ, nhưng những chuyện này đều có liên quan với ta.

Khuyến khích con vui vẻ giúp đỡ mọi người. Nhìn thấy bạn khóc, liền mang đồ chơi của mình để vào tay bạn, thấy bạn vẫn chưa nín, liền dỗ dành bạn: “Mình lấy kẹo cho bạn ăn, bạn đừng khóc nữa nhé? Hay là thì mình kể chuyện cho bạn nghe nhé?” Lúc này người cha nhìn thấy, liền vui vẻ nói với con: “Con có thể chủ động giúp bạn, còn có thể nghĩ ra những cách khác nhau, thật tốt, bố thấy con hiểu biết như vậy, thật là vô cùng vui mừng!” Sau khi nói

xong, cha và con cùng nhau bàn bạc nhằm đưa ra nhiều phương pháp, để cho bạn nhỏ nhanh chóng từ buồn bã vui vẻ hơn lên.

Cảm thông là sự nảy sinh lòng thương cảm đối với người khác, đồng thời là một thứ tình cảm có thể lý giải đầy đủ cảm tình của người khác. Ví dụ khi đưa con yêu quý của bạn còn nhỏ, khi bạn nhìn thấy hoặc nghe thấy trẻ con khóc, bản thân mình cũng sẽ khóc. Lớn hơn chút nữa, cháu sẽ vì nỗi đau của bạn nhỏ mà cảm thấy đau khổ, định cùng cha mẹ cùng đến giúp đỡ người khác. Ngay lúc đó, cha mẹ cần kịp thời động viên con.

Cùng với sự lớn lên về độ tuổi của con, cha mẹ có thể tạo ra một số tình huống cho con, để con giúp đỡ người nhỏ tuổi hơn hoặc em bé cần sự giúp đỡ. Ví dụ giúp em bé đi giày mặc quần áo, nâng bạn nhỏ đứng dậy, phủi sạch đất bám trên người bạn, thổi bàn tay tấy đỏ vì bị ngã và an ủi: “Không có chuyện gì đâu, một lát là khỏi ngay thôi mà”. Trong quá trình giúp đỡ người khác, con yêu của bạn và những người xung quanh dần xây dựng được tình hữu nghị vững chắc.

Dạy cho con học được sự chăm sóc. Ba tuổi trở đi, trẻ con đã phát hiện ra “tự ngã”, nảy sinh ý thức tự ngã mạnh mẽ và lấy tự ngã là thái độ trung tâm, đây là hiện tượng phát triển tâm lý tự nhiên. Lúc này, cha mẹ nên lợi dụng sự thích được biểu dương của con, đặc điểm thích được người khác khen ngợi, khuyến khích con nghĩ đến người khác, học được cách chăm sóc người khác. Ví dụ mua cho con bạn loại bánh ngọt mà con yêu thích ăn, trước khi ăn, gợi ý con bạn mời mỗi người trong nhà ăn thử nếm một miếng, sau đó mới ăn; người mẹ sức khỏe vô cùng mệt mỏi phải nằm ở nhà, người cha có thể hướng dẫn con yêu lấy cho mẹ cốc nước, hoặc chạy đi lấy cho mẹ một cái ghế để ngồi, thuận tiện hỏi một câu: “Mẹ, mẹ mệt

lắm phải không, hãy uống một chút nước đã, rồi ngồi”. Nhiều lần như vậy đứa trẻ sẽ biết tùy lúc tùy nơi mà quan tâm chăm sóc người khác.

Cần phải để con học được cách quan tâm chăm sóc người khác từ nhỏ, điểm quan trọng hàng đầu là cha mẹ quan tâm người khác ở mọi nơi, lời nói đi đôi với việc làm, để con từ đáy lòng cảm thấy “yêu thương” người khác là một niềm hạnh phúc; đồng thời đề cao sự kỳ vọng đối với con, không quá dung túng nuông chiều con, cho con cơ hội trải qua sự việc bên cạnh người khác, từ đó cảm thụ được sự vui sướng khi chăm sóc người khác.

Bồi dưỡng tình cảm trách nhiệm cho con. Tình cảm trách nhiệm là được bồi dưỡng từ những năm tháng còn nhỏ. Trong cuộc sống mỗi sự việc dù nhỏ, đều là cơ hội cho con rèn rửa tinh thần trách nhiệm, trước tiên cha mẹ có thể cho con làm những việc đơn giản, có liên quan đến con, như đem đôi giày nhỏ của mình để ngay ngắn trên giá để giày, giặt chiếc khăn tay nhỏ, gấp quần áo của mình. Sau đó, cha mẹ có thể để con yêu đảm nhiệm một số việc nhà trong khả năng có thể, như bày bát đĩa ra bàn ăn, đổ rác...và những việc khác.

Bình thường đứa trẻ ngoài 3 tuổi đã có mong muốn làm trợ thủ, giúp mẹ nhặt rau, rửa bát, lau bàn, lấy đĩa, bày bát đĩa trước khi ăn cơm là những công việc trẻ con rất thích làm hằng ngày. Đến bốn năm tuổi, đứa trẻ có thể tham dự vào những quyết định có liên quan đến mình, ví dụ báo cho biết lớp học mình thích thú. Từ ý thích tự ngã của con, thì phải để trẻ cảm nhận được bản thân mình cũng là chủ nhân nhỏ trong gia đình, trong quá trình tự mình thể nghiệm, ấn tượng trong đầu đứa trẻ ngày càng sâu sắc, những việc trong

nhà đều có phần của mình, mà tinh thần trách nhiệm có thể kích thích khả năng sáng tạo của trẻ.

Cha mẹ nên có dũng khí để con thừa nhận những hậu quả không tốt, có trách nhiệm đối với hành vi của mình, để cho con từ sớm phân biệt rõ đúng sai. Ví dụ, bé trai hơn 3 tuổi đem cát đổ vào cổ bạn gái, bé gái bị dọa khóc ầm lên, bà mẹ của bé trai lập tức cấm chỉ hành vi của con, yêu cầu con xin lỗi bạn, giúp bạn gái phủi sạch cát trên người. Đương nhiên, đứa trẻ lớn còn làm chuyện không tốt đó, mục đích là để cậu hiểu rõ hành vi của mình là thương hại đến người bạn nhỏ, phải dùng hành động để bù đắp cho lỗi lầm của mình. Trải qua nhiều chuyện giống như vậy, con bạn sẽ hiểu được rằng: trách nhiệm mình phải gánh vác không thể từ chối, hơn nữa, trước khi làm gì, đứa trẻ có thể tưởng tượng trước kết quả như thế nào.

Cần để con hiểu được sự biết ơn. Thử nghĩ xem, khi con nhận một bát cơm từ tay bạn, biết nói câu cảm ơn không? Khi con nhận được sự giúp đỡ hoặc quà tặng của người khác, sẽ thật lòng cảm ơn chứ? Biết cảm ơn, mới có thể biết được niềm hạnh phúc, trân trọng hạnh phúc. Khuyết điểm đứa trẻ trong độ tuổi đi học dễ phạm nhất chính là không biết suy nghĩ đến người khác, hầu hết đều lấy mình là trung tâm. Sống trong hoàn cảnh đầy đủ, muốn sao được vậy, đạt được điều gì là lẽ đương nhiên, một khi không đạt được, thì sẽ muốn có được một cách vô lý.

Những người làm cha mẹ đặc biệt chú ý, ngoài việc dạy con chăm chỉ đọc sách, có lễ phép, tuân theo trật tự ra, cũng cần bồi dưỡng cho con lòng biết ơn, bởi vì người hiểu được sự cảm ơn, mới hiểu được tình yêu, hơn nữa đứa trẻ lớn lên trong tình yêu thương, nhất định sẽ vui vẻ hạnh phúc. Cha mẹ lấy mình làm gương: nêu

gương về sự biết ơn và giúp đỡ mọi người. Ví dụ: cha mẹ thường nói “xin mời”, “cảm ơn”, giáo huấn bản thân mình.

Để con hiểu được sự biết ơn, có lòng biết ơn đối với cha mẹ, bởi vì cha mẹ là người cho con cái cuộc sống, để con cái lớn lên khỏe mạnh, ra sức che chở cho con, chấp đôi cánh cho lý tưởng của con bay cao bay xa; biết ơn thầy cô, bởi vì thầy cô dành cho chúng sự dạy dỗ, để chúng mở mang trí tuệ, biết suy nghĩ, trong quá trình làm việc thực hiện lý tưởng của mình; biết ơn đối với anh chị em, bởi vì họ không để chúng ta cô đơn trên thế gian này, để ta biết có người cùng chung huyết thống với ta; biết ơn đối với bạn bè, bởi vì họ dành cho chúng ta tình hữu ái, để chúng ta dốc bầu tâm sự, nương tựa khi chúng ta cô đơn không sự trợ giúp, thấy được hy vọng và tương lai tươi sáng. Lòng biết ơn giống như nguồn suối ngầm của tâm hồn, chảy mãi không dừng, nó tưới mát cõi lòng, không bao giờ cạn khô; nó khiến cuộc đời ta tràn đầy sức sống, dạt dào tinh thần tươi trẻ, tràn đầy ánh sáng mặt trời.

Cảm ơn không nhất định phải cảm tạ đại ân đại đức, cảm ơn là một thái độ trong cuộc sống, một phẩm chất đạo đức thuần túy về phát hiện cái đẹp đồng thời thưởng thức cái đẹp. Nếu như chúng ta giống như đứa trẻ “vì chuyện nhỏ mà cảm tạ cha mẹ”, có một tấm lòng biết ơn, biết cách phát hiện những sự vật tốt đẹp, cảm thụ cái đẹp trong những điều giản dị, như vậy chúng ta biết lấy tấm lòng rộng rãi vô tư, lòng dạ trong sáng để ứng đối mặt với những cay đắng ngọt bùi trong cuộc sống, để cuộc sống bình thường vốn có tỏa sáng khắp nơi màu sắc ánh sáng đắm say lòng người!

Cuối cùng, còn phải hướng dẫn con hiểu được tình yêu tự nhiên. Những ngày nghỉ, thường xuyên đưa con đến ngoại ô đi bộ, hít thở không khí trong lành. Khi ánh sáng Mặt trời mùa xuân chiếu

rơi những bông hoa cải thì đi đào củ cải; khi mùa hè nóng bức đi bơi, đi bắt cua; khi mùa thu quả to nặng trĩu ngắt hoa cúc, hái táo; khi mùa xuân tuyết rơi lất phất đi trượt tuyết, đắp người tuyết. Hướng dẫn con trong khi chơi cảm thụ được niềm vui thế giới tự nhiên giao phó chúng ta, không có ánh sáng Mặt trời, thì không có những ngày ấm áp; không có ánh sáng Mặt trời, thì không có cuộc sống tràn đầy màu sắc. Chúng ta nên cảm ơn ông Mặt trời, cảm ơn bầu không khí ta hít thở, cảm ơn tự nhiên rộng lớn, cảm ơn vạn vật...

Làm người bạn lớn khi con đến tuổi yêu đương

Phát hiện của bố

Cúc xin phép bố đến trường làm báo tường cùng các bạn, bố cô ở nhà một mình ăn uống xong xuôi bỗng nhiên nghĩ ra sắp đến sinh nhật anh rể cho nên chuẩn bị viết một tấm thiệp chúc mừng để gửi đi Mỹ. Sau khi viết xong dán tem phong bì cẩn thận thì mới phát hiện ra phong bì không dính được, ông vội lên phòng cô con gái mở ngăn kéo bàn tìm hồ để dán. Vừa mở ngăn kéo thứ hai ra ông nhìn thấy lọ hồ và đồng thời cũng phát hiện ra một hộp bao cao su. Ông bố hoàn toàn không tin nổi vào mắt mình nữa, cô con gái mới chỉ 17 tuổi vừa học lớp 11 đã lại có bao cao su? lẽ nào nó đã....

Ông thực sự choáng váng, những suy nghĩ hỗn loạn cứ hiện lên trong đầu ông: ba năm trước cũng vì vợ ông ngoại tình và kiên quyết đòi ly hôn. Mà cô con gái ít nhiều cũng bị ảnh hưởng nên đã không thi đỗ được vào trường cấp III như mong muốn, đành phải học ở một trường dân lập. Cũng có thể vì chuyện đó mà tâm lý con bé không ổn định mà ham chơi rồi kết bạn xấu chẳng? Nhưng con ông cũng không phải là đứa chưa biết nghĩ cô bé vẫn cứ thân thiết,

tình cảm và đòi được ở với bố, biết cách tự chăm sóc bản thân và rất nghe lời bố, không hiểu từ lúc nào nó có bạn trai? lại còn có những biểu hiện tình dục nữa?

Tất cả đều tại mẹ nó cả! Ông vô cùng tức giận. Con gái đang ở tuổi trưởng thành, không có mẹ bên cạnh để dạy dỗ, chỉ bảo đã là một thiệt thòi, bố thì không biết làm sao để cắt lời nói chuyện nam nữ cho con hiểu. Phải chăng con ông đã bị cuốn vào dòng xoáy của bạn bè, nhìn thấy các bạn cùng lớp yêu đương thì cũng học tập đua đòi theo cái xấu đó chẳng? Nhưng đã dùng đến bao cao su thì không còn là chuyện nhỏ nữa rồi. Ông thật hi vọng đây chỉ là một trò đùa, làm thế nào bây giờ? Ông bố càng nghĩ càng nóng ruột, mồ hôi chảy ròng ròng xuống trán. Ông vội cầm điện thoại lên gọi cho người bạn thân, hai người đã làm bạn với nhau từ ngày đại học hiện đang đảm nhiệm công tác giảng dạy cho một trường cấp II.

Vấn đề xuất hiện:

“Trường à, có việc lớn rồi, con tôi bây giờ nó hư quá, vẫn còn nhỏ mà không học hành cho tử tế lại còn có biểu hiện quan hệ tình dục”, ông bố vừa lo lắng vừa tức giận, không ngớt kể tội con cho người bạn nghe.

“Nghe giọng thì thấy ông rất giận Cúc, cứ bình tĩnh đừng sốt ruột, hãy nói cho tôi nghe giữa ông và con bé đã xảy ra chuyện gì?”, ông Trường nói một cách rất từ tốn, chậm rãi.

“Tôi vừa tìm thấy một hộp bao cao su trong ngăn kéo ở phòng con bé, ông nói đi tôi có mắt mặt không, con gái mới 17 tuổi đã bắt đầu sử dụng bao cao su? Tôi sao lại có thể để ra đứa con như vậy được chứ? Đều tại mẹ nó, đúng là mẹ nào con đấy, tôi tức chết

mất”, ông bố không còn kìm nén nỗi cơn giận giữ của mình được nữa.

“Ông Trần à, hãy bình tĩnh lại đã, chỉ mới nhìn thấy hộp bao cao su mà đã suy nghĩ tiêu cực và có nhiều phản ứng mạnh mẽ như vậy sao? Ông yêu thương con gái mà ông lại nói như vậy à? Cũng biết rằng ông đang rất lo lắng và nóng ruột nhưng bực tức như vậy cũng không giúp gì được đâu. Vấn đề là ở việc giáo dục con cái chứ không phải là nhân tố di truyền. Tôi biết ông đang rất hoang mang, nhưng nếu cứ nóng nảy như vậy thì chẳng giải quyết được vấn đề gì cả đâu”.

“Thế thì ông bảo tôi phải làm sao bây giờ?” giọng ông Trần đây về bối rối”.

Ông Trường nhẹ nhàng hỏi.

“Ông nghĩ bây giờ nên làm thế nào tốt nhất cho con gái ông?”

Ông Trần sững người một lúc mới trả lời “Tôi cũng không biết nữa, tôi chưa nghĩ đến điều đó, mà thấy rất đau lòng, nên mới hỏi ý kiến ông”.

“Biết đâu sự xuất hiện của hộp bao cao su này có thể là một điều may mắn, có thể con bé mua để bảo vệ chính bản thân mình, dù cho bây giờ cũng chưa thể khẳng định rằng nó đã có quan hệ tình dục hay chưa? ông cũng biết rằng Cúc đã lớn, có thể trong ông suy nghĩ cô con gái 17 tuổi của ông còn bé bỏng. Nhưng tụi trẻ bây giờ trưởng thành sớm hơn, không giống như thế hệ mình ngày xưa. Chúng ta ngày trước thì chẳng hiểu gì về chuyện nam nữ. Bây giờ Cúc sớm biết được biện pháp bảo vệ an toàn cho chính mình đây cũng chính là biểu hiện của sự trưởng thành. Biết cách sử dụng bao cao su là con bé biết ý thức chịu trách nhiệm về bản thân, phòng

tránh những thứ bệnh tật lây nhiễm. Điều quan trọng bây giờ là phải tìm hiểu xem đối tượng quan hệ và thực chất quan hệ tình cảm của con bé. Nếu đây chỉ là trò chơi của con trẻ thì rất là nguy hiểm, bắt buộc chúng ta phải khuyên răn, và có biện pháp. Nhưng nếu đúng là chuyện tình cảm thực sự thì mình nên ở bên cạnh con theo dõi khuyên bảo, phân tích cho con hiểu thấu đáo”. Ông Trường nói một cách từ tốn.

“Tôi làm sao biết được cuộc sống tình cảm của nó? mới tí tuổi đầu cũng đòi nói chuyện yêu đương rồi”.

“Qua phản ứng kịch liệt này tôi thấy rõ ông không bao giờ nói chuyện với con bé về tình yêu nam nữ cũng như về quan hệ tình dục, lại còn trách móc mẹ nó không có ở bên để dạy bảo. Vấn đề của ông ở đây đó là cả hai cha con thiếu sự tìm hiểu, ông nói con bé rất ít lời, nhưng chính ông cũng đã rất ít nói chuyện với con về cuộc sống và tình cảm đúng không? ông Trường đưa ra những phân tích lý lẽ giúp ông Trần hiểu tâm sinh lý của con trẻ trong bối cảnh xã hội hiện đại ngày nay rất dễ sai lệch nếu không được người lớn có hiểu biết định hướng.

“Đúng thật, ông nói không sai một chút nào!”

Bố Cúc ghen ngào thừa nhận “Có trách thì cũng trách người làm bố như tôi, cứ thấy con ru rú ở nhà lại cho rằng không có chuyện gì xảy ra, ừ thì con gái mười bảy, mười tám tuổi rồi làm sao có thể coi thường, xem nhẹ được!” Tôi phải nói chuyện nhiều để hiểu nó hơn, tìm hiểu xem tâm lý, suy nghĩ của con bé như thế nào. Nhưng trước mắt tôi phải xử lý thế nào với cái hộp bao cao su này đây? Tịch thu hay trả nó về vị trí cũ?”

Nghe xong câu hỏi ông Trường liền cười: “Thì ra là điều ông thấy đau đầu là việc này, bao cao su có phải đồ của ông đâu! Ông lấy nó làm gì?”

Một cách giải quyết vấn đề

Bố Cúc hết giờ làm việc vội về nhà, cũng biết cô con gái thích ăn món ăn của Nhật. Ông mua sách về nhà cùng ăn với con, sau đó là món tráng miệng bằng hoa quả và kem rồi hai bố con xem ti vi, nhân cơ hội này ông nói với con:

“Hôm qua bố tìm hồ dán ở ngăn kéo bàn con, bố đã nhìn thấy một vật mà bố không nghĩ là sẽ bắt gặp nó trong ngăn bàn của con, bố rất lấy làm không vui. Có điều bố cũng hiểu vì con đã trưởng thành, con biết cách và biết ý thức về việc bảo vệ chính mình như vậy bố cũng bớt đi phần nào lo lắng”.

Ông Trần vẫn chờ đợi một sự phủ nhận từ con gái hay thanh minh, nhưng ông lại thấy cô bé cúi đầu không nói gì, để lộ ra vẻ mặt của đứa trẻ làm việc xấu đang chờ đợi sự trừng phạt.

“Con bé ngốc nghếch này, bố sẽ không mắng, con có bạn trai là điều sớm muộn sẽ xảy ra. Trước kia bố cứ coi con là trẻ con, không để ý con lại trở thành người lớn nhanh như vậy, bố sai sót là đã không dạy cho con những nguyên tắc khi nam nữ tiếp xúc với nhau, sau này bố con mình nói chuyện với nhau như bạn bè để có thể nói nhiều hơn những chuyện liên quan đến cuộc sống của người lớn được không?”

Cúc nhìn bố và cô không tin vào tai mình nữa, ngay lúc đó cô vẫn chưa thể hiểu điều gì đang diễn ra. Cô khó có thể lý giải được sự bao dung độ lượng của bố đối với mình. Cô bé ngỡ ngàng chỉ còn biết khe khẽ gật đầu.

Ngày hôm sau bố về đến nhà, cô bé gửi lại một bức thư nhắn rằng đi xem phim với bạn, và cũng kể lại tỉ mỉ quá trình cô và Nghiêm yêu nhau, thực ra hai đứa đều sống trong gia đình thiếu thốn tình cảm của bố, mẹ. Nên hai đứa rất biết cảm thông và quan tâm đến nhau, đồng thời cô rất cảm ơn sự tôn trọng của bố đối với cô. Người bố vô cùng cảm động trước những dòng tâm sự của con. Ông ngồi gọt xoài, bóc vải đợi con gái về cùng ăn.

Nghe thấy tiếng người ngoài cửa, ông đoán con gái về lập tức ra mở cửa, thấy con bé đang tạm biệt bạn trai, Ông gọi cả hai vào nhà ăn hoa quả. Sau khi có dịp ngồi nói chuyện cùng Nghiêm ông biết rằng gia đình Nghiêm cũng không biết cậu có bạn gái. Nhưng ông cũng biết rằng Cúc và Nghiêm dành tình cảm cho nhau rất nghiêm túc và chân thành. Ngoài việc giáo dục con gái về những điều trong quan hệ tình dục, tình yêu ra ông còn có nhiệm vụ gián tiếp đó là làm sao để Nghiêm có thể làm mẹ cậu hiểu được chúng yêu nhau thực sự. Hai thế hệ thiếu đi sự kết nối thông cảm hiểu nhau nên bắt buộc sẽ phải có một bên chủ động đề cập đến vấn đề này.

Từ đó trở đi hai bố con Cúc có nhiều chuyện để nói hơn, cô tâm sự những chuyện vui buồn của hai đứa và cũng bắt đầu quan tâm hơn đến cuộc sống tình cảm của bố, hai bên vì vậy mà có sự liên hệ hiểu nhau, thông cảm cho nhau nhiều hơn. Cũng từ đó đã hoá giải được những mâu thuẫn thành những lời chúc phúc của cha, mẹ, con cái dành cho nhau. Do hai bên luôn tin tưởng nhau, tình cảm bố con cũng ngày càng phát triển hơn, vấn đề về tình yêu, kết bạn, chọn đối tượng và quan hệ khác giới cũng đã bắt đầu được đề cập đến. Những điều mà người bố luôn muốn truyền đạt đó là việc dặn dò con còn quá trẻ để đi đến quyết định gắn bó cả đời với

nhau. Những gì mà hai bố con nhắc đến đang mới chỉ là những tích lũy kinh nghiệm cho các mối quan hệ xã hội, nó có tác dụng to lớn đến sự trưởng thành của mỗi con người.

Cúc được bố trò chuyện cô đã hiểu ra rằng mình còn phải thi đại học, sau này làm sao có thể biết được 2 đứa có học cùng trường hay không? hiện tại mục tiêu chung của cả hai là cùng nhau chia sẻ cuộc sống, cố gắng học tốt để được lên lớp, cho dù sau này kết quả có như mong muốn hay không thì cũng có những kỷ niệm tươi đẹp của hiện tại dành cho tương lai. Mới 17 tuổi mà đã nói đến chuyện tình dục thì quả thật có hơi sớm, nhưng vì cả hai đứa trẻ đều sống trong hoàn cảnh thiếu thốn tình cảm của bố của mẹ cho nên về mặt suy nghĩ có phần trưởng thành hơn, khát vọng tâm lý được gần gũi nhau cũng mãnh liệt hơn, nhưng bên cạnh đó chúng cũng biết định hướng cho tương lai một cách đúng đắn, và nghiêm túc. Từ sau khi có sự chia sẻ của bố Cúc, tình cảm của hai đứa đã được công khai, được tôn trọng. Sự ủng hộ và kỳ vọng của bố như là một lời nhắc nhở đã giúp Nghiêm và Cúc luôn cẩn thận trong mọi hành vi tình cảm.

Từ việc tìm thấy hộp bao cao su rồi không ngờ sự việc lại được giải quyết một cách tốt đẹp như vậy, cũng là nhờ lời khuyên từ ông Trường nên bố Cúc đã hiểu, lĩnh hội và biết mở ra cơ hội để hai bố con hiểu về nhau. Nếu trong một tình huống khác mà phát hiện con gái có quan hệ tình dục với bạn trai, thì trong lúc nóng giận chắc chắn sẽ chửi mắng con thậm tệ cho hả giận, rồi tự mình cảm thấy vô cùng khổ sở thất vọng. May mà tất cả những điều đáng sợ đó chưa xảy ra, sự việc phát triển không những đúng hướng mà còn lạc quan hơn so với hy vọng.

1. Gia đình thiếu đi sự chăm sóc của bố hoặc mẹ thì người nuôi con sẽ phải kiêm nhiệm hai nhiệm vụ, có thể ở những lúc nào đó đóng vai trò là người bố, khi thì là vai trò của người mẹ, rồi kết hợp với ngôn ngữ thích hợp để chuyện trò với con cái đặc biệt là những cậu bé và cô bé đang trong giai đoạn trưởng thành. Có thể cùng thảo luận với chúng cách nhìn về tình yêu, tình dục và quan niệm về kết hôn, và cũng lắng nghe quan điểm về vấn đề này cũng như các vấn đề xung quanh của con cái.

2. Đừng ngại đưa ra những ví dụ về những việc có liên quan đến tình cảm được nhắc tới trên các phương tiện thông tin đại chúng như đài báo, thảo luận với con để tìm ra biện pháp tốt nhất, phù hợp trong việc giải quyết những việc liên quan đến lĩnh vực tình cảm.

3. Nói chuyện với con về quan hệ khác giới, từ chuyện hẹn hò đến chuyện yêu đương đều phải tích lũy kinh nghiệm thực tế, vốn sống để đạt được những kỹ năng sống, tất nhiên thành công và thất bại sẽ song song đồng hành. Khi thành công thì đừng có tỏ vẻ kiêu ngạo và khi thất bại đừng có mang tâm trạng hận thù.

4. Thanh niên hiện đại nói chuyện yêu đương không theo quan niệm trước kia phải gắn bó nhau suốt đời, yêu đương quá sớm thì con đường sau này càng khó xác định, cho nên ai cũng phải có sự chuẩn bị tốt về tâm lý.

Người cha, người thầy cả cuộc đời của con, dạy con làm một người hiểu được tình yêu thương. Tình yêu bắt đầu từ nụ cười, trong sự vui vẻ có thể kéo dài. Chỉ có người từng khóc, người từng chịu đau thương, người từng theo đuổi tình yêu, người từng nếm trải, người tràn đầy cảm kích, mà lại có lại được niềm vui dâng trào

cuộc sống mới là người hiểu được niềm vui thực sự! Làm điều bạn muốn mơ ước làm, làm việc bạn muốn làm, bởi vì bạn chỉ có một cuộc đời để thỏa mãn yêu cầu của bạn. Những đứa con của các bạn cũng như vậy, dùng tình yêu thương lẫn nhau của các bạn để xây dựng “ngôi nhà nhỏ tràn đầy tình yêu thương” nhé!

MỤC LỤC

Chương I. CHA HÃY TRỞ VỀ VỚI CON!

- Cha đừng đi nữa!
- Sự thiếu vắng cha là một nỗi đau
- Đề cao "sự giáo dục của người cha"
- Sự giáo dục của người mẹ không thể thay thế sự giáo dục của người cha
- Làm cha là nghề nghiệp suốt đời

Chương II. HÌNH TƯỢNG NGƯỜI CHA

- Tạo ra cho con môi trường lớn lên hài hòa
- Từ bỏ hoàn toàn những thói quen xấu
- Tăng cường phẩm chất đàn ông
- Không thể xem nhẹ sự cố gắng hết mức
- Để cho tâm lý giữ được sự thoải mái

Trách nhiệm của người cha

- Để con cảm nhận được tình yêu thương của người cha
- Giúp con xây dựng thói quen sinh hoạt khoa học
- Bồi dưỡng khả năng tự chăm lo, tự lập cho con
- Bồi dưỡng cho con ý thức chính xác về sự khác biệt giới tính
- Che chở cho thế giới tinh thần của con

Đừng có những quan niệm như vậy

- Con cần phải nghe lời cha

- Con không được có điều gì giấu giếm cha
- Tương lai con nhất định phải hơn mình
- Người mẹ tỏ ra vui vẻ thì người cha phải tỏ ra nghiêm khắc
- Người cha chính là “trời” của con khi nhỏ

Đừng làm những phụ huynh như vậy

- Nhiều lời như bà mẹ
- Cưng chiều vô nguyên tắc
- Thô bạo không kiên nhẫn
- Bỏ mặc không quan tâm

Chương III. VAI TRÒ NGƯỜI THẦY SUỐT ĐỜI

- Xác định vai trò “người thầy đầu tiên”
- Để mặc cho con làm những việc chúng thích
- Bồi dưỡng cho con khả năng vui chơi
- Đưa con đến với giới tự nhiên
- Bảo hộ lòng hiếu kỳ của con

Người thầy trong cuộc sống

- Dạy cho con lao động
- Cũng cần phải ném trải gian khổ
- Khuyến khích con mạo hiểm
- Muốn con tự cứu mình khi gặp nạn
- Giáo dục cho con những khó khăn trong cuộc sống

Người thầy trong học tập

- Truyền thụ cho con phương pháp học tập
- Kích thích lòng ham muốn khám phá tri thức của con
- Bảo vệ khả năng tưởng tượng của con
- Hướng dẫn con đọc sách báo
- Dạy cho con biết sử dụng mạng Internet
- Năng lực quan trọng hơn điểm số

Người thầy cả cuộc đời

- Làm hình tượng và tấm gương cho con
- Dành cho con những phẩm chất tốt đẹp
- Dạy cho con những triết lý trong cuộc sống
- Hướng dẫn cho con tạo dựng lý tưởng
- Hướng dẫn cho con hiểu tình yêu con người
- Làm người bạn lớn khi con đến tuổi yêu đương

---//---

HÃY LÀM NGƯỜI BIẾT LẮNG NGHE

Biên soạn:

CHỦ ĐÌNH PHÚC – HẠNH NGUYỄN
NHÀ XUẤT BẢN CÔNG AN NHÂN DÂN

Chịu trách nhiệm xuất bản: ThS. ĐỖ TÁ HẢO

Chịu trách nhiệm nội dung: NGUYỄN THỤ

Biên tập: NGUYỄN THỊ HOÀI THANH

Trình bày: PHẠM THỊ PHƯỢNG

Bìa: NGÔ TRỌNG HIỀN

Sửa in: HOÀI THANH

In 1.000 cuốn, khổ 14,5 x 20,5cm. Tại Công ty cổ phần In và bao bì
Sơn La. Giấy chấp nhận đăng ký kế hoạch xuất bản số: 245-
2009/CXB/23-61/CAND. In xong và nộp lưu chiểu quý IV năm 2009.

Table of Contents

HÃY LÀM NGƯỜI BIẾT LẮNG NGHE

Chương 1. CHA HÃY TRỞ VỀ VỚI CON!

CHA ĐỪNG ĐI NỮA

ĐỀ CAO "SỰ GIÁO DỤC CỦA NGƯỜI CHA"

SỰ GIÁO DỤC CỦA NGƯỜI MẸ KHÔNG THỂ THAY

THẾ SỰ GIÁO DỤC CỦA NGƯỜI CHA

LÀM CHA LÀ NGHỀ NGHIỆP SUỐT ĐỜI

Chương 2. HÌNH TƯỢNG NGƯỜI CHA

TRÁCH NHIỆM CỦA NGƯỜI CHA

ĐỪNG CÓ NHỮNG QUAN NIỆM NHƯ VẬY

ĐỪNG LÀM NHỮNG PHỤ HUYNH NHƯ VẬY

Chương 3. VAI TRÒ NGƯỜI THẦY SUỐT ĐỜI

NGƯỜI THẦY TRONG CUỘC SỐNG

NGƯỜI THẦY HỌC TẬP

NGƯỜI THẦY CẢ CUỘC ĐỜI

MỤC LỤC